MUNKAVÉDELMI ISMERETEK ÉS MÓDSZERTAN A KÖZOKTATÁSBAN

(OKTATÁSI KÉZIKÖNYV)

2012.

MUNKAVÉDELMI ISMERETEK ÉS MÓDSZERTAN A KÖZOKTATÁSBAN

(OKTATÁSI KÉZIKÖNYV)

Készült 2012. február hónapban a munkavédelmi bírságok felhasználására kiírt nyilvános pályázat során elnyert támogatásból. Támogatási szerződés száma: 0003/2011

INGYENES KIADVÁNY

Írták:

Bobné Chebik Márta
Dr. Kincses László
Kónya István
Marton József
Nagy Sándor
Varga István

Lektorálták:

Dr. Kincses László
Varga István

Szerkesztették:

Pelyhe Zoltán
Varga István

Nyomdai előkészítés, desing:

PREVENTIVE ZOOM Bt.
5600. Békéscsaba, Kastély u. 52/3.

Nyomtatás:

Wágner – Print Bt..
5600. Békéscsaba, Török Ignác u. 58
Példányszám: 110 db.

Kiadó:

SZVT Kutatási és Fejlesztési Központ
Dél-alföldi Szervezete
5600. Békéscsaba, Gyóni G. u. 6. I/9.
Felelős kiadó: Dr. Kincses László
Telefon/telefax: (66) 451479
E-mail: szvt01@szvtbekescsaba.hu

ISBN 978-963-8423-94-8

BÉKÉS MEGYE KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK
ALELNÖKE
5600 Békéscsaba, Árpád sor 18.
Telefon: 66/441-156 Mobil:06- 20/292-4272
istvan.konya@bekesmegye.hu

AJÁNLÁS

A kézikönyvet, mint módszertani anyagot ajánljuk munkavédelmi és a hozzá kapcsolódó pedagógiai célú felhasználásra.

Magyarországon jelenleg nincs az óvodára, iskolafokozatokra épülő egységes segédanyag, melynek hiánya a szakterületre vonatkozó pedagógiai munka hatékonyságát gátolja, és feleslegesen többlet feladatot hárít az amúgy is túlterhelt dolgozókra.

A szerzők célul tűzték ki, hogy hozzájárulnak az óvodai, az általános és középfokú iskolai oktatási intézményekben a pedagógusok, munkavédelemmel foglalkozó szakemberek munkavédelmi tevékenységének tudatosabbá, szakszerűbbé tételéhez, pedagógiai célzatú alkalmazásához. Munkavédelmi ismereteket közölnek, az intézményekben dolgozók részére, hogy a tanítványok készségét, jártasságát, helyes szemléletük kialakítását, fejlesztését elősegítsék. A könyv fő jellemzője a gyakorlat-orientáltság és a közérthető stílus. Sajátossága, hogy a szerzők átfogóan – a fejlesztendő és védelemre szoruló tanulók személyiségvonásainak szempontjából is - taglalják a munkavédelem kérdéskörét, kiemelve az életkori sajátosságokból adódó fokozott kockázatot jelentő tényezőket, valamint a prevenció szükségességét. Az átfogó tanulmány így hozzájárulhat és továbbfejlesztheti a képzési szakterületen dolgozó munkavédelmi szakemberek, pedagógusok szakmai munkáját.

Az elméletileg tudományosan megalapozott, korszerű standard munkavédelmi szakanyagot és módszertant, a feladatot ellátók könnyen adaptálhatják konkrét intézményre, valamint az óvodai, iskolai tanórai és tanórán kívüli foglalkozások megtartására.

A kézikönyv szerzői a közreadott dokumentumok felhasználásával a gyerekek, a tanulók, biztonságos tanulmányi munkavégzéséhez, egészségének és tanulási képességeinek megóvásához, mindezek fejlesztéséhez, balesetek megelőzéséhez és az intézményi körülmények humanizálásához kívántak hozzájárulni.

Az intézményekben ellátott munkavédelmi tevékenység, az ott dolgozó felnőttek egészségének, munkavégző képességének megóvása mellett azt szeretnénk, ha a gyerekekben, tanulókban kialakulna az a biztonsághoz való helyes viszony és szemlélet, amely általában hiányzik az emberek szemléletéből, gondolkodásmódjából.

Békéscsaba, 2012. február 27.

Kónya István

TARTALOMJEGYZÉK

1. FEJEZET: A MUNKAVÉDELEM CÉLJA, FOGALMA, TERÜLETEI 4

1.1 A munkavédelem, a munkabiztonság a munkaegészségügy, a foglalkozás-egészségügy és a munkahigiéne fogalmai és összefüggései. 4

1.2 A munkavédelem, mint interdiszciplináris tudomány. 5

1.3 További fogalmak és magyarázatok (Mvt.87. §) 5

1.4 Javasolt szakirodalom, segédlet 10

2. FEJEZET: A MUNKAVÉDELEMRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK 11

2.1 A jogszabályok és szintjeik 11

2.1.1 A törvények szintje 11

2.1.2 Kormányrendeletek szintje 13

2.1.3 Kormányhatározatok szintje 13

2.1.4 Miniszteri rendeleti szint 14

2.1.5 Közösségi jogszabályok 14

2.2 A szabványok 17

2.3 A munkáltatói szabályozás 19

2.4 A szabályok alkalmazásának követelményei és módszerei. 22

2.5 Javasolt szakirodalom, segédlet 22

3. FEJEZET: AZ OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LEGFONTOSABB MUNKAVÉDELMI FELADATA 33

3.1 Munkavédelmi szakember foglalkoztatása 33

3.1.1 Veszélyességi osztályok 33

3.1.2 Létszám kategóriák 34

3.1.3 Munkavédelmi szakember foglalkoztatási követelmény 34

3.2 Szabályozás 35

3.3 Az oktatási intézmény munkavédelmi szempontú működtetése 36

3.3.1 Munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmassági orvosi vizsgálatok 36

3.3.2 Munkavédelmi oktatások 41

3.3.3 Egyéni védőeszközök 43

3.3.4 Védőital juttatás 46

3.3.5 Rend és tisztaság 47

3.3.6 Anyagmozgatás 47

3.3.7 Anyagtárolás 48

3.3.8 Munkavédelmi ellenőrzések, szemlék rendszere 49

3.3.9 Emelőszerkezetek, emelő-berendezések munkabiztonsági előírásai 58

3.3.10 Létesítés és üzembe helyezés 62

3.3.11 Villamosság biztonsága 67

3.3.12 Kockázatértékelés, kockázat becslés 73

3.3.13 A munkabalesetek és a foglalkozási megbetegedések bejelentése, kivizsgálása és nyilvántartása 81

3.3.14 Munkavédelmi érdekképviselet, érdekegyeztetés 83

3.3.15 Az elsősegélynyújtás rendje 91

3.3.16 Mentési terv 97

4. FEJEZET: AZ ÓVODAI, ISKOLAI KÉPZÉS LEGFONTOSABB ELEMEI A MUNKAVÉDELMI SZAKÉRTŐ SZERINT 101

4.1 Munkavédelem az óvodás - és a kisiskolás korban 101

4.2 Iskola, felső tagozat 103

4.3 Középfokú, általános 103

4.4 Középfokú speciális 103

1. SZ. FÜGGELÉK: CÉGVEZETŐI UTASÍTÁS TARTALOMJEGYZÉKE 105

2. SZ. FÜGGELÉK: MUNKAVÉDELMI SZABÁLYZAT ÉS MELLÉKLETEI 107

3. SZ. FÜGGELÉK: LISTA AZ ELJÁRÁSOKKAL VALÓ SZABÁLYOZÁSRA 178

4. SZ. FÜGGELÉK: A MEBIR MSZ 28001:2008 (BS OSHAS 18001:2007) 180

5. FEJEZET: AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEK BIZTONSÁG-PEDAGÓGIA ALAPON 189

5.1 A gyermekbalesetek elemzése 192

5.2 Az óvodás gyermek néhány életkori sajátossága 194

5.2.1 Az óvodába járó gyermekek heterogenitása 194

5.2.2 A gyermekek testi, értelmi, érzelmi-akarati, szociális fejlődésének jellemzői 199

5.3 Az óvodás gyermek felkészítése a veszélyhelyzetekben való kompetens viselkedésre 202

5.3.1 Veszélyek a családi környezetben 203

5.3.2. Veszélyek az óvodában 215

5.4 Következtetések, ajánlás 227

5.5 Mellékletek 228

5.6 Felhasznált szakirodalom 236

6. FEJEZET: ISKOLÁSKOR A MUNKAVÉDELEM TÜKRÉBEN 237

6.1 Iskolaérettség kritériumai 237

6.2 Fontosabb személyiség jellemzők munkavédelmi aspektusból 238

6.3 A vérmérséklet sajátosságai 239

6.4 A tanulás, mint munkajellegű tevékenység 240

6.5 Konfliktus helyzetek 243

6.6 Erkölcsi jellemzők munkavédelmi megközelítése 244

6.7 Testi jellemzők 245

6.8 Viselkedési zavarok munkavédelmi aspektusa 245

6. 9 Társas jellemzők, érzelmek 246

6.10 Az iskoláskorú tanulók kötelezettségei 247

6.11 Szülőktől elvárt feladatok 248

6.12 Javaslatok iskolai munkavédelemi feladatok tervezéséhez 249

6.14 Konfliktuskezelés a gyakorlatban 252

6.15 Példa esetjáték alkalmazására szimulált helyzetben 252

6.16 Példa feleletválasztós kérdőíves foglalkozásra 253

6.17 Példa az interaktív foglalkozásokra 256

6.18 Példa a beszélgetés módszerének alkalmazására 256

6.19 Vita a családban 257

7. FEJEZET: A SERDÜLŐ ÉS IFJÚKOR MUNKA. ÉS EGÉSZSÉGVÉDELME 260
7.1 A serdülőkor jellemzői: 261
7.1.2. Testi fejlődés a serdülőkorban: 262
7.1.2. A szociális fejlődés jellemzői: 263
7.1.3. A gondolkodás új formáinak megjelenése: 266
7.1.4. Az identitás: 266
7.1.5. Egészségi, fejlődési, viselkedési problémák: 267
7.1.6. A pedagógus szerepe, hatása a fiatalokra: 270
7.1.7. A szabadidő és annak veszélyei: 271
7.1.8. Egészségkárosodás a serdülőkorban: 273
7.1.9. A fiatalok munka- és egészségvédelme az oktatásban: 275
7.2. Az ifjúkor jellemzői: 280
7.3. A fiatalok munkavállalása, és ezzel kapcsolatos munkahelyi védelmük és biztonságuk: 282
7.3.1. Az EU irányelv a fiatal munkavállalókra vonatkozóan: 282
7.3.2. Az Európai Unió tanácsa a szülőknek: 285
7.3.3. A magyar munkavédelmi szabályozás a fiatal munkavállalókat illetően: 286
7.3.4. Néhány tanács fiatal munkavállalóknak, amire figyelniük kell a balesetek megelőzése érdekében: 287

8. FEJEZET: MUNKAVÉDELEM A BÉKÉSCSABAI KÖZPONTI SZAKKÉPZŐ ISKOLÁBAN 292

MÓDSZERTANI GONDOLATOK……...304

1. FEJEZET

A MUNKAVÉDELEM CÉLJA, FOGALMA, TERÜLETEI

(Varga István)

1.1 A munkavédelem, a munkabiztonság a munkaegészségügy, a foglalkozás-egészségügy és a munkahigiéne fogalmai és összefüggései.

A munkavédelem mindazon jogi, igazgatási, közgazdasági, műszaki, egészségügyi, szervezési, intézményi követelmények és intézkedések rendszerszemléletű végrehajtása, amelyeknek célja bármely munkavégzéssel kapcsolatban a balesetek, a fokozott expozíciók és a foglalkozási megbetegedések megelőzése.

A munkavédelemről szóló XCIII. törvényben (Mvt.) meghatározott fogalom szerint *a* ***munkavédelem*****:** a szervezett munkavégzésre vonatkozó munkabiztonsági és munka-egészségügyi követelmények, továbbá e törvény céljának megvalósítására szolgáló törvénykezési, szervezési, intézményi előírások rendszere, valamint mindezek végrehajtása.

A két fogalom nem mond ellent egymásnak, a különbség az a kettő között, hogy az első szélesebb körben értelmezi a munkavédelmet, mint az Mvt. - ben használatos, amely leszűkíti a *szervezett munkavégzés* (lásd később a fogalmak között) keretei közé.

Amikor a közoktatásról van szó akkor a szélesebb értelmezésű – mondjuk úgy, hogy az általános – fogalmat célszerű használni.

A munkavédelem két fő területe:

- a munkabiztonság;
- a munkaegészségügy;

A ***munkabiztonság*** a munkavédelem műszaki biztonsággal foglalkozó szakterülete, amelynek tevékenysége a balesetek megelőzésére irányul.

A ***munkaegészségügy:*** a munkavédelem egészségügyi biztonsággal foglalkozó szakterülete, amelynek tevékenysége a fokozott expozíciók, a foglalkozási megbetegedések megelőzésére irányul. (A munkaegészségtan által kialakított egészségügyi normatívák, követelmények a megvalósítását szolgáló tevékenység, amely az egészségkárosító veszélyek és kockázatok előrelátásán, felismerésén, értékelésén és kezelésén alapul.)

A munkaegészségügynek két fő területe van:

- a foglalkozás-egészségügy;
- és a munkahigiéne;

A ***foglalkozásegészségügy:*** mindazon egészségügyi intézkedések összessége, amelyek célja az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeinek megteremtése és fenntartása.

A ***munkahigiéne:*** a munkakörnyezetből származó egészségkárosító veszélyek és kockázatok előrelátásával, felismerésével, mérésével, értékelésével és kezelésével foglalkozó szakterület. A tevékenység célja a munkát végző személy egészségének megóvása.

Nagyon fontos tudni azt, hogy a munkavédelem minden szakterületének vannak munkavédelmi műszaki vonatkozásai és munkavédelmi orvosi vonatkozásai. A rendszerszemlélet megvalósítása igényli a műszaki és az orvosi tevékenység magas szintű és folyamatos összehangolását, együttműködését.

1.2 A munkavédelem, mint interdiszciplináris tudomány.

Nem kell bizonygatni, magyarázgatni, hogy a munkavédelem – mint azt az általános fogalma is mutatja – az élet minden aktív tevékenysége során jelen van, ebből következik, hogy számos kapcsolódási pontja van más humán- és természettudományokhoz.

1.3 További fogalmak és magyarázatok (Mvt.87. §)

1. Áttelepítés: munkavédelmi szempontból korábban üzembe helyezésre kötelezett munkaeszköz olyan áthelyezése, amely üzembe helyezési, üzemeltetési körülményei tekintetében lényeges változást okoz.

2. Baleset: az emberi szervezetet ért olyan egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be és sérülést, mérgezést vagy más (testi, lelki) egészségkárosodást, illetőleg halált okoz.

3. EK-megfelelőségi nyilatkozat: a gyártó írásbeli nyilatkozata, hogy a védőeszköz a mintának és az egyéni védőeszközök követelményeiről és megfelelőségének tanúsításáról szóló külön jogszabály előírásainak megfelel.

4. EK-típustanúsítvány: a megfelelőség értékelő szervezetek tevékenységéről szóló törvényben *((Lásd: 2009. évi CXXXIII. tv.))* meghatározott bejelentett szervezet által kiadott dokumentum annak igazolására, hogy a védőeszköz a mintán elvégzett EK

típusvizsgálat alapján megfelel az egyéni védőeszközök követelményeiről és megfelelőségének tanúsításáról szóló külön jogszabály előírásainak.

5. Foglalkozási megbetegedés: a munkavégzés, a foglalkozás gyakorlása közben bekövetkezett olyan heveny és idült, valamint a foglalkozás gyakorlását követően megjelenő vagy kialakuló idült egészségkárosodás, amely

a) a munkavégzéssel, a foglalkozással kapcsolatos, a munkavégzés, a munkafolyamat során előforduló fizikai, kémiai, biológiai, pszichoszociális és ergonómiai kóroki tényezőkre vezethető vissza, illetve

b) a munkavállalónak az optimálisnál nagyobb vagy kisebb igénybevételének a következménye.

6. Fokozott expozíció: a munkavállaló szervezetében a munkavégzés során, a foglalkozás gyakorlása közben vagy azzal összefüggésben a külön jogszabályban meghatározott biológiai határértékeket meghaladó koncentrációja vagy mértéke, illetve zaj esetében 4000 Hz-en a 30 dB hallászcsökkenés mindkét fülön.

7. Kockázat: a veszélyhelyzetben a sérülés vagy az egészségkárosodás valószínűségének és súlyosságának együttes hatása.

8. Közúti közlekedés: a vízi, illetőleg légi útvonalon, a vasúti vonalon, a közúton, valamint bármely földalatti, vagy föld feletti helyi és helyközi menetrendszerinti járattal történő helyváltoztatás.

9. Pszichoszociális kockázat: a munkavállalót a munkahelyén érő azon hatások (konfliktusok, munkaszervezés, munkarend, foglalkoztatási jogviszony bizonytalansága stb.) összessége, amelyek befolyásolják az e hatásokra adott válaszreakcióit, illetőleg ezzel összefüggésben stressz, munkabaleset, lelki eredetű szervi (pszichoszomatikus) megbetegedés következhet be.

10. Létesítés: az a folyamat, melynek eredményeként új üzem, munkahely jön létre, vagy meglévő felújítása, bővítése, átalakítása, illetve gép telepítése történik, függetlenül attól, hogy létrejötte után termelő vagy nem termelő célra használják.

11. Megelőzés: a munkáltató által megtett vagy tervezett intézkedések a munkáltatói tevékenység bármely fázisában, amelyeknek célja a munkával összefüggő kockázatok megelőzése vagy csökkentése.

12. Munkabaleset: az a baleset, amely a munkavállalót a szervezett munkavégzés során vagy azzal összefüggésben éri, annak helyétől és időpontjától és a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül.

A munkavégzéssel összefüggésben következik be a baleset, ha a munkavállalót a foglalkozás körében végzett munkához kapcsolódó közlekedés, anyagvételezés, anyagmozgatás, tisztálkodás, szervezett üzemi étkeztetés, foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás és a munkáltató által nyújtott egyéb szolgáltatás stb. igénybevétele során éri.

Nem tekinthető munkavégzéssel összefüggésben bekövetkező balesetnek (munkabalesetnek) az a baleset, amely a sérültet a lakásáról (szállásáról) a munkahelyére, illetve a munkahelyéről a lakására (szállására) menet közben éri, kivéve, ha a baleset a munkáltató saját vagy bérelt járművével történt.

13. Bányászati munkabaleset: az a munkabaleset, amely a bányászati tevékenység során bármely munkáltatónál következett be.

14. Súlyos az a munkabaleset (bányászati munkabaleset), amely

a) a sérült halálát (halálos munkabaleset az a baleset is, amelynek bekövetkezésétől számított egy éven belül a sérült orvosi szakvélemény szerint a balesettel összefüggésben életét vesztette), magzata vagy újszülöttje halálát, önálló életvezetését gátló maradandó károsodását;

b) valamely érzékszerv, érzékelő képesség, illetve a reprodukciós képesség elvesztését vagy jelentős mértékű károsodását okozta;

c) orvosi vélemény szerint életveszélyes sérülést, egészségkárosodást;

d) súlyos csonkulást, hüvelykujj vagy kéz, láb két vagy több ujja nagyobb részének elvesztését (továbbá ennél súlyosabb esetek);

e) beszélőképesség elvesztését vagy feltűnő eltorzulást, bénulást, illetőleg elmezavart okozott.

15. Munkaeszköz: minden gép, készülék, szerszám vagy berendezés, amelyet a munkavégzés során alkalmaznak vagy azzal összefüggésben használnak (kivéve: az egyéni védőeszköz).

16. Munkahely: minden olyan szabad vagy zárt tér (ideértve a földalatti létesítményt, a járművet is), ahol munkavégzés céljából vagy azzal összefüggésben munkavállalók tartózkodnak. Munkahelynek kell tekinteni a mást nem foglalkoztató, a munkáját kizárólag személyesen végző egyéni vállalkozó (akkor is, ha egyéni céget alapított) munkavégzési helyét e törvénynek a 9. § (2) bekezdésében meghatározott rendelkezései tekintetében.

17. Munkahigiénés vizsgálatok: a munkakörnyezetben lévő kóroki (fizikai, kémiai, biológiai, ergonómiai, pszichoszociális,) tényezők feltárására, szintjének, továbbá a végzett munkából és a munkakörnyezet hatásaiból adódó megterhelés mennyiségi meghatározására

alkalmas eljárások, valamint olyan vizsgálatok, amelyek eredményeként javaslat tehető a munkából és a munkakörnyezetből származó egészségkárosító kockázatok kezelésére (csökkentésére).

18. Munkaképtelen: az a munkavállaló, aki a balesettel vagy egészségkárosodással összefüggő és gyógykezelést igénylő állapota miatt munkát nem tud végezni, függetlenül attól, hogy erre az időtartamra táppénzben részesül vagy sem.

19. Munkavállaló: a szervezett munkavégzés keretében munkát végző személy.

20. Munkavédelmi képviselő: olyan, a munkavállalók által választott személy, aki a munkáltatóval való együttműködés során képviseli az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéssel összefüggő munkavállalói jogokat és érdekeket.

21. Munkavédelmi üzembe helyezés: az a munkavédelmi eljárás, amelynek során az üzemeltető meggyőződik arról, hogy az adott létesítmény, munkahely, technológia, munkaeszköz a munkavédelmi követelményeket kielégíti, és üzemeltetését elrendeli.

22. Munkáltató: a munkavállalót szervezett munkavégzés keretében foglalkoztató. Munkáltatónak kell tekinteni a munkaerő-kölcsönzés keretében átengedett munkavállalót kölcsönvevőként foglalkoztatót, a kirendelt munkavállalót foglalkoztatót, a szakképzés keretében gyakorlati oktatást folytatót, valamint a mást nem foglalkoztató, a munkáját kizárólag személyesen végző egyéni vállalkozót (akkor is, ha egyéni céget alapított) a munkavégzés hatókörében tartózkodók védelmére vonatkozó rendelkezések [9. § (2) bekezdés] tekintetében. A társadalmi munka esetén munkáltató a társadalmi munka szervezője. Magyar adószámmal nem rendelkező külföldi munkáltató esetén munkáltató az a személy vagy szervezet, aki, illetve amely a tényleges irányítást gyakorolja, vagy a munkahelyért a fő felelősséget viseli, ennek hiányában az, akinek a területén a munkavégzés folyik.

23. Sérülékeny csoport: az a munkavállalói kategória, amelybe tartozó munkavállalókat testi, lelki adottságaik, állapotuk következtében a munkavégzéssel összefüggő kockázatok fokozottan fenyegetnek, illetve akik maguk is fokozott kockázatot jelenthetnek munkavégzésük során (pl. fiatalkorúak, terhes, nemrégen szült, anyatejet adó nők és szoptató anyák, idősödők, megváltozott munkaképességűek).

24. Szervezett munkavégzés: a munkaviszonyban - ide nem értve a természetes személy munkáltató háztartásában, egyszerűsített foglalkoztatás keretében történő munkavégzést -, a közfoglalkoztatási, a közszolgálati, a közalkalmazotti jogviszonyban, a bíró szolgálati viszonyában, az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyában, az ügyészségi

szolgálati viszonyban, szövetkezeti tagság esetén a munkaviszony jellegű jogviszonyban, a szakképző iskolákban a tanulói jogviszony keretében a szakmai képzési követelmények teljesülése során, továbbá a tanulószerződés alapján, a hallgatói jogviszonyban a gyakorlati képzés során, a büntetés-végrehajtási jogviszonyban (előzetes letartóztatásban, elítéltként), a közigazgatási határozat, a szabálysértési határozat alapján a Magyar Honvédségnél, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatnál, a rendvédelmi szerveknél, az önkormányzati tűzoltóságoknál szolgálati jogviszonyban végzett munka, valamint a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény szerinti közérdekű önkéntes tevékenység, és a munkáltató által szervezett (kezdeményezett, irányított vagy jóváhagyott) társadalmi munka.

25. Telephely: A tevékenység (munkavégzés) gyakorlásának - a munkáltató székhelyétől különböző - helye, ideértve a munkáltató fióktelepét is.

26. Újraindítás: az olyan - munkavédelmi szempontból korábban üzembe helyezett - munkaeszköz, technológia újbóli üzembe helyezése, amelyet műszaki okból egybefüggően 30 napot meghaladóan nem használtak, vagy amelyen teljes szétszereléssel együtt járó javítási munkafolyamatot végeztek.

27. Veszélyes: az a létesítmény, munkaeszköz, anyag/készítmény, munkafolyamat, technológia (beleértve a fizikai, biológiai, kémiai kóroki tényezők expozíciójával járó tevékenységeket is), amelynél a munkavállalók egészsége, testi épsége, biztonsága megfelelő védelem hiányában károsító hatásnak lehet kitéve.

28. Veszélyes anyag: minden anyag vagy készítmény, amely fizikai, kémiai vagy biológiai hatása révén veszélyforrást képviselhet, így különösen a:

- robbanó,
- oxidáló,
- gyúlékony,
- sugárzó,
- mérgező,
- maró,
- ingerlő,
- szenzibilizáló, (fokozott érzékenységet, allergiát kiváltó,)
- fertőző,
- rákkeltő, (az MSZ 21461-1:l988 szabvány szerint,)
- mutagén, (öröklődő megbetegedést okozó,)
- teratogén, (fejlődési rendellenességet okozó,)

- utódkárosító (beleértve a spontán vetélést, koraszülést és a magzat retardált fejlődését)
- egyéb egészségkárosító anyag.

29. Veszélyforrás: a munkavégzés során vagy azzal összefüggésben jelentkező minden olyan tényező, amely a munkát végző vagy a munkavégzés hatókörében tartózkodó személyre veszélyt vagy ártalmat jelenthet.

Veszélyforrás lehet különösen:

- a fizikai veszélyforrás, ezen belül a
    - munkaeszközök, járművek, szállító-, anyagmozgató eszközök, ezek részei, illetve mozgásuk, termékek és anyagok mozgása,
    - szerkezetek egyensúlyának megbomlása,
    - csúszós felületek,
    - éles, sorjás, egyenetlen felületek, szélek és sarkok,
    - tárgyak hőmérséklete,
    - a munkahelynek a föld (padló) szintjéhez viszonyított elhelyezése,
    - szintkülönbség,
    - súlytalanság,
    - a levegő nyomása, hőmérséklete, nedvességtartalma, ionizációja és áramlása,
    - zaj, rezgés, infra- és ultrahang,
    - világítás,
    - elektromágneses sugárzás vagy tér,
    - részecskesugárzás,
    - elektromos áramköri vagy sztatikus feszültség,
    - aeroszolok és porok a levegőben;
- a veszélyes anyag (lásd 12. pont);
- a biológiai veszélyforrás, ezen belül a:
    - baktériumok és hasonló organizmusok;
    - vírusok;
    - paraziták;
    - gombák;
- a fiziológiai, idegrendszeri és pszichés igénybevétel.

***1.4* Javasolt szakirodalom, segédlet:** *A munkavédelemről szóló XCIII. törvény*

2. FEJEZET

A MUNKAVÉDELEMRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK

(Varga István)

Mvt. 11. § A munkavédelem alapvető szabályait e törvény, a részletes szabályait e törvény felhatalmazása alapján a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter által kiadott és más külön jogszabályok, az egyes veszélyes tevékenységekre vonatkozóan a feladatkörében érintett miniszter rendeletével hatályba léptetett szabályzatok (a továbbiakban: Szabályzat) tartalmazzák.

2.1 A jogszabályok és szintjeik

A munkavédelemre vonatkozó jogszabályok, ugyanolyan jogszabályrendszerbe illeszthetők, mint más hasonló szakterületek (tűzvédelem, környezetvédelem, katasztrófavédelem).

2.1.1 A törvények szintje

- **1949. évi XX. törvény A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA**
  Hatályon kívül 2012.01.01-től!
- **Magyarország Alaptörvénye** (2011. április 25.) Hatályos 2012.január 1 –től

XVII. cikk

(1) A munkavállalók és a munkaadók - a munkahelyek biztosítására, a nemzetgazdaság fenntarthatóságára és más közösségi célokra is figyelemmel - együttműködnek egymással.

(2) Törvényben meghatározottak szerint a munkavállalóknak, a munkaadóknak, valamint szervezeteiknek joguk van ahhoz, hogy egymással tárgyalást folytassanak, annak alapján kollektív szerződést kössenek, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, vagy munkabeszüntetést tartsanak.

(3) Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.

(4) Minden munkavállalónak joga van a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz.

XVIII. cikk

(1) Gyermekek foglalkoztatása - testi, szellemi és erkölcsi fejlődésüket nem veszélyeztető, törvényben meghatározott esetek kivételével - tilos.

(2) Magyarország külön intézkedésekkel biztosítja a fiatalok és a szülők munkahelyi védelmét.

XIX. cikk

(1) Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult.

(2) Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulók esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg.

(3) Törvény a szociális intézkedések jellegét és mértékét a szociális intézkedést igénybe vevő személynek a közösség számára hasznos tevékenységéhez igazodóan is megállapíthatja.

(4) Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével segíti elő. Törvény az állami nyugdíjra való jogosultság feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja.

XX. cikk

(1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.

(2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.

XXI. cikk

(1) Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.

- **1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről** (még hatályos)
- **2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről** (még nem hatályos)
- **1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről** (1994. 01. 01 – től)
- **1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól**

2.1.2 Kormányrendeletek szintje

- **1/2012. (I. 20.) Korm. rendelet a hallgatói hitelrendszerről**
- **314/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet az országos munkavédelmi és munkaügyi főfelügyelőségről, valamint a munkavédelmi és munkaügyi hatóságok kijelöléséről**
- **323/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet a Nemzeti Munkaügyi Hivatalról és a szakmai irányítása alá tartozó szakigazgatási szervek feladat és hatásköréről**

  Az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség (a továbbiakban: OMMF) és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet (a továbbiakban: NSZFI) 2011. december 31-én beolvad a Foglalkoztatási Hivatalba.

  A Foglalkoztatási Hivatal az OMMF és az NSZFI általános és egyetemes jogutóda.

  A Foglalkoztatási Hivatal elnevezése 2012. január 1-jétől Nemzeti Munkaügyi Hivatalra változik

  Nemzeti Munkaügyi Hivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatósága

  Vezeti a miniszter által kinevezett **főigazgató – helyettes**
- **89/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet a foglalkozás-egészségügyi szolgálatról**

2.1.3. Kormányhatározatok szintje

- **1380/2011. (XI. 8.) Korm. határozat egyes kormányhatározatok deregulációs célú felülvizsgálatáról**

  „… b) a közigazgatási és igazságügyi minisztert, a nemzeti fejlesztési minisztert, a nemzetgazdasági minisztert, valamint a vidékfejlesztési minisztert, hogy végezze el az Európai Innovációs és Technológiai Intézet tevékenységébe való bekapcsolódás lehetőségeiről és feladatairól szóló 1100/2007. (XII. 19.) Korm. határozat 2. pontjának felülvizsgálatát és annak eredményétől függően szükség esetén készítsen előterjesztést a Kormány részére a kormányhatározat módosításáról vagy hatályon kívül helyezéséről;

  Felelős: közigazgatási és igazságügyi miniszter
  nemzeti fejlesztési miniszter
  nemzetgazdasági miniszter
  vidékfejlesztési miniszter

  Határidő: 2012. március 31.”

2.1.4. Miniszteri rendeleti szint

- **5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet a Mvt. végrehajtásáról**
- **2/1998. (I. 16.) MüM rendelet a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről**
- **25/2000. (IX. 30.) EüM-SzCsM együttes rendelet a munkahelyek kémiai biztonságáról**
- **3/2002. (II. 8.) SzCsM-EüM együttes rendelet a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről**
- **14/2004. (IV. 19.) FMM rendelet a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről**
- **12/2006. (III. 23.) EüM rendelet az azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről**
- **27/1995. (VII. 25.) NM rendelet a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatásról**
- **27/1996. (VIII. 28.) NM rendelet a foglalkozási betegségek és fokozott expozíciós esetek bejelentéséről és kivizsgálásáról**
- **33/1998. (VI. 24.) NM rendelet a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről**

Biztonsági szabályzatok = ezek is miniszteri rendeletek

- **15/1989. (X. 8.) MÉM rendelet az erdészeti biztonsági szabályzat kiadásáról**
- **17/1993. (VII. 1.) KHVM rendelet az egyes veszélyes tevékenységek biztonsági követelményeiről szóló szabályzatok kiadásáról**
- **30/1995. (VII. 25.) IKM rendelet kereskedelmi és vendéglátó ipari biztonsági szabályzat kiadásáról**
- **31/1995. (VII. 25.) IKM rendelet vas- és fémipari szerelési biztonsági szabályzat kiadásáról**
- **35/1997. (XII. 5.) MKM rendelet a színházművészeti biztonsági szabályzat kiadásáról**
- **14/1998. (XI. 27.) GM rendelet a gázpalack biztonsági szabályzatról**
- **47/1999. (VIII. 4.) GM rendelet az emelőgép biztonsági szabályzat kiadásáról**
- **12/2000. (VI. 15.) NKÖM rendelet a televízió és mozgófilm felvételi és közvetítési biztonsági szabályzat kiadásáról**

- **16/2001. (III. 3.) FVM rendelet a mezőgazdasági biztonsági szabályzat kiadásáról**
- **4/2001. (II. 23.) GM rendelet a bányaüzemekben megvalósítandó biztonsági és egészségvédelmi követelmények minimális szintjéről**
- **8/2001. (III. 30.) GM rendelet a villamosmű műszaki-biztonsági követelményei szabályzat hatályba léptetéséről**
- **11/2003. (IX. 12.) FMM rendelet az ipari alpintechnikai tevékenység biztonsági szabályzatáról**
- **72/2003. (X. 29.) GKM rendelet a feszültség alatti munkavégzés biztonsági szabályzatának kiadásáról**
- **89/2003. (XII. 16.) GKM remdelet a bányafelügyelet hatáskörébe tartozó tevékenység során bekövetkezett súlyos üzemzavar és súlyos munkabaleset bejelentésének és vizsgálatának rendjéről szóló biztonsági szabályzat közzétételéről**
- **143/2004. (XII. 22.) GKM rendelet a hegesztési biztonsági szabályzat kiadásáról**
- **24/2005. (III. 23.) FVM rendelet a vágóállatok levágásának és feldolgozásának biztonsági szabályzatáról**
- **79/2005. (X. 11.) GKM rendelet a szénhidrogén szállítóvezetékek biztonsági követelményeiről és a szénhidrogén szállítóvezetékek biztonsági szabályzata közzétételéről**
- **80/2005. (X. 11.) GKM rendelet a gázelosztó vezetékek biztonsági követelményeiről és a gázelosztó vezetékek biztonsági szabályzata közzétételéről**
- **26/2006. (V. 5.) GKM rendelet az autógáz töltőállomás építésének és üzemeltetésének szabályairól**
- **45/2006. (VI. 15.) FVM rendelet a szikvíz gyártásának, töltésének, valamint a szikvizes palack és ballon tárolásának és szállításának biztonsági szabályzatáról**
- **24/2007. (VII. 3.) KVVM rendelet a vízügyi biztonsági szabályzat kiadásáról**
- **2/2010. (I. 14.) KHEM rendelet a kőolaj- és földgázbányászati biztonsági szabályzatról**

- **13/2010. (III. 4.) KHEM rendelet az általános robbantási biztonsági szabályzatról**
- **6/2010. (VII. 30.) NFM rendelet a mélyfúrási biztonsági szabályzatról**
- **8/2010. (VIII. 6.) NFM rendelet a propán-bután töltő- és tároló üzemek biztonsági szabályzatáról**
- **43/2011. (VIII. 18.) NFM rendelet a külszíni bányászati tevékenységek biztonsági szabályzatáról**

2.1.5 Közösségi jogszabályok:

- 768/2008/EK határozat a termékek forgalomba hozatalának közös keretrendszeréről, valamint a 93/465/EGK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről
- 765/2008/EK rendelet a termékek forgalmazása tekintetében az akkreditálás és piacfelügyelet előírásainak megállapításáról és a 339/93/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről
- 2011/C 214/01 közlemény a 2006/42/EK irányelve végrehajtása keretében a gépekről és a 95/16/EK irányelv módosításáról: összehangolt szabványok címeinek és hivatkozásainak közzététele

2.1.6 Jogszabályok használati módszertana

A műszaki és a munkavédelmi szakemberek részére igen fontos a jogszabályismeret. Az utóbbi években elindult jogszabály kiadási és módosítási dömping miatt a jogszabálykövetés feltétlen szükséges. Erre jó lehetőséget biztosít az internet, ezen belül a kormányzati weblapok használata, és a különböző jogtárak alkalmazása is.

Mielőtt egy jogszabályt alkalmazni kezdünk a következő kötelező lépések szükségesek:

1) Meg kell győződni arról, hogy a jogszabály hatályos – e? Ez az időbeli hatály.
2) Meg kell győződni arról, hogy a jogszabálynak az a része, amit használni kívánok, hatályban van – e, és a szövege nem módosult - e?
3) Amennyiben nem vagyok a szakterületen tájékozott és nem alkalmaztam még az adott jogszabályt, akkor azt is ellenőrizni kell, hogy mire vonatkozik a hatálya. Ez a tárgyi hatály.
4) Arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy a jogtárak mindig a legutolsó - egységes szerkezetű változatot – tartalmazzák (Pl.: a Mvt. – t 14 alkalommal módosították,

de a jogtárban közvetlenül a legutolsó módosítást is tartalmazó un.”egységes szerkezetű” változat olvasható).

5) Ha visszamenőlegesen kívánunk meggyőződni valamely előírásról (Ez akkor fordulhat elő, ha egy munkavédelemmel kapcsolatos ügyben elhúzódó jogvita során szakértői véleményt kell adni.), akkor a visszamenőleges dátum idején hatályos változatot kell megkeresnünk. Ez nem egyszerű, de egyes jogtárak „időgéppel” vannak ellátva, amelyekkel játszva lehet a módosításokat követni.
6) Ha jogszabályból idéz részben, vagy egészben, akkor ezt csak hibamentesen tegye, mert a pontatlanságnak beláthatatlan jogi és gazdasági következménye lehet.

2.2 A szabványok

A szabványok alkalmazása – ellentétben a köztudatban elterjedt információval – általánosan nem kötelező. Egy szabvány alkalmazása akkor kötelező, ha jogszabály konkrétan „felhívja”, kötelezővé teszi! Ez fontos információ!

A nem kötelező szabványok alkalmazására vonatkozóan a Mvt. 11. § - át hívhatjuk segítségül, ami azonos az általános szabványalkalmazási követelményekkel.

„Mtv. 11. §: ... Munkavédelemre vonatkozó szabálynak minősül a nemzeti szabványosításról szóló jogszabály figyelembevételével a munkavédelmi tartalmú nemzeti szabvány annyiban, hogy a magyar nyelvű nemzeti szabványtól különböző megoldás alkalmazása esetén a munkáltató köteles - vitás esetben - annak bizonyítására, hogy az általa alkalmazott megoldás munkavédelmi szempontból legalább egyenértékű a vonatkozó szabványban foglalt követelménnyel, megoldással.”

A Magyarországon jelenleg alkalmazott szabványok hierarchiája és jelzetei (megjelenési formái) a következők:

2.2.1 Önálló Magyar Szabvány

MSZ 13010-1:1979 ÉPÍTÉSI ÁLLVÁNYOK Általános előírások

2.2.2 Magyar ágazati szabvány

MSZ-07-3608:1991A KÖZUTAKON VÉGZETT MUNKÁK ELKORLÁTOZÁSI ÉS FORGALOMBIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEI

2.2.3 Európai szabvány alkalmazása Magyar Szabványként

MSZ EN 131-1:1993 Létrák. Fogalom-meghatározások, típusok és funkcionális méretek (Az Európai Norma angol nyelvű szövegének magyar fordítása)

2.2.4 A Nemzetközi és Európai Szabvány alkalmazása Magyar Szabványként

MSZ EN ISO 2503:2000 Gázhegesztő eszközök. Palacknyomás-csökkentők gázhegesztéshez, lángvágáshoz és rokon eljárásokhoz 300 bar - ig
(Az ISO 2503:1998 nemzetközi szabvány angol nyelvű szövege magyar fordításban)

2.2.5 Európai Elő-szabvány alkalmazása Magyar Szabványként

MSZ ENV 26385:1999 Ergonómiai elvek munkarendszerek tervezéséhez
Nemzetközi szabvány: ISO 26385:1981
Európai elő-szabvány: ENV 26385
(Az Európai Elő-szabvány angol nyelvű szövege magyar fordításban)

2.2.6 Európai Harmonizációs Dokumentum alkalmazása Magyar Szabványként

MSZ HD 1004:2000 Gördíthető munkaállványok előre gyártott elemekből. Anyagok, méretek, teherbírás és biztonsági követelmények
Az Európai Harmonizációs Dokumentum (HD 1004) német nyelvű szövegének magyar fordítása

2.2.7 Nemzetközi Szabvány alkalmazása Magyar Szabványként

MSZ ISO 448:1992 Ipari gázpalackok tartalmának azonosító jelölése
(A Nemzetközi Szabvány angol nyelvű szövege magyar fordításban)

A szabványok alkalmazására ugyanazok az elvek és követelmények vonatkoznak, amelyek a jogszabályokra.

2.3 A munkáltatói szabályozás

Mvt. 2. § (3) Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményei megvalósításának módját - a jogszabályok és a szabványok keretein belül - a munkáltató határozza meg.
Mvt. 12. § Munkavédelemre vonatkozó szabálynak minősül a munkáltatónak a 2. § (3) bekezdése szerinti rendelkezése is.

Igen érdekes a jogszabályi előírás, mert nem teszi kötelezővé a szabályozást, de indirekten utal arra, hogy a követelményeket a munkáltató határozza meg és később még azt is kimondja, hogy a munkáltató rendelkezését munkavédelmi szabálynak kell tekinteni.
Sok munkáltató ezt úgy fogja fel, hogy nem kötelező a szabályozás, akkor nem is szabályozok. Akkor döbben csak rá a tévedésére, amikor egy hatósági ellenőrzés alkalmával, vagy jogi eljárásban (kártérítési és /vagy megtérítési eljárás stb.), vagy más ügyben elmarasztalják.
A munkavédelem területén nem teheti meg a munkáltató, hogy nem szabályoz. Egyszerűbb és kis létszámú szervezeteknél egyszerű szabályozást kell készíteni és kiadni, a nagy és többszintű, szerteágazó szervezeteknél nagyobb lélegzetű szabályozásra van szükség.
Fontos, hogy a munkáltató minden olyan kérdést szabályozzon, ami a „megelőzéshez" szükséges, és oly módon szabályozza, hogy egyértelmű legyen a végrehajtás minden paramétere. Persze, minden esetben törekedni kell arra, hogy túlszabályozásra ne kerülhessen sor. A túlszabályozás legalább olyan káros, mint a szabályozás hiánya.
A munkáltatói szabályozási lehetőségek sokrétűek lehetnek, néhány ismertebb megoldást bemutatunk.

2.3.1 Szabályozás a munkaszerződésben

A munkavédelmi követelmények megszabása a munkaszerződésben. Kevés létszám és munkavédelmi szempontból „ingerszegény" környezet esetén kézenfekvő megoldás a munkáltatói követelmények itt történő rögzítése.

2.3.2 Szabályozás a munkaköri leírásban

Hasonló megoldás lehet – bővebb lehetőséget biztosít - a munkaköri leírásokban való feladat meghatározás.

Az alábbi példában szereplő bekezdések mindegyike alkalmas lehet a munkaszerződésben, a munkaköri leírásokban való szabályozásra:

- *A munkavállaló csak a biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban, a munkavédelemre vonatkozó szabályok, utasítások megtartásával, a munkavédelmi oktatásnak megfelelően végezhet munkát.*
- *A munkavállaló köteles munkatársaival együttműködni, és munkáját úgy végezni, hogy ez saját vagy más egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse. Így különösen köteles.*
    - *a rendelkezésére bocsátott munkaeszköz biztonságos állapotáról a tőle elvárható módon meggyőződni, azt rendeltetésének megfelelően és a munkáltató utasítása szerint használni, a számára meghatározott karbantartási feladatokat elvégezni;*
    - *az egyéni védőeszközt rendeltetésének megfelelően használni és a tőle elvárható tisztításáról gondoskodni;*
    - *a munkavégzéshez az egészséget és a testi épséget nem veszélyeztető ruházatot viselni;*
    - *munkaterületén a fegyelmet, a rendet és a tisztaságot megtartani;*
    - *a munkája biztonságos elvégzéséhez szükséges ismereteket elsajátítani és azokat a munkavégzés során alkalmazni;*
    - *a részére előírt orvosi - meghatározott körben pályaalkalmassági - vizsgálaton részt venni;*
    - *a veszélyt jelentő rendellenességről, üzemzavarról a munkáltatót azonnal tájékoztatni, a rendellenességet, üzemzavart tőle elvárhatóan megszüntetni, vagy erre intézkedést kérni a felettesétől;*
    - *a balesetet, sérülést, rosszullétet azonnal jelenteni.*
    - *A munkavállaló önkényesen nem kapcsolhatja ki, nem távolíthatja el és nem alakíthatja át a biztonsági berendezéseket.*
    - *A munkavállaló köteles együttműködni a munkáltatóval, illetve az általa meghatározott személyekkel az egészséges és biztonságos munkakörnyezet megőrzése érdekében hozott hatósági intézkedések teljesítése, illetőleg a munkáltató veszélyt megszüntető intézkedéseinek végrehajtása során is.*

2.3.3 Cégvezetői, hivatalvezetői utasítás

Közepes nagyságú és nem túl nagy kiterjedésű társaságoknál elegendő lehet egy cégvezetői, vagy hivatalvezetői utasítás kiadása.

Egy ilyen vezetői utasítás tartalomjegyzékét csatoltuk az 1. sz. függelékben (azért csak a tartalomjegyzéket, mert a következő függelékben egy teljes szabályozás látható, abból a szabályozás elemei - változtatással - átvehetők.

2.3.4 Munkavédelmi szabályzat

Nagyobb létszámú, több telephellyel rendelkező vállalkozások, - intézmények, - hivatalok esetén célszerű Munkavédelmi Szabályzatot (lehet más megnevezése is a szabályzatnak) készíteni. Erre vonatkozóan csatoltunk egy mintát a kézikönyv 2. sz. függelékben.

A csatolt szabályzat 1. sz. függeléke a munkavédelmi szakember legfontosabb feladatait tartalmazza, de ez az anyag elsősorban a cégvezetőnek, intézményvezetőnek készült, azért, hogy láthassák, érzékelhessék, hogy milyen munkavédelmi feladataik vannak. Ezek ismeretében a vezetők tervezni (programozni, költségvetést készíteni, stb.) tudják a munkavédelemre fordítandó időt, forrást és energiát. Minden feladat tervezése fontos, de a munkavédelmi feladatok a munkavállalók egészségét és biztonságát szolgálják. Egy – egy munkabaleset bekövetkezése számos olyan költséggel járhat (baleset, megbetegedés, munkakiesés, termeléskiesés, mentés, kárelhárítás, kórházi költségek, táppénz, ügyviteli költségek, eljárási költségek, kártérítések, helyreállítási költségek, temetési költségek, bírság, büntetés, erkölcsi hátrány, egyéb költségek), amelyek összege meghaladhatja a betervezett, de elmaradt ráfordítást, jelentős veszteséget okozhat. Ezek alapján nem kell sokat gondolkozni azon, hogy mit is érdemes tenni.

2.3.5 Munkavédelmi eljárások

Az eljárásokkal való szabályozást a külföldi tulajdonú, saját munkahelyi munkavédelmi rendszerrel rendelkező nagyvállalatoknál, szervezeteknél szokták alkalmazni, vagy olyan helyeken, ahol már valamilyen minőségtanúsítási rendszert alkalmaznak, bevezettek. Azért célszerű ezt a típusú szabályozást alkalmazni, mert az elemei ugyan dominószerűen összefüggnek, mégis egyediek, önállóak. Ha valamit változtatni, módosítani szükséges, akkor általában csak egy elemet, egy „dominót” kell változtatni. Az eljárásokkal való szabályozás bemutatása érdekében csatoltuk kézikönyvünkhöz a 3. sz. függeléket, amely nem más, mint egy lista (minta) az eljárásokkal való szabályozás rendszerére.

2.3.6 MEBIR

Ugyancsak eljárásokkal való szabályozás a Munkahelyi Egészség és Biztonság Irányítási Rendszer (MEBIR) bevezetése és tanúsítása, vagy tanúsíttatása. Ezt a rendszert az MSZ 28001:2008 (BS OSHAS 18001:2007) szabványban meghatározott követelmények alapján kell kiépíteni és üzemeltetni. Ez a rendszer a munkavédelem minden területén a legszigorúbb követelményeket alkalmazza és mindennek a folyamatos fejlesztését tűzi ki célul. A MEBIR rendszer bemutatása érdekében csatoltuk a 4. sz. függeléket, melyben a rendszer követelményeit mutatjuk be.

2.4 A szabályok alkalmazásának követelményei és módszerei.

A hatályos munkavédelemre vonatkozó szabályok (jogszabályok, szabványok, munkáltatói szabályozás,) végrehajtásával kapcsolatban nem vethető fel az a kérdés, hogy be akarom – e tartani vagy nem! A szabályt azért alkották, hogy betartsák és nem azért, hogy elkerüljék a betartását. A jogszabályok és a szabványok vonatkozásában kezdeményezhető ugyan módosítás, kérhető eltérési engedély, de ezek a megoldások nehezen kivitelezhetők, lassúak, amíg nem véglegesülnek addig a szabálykövetés az egyetlen lehetőség. Az más kérdés, hogy miként tartom be a szabályt, milyen megoldással teszek eleget a követelményeknek.

A munkáltatói szabályok változtathatók, de azt az alapelvet itt is be kell tartani, hogy az alacsonyabb rendű szabály nem mondhat ellent a magasabb rendűnek, és nem képviselhet alacsonyabb szintű megoldást.

Minden munkavállalónak minden szabályt kell ismernie, ami a munkakörére vonatkozik, ami a munkakörével kapcsolatos. A munkáltatónak gondoskodni kell a szabályok megismertetéséről, miután ez megtörtént ezt dokumentálni is kell.

2.5 Javasolt szakirodalom, segédlet, aktuális jogszabálylista

MUNKAVÉDELEM, MAGYAR JOGSZABÁLYOK

1993. ÉVI XCIII. TÖRVÉNY A MUNKAVÉDELEMRŐL, EGYSÉGES SZERKEZETBEN A VÉGREHAJTÁSÁRÓL SZÓLÓ 5/1993. (XII. 26.) MÜM RENDELETTEL

6/1987. (VI. 24.) EÜM RENDELET A KESZONMUNKÁKRÓL

11/1994. (VI. 8.) MKM RENDELET A NEVELÉSI-OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK MŰKÖDÉSÉRŐL

16/1994. (VII. 8.) MKM RENDELET A SZAKMAI KÖVETELMÉNYEK KIADÁSÁRÓL

6/1996. (II. 21.) IKM RENDELET A HEGESZTŐK MINŐSÍTÉSÉRŐL

2/1998. (I. 16.) MÜM RENDELET A MUNKAHELYEN ALKALMAZANDÓ BIZTONSÁGI ÉS EGÉSZSÉGVÉDELMI JELZÉSEKRŐL

2/1999. (II. 11.) IM RENDELET AZ EGÉSZSÉGET NEM VESZÉLYEZTETŐ ÉS BIZTONSÁGOS MUNKAVÉGZÉS SZABÁLYAIRÓL, VALAMINT A FOGLALKOZÁS-EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLATRÓL A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEZETNÉL

218/1999. (XII. 28.) KORM. RENDELET AZ EGYES SZABÁLYSÉRTÉSEKRŐL

2000. ÉVI LXXX. TÖRVÉNY AZ ÉPÍTKEZÉSSEL KAPCSOLATOS BIZTONSÁGI ÉS EGÉSZSÉGÜGYI KÉRDÉSEKRŐL SZÓLÓ, A NEMZETKÖZI MUNKAÜGYI KONFERENCIA 1988. ÉVI 75. ÜLÉSSZAKÁN ELFOGADOTT 167. SZÁMÚ EGYEZMÉNY KIHIRDETÉSÉRŐL

15/2000. (V. 26.) BM RENDELET AZ EGÉSZSÉGET NEM VESZÉLYEZTETŐ ÉS BIZTONSÁGOS MUNKAVÉGZÉS SZABÁLYAIRÓL A BELÜGYMINISZTER ÁLTAL IRÁNYÍTOTT RENDVÉDELMI SZERVEKNÉL

25/2000. (IX. 30.) EÜM-SZCSM EGYÜTTES RENDELET A MUNKAHELYEK KÉMIAI BIZTONSÁGÁRÓL

4/2001. (II. 23.) GM RENDELET A BÁNYAÜZEMEKBEN MEGVALÓSÍTANDÓ BIZTONSÁGI ÉS EGÉSZSÉGVÉDELMI KÖVETELMÉNYEK MINIMÁLIS SZINTJÉRŐL

3/2002. (II. 8.) SZCSM-EÜM EGYÜTTES RENDELET A MUNKAHELYEK MUNKAVÉDELMI KÖVETELMÉNYEINEK MINIMÁLIS SZINTJÉRŐL

4/2002. (II. 20.) SZCSM-EÜM EGYÜTTES RENDELET AZ ÉPÍTÉSI MUNKAHELYEKEN ÉS AZ ÉPÍTÉSI FOLYAMATOK SORÁN MEGVALÓSÍTANDÓ MINIMÁLIS MUNKAVÉDELMI KÖVETELMÉNYEKRŐL

3/2003. (III. 11.) FMM-ESZCSM EGYÜTTES RENDELET A POTENCIÁLISAN ROBBANÁSVESZÉLYES KÖRNYEZETBEN LÉVŐ MUNKAHELYEK MINIMÁLIS MUNKAVÉDELMI KÖVETELMÉNYEIRŐL

18/2003. (V. 7.) HM RENDELET A HONVÉDELMI ÁGAZATBAN BEKÖVETKEZETT BALESETEK BEJELENTÉSÉRŐL, KIVIZSGÁLÁSÁRÓL ÉS NYILVÁNTARTÁSÁRÓL

8/2003. (VIII. 14.) MEHVM RENDELET AZ EGÉSZSÉGET NEM VESZÉLYEZTETŐ ÉS BIZTONSÁGOS MUNKAVÉGZÉS SZABÁLYAIRÓL A POLGÁRI NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOKNÁL

83/2003. (VII. 16.) FVM RENDELET A MEZŐGAZDASÁGI ÉS ERDÉSZETI GÉPKEZELŐI JOGOSÍTVÁNY BEVEZETÉSÉRŐL ÉS KIADÁSÁNAK SZABÁLYAIRÓL

1/2004. (I. 9.) FMM RENDELET A KÖZBESZERZÉSI ELJÁRÁSOKHOZ KAPCSOLÓDÓ, A MUNKAVÁLLALÓK VÉDELMÉRE ÉS A MUNKAFELTÉTELEKRE VONATKOZÓ TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG ELJÁRÁSI SZABÁLYAIRÓL ÉS DÍJAZÁSÁRÓL

14/2004. (IV. 19.) FMM RENDELET A MUNKAESZKÖZÖK ÉS HASZNÁLATUK BIZTONSÁGI ÉS EGÉSZSÉGÜGYI KÖVETELMÉNYEINEK MINIMÁLIS SZINTJÉRŐL

122/2004. (X. 15.) GKM RENDELET A VILLAMOSMŰ BIZTONSÁGI ÖVEZETÉRŐL

22/2005. (VI. 24.) EÜM RENDELET A REZGÉSEXPOZÍCIÓNAK KITETT MUNKAVÁLLALÓKRA VONATKOZÓ MINIMÁLIS EGÉSZSÉGI ÉS MUNKABIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEKRŐL

18/2006. (I. 26.) KORM. RENDELET A VESZÉLYES ANYAGOKKAL KAPCSOLATOS SÚLYOS BALESETEK ELLENI VÉDEKEZÉSRŐL

9/2006. (II. 27.) IM RENDELET AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI SZAKTERÜLETEKRŐL, VALAMINT AZ AZOKHOZ KAPCSOLÓDÓ KÉPESÍTÉSI ÉS EGYÉB SZAKMAI FELTÉTELEKRŐL

12/2006. (III. 23.) EÜM RENDELET AZ AZBESZTTEL KAPCSOLATOS KOCKÁZATOKNAK KITETT MUNKAVÁLLALÓK VÉDELMÉRŐL

15/2008. (VIII. 13.) SZMM RENDELET A SZOCIÁLIS ÉS MUNKAÜGYI MINISZTER HATÁSKÖRÉBE TARTOZÓ SZAKKÉPESÍTÉSEK SZAKMAI ÉS VIZSGAKÖVETELMÉNYEIRŐL

17/2008. (XII. 3.) SZMM RENDELET AZ EGYÉNI VÉDŐESZKÖZÖK MEGFELELŐSÉGÉT TANÚSÍTÓ, ELLENŐRZŐ SZERVEZETEK KIJELÖLÉSÉNEK ÉS BEJELENTÉSÉNEK RÉSZLETES SZABÁLYAIRÓL

18/2008. (XII. 3.) SZMM RENDELET AZ EGYÉNI VÉDŐESZKÖZÖK KÖVETELMÉNYEIRŐL ÉS MEGFELELŐSÉGÉNEK TANÚSÍTÁSÁRÓL

230/2008. (IX. 12.) KORM. RENDELET A MUNKAVÉDELMI HATÓSÁGI FELADATOKAT ELLÁTÓ EGYES SZERVEK KIJELÖLÉSÉRŐL

1/2009. (I. 30.) HM RENDELET A MAGYAR HONVÉDSÉGRE, ILLETVE A KATONAI NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOKRA VONATKOZÓ ELTÉRŐ MUNKAVÉDELMI KÖVETELMÉNYEKRŐL, ELJÁRÁSI SZABÁLYOKRÓL

40/2009. (VIII. 31.) KHEM RENDELET A KÖZÚTI KÖZLEKEDÉSI ÁGAZATBAN HASZNÁLT ÖNJÁRÓ EMELŐ- ÉS RAKODÓGÉPEK KEZELŐINEK KÉPZÉSÉRŐL ÉS VIZSGÁZTATÁSÁRÓL

32/2009. (XII. 23.) SZMM RENDELET A MUNKAVÉDELMI JELLEGŰ BÍRSÁGOK PÁLYÁZATI, VALAMINT INFORMÁCIÓS CÉLÚ FELHASZNÁLÁSÁNAK RÉSZLETES SZABÁLYAIRÓL

354/2009. (XII. 30.) KORM. RENDELET A MUNKABIZTONSÁGI SZAKÉRTŐI TEVÉKENYSÉGRŐL

133/2010. (IV. 22.) KORM. RENDELET AZ ORSZÁGOS KÉPZÉSI JEGYZÉKRŐL ÉS AZ ORSZÁGOS KÉPZÉSI JEGYZÉK MÓDOSÍTÁSÁNAK ELJÁRÁSRENDJÉRŐL

14/2010. (IV. 28.) SZMM RENDELET A MUNKABIZTONSÁGI SZAKÉRTŐI TEVÉKENYSÉG GYAKORLÁSÁRA IRÁNYULÓ ENGEDÉLYEZÉSI ELJÁRÁS SORÁN FIZETENDŐ IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJAKRÓL

314/2010. (XII. 27.) KORM. RENDELET AZ ORSZÁGOS MUNKAVÉDELMI ÉS MUNKAÜGYI FŐFELÜGYELŐSÉGRŐL, VALAMINT A MUNKAVÉDELMI ÉS MUNKAÜGYI HATÓSÁGOK KIJELÖLÉSÉRŐL

FOGLALKOZÁS-EGÉSZSÉGÜGY, MAGYAR JOGSZABÁLYOK:

1997. ÉVI LXXXIII. TÖRVÉNY A KÖTELEZŐ EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁS ELLÁTÁSAIRÓL, A VÉGREHAJTÁSÁRÓL SZÓLÓ 217/1997. (XII. 1.) KORM. RENDELETTEL EGYSÉGES SZERKEZETBEN KIVONATOS KÖZLÉS

89/1995. (VII. 14.) KORM. RENDELET A FOGLALKOZÁS-EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLATRÓL

27/1995. (VII. 25.) NM RENDELET A FOGLALKOZÁS-EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÁSRÓL

27/1996. (VIII. 28.) NM RENDELET A FOGLALKOZÁSI BETEGSÉGEK ÉS FOKOZOTT EXPOZÍCIÓS ESETEK BEJELENTÉSÉRŐL ÉS KIVIZSGÁLÁSÁRÓL

33/1998. (VI. 24.) NM RENDELET A MUNKAKÖRI, SZAKMAI, ILLETVE SZEMÉLYI HIGIÉNÉS ALKALMASSÁG ORVOSI VIZSGÁLATÁRÓL ÉS VÉLEMÉNYEZÉSÉRŐL

25/1998. (XII. 27.) EÜM RENDELET AZ ELSŐSORBAN HÁTSÉRÜLÉSEK KOCKÁZATÁVAL JÁRÓ KÉZI TEHERMOZGATÁS MINIMÁLIS EGÉSZSÉGI ÉS BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL

1999. ÉVI XLII. TÖRVÉNY A NEMDOHÁNYZÓK VÉDELMÉRŐL ÉS A DOHÁNYTERMÉKEK FOGYASZTÁSÁNAK, FORGALMAZÁSÁNAK EGYES SZABÁLYAIRÓL

50/1999. (XI. 3.) EÜM RENDELET A KÉPERNYŐ ELŐTTI MUNKAVÉGZÉS MINIMÁLIS EGÉSZSÉGÜGYI ÉS BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL

61/1999. (XII. 1.) EÜM RENDELET A BIOLÓGIAI TÉNYEZŐK HATÁSÁNAK KITETT MUNKAVÁLLALÓK EGÉSZSÉGÉNEK VÉDELMÉRŐL

65/1999. (XII. 22.) EÜM RENDELET A MUNKAVÁLLALÓK MUNKAHELYEN TÖRTÉNŐ EGYÉNI VÉDŐESZKÖZ HASZNÁLATÁNAK MINIMÁLIS BIZTONSÁGI ÉS EGÉSZSÉGVÉDELMI KÖVETELMÉNYEIRŐL

16/2000. (VI. 8.) EÜM RENDELET AZ ATOMENERGIÁRÓL SZÓLÓ 1996. ÉVI CXVI. TÖRVÉNY EGYES RENDELKEZÉSEINEK VÉGREHAJTÁSÁRÓL

26/2000. (IX. 30.) EÜM RENDELET A FOGLALKOZÁSI EREDETŰ RÁKKELTŐ ANYAGOK ELLENI VÉDEKEZESRŐL ÉS AZ ÁLTALUK OKOZOTT EGÉSZSÉGKÁROSODÁSOK MEGELŐZÉSÉRŐL

30/2001. (X. 3.) EÜM RENDELET A KÜLSŐ MUNKAVÁLLALÓK MUNKAHELYI SUGÁRVÉDELMÉRŐL

31/2001. (X. 3.) EÜM RENDELET AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK NYÚJTÁSA SORÁN IONIZÁLÓ SUGÁRZÁSNAK KITETT SZEMÉLYEK EGÉSZSÉGÉNEK VÉDELMÉRŐL

21/2002. (XI. 8.) GKM-ESZCSM EGYÜTTES RENDELET A HAJÓZÁSI EGÉSZSÉGI ALKALMASSÁG FELTÉTELEIRŐL ÉS VIZSGÁLATI RENDJÉRŐL

47/2003. (VIII. 8.) ESZCSM RENDELET A RADIOAKTÍV HULLADÉKOK ÁTMENETI TÁROLÁSÁNAK ÉS VÉGLEGES ELHELYEZÉSÉNEK EGYES KÉRDÉSEIRŐL, VALAMINT AZ IPARI TEVÉKENYSÉGEK SORÁN BEDÚSULÓ, A TERMÉSZETBEN ELŐFORDULÓ RADIOAKTÍV ANYAGOK SUGÁR-EGÉSZSÉGÜGYI KÉRDÉSEIRŐL

41/2004. (IV. 7.) GKM RENDELET A KÖZÚTI JÁRMŰVEZETŐK PÁLYAALKALMASSÁGI VIZSGÁLATÁRÓL

40/2004. (IV. 26.) ESZCSM RENDELET AZ EGÉSZSÉGÜGYI TEVÉKENYSÉG VÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES EGÉSZSÉGI ALKALMASSÁG VIZSGÁLATÁRÓL ÉS MINŐSÍTÉSÉRŐL

30/2004. (XII. 6.) HM RENDELET A FOKOZOTTAN VESZÉLYES, VALAMINT AZ EGÉSZSÉGKÁROSÍTÓ BEOSZTÁSOK KÖRÉRŐL, AZ AZOKHOZ KAPCSOLÓDÓ RÉSZLETES, VALAMINT A CSÖKKENTETT NAPI SZOLGÁLATI IDŐRE VONATKOZÓ SZABÁLYOKRÓL

66/2005. (XII. 22.) EÜM RENDELET A MUNKAVÁLLALÓKAT ÉRŐ ZAJEXPOZÍCIÓRA VONATKOZÓ MINIMÁLIS EGÉSZSÉGI ÉS BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEKRŐL

7/2006. (III. 21.) HM RENDELET A HIVATÁSOS ÉS SZERZŐDÉSES KATONAI SZOLGÁLATRA, VALAMINT A KATONAI OKTATÁSI INTÉZMÉNYI TANULMÁNYOKRA VALÓ EGÉSZSÉGI, PSZICHIKAI ÉS FIZIKAI ALKALMASSÁG ELBÍRÁLÁSÁRÓL, TOVÁBBÁ AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZABADSÁG, A SZOLGÁLATMENTESSÉG ÉS A CSÖKKENTETT NAPI SZOLGÁLATI IDŐ ENGEDÉLYEZÉSÉNEK SZABÁLYAIRÓL

66/2007. (IV. 4.) KORM. RENDELET A KÖZÚTI SZÁLLÍTÁST VÉGZŐ EGYES JÁRMŰVEK SZEMÉLYZETE VEZETÉSI ÉS PIHENŐIDEJÉNEK ELLENŐRZÉSÉRŐL

43/2007. (IV. 4.) GKM RENDELET A KÖZÚTI SZÁLLÍTÁSRA VONATKOZÓ EGYES SZOCIÁLIS JOGSZABÁLYOK ALAPJÁN VÉGZETT KÖZLEKEDÉSI HATÓSÁGI ELLENŐRZÉS RÉSZLETES SZABÁLYAIRÓL

7/2008. (III. 18.) HM RENDELET A HONVÉDELMI MINISZTER FELÜGYELETE ALÁ TARTOZÓ EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEKBEN TÖRTÉNŐ EGÉSZSÉGI, PSZICHIKAI, FIZIKAI, MUNKAKÖRI ALKALMASSÁGI VIZSGÁLATOK VÉGZÉSÉRŐL ÉS AZOK TÉRÍTÉSI DÍJAIRÓL

27/2008. (XII. 3.) KVVM-EÜM EGYÜTTES RENDELET A KÖRNYEZETI ZAJ- ÉS REZGÉSTERHELÉSI HATÁRÉRTÉKEK MEGÁLLAPÍTÁSÁRÓL

203/2009. (IX. 18.) KORM. RENDELET A VASÚTI KÖZLEKEDÉS BIZTONSÁGÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ MUNKAKÖRÖKET BETÖLTŐ MUNKAVÁLLALÓKKAL SZEMBEN TÁMASZTOTT EGÉSZSÉGÜGYI KÖVETELMÉNYEKRŐL ÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYI VIZSGÁLAT RENDJÉRŐL

22/2010. (V. 7.) EÜM RENDELET A MUNKAVÁLLALÓKAT ÉRŐ MESTERSÉGES OPTIKAI SUGÁRZÁS EXPOZÍCIÓRA VONATKOZÓ MINIMÁLIS EGÉSZSÉGI ÉS BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEKRŐL

KÖZÖSSÉGI JOGSZABÁLYOK

349/2011/EU RENDELET A NÉPEGÉSZSÉGRE ÉS A MUNKAHELYI EGÉSZSÉGRE ÉS BIZTONSÁGRA VONATKOZÓ KÖZÖSSÉGI STATISZTIKÁRÓL SZÓLÓ 1338/2008/EK EURÓPAI PARLAMENTI ÉS TANÁCSI RENDELETNEK A MUNKAHELYI BALESETEK STATISZTIKÁJA TEKINTETÉBEN TÖRTÉNŐ VÉGREHAJTÁSÁRÓL

MUNKAVÉDELEM, BIZTONSÁGI SZABÁLYZATOK

15/1989. (X. 8.) MÉM RENDELET AZ ERDÉSZETI BIZTONSÁGI SZABÁLYZAT KIADÁSÁRÓL

17/1993. (VII. 1.) KHVM RENDELET AZ EGYES VESZÉLYES TEVÉKENYSÉGEK BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL SZÓLÓ SZABÁLYZATOK KIADÁSÁRÓL

30/1995. (VII. 25.) IKM RENDELET KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI BIZTONSÁGI SZABÁLYZAT KIADÁSÁRÓL

31/1995. (VII. 25.) IKM RENDELET VAS- ÉS FÉMIPARI SZERELÉSI BIZTONSÁGI SZABÁLYZAT KIADÁSÁRÓL

35/1997. (XII. 5.) MKM RENDELET A SZÍNHÁZMŰVÉSZETI BIZTONSÁGI SZABÁLYZAT KIADÁSÁRÓL

14/1998. (XI. 27.) GM RENDELET A GÁZPALACK BIZTONSÁGI SZABÁLYZATRÓL

47/1999. (VIII. 4.) GM RENDELET AZ EMELŐGÉP BIZTONSÁGI SZABÁLYZAT KIADÁSÁRÓL

12/2000. (VI. 15.) NKÖM RENDELET A TELEVÍZIÓ ÉS MOZGÓFILM FELVÉTELI ÉS KÖZVETÍTÉSI BIZTONSÁGI SZABÁLYZAT KIADÁSÁRÓL

16/2001. (III. 3.) FVM RENDELET A MEZŐGAZDASÁGI BIZTONSÁGI SZABÁLYZAT KIADÁSÁRÓL

4/2001. (II. 23.) GM RENDELET A BÁNYAÜZEMEKBEN MEGVALÓSÍTANDÓ BIZTONSÁGI ÉS EGÉSZSÉGVÉDELMI KÖVETELMÉNYEK MINIMÁLIS SZINTJÉRŐL

8/2001. (III. 30.) GM RENDELET A VILLAMOSMŰ MŰSZAKI-BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEI SZABÁLYZAT HATÁLYBA LÉPTETÉSÉRŐL

11/2003. (IX. 12.) FMM RENDELET AZ IPARI ALPINTECHNIKAI TEVÉKENYSÉG BIZTONSÁGI SZABÁLYZATÁRÓL

72/2003. (X. 29.) GKM RENDELET A FESZÜLTSÉG ALATTI MUNKAVÉGZÉS BIZTONSÁGI SZABÁLYZATÁNAK KIADÁSÁRÓL

89/2003. (XII. 16.) GKM REMDELET A BÁNYAFELÜGYELET HATÁSKÖRÉBE TARTOZÓ TEVÉKENYSÉG SORÁN BEKÖVETKEZETT SÚLYOS ÜZEMZAVAR ÉS SÚLYOS MUNKABALESET BEJELENTÉSÉNEK ÉS VIZSGÁLATÁNAK RENDJÉRŐL SZÓLÓ BIZTONSÁGI SZABÁLYZAT KÖZZÉTÉTELÉRŐL

143/2004. (XII. 22.) GKM RENDELET A HEGESZTÉSI BIZTONSÁGI SZABÁLYZAT KIADÁSÁRÓL

24/2005. (III. 23.) FVM RENDELET A VÁGÓÁLLATOK LEVÁGÁSÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK BIZTONSÁGI SZABÁLYZATÁRÓL

79/2005. (X. 11.) GKM RENDELET A SZÉNHIDROGÉN SZÁLLÍTÓVEZETÉKEK BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL ÉS A SZÉNHIDROGÉN SZÁLLÍTÓVEZETÉKEK BIZTONSÁGI SZABÁLYZATA KÖZZÉTÉTELÉRŐL

80/2005. (X. 11.) GKM RENDELET A GÁZELOSZTÓ VEZETÉKEK BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL ÉS A GÁZELOSZTÓ VEZETÉKEK BIZTONSÁGI SZABÁLYZATA KÖZZÉTÉTELÉRŐL

26/2006. (V. 5.) GKM RENDELET AZ AUTÓGÁZ TÖLTŐÁLLOMÁS ÉPÍTÉSÉNEK ÉS ÜZEMELTETÉSÉNEK SZABÁLYAIRÓL

45/2006. (VI. 15.) FVM RENDELET A SZIKVÍZ GYÁRTÁSÁNAK, TÖLTÉSÉNEK, VALAMINT A SZIKVIZES PALACK ÉS BALLON TÁROLÁSÁNAK ÉS SZÁLLÍTÁSÁNAK BIZTONSÁGI SZABÁLYZATÁRÓL

24/2007. (VII. 3.) KVVM RENDELET A VÍZÜGYI BIZTONSÁGI SZABÁLYZAT KIADÁSÁRÓL

2/2010. (I. 14.) KHEM RENDELET A KŐOLAJ- ÉS FÖLDGÁZBÁNYÁSZATI BIZTONSÁGI SZABÁLYZATRÓL

13/2010. (III. 4.) KHEM RENDELET AZ ÁLTALÁNOS ROBBANTÁSI BIZTONSÁGI SZABÁLYZATRÓL

6/2010. (VII. 30.) NFM RENDELET A MÉLYFÚRÁSI BIZTONSÁGI SZABÁLYZATRÓL

8/2010. (VIII. 6.) NFM RENDELET A PROPÁN-BUTÁN TÖLTŐ- ÉS TÁROLÓ ÜZEMEK BIZTONSÁGI SZABÁLYZATÁRÓL

43/2011. (VIII. 18.) NFM RENDELET A KÜLSZÍNI BÁNYÁSZATI TEVÉKENYSÉGEK BIZTONSÁGI SZABÁLYZATÁRÓL

BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEK ÉS MEGFELELŐSÉG TANÚSÍTÁS

MAGYAR JOGSZABÁLYOK:

1997. ÉVI CLV. TÖRVÉNY A FOGYASZTÓVÉDELEMRŐL

11/1984. (VI. 27.) KM RENDELET A VASÚTI JÁRMŰVEKRE SZERELT ÉS EGYÉB VASÚTÜZEMI CÉLT SZOLGÁLÓ KAZÁNOK ÉS NYOMÁSTARTÓ EDÉNYEK ÜZEMBE HELYEZÉSÉRŐL, IDŐSZAKOS VIZSGÁLATÁRÓL ÉS ELLENŐRZÉSÉRŐL

11/1994. (III. 25.) IKM RENDELET AZ ÉGHETŐ FOLYADÉKOK ÉS OLVADÉKOK TÁROLÓTARTÁLYAIRÓL

79/1997. (XII. 31.) IKIM RENDELET AZ EGYES VILLAMOSSÁGI TERMÉKEK BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL ÉS AZ AZOKNAK VALÓ MEGFELELŐSÉG ÉRTÉKELÉSÉRŐL

22/1998. (IV. 17.) IKIM RENDELET EGYES GÁZFOGYASZTÓ KÉSZÜLÉKEK KIALAKÍTÁSÁRÓL ÉS MEGFELELŐSÉGÉNEK TANÚSÍTÁSÁRÓL

79/1998. (IV. 29.) KORM. RENDELET AZ ÁRUK ÉS A SZOLGÁLTATÁSOK BIZTONSÁGOSSÁGÁRÓL ÉS AZ EZZEL KAPCSOLATOS PIACFELÜGYELETI ELJÁRÁSRÓL

108/2001. (XII. 23.) FVM-GM EGYÜTTES RENDELET A FELVONÓK BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL ÉS MEGFELELŐSÉGÉNEK TANUSÍTÁSÁRÓL

9/2001. (IV. 5.) GM RENDELET A NYOMÁSTARTÓ BERENDEZÉSEK ÉS RENDSZEREK BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL ÉS MEGFELELŐSÉG TANUSÍTÁSÁRÓL

8/2002. (II. 16.) GM RENDELET A POTENCIÁLISAN ROBBANÁSVESZÉLYES KÖRNYEZETBEN TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSRA SZÁNT BERENDEZÉSEK, VÉDELMI RENDSZEREK VIZSGÁLATÁRÓL ÉS TANUSÍTÁSÁRÓL

13/2004. (II. 13.) GKM RENDELET AZ IPARI ÉS MEZŐGAZDASÁGI GÁZFOGYASZTÓ KÉSZÜLÉKEK MEGFELELŐSÉGÉNEK TANÚSÍTÁSI, ILLETVE JÓVÁHAGYÁSI RENDJÉRE ÉS FORGALOMBA HOZATALÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOKRÓL

63/2004. (IV. 27.) GKM RENDELET A NYOMÁSTARTÓ ÉS TÖLTŐLÉTESÍTMÉNYEK MŰSZAKI-BIZTONSÁGI HATÓSÁGI FELÜGYELETÉRŐL

26/2004. (VI. 11.) BM RENDELET AZ EGYES MŰSZAKI TERMÉKEK TŰZVÉDELMI MEGFELELŐSÉGÉT VIZSGÁLÓ, ELLENŐRZŐ ÉS TANÚSÍTÓ SZERVEZETEK KIJELÖLÉSÉRŐL

23/2006. (II. 3.) KORM. RENDELET A BÁNYAFELÜGYELET HATÁSKÖRÉBE TARTOZÓ EGYES NYOMÁSTARTÓ BERENDEZÉSEK HATÓSÁGI FELÜGYELETÉRŐL

30/2006. (VI. 1.) GKM RENDELET AZ AUTÓGÁZTARTÁLYOK IDŐSZAKOS ELLENŐRZÉSÉRŐL

62/2006. (VIII. 30.) GKM RENDELET AZ ELEKTROMÁGNESES ÖSSZEFÉRHETŐSÉGRŐL

262/2006. (XII. 20.) KORM. RENDELET A MAGYAR KERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSI HIVATAL ÁLTAL KISZABHATÓ BÍRSÁG MÉRTÉKÉRE ÉS ALKALMAZÁSÁRA VONATKOZÓ RÉSZLETES SZABÁLYOKRÓL

7/2007. (I. 22.) GKM RENDELET A MUTATVÁNYOS BERENDEZÉSEK BIZTONSÁGOSSÁGÁRÓL

51/2007. (V. 17.) GKM RENDELET A GÁZÜZEMŰ MUNKAGÉP GÁZ-ÜZEMANYAG ELLÁTÓ BERENDEZÉSEI BESZERELÉSÉNEK, KARBANTARTÁSÁNAK, JAVÍTÁSÁNAK, A BELSŐ ÉGÉSŰ MOTORRAL ÜZEMELŐ MUNKAGÉP GÁZÜZEMŰRE TÖRTÉNŐ UTÓLAGOS ÁTALAKÍTÁSÁNAK MŰSZAKI-BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL

217/2007. (VIII. 15.) KORM. RENDELET AZ ENERGIAFELHASZNÁLÓ TERMÉKEK ÖKO-TERVEZÉSI KÖTELEZETTSÉGÉNEK ELŐÍRÁSÁRÓL,

VALAMINT FORGALOMBA HOZATALÁNAK ÉS MEGFELELŐSÉGÉRTÉKELÉSÉNEK ÁLTALÁNOS FELTÉTELEIRŐL

16/2008. (VIII. 30.) NFGM RENDELET A GÉPEK BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL ÉS MEGFELELŐSÉGÉNEK TANÚSÍTÁSÁRÓL

2009. ÉVI CXXXIII. TÖRVÉNY A MEGFELELŐSÉGÉRTÉKELŐ SZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGÉRŐL

315/2009. (XII. 28.) KORM. RENDELET A MEGFELELŐSÉGÉRTÉKELŐ SZERVEZETEK KIJELÖLÉSÉRŐL, VALAMINT A KIJELÖLT SZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGÉNEK RÉSZLETES SZABÁLYAIRÓL

5/2010. (I. 14.) NFGM RENDELET AZ IPARÜGYEKÉRT FELELŐS MINISZTER SZABÁLYOZÁSI FELADATKÖRÉBE TARTOZÓ FORGALMAZÁSI KÖVETELMÉNYEK TEKINTETÉBEN ELJÁRÓ MEGFELELŐSÉGÉRTÉKELŐ SZERVEZETEK KIJELÖLÉSÉNEK, VALAMINT A KIJELÖLT SZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGÉNEK KÜLÖNÖS SZABÁLYAIRÓL

320/2010. (XII. 27.) KORM. RENDELET A MAGYAR KERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSI HIVATALRÓL ÉS A TERÜLETI MÉRÉSÜGYI ÉS MŰSZAKI BIZTONSÁGI HATÓSÁGOKRÓL

321/2010. (XII. 27.) KORM. RENDELET A MŰSZAKI BIZTONSÁGI HATÓSÁGOK MŰSZAKI BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉGÉNEK ÉS A MAGYAR KERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSI HIVATAL PIACFELÜGYELETI ELJÁRÁSÁNAK RÉSZLETES SZABÁLYAIRÓL

29/2011. (VIII. 3.) NGM RENDELET A SZÁLLÍTHATÓ NYOMÁSTARTÓ BERENDEZÉSEK BIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEIRŐL ÉS MEGFELELŐSÉG-TANÚSÍTÁSÁRÓL

MUNKAVÉDELEM, KÖZÖSSÉGI JOGSZABÁLYOK:

768/2008/EK HATÁROZAT A TERMÉKEK FORGALOMBA HOZATALÁNAK KÖZÖS KERETRENDSZERÉRŐL, VALAMINT A 93/465/EGK TANÁCSI HATÁROZAT HATÁLYON KÍVÜL HELYEZÉSÉRŐL

765/2008/EK RENDELET A TERMÉKEK FORGALMAZÁSA TEKINTETÉBEN AZ AKKREDITÁLÁS ÉS PIACFELÜGYELET ELŐÍRÁSAINAK MEGÁLLAPÍTÁSÁRÓL ÉS A 339/93/EGK RENDELET HATÁLYON KÍVÜL HELYEZÉSÉRŐL

2010/C 229/01 KÖZLEMÉNY AZ EGYSZERŰ NYOMÁSTARTÓ EDÉNYEKRŐL SZÓLÓ 2009/105/EK IRÁNYELV (KODIFIKÁLT VÁLTOZAT) VÉGREHAJTÁSA KERETÉBEN: ÖSSZEHANGOLT SZABVÁNYOK CÍMEINEK ÉS HIVATKOZÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE

2010/C 349/05 KÖZLEMÉNY A GÁZÜZEMŰ BERENDEZÉSEKRŐL SZÓLÓ 2009/142/EK IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSA KERETÉBEN: ÖSSZEHANGOLT SZABVÁNYOK CÍMEINEK ÉS HIVATKOZÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE

2011/C 77/07 KÖZLEMÉNY A FELVONÓKRA VONATKOZÓ TAGÁLLAMI JOGSZABÁLYOK KÖZELÍTÉSÉRŐL SZÓLÓ, 95/16/EK IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSA KERETÉBEN: ÖSSZEHANGOLT SZABVÁNYOK CÍMEINEK ÉS HIVATKOZÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE

2011/C 168/02 KÖZLEMÉNY A ROBBANÁSVESZÉLYES LÉGKÖRBEN VALÓ HASZNÁLATRA SZÁNT FELSZERELÉSEKRE ÉS VÉDELMI RENDSZEREKRE VONATKOZÓ TAGÁLLAMI JOGSZABÁLYOK KÖZELÍTÉSÉRŐL SZÓLÓ 94/9/EK IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSA KERETÉBEN: ÖSSZEHANGOLT SZABVÁNYOK CÍMEINEK ÉS HIVATKOZÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE

2011/C 205/01 KÖZLEMÉNY AZ EGYÉNI VÉDŐESZKÖZÖKRE VONATKOZÓ TAGÁLLAMI JOGSZABÁLYOK KÖZELÍTÉSÉRŐL SZÓLÓ 89/686/EGK IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSA KERETÉBEN: ÖSSZEHANGOLT SZABVÁNYOK CÍMEINEK ÉS HIVATKOZÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE

2011/C 214/01 KÖZLEMÉNY A 2006/42/EK IRÁNYELVE VÉGREHAJTÁSA KERETÉBEN A GÉPEKRŐL ÉS A 95/16/EK IRÁNYELV MÓDOSÍTÁSÁRÓL: ÖSSZEHANGOLT SZABVÁNYOK CÍMEINEK ÉS HIVATKOZÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE

2011/C 256/01 KÖZLEMÉNY A MEGHATÁROZOTT FESZÜLTSÉGHATÁRON BELÜLI HASZNÁLATRA TERVEZETT ELEKTROMOS BERENDEZÉSEKRE VONATKOZÓ TAGÁLLAMI JOGSZABÁLYOK ÖSSZEHANGOLÁSÁRÓL SZÓLÓ 2006/95/EK IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSA KERETÉBEN: ÖSSZEHANGOLT SZABVÁNYOK CÍMEINEK ÉS HIVATKOZÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE

2011/C 266/01 KÖZLEMÉNY A NYOMÁSTARTÓ BERENDEZÉSEKRE VONATKOZÓ TAGÁLLAMI JOGSZABÁLYOK KÖZELÍTÉSÉRŐL SZÓLÓ 97/23/EK IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSA KERETÉBEN: ÖSSZEHANGOLT SZABVÁNYOK CÍMEINEK ÉS HIVATKOZÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE

2011/C 288/01 KÖZLEMÉNY AZ ELEKTROMÁGNESES ÖSSZEFÉRHETŐSÉGRE VONATKOZÓ TAGÁLLAMI JOGSZABÁLYOK KÖZELÍTÉSÉRŐL ÉS A 89/336/EGK IRÁNYELV HATÁLYON KÍVÜL HELYEZÉSÉRŐL SZÓLÓ 2004/108/EK IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSA KERETÉBEN: ÖSSZEHANGOLT SZABVÁNYOK CÍMEINEK ÉS HIVATKOZÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE

2011/C 292/02 KÖZLEMÉNY A TAGÁLLAMOK GÉPEKRE VONATKOZÓ JOGSZABÁLYAINAK KÖZELÍTÉSÉRŐL SZÓLÓ 765/2008/EK RENDELET, 768/2008/EK HATÁROZAT, 761/2001/EK RENDELET ÉRTELMÉBEN: ÖSSZEHANGOLT SZABVÁNYOK CÍMEINEK ÉS HIVATKOZÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE

3. FEJEZET

AZ OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LEGFONTOSABB MUNKAVÉDELMI FELADATAI

(Varga István)

3.1 Munkavédelmi szakember foglalkoztatása

Az Mvt. 57. § - a szerint a munkáltató köteles munkavállalót kijelölni, vagy foglalkoztatni a munkavédelmi feladatok ellátására. Ennek hiányában polgári jogi szerződés alapján szolgáltatás útján is megvalósítható a feladat. E foglalkoztatás - függetlenül a formájától - nem mentesíti a munkáltatót a meghatározott felelőssége alól.

Munkavédelmi (munkabiztonsági) szakképesítéssel rendelkező személy foglalkoztatásának feltételei az 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 2. sz. mellékletében szabályozott.

3.1.1 Veszélyességi osztályok

A munkáltatók tevékenységük alapján munkavédelmi szempontú veszélyességi osztályokba tartoznak az EU tagországok számára kötelezően alkalmazandó a NACE Rev. 2. (magyar nyelvű megfelelője, a gazdasági Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszere: TEÁOR '08) alapján. Az oktatás területe a II – es és a III- as veszélyességi osztályba tartozik.

Ágazati számjel	Gazdasági tevékenység megnevezése
II. VESZÉLYESSÉGI OSZTÁLY	
85.32	Szakmai középfokú oktatás
85.41	Felső szintű, nem felsőfokú oktatás
85.42	Felsőfokú oktatás
85.5	Egyéb oktatás
III. VESZÉLYESSÉGI OSZTÁLY	
85	Oktatás Kivéve: 85.32 Szakmai középfokú oktatás 85.41 Felső szintű, nem felsőfokú oktatás 85.42 Felsőfokú oktatás 85.5 Egyéb oktatás

3.1.2 Létszám kategóriák

A munkavédelmi szakember foglalkoztatás meghatározásához a munkáltatókat veszélyességi osztályonként az általuk foglalkoztatott munkavállalók - beleértve a munkaerő-kölcsönzés keretében átengedett munkavállalókat is – éves átlagos állományi létszáma alapján kell csoportosítani.

A foglalkoztatott munkavállalók éves átlagos állományi létszáma

a) 1-9 munkavállaló között;

b) 10-49 munkavállaló között;

c) 50-500 munkavállaló között;

d) 501-1000 munkavállaló között;

e) 1000 munkavállaló felett.

3.1.3 Munkavédelmi szakember foglalkoztatási követelmény

II/a) egy fő középfokú munkavédelmi szakképesítésű heti egy órára,

II/b) egy fő középfokú munkavédelmi szakképesítésű napi egy órára,

II/c) egy fő középfokú munkavédelmi szakképesítésű napi két órára,

II/d) egy fő középfokú munkavédelmi szakképesítésű teljes munkaidővel,

II/e) egy fő felsőfokú munkavédelmi szakképesítésű teljes munkaidővel és minden megkezdett 800 munkavállaló után további egy-egy fő kf-ú munkavédelmi szakképesítésű teljes munkaidővel,

III/a) egy fő középfokú munkavédelmi szakképesítésű heti egy órára,

III/b) egy fő középfokú munkavédelmi szakképesítésű napi egy órára,

III/c) egy fő középfokú munkavédelmi szakképesítésű napi két órára,

III/d) egy fő középfokú munkavédelmi szakképesítésű napi négy órára,

III/e) egy fő felsőfokú munkavédelmi szakképesítésű teljes munkaidővel.

- A legfeljebb 9 fő munkavállalót foglalkoztató munkáltató (mikrovállalkozás) esetén, továbbá ha a munkáltató a tevékenysége alapján a II – es, vagy III – as veszélyességi osztályba tartozik, és 50 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztat (kisvállalkozás), akkor külön szakember kijelölése (foglalkoztatása) helyett kijelölt munkavállalójával, vagy természetes személy munkaadóként maga is elláthatja a munkavédelem munkáltatói feladatait, amennyiben a kijelölt személy vagy ő maga rendelkezik az azok ellátásához a munkáltató tényleges szakmai tevékenységéhez szükséges ismerettel, készséggel és jártassággal. Valamennyi esetben (kijelölés,

foglalkoztatás, vagy a munkavédelmi feladatok személyes ellátása) a munkáltató kötelessége továbbá, hogy a munkavédelemre vonatkozó szabályokban előírt munkabiztonsági szaktevékenység elvégzésére munkavédelmi (bányászati) szakképesítésű személyt vegyen igénybe. Ez a személy lehet a kijelölt (foglalkoztatott) szakember vagy - a szakképzettségi feltétel fennállása esetén - a természetes személyként, maga a munkáltató is.

- A besorolásról és ez alapján a munkavédelmi foglalkoztatásról a munkáltató saját felelősséggel gondoskodik. Amennyiben a munkáltató az ágazati számjele szerinti tevékenység mellett más veszélyességi osztályba sorolásra alapot adó tevékenységet is folytat:
  - ha ez utóbbi tevékenység magasabb veszélyességi osztályba tartozik és az e körben foglalkoztatottak száma az összlétszám 40%-át eléri, számjeléhez képest eggyel magasabb;
  - ha ez utóbbi tevékenység alacsonyabb veszélyességi osztályba tartozik és az e körben foglalkoztatottak száma az összlétszám 60%-át eléri, számjeléhez képest eggyel alacsonyabb veszélyességi osztályba kell a munkáltatót besorolni.
- A létszám kategória szerinti besorolás alapja minden esetben a munkáltató teljes állományi létszáma (akkor is, ha a létszám százalékos aránya miatt magasabb vagy alacsonyabb veszélyességi osztályba kell sorolni a fentiek szerint).

  Tanulókat, hallgatókat abban az arányban kell a munkavállalói létszámhoz számítani, amilyen arányt a gyakorlati képzésük képvisel a teljes oktatási idő tartamához képest.
- A munkavédelmi hatósági ellenőrzés során a munkáltatónak kell bizonyítani a besorolás helyességét, az alapul vett adatok valódiságát továbbá a munkavédelmi szakember előírt óraszámban történő foglalkoztatását.
- A munkáltató köteles a besorolását veszélyességi osztály vagy létszám kategória megváltozásakor módosítani és a besorolás megfelelősségét évenként felülvizsgálni, valamint mindezt írásban dokumentálni.

3.2 Szabályozás

A munkavédelmi szabályozás kérdéseit a kézikönyv 2. fejezete tárgyalta, ismétlésként röviden összefoglaljuk a lényeget

A munkavédelem alapvető szabályait a Munkavédelemről szóló **1993. évi XCIII. törvény,** továbbiakban munkavédelmi törvény tartalmazza.

A munkavédelmi törvény felhatalmazása alapján a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter és más miniszterek által kiadott jogszabályok, illetve az egyes veszélyes tevékenységekre vonatkozóan a feladatkörében érintett miniszter rendeletével hatályba léptetett szabályzatok. Ezeket biztonsági szabályzatoknak nevezik.

Munkavédelemre vonatkozó szabálynak minősül a nemzeti szabványosításról szóló jogszabály figyelembevételével a munkavédelmi tartalmú nemzeti szabvány annyiban, hogy a magyar nyelvű nemzeti szabványtól különböző megoldás alkalmazása esetén a munkáltató tartozik - vitás esetben – azt bizonyítani, hogy az általa alkalmazott megoldás munkavédelmi szempontból legalább egyenértékű a vonatkozó szabványban foglalt követelménnyel, megoldással.

Munkavédelemre vonatkozó szabálynak minősül a munkáltató rendelkezése is.

3.3 Az oktatási intézmény munkavédelmi szempontú működtetése

A továbbiakban a működés, működtetés legfontosabb elemeit mutatjuk be a jogszabályi hivatkozások megjelölésével

3.3.1 Munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmassági orvosi vizsgálatok

(Jogszabályi hivatkozás: Mvt. 58.§; 27/1995. (VII. 25.) NM r.; 33/1998.(VI.24.) NM r.)

A munkáltató foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás igénybe vételével köteles biztosítani a munkavállalók előzetes, időszakos, soron kívüli, munkaköri, szakmai, ill. személyi higiénés alkalmasságának vizsgálatát, valamint szükség esetén a záró vizsgálatot. A foglalkozás-egészségügyi szolgálat a munkáltató felelősségének érintetlenül hagyásával közreműködik az egészséges munkakörnyezet kialakításában, az egészségkárosítások megelőzésében.

Az alkalmassági vizsgálatok célja, annak tisztázása, hogy a betöltendő, ill. a betöltött munkakör, vagy a választott szakma nem veszélyezteti-e a leendő vagy tényleges munkavállaló egészségét és testi épségét, nem befolyásolja-e kedvezőtlenül az egészségügyi állapotát, nem jelent-e veszélyt az utódai testi és szellemi fejlődésére.

A vizsgálattal tisztázni kell azt is, hogy a munkavállaló az egészségi állapota révén nem veszélyezteti-e az adott munkakörben mások egészségét (ide tartozik a járványügyi érdekből kiemelt munkakörök betöltéséhez szükséges alkalmasság ellátása is). Az alkalmassági vizsgálattal tisztázható az is, hogy a munkavállaló az adottságai révén nem okoz-e balesetet, nem jelent-e balesetveszélyt, tisztázható, hogy esetleges

betegsége mellett a munkakörben nem szorul-e rendszeres foglalkozási ellenőrzésekre, továbbá az életkora (fiatalkorúak, időskorúak), vagy élettani állapota (terhesség) nem változtatta-e meg az adott munkakörre vonatkozó alkalmasságot.

A munkaköri és szakmai alkalmassága, orvosi vizsgálata lehet előzetes, időszakos és soron kívüli, továbbá a munkaköri alkalmasság vizsgálata és véleményezése záró vizsgálattal egészül ki bizonyos esetekben.

A személyi, higiénés alkalmassági vizsgálat lehet előzetes, időszakos és soron kívüli.

Előzetes munkaköri, szakmai, ill. személyi higiénés alkalmassági orvosi vizsgálat

Előzetes munkaköri alkalmassági vizsgálatot kell végezni:

a munkavégzés megkezdését megelőzően minden foglalkoztatni kívánt személynél (fizikai - szellemi munkakörben egyaránt),

a munkakör (munkahely) megváltoztatása előtt minden foglalkoztatott személynél, ha

- fizikai munkát végez,
- fiatalkorú,
- nem fizikai munkakörben foglalkoztatott munkavállaló az új munkakörben, vagy munkahelyén a korábbinál nagyobb, vagy eltérő jellegű megterheléseknek lesz kitéve,
- két hetes időtartamot meghaladó külföldi munkavégzés esetén a kiutazás előtt
  a munkavégzés megkezdését megelőzően a zajos munkahelyen foglalkoztatni kívánt személynél,
- a foglalkoztatás megkezdése előtt szem- és látásvizsgálatot, a képernyős munkakörben foglalkoztatott munkavállaló esetében,

Előzetes személyi higiénés (járványügyi) vizsgálatot kell végezni:

- a munkát végző személynél a tevékenység gyakorlásának megkezdése előtt az ivóvíz minőségű vízellátást szolgáló berendezések, létesítmények működésével, szerelésével és karbantartásával kapcsolatos munkakörökben.
- a közfogyasztásra szánt élelmiszer (étel, ital) előállításával, forgalmazásával foglalkozónak,

A járványügyi érdekből végzett vizsgálat az alábbi vizsgálati körökből áll:

- bőrgyógyászati,
- TBC (ernyőkép szűrés, érvényes lelet)

- a járványügyi érdekből kiemelt munkakörökben a munkát végző személynek az előzetes munkaköri, illetve személyi higiénés alkalmassági vizsgálat keretében "Egészségügyi nyilatkozat"-ot, valamint "Egészségügyi nyilatkozat és vizsgálati adatok " elnevezésű kiskönyvet kell kitölteni.

Időszakos munkaköri, szakmai, ill. személyi higiénés alkalmassági vizsgálat

Időszakos alkalmassági vizsgálatot kell végezni a munkaköri alkalmasság újbóli véleményezése céljából:

- a 18. életévet be nem töltött munkavállalónál: évente
- a fizikai, kémiai, kóroki tényezők hatásának kitett munkavállaló (pl. laboratóriumi dolgozó) esetében: félévenként.
- a zajos, vibrációs munkahelyen dolgozók esetében (földmunkagép kezelők, bontókalapács kezelők) első ízben a munkába állást követő: hat hónap után, aztán az expozíció mértékétől függően: 4, 2, 1 vagy félévenként, halláspanasz esetén: soron kívül.
- a fokozottan baleseti veszéllyel járó munkakörökben:
- magasban végzett munka (pl. állványozás, víztoronyban végzett tevékenység stb.),
- föld alatti bányászati, mélyfúrási munkakörök,
- tűz- és robbanásveszéllyel járó munkakörök (A - B - C tűzveszélyességi osztályba tartozó létesítményben, helyiségben végzett tevékenységek), valamint a tűzvédelmi szabályzatban meghatározott munkakörök,
- villamos üzemi munkakörök,
- fegyveres biztonsági őrség, személy- és vagyonvédelmi tevékenység,
- egyéb baleseti veszéllyel járó munkakörök (mozgó munkaeszközök, munkaeszközök mozgó elemei, haladó- mozgó termékek).
  (Ide sorolhatók: forgácsolási munkát végzők, faipari gépeken munkát végzők stb.)

Időszakos orvosi vizsgálatot általában:

- 40 éves korig háromévenként,
- 40 - 50 életév között kétévenként,
- 50 év felett évenként,
- a feszültség alatti munkavégzéssel járó munkakörben dolgozóknál: évenként.

- A fokozott pszichés terhelésnek kitett munkavállalónál (magasabb vezető állású dolgozók, képernyős munkahelyen történő munkavégzés stb.) célszerű kétévente.
- Járványügyi érdekből kiemelt munkakörökben dolgozó munkavállalóknál: évente.
- Szem- és látásvizsgálatot a képernyős munkakörben dolgozók esetében kétévente.

Soron kívüli munkaköri, szakmai, ill. személyi higiénés alkalmassági vizsgálat:

Soron kívüli munkaköri, szakmai, ill. személyi (higiénés) alkalmassági vizsgálatot kell végezni.

- Ha a munkavállaló egészségi állapotában olyan változás következett be, amely feltehetően alkalmatlanná teszi az adott munkakör biztonságos ellátására.
- Ha az "Egészségügyi nyilatkozat"-on nyilatkozat tételére kötelezett munkavállaló az ott felsorolt tüneteket észleli magán, vagy a vele közös háztartásban élőkön.
- Heveny foglalkozási megbetegedés, eszméletvesztéssel járó vagy ismétlődő munkabaleset előfordulását követően.
- Ha a munkavállaló előre nem várt esemény során expozíciót szenved.
- Ha a munkavállaló munkavégzése - nem egészségi ok miatt - hat hónapot meghaladóan szünetel.
- A munkavállaló olyan rosszulléte, megbetegedése esetén, amely feltehetően munkahelyi okokra vezethető vissza, ill. 30 napos keresőképtelenséget követően.

Záró vizsgálat

Záró vizsgálatot kell végezni:

- külön jogszabályban szereplő emberi rákkeltő anyagok 10 éves,
- benzol- ill. ionizáló sugárzás 4 éves expozícióját követően a tevékenység ill. a munkaviszony megszűnésekor,
- idült foglalkozási betegség veszélyével járó munkavégzés, munkakörnyezet esetén a foglalkoztatás megszűnésekor,
- külföldi munkavégzés esetén a munkavállaló végleges hazatérését követően.

Nő, fiatalkorú, idősödő munkavállaló foglalkoztatása:

A munkaköri alkalmasság vizsgálatánál figyelembe kell venni a kóroki tényezők esetében az elvégzett kockázatbecslés eredményét, továbbá az egészségkárosító

kockázatot jelentő veszélyes megterhelésekkel járó munkakörülmények közötti munkavégzést.

A vizsgálatot végző személyek, ill. szervek:

A munkaköri alkalmasság vizsgálatát és véleményezését első fokon a foglalkozás-egészségügyi alapszolgáltatás nyújtására jogosult orvos végzi.

Ha a munkavállaló vagy munkáltató a munkaköri alkalmasság első fokú véleményével nem ért egyet, az orvosi vélemény kézhez vételétől számított 15 napon belül "Beutalás másodfokú munkaköri alkalmassági vizsgálatra" elnevezésű nyomtatványon kérheti a munkaköri, szakmai alkalmasság másodfokon történő elbírálását az első fokon eljáró szervnél.

A munkaköri alkalmasság másodfokú vizsgálatát és véleményezését a munkáltató telephelye szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szakellátó hely végzi.

A másodfokú egészségügyi szerv döntéséig az első fokú egészségügyi szerv véleménye szerint kell eljárni.

Egészségügyi dokumentáció

A "Munkavállaló egészségügyi törzslapja" elnevezésű nyomtatványt a munkaköri és szakmai alkalmasság vizsgálatát és véleményezését első fokon végző orvos állítja ki, az egészségügyi törzslapot az első fokon elbíráló őrzi meg.

A járványügyi érdekből kiemelt munkakörökben dolgozó munkavállaló kitölti és aláírja - a vizsgálatot végző orvos által rendelkezésére bocsátott - "Egészségügyi nyilatkozatot", amelyet a foglalkozás-egészségügyi orvos őriz meg. A vizsgálatot végző orvos ugyanakkor kitölti, aláírja és a vizsgált személlyel aláírtja az "Egészségügyi nyilatkozat és vizsgálati adatok" c. könyvecskét, amelyet a vizsgált személynek kell megőrizni.

A munkaviszony megszűnésekor a munkaköri vizsgálatot első fokon véleményező orvos állítja ki a törzslap kivonatát, amit átad a munkavállalónak.

Az egészségügyi dokumentációt az adatfelvételtől számított legalább 30 évig a munkaköri alkalmasságot első fokon elbíráló szerv őrzi meg.

A munkaköri szakmai alkalmasságról "Beutalás munkaköri alkalmassági vizsgálatra" elnevezésű nyomtatvány szükséges.

Munkakörökhöz kapcsolódó védőoltási kötelezettség

Hastífusz, tetanusz elleni védőoltásban kell részesíteni a szennyvíztisztító telepi, a szennyvízhálózati, valamint a szennyvíz- és bakteriológiai laboratóriumi dolgozókat.

Ismételt oltási idő: 5 év.

Az oltások megtörténtét oltási könyvbe kell bejegyezni. Az oltásokra vonatkozó adatokat a törzslapra is fel kell vezetni.

A munkavállaló kötelessége a vizsgálatokkal kapcsolatban

A dolgozó köteles a munkaköri alkalmassági vizsgálaton az előírt védőoltáson megjelenni és magát a vizsgálatnak, oltásnak alávetni.

Érvényes előzetes, időszakos alkalmassági vizsgálat nélkül, ill. "alkalmatlan" minősítés esetén az adott munkakörben a dolgozó nem foglalkoztatható, szakmai képzésben nem részesíthető, tevékenységet nem folytathat.

Az oltási dokumentációt minden személy köteles megőrizni és azt újbóli védőoltás, illetőleg szűrő vagy ellenőrző vizsgálat alkalmával az orvosnak átadni.

A vizsgálatra és védőoltásra kötelezett dolgozókról munkahelyenként és munkakörönként, valamint a vizsgálatok és az elvégzett védőoltások megtörténtéről naprakész nyilvántartást kell vezetni.

Megjegyzés: külön jogszabályi rendelkezések alapján történik a munkaköri, pálya alkalmassági vizsgálat és véleményezés:

- a gépjárművezetőknél, vontatógép-vezetőknél, autóbuszvezetőknél,
- a hajózási dolgozóknál,
- a kézi lőfegyvert, lőszert, gáz- és riasztó fegyvert tartani szándékozóknál, ill. lőfegyvertartási engedéllyel rendelkezőknél.

3.3.2 Munkavédelmi oktatások

(Jogszabályi hivatkozás: Mvt. 49.§-52.§, 55.§)

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés elméleti és gyakorlati ismereteit a munkavállalók részére oktatás keretében kell biztosítani. Minden oktatást dokumentálni szükséges.

Előzetes munkavédelmi oktatásban kell részesíteni a munkavállalót:

- munkába álláskor,
- a munkahely vagy munkakör megváltoztatásakor, valamint az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek változásakor,
- munkaeszköz átalakításakor, vagy új munkaeszköz üzembe helyezésekor, új technológia bevezetésekor.

Az ismeretek megszerzéséig a munkavállaló csak felügyelet mellett foglalkoztatható.

Munkavédelmi oktatás keretében a munkavállalónak meg kell ismernie:

- a munkavédelemmel kapcsolatos a törvény, a jogszabályok által számára biztosított jogokat és kötelezettségeket,
- a munkavédelmi rendelkezések munkájával összefüggő részeit, a munkáltatói szabályozás rá vonatkozó rendelkezéseit,
- a munkája biztonságos végzéséhez szükséges technológiai, kezelési, karbantartási, üzemeltetési utasításokat,
- a munkával kapcsolatos közlekedésbiztonsági, tűzvédelmi, elsősegély-nyújtási ismereteket.

A gyakorlati oktatás segítse elő és biztosítsa az elméleti munkavédelmi ismeretek begyakorlását, következetes alkalmazását.

Ahhoz, hogy a munkavállaló a foglalkoztatás teljes időtartama alatt rendelkezzen az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés ismereteivel ismétlődő oktatásban kell részesíteni.

Az ismétlődő oktatást a szükségszerűen, de legalább évente célszerű megtartani.

Oktatásban kell részesíteni a munkáltató területén munkát végző, de nem annak állományába tartozó munkavállalókat, beleértve a diákokat is. Más munkáltatókkal az oktatásról a szerződésben kell megállapodást kötni. Az oktatás tényét dokumentálni kell.

A nem fizikai munkát végző dolgozók oktatásban való részvételi kötelezettségüknek oly módon is eleget tehetnek, hogy a rendelkezésükre bocsátott, a munkakörükkel összefüggő ismereteket tartalmazó tananyag elsajátítását írásbeli nyilatkozattal tanúsítják. Az írásbeli nyilatkozatot célszerű kétévenként megismételni.

A munkavédelmi oktatást munkaidőben kell megtartani. Az oktatás időtartamára átlagkereset jár. Az előzetes oktatást munkavédelemmel foglalkozó szakember, míg az ismétlődő oktatást munkahelyi vezető feladatává kell tenni. Az ismeretek elsajátításáról az oktató beszámoltatással köteles meggyőződni (szóbeli, írásbeli stb.).
Ha a dolgozó rajta kívül álló okból (betegség) az oktatáson nem jelenik meg, pótoktatásban kell részesíteni.

Rendkívüli oktatást szükséges tartani, ha a munkáltató területén olyan súlyos munkabaleset, foglalkozási megbetegedés, vagy a dolgozó életét, egészségét veszélyeztető esemény történt, amely a munkavállalók meghatározott köre számára munkakörük vagy tevékenységük alapján tanulságul szolgálhat. A rendkívüli oktatás során elhangzottak elsajátításáról meg kell győződni.
A munkavédelmi oktatás, pótoktatás, megtörténtét az erre rendszeresített oktatási naplóban kell rögzíteni. Öt évig meg kell őrizni és okmányként kell kezelni.

Az oktatás elvégzését a résztvevők aláírásával ellátva kell nyílván tartani.
Az oktatási tematika elkészítése munkavédelmi szaktevékenység. Az oktatást végző feladatává, míg a tematika jóváhagyását az illetékes vezető feladatává kell tenni.

3.3.3 Egyéni védőeszközök

(Jogszabályi hivatkozás: Mvt. 54.§, 56.§;)

Egyéni védőeszköz: minden olyan eszköz, amelyet a munkavállaló azért visel vagy tart magánál, hogy az a munkavégzésből, a munkafolyamatból, ill. a technológiából eredő kockázatokat, az egészséget és a biztonságot nem veszélyeztető mértékűre csökkentse.
Nem minősül védőeszköznek: a közönséges munkaruha és olyan egyenruha, ill. formaruha, amelyet nem a munkavállaló biztonságának és egészségének védelmére terveztek, ill. vizsgáltak, a sportfelszerelés és sporteszköz, a közúti közlekedési eszközökön alkalmazott védőeszköz és védőfelszerelés, a veszélyek és ártalmak felderítésére és jelzésére szolgáló hordozható készülék.
Amennyiben megelőző műszaki, ill. szervezési intézkedésekkel az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés nem valósítható meg, a kockázatok egészséget nem veszélyeztető mértékűre csökkentése érdekében a munkáltató a

munkavállalókat a kockázatokkal szemben védelmet nyújtó védőeszközzel köteles ellátni és ellenőrizni köteles azok rendeltetésszerű használatát is.

A kockázatértékelés a védőeszköz kiválasztására vonatkozó adatokat, a mérési eredményeket, a szakértői véleményeket és ajánlásokat, továbbá a védőeszköz juttatásával kapcsolatos egyéb dokumentumokat a munkáltató naprakészen köteles nyilvántartani.

Amennyiben egyszerre több kockázat fennállása szükségessé teszi, hogy a munkavállaló egy időben több védőeszközt használjon, ezeknek a védőeszközöknek összeillőnek, hatékonynak kell lenniük a fennálló kockázatokkal szemben.

A védőeszköz személyes használatra szolgál, kihordási ideje nincs. Amennyiben a munkavégzés körülményei megkívánják, hogy valamely védőeszközt ne csak egy személy, hanem többen is használjanak, megfelelő intézkedéseket kell tenni annak biztosítására, hogy az ilyen használat ne jelentsen egészségügyi vagy higiénés kockázatot a használók számára.

A védőeszközt a munkáltató ingyenesen köteles biztosítani, továbbá a karbantartás, tisztítás, javítás vagy csere útján gondoskodik arról. hogy a védőeszköz használható, valamint megfelelő higiénés állapotban legyen.

A munkáltató előzetesen köteles tájékoztatni a munkavállalót azoknak a kockázatoknak a jellegéről és mértékéről, amelyekkel szemben a védőeszköz használata őt megvédi.

A munkáltató munkahelyenként és munkakörönként írásban köteles meghatározni - a kockázatok jellegét és mértékét figyelemben véve - azokat a munkafolyamatokat, technológiákat, ideértve a munkaeszközöket és anyagokat is, amelyek a védőeszköz használatát indokolják, valamint juttatott védőeszköz típusát és a védőeszköz használatával járó egyéb előírásokat (pl. védőeszköz ellenőrzése, tárolása, cseréje, karbantartása, az elhasználódott eszközök veszélyes hulladékként történő kezelése).

A védelmi képességét vesztett védőeszköz tovább nem használható. Az elhasználódott védőeszközt hulladékként, meghatározott esetekben veszélyes hulladékként kell kezelni és a gyűjtőhelyet ki kell jelölni.

A munkavállaló védőeszköz használatáról érvényesen nem mondhat le.

A munkavállaló a védőeszközt nem viheti el a munkahelyéről, kivéve akkor, ha a munkáltató engedélyezte annak elvitelét, amennyiben

a munkavégzés helye változó és a munkáltató más módon nem tudja biztosítani a védőeszközt a munkavállaló számára,

a védőeszköz elvitele közegészségügyi szabályokba nem ütközik.

A munkáltató a védőeszköz juttatásának rendje meghatározásában a munkavédelmi képviselőt, valamint a foglalkozás egészségügyi szolgálatot köteles bevonni, akik jogosultak védőeszköz kiválasztására javaslatot tenni.

Az egyéni védőeszközök kiadásáról és visszavételéről nyilvántartást kell vezetni.

EGYÉNI VÉDŐESZKÖZ JEGYZÉK

(minta, példa)

Veszély, ártalom, kockázat		Védőeszköz		Védelmi szint
Magasban, mélyben, végzett munka		Teljes testheveder + biztosító kötél		 MSZ-EN 565 MSZ-EN 361
		Védősisak		 MSZ-EN 397
		Vízálló, acélbetétes gumicsizma		MSZ-EN 347
		Csúszás-biztos védőlábbeli		MSZ-EN 346
Időjárás hatása		Védőruházat, Védősapka, Védőkesztyű, Esőkabát		MSZ-EN 340
Villamos kéziszerszámok használata		Védőszemüveg (oldalvédelem)		 Általános, MSZ-EN 166

3.3.4 Védőital juttatás

(Jogszabályi hivatkozás: 3/2002 EüM - SzCSM (II.8.) r. 7.§)

A 24 °C Korrigált Effektív hőmérséklet értéket meghaladó szabadtéri és zárttéri munkahelyeken a munkavállalók részére legalább félóránként védőitalt kell biztosítani. A hidegnek minősülő munkahelyeken a munkavállalók részére +50 °C hőmérsékletű teát kell kiadni. Hidegnek minősülő munkahely: ahol szabadtéren a várható napi középhőmérséklet a +4 °C-ot, illetve zárttéri munkahelyeken a +10 °C-ot, a munkaidő 50 %-nál hosszabb időtartamban nem éri el.

A védőital készítésére, tárolására, kiszolgálására használt edényeket tisztán kell tartani és rendszeresen fertőtleníteni szükséges. Az edényeket más célra igénybe venni nem szabad. Tisztántartásáról a munkavállalónak kell gondoskodni.

Ha a védőital tárolására csak a munkahelyen, üzemi helyiségben van lehetőség, akkor arra a környezeti szennyeződéstől és felmelegedéstől vagy lehűléstől védett részt kell kijelölni. A tárolóedény tisztántartásáról, illetve fertőtlenítéséről is gondoskodni kell. A védőital fogyasztásig az alábbi hőfokon kell tartani: Melegítőital (tea) 50 °C Szénsavas víz 15-20 °C Ivóvíz 14-16 °C.

A védőital elfogyasztásához szükséges ivóedényeket minden dolgozó számára külön (jelzetten) kell biztosítani. Ennek tisztántartása a munkavállaló feladata.

A székhelyről, telephelyről másik telephelyre való átirányítás esetén, az ellátást a új helyen is biztosítani kell.

3.3.5 Rend és tisztaság

(Jogszabályi hivatkozás: Mvt. 60.§ (d))

A munkahelyi biztonság és egészség alapja a rend és a tisztaság. A tisztaság és a rend megőrzése fontos kötelezettsége mindenkinek. Ennek érdekében

A munkaterületeket folyamatosan tisztán és rendben kell tartani!

Mozgó, forgó, üzemelő berendezést csak a leállítás és a teljes megállás után lehet elkezdeni takarítani. Ilyen esetben gondoskodni kell a ráindítás megakadályozásáról.

Minden hulladékot, papírmaradékot, papírpoharat, cigarettacsikket, olajos vagy gyúlékony anyagot az erre rendszeresített tárolóban kell elhelyezni.

Tisztán kell tartani a padlót, el kell takarítani minden szennyeződést (törmeléket, olajat, zsírt, vizet és hulladékot, stb.), hogy ne okozhasson csúszás-, botlásveszélyt.

Étkezni csak a kijelölt helyeken lehet!

Rendeltetésszerűen kötelező használni az étkezőt, ebédlőt, öltözőt, a zuhanyzót és a WC-t, meg kell óvni azok rendjét és tisztaságát!

Munkaruhát tisztán kell tartani, a védőruhát megfelelően kell gondozni, tárolni.

3.3.6 Anyagmozgatás

(Jogszabályi hivatkozás: 25/1998. (XII. 27.) EÜM r.)

(megjegyzés: korábban a 2/1972. (I. 25.) KPM rendelet tartalmazta az anyagmozgatás szabályait, de időközben ezt a jogszabályt hatályon kívül helyezték, ezért a munkáltató szabályozása lehet a mértékadó)

Ha súlyt fizikai erővel vagy mechanikus berendezés segítségével emelni, mozgatni szükséges, a következő szabályokat kell betartani:

Mielőtt folyamatos kézi anyagmozgatási munkához kezd "melegítsen be"! Fokozatosan növelje a terhelést, mert bemelegítés nélkül izmai rándulásnak, húzódásnak vannak kitéve.

Amennyiben a munkavégzés megengedi, akkor használja ki a lendületet is anyagmozgatáskor. Sose emeljen túl nehéz vagy túl nagy és nehezen kezelhető terhet!

Földön lévő terhet hajlított térddel és egyenes derékkal emeljen fel, a láb izmait használja teheremeléskor és ne a hátizmokat! Kímélje a derekát!

Biztos egyensúlyban legyen, mielőtt terhet emel!

Kerülje az olyan súlyok emelését, amelyeket mellmagasságnál magasabbra kell emelni!

Emeléskor a súlyt a testéhez lehető legközelebb tartsa!

Ne kezeljen vagy szállítson olyan anyagot, ami elveszi a kilátást!

Tartson megfelelő távolságot a szállítandó anyag és a fix tárgyak között szállítás vagy berakodás közben!

Ne kezeljen anyagokat, ha csúszós kesztyűt visel!

Ne kerüljön soha a szállított anyag és egy rögzített tárgy vagy a fal közé!

Ne használja a tárolóedényeket létra gyanánt!

A gyúlékony anyagokat az arra szolgáló edényekben szállítsa!

Használjon mindig olyan egyéni védőeszközt, amilyent a mozgatandó anyag tulajdonságai (fizikai, kémiai) szükségessé tesznek.

Anyagot, terméket mozgatni csak az anyag, termék tulajdonságainak megfelelő, arra alkalmas eszközzel és kijelölt helyen és módon a súly és mérethatárok megtartásával szabad.

Az olyan munka és tároló helyiségben, ahol gyalogos és járműforgalom van, illetőleg rendszeresen anyagot szállítanak a közlekedési, illetőleg anyagmozgatási útvonalat meg kell jelölni, vagy el kell választani.

3.3.7 Anyagtárolás

(Jogszabályi hivatkozás: jelenleg nincs hatályos előírás)

(megjegyzés: korábban a 2/1972. (I. 25.) KPM rendelet tartalmazta az anyagmozgatás szabályait, de időközben ezt a jogszabályt hatályon kívül helyezték, ezért a munkáltató szabályozása lehet a mértékadó)

Függetlenül attól, hogy a mozgatás kézi erővel vagy mechanikus eszközzel történik, mindenki köteles a következő előírásokat betartani:

Meg kell bizonyosodni arról, hogy az anyagok - mielőtt egymásra rakja - biztonságosan (egyensúlyban) legyenek! (Alul legyenek a nagyobb térfogatú és tömegű anyagok, felül a kisebbek.)

Több anyagot nem szabad egymásra rakni, mint amit veszélytelenül kezelni lehet.

Össze kell kötni az anyagokat ha lehet, ha kell rögzíteni is szükséges!

A tárolási területet túlterhelni Tilos!

Meg kell vizsgálni minden esetben, hogy az egymás közelében (mellett, alatt, felett, stb.) tárolt anyagok nincsenek-e káros hatással egymásra, nem lépnek-e reakcióba egymással.

Rögzíteni kell, ki kell ékelni azokat a tárgyakat, amelyek elgurulhatnak vagy elcsúszhatnak!

Éghető, gyúlékony anyagot csak a kijelölt helyeken szabad tárolni!

A tároló hely alkalmasságáról meg kell győződni mielőtt megterheli.

Tilos anyagot rakni elektromos kábelre vagy annak közelébe!

A tűzoltó berendezések megközelítését az anyagtárolás nem akadályozhatja!

Közlekedési úton, kijáratban, vészkijáratban, villamos kapcsolószekrények előtt még átmenetileg sem szabad tárolni.

A tároló felületet (polc, födém stb.) ne terhelje túl. Ennek érdekében a polcok és a födémek terhelhetőségét jelezni szükséges. Erről a munkahelyi vezető gondoskodik.

3.3.8 Munkavédelmi ellenőrzések, szemlék rendszere

A Munkáltató munkavédelmi ellenőrzésének célja annak megállapítása, hogy a munkavégzés feltételei, a munkakörülmények, tárgyi és személyi feltételek megfelelnek-e a jogszabályokban, a kötelező alkalmazású nemzeti szabványokban, a munkáltatói utasításokban meghatározott munkavédelmi követelményeknek.

A Munkáltatónál az ellenőrzés következő formáit szükséges külön-külön vagy együttesen alkalmazni:

- folyamatos, általános vezetői ellenőrzés,
- egyedi vezetői ellenőrzés (szemle),
- munkavédelmi vezetői ellenőrzés,
- alkoholszondás ellenőrzés,

- speciális műszaki ellenőrzések (időszakos biztonsági felülvizsgálatok, nyomástartó edény-vizsgálat, emelőgépek felülvizsgálata, villamos berendezések szabványossági vizsgálata, gépjárművek, targoncák felülvizsgálata).

A rendszeres (folyamatos) ellenőrzésbe – lehetőség szerint – be kell vonni a munkáltató munkavédelmi vezetőjét-megbízottját és a munkavédelmi képviselőt is.

Folyamatos, általános vezetői ellenőrzés

Minden olyan munkavállaló, aki mások munkájának irányításával van megbízva és így felel azok testi épségéért, egészségéért a munkavégzés során, saját hatáskörében köteles rendszeresen meggyőződni arról, hogy a munkakörülmények megfelelnek-e a követelményeknek.

Az ellenőrzés megállapításai alapján köteles megtenni a hatáskörébe tartozó megfelelő intézkedést (figyelemfelhívás, felettes értesítése, munkavállaló eltiltása, tevékenység, eszközhasználat megtiltása, veszélyhelyzet megszüntetése, intézkedés kérése, kárenyhítési, elsősegély-nyújtási kötelezettség).

A vezetői ellenőrzés főbb módszerei:

A vezetői és felsőbb döntések végrehajtásával kapcsolatos műszaki, gazdasági és más jellegű információk elemzése, értékelése, az eseti vagy rendszeres statisztikai, számviteli és egyéb adatszolgáltatás felhasználása,

A feladatok teljesítéséről, az intézkedések végrehajtásáról a beosztott vezetők és munkavállalók rendszeres és eseti beszámoltatása,

Az aláírási, láttamozási jog gyakorlása során a lényeges gazdasági vagy egyéb kihatással járó intézkedések, kötelezettségvállalások, engedélyek, műszaki dokumentációk indokoltságának, tartalmi helyességének ellenőrzése,

A közvetlen tapasztalatok szerzése érdekében helyszíni ellenőrzés.

A vezetői ellenőrzés gyakorisága, súlyozása a munkafolyamat kockázati tényezőihez igazodjon.

Egyedi vezetői ellenőrzés (szemle)

Az első számú vezető (igazgató) évente egyszer általános munkavédelmi szemlét tart. Az igazgatói szemle bizottságában részt vesz a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosa, a munkavédelmi képviselő (vagy a munkavédelmi képviselő bizottság elnöke), a munkavédelmi vezető, a munkavédelmi vezető, a munkavédelmi területi megbízott (ha van) és az ellenőrzött munkahely vezetője.

Az elsőszámú vezető Műszaki helyettese évente egyszer általános munkavédelmi szemlét tart. A szemle bizottságában részt vesz a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosa, a munkavédelmi képviselő (vagy a munkavédelmi képviselő bizottság elnöke), a munkavédelmi vezető, a munkavédelmi területi megbízott (ha van) és az ellenőrzött munkahely vezetője.

Munkavédelmi vezető rendkívüli szemléje: súlyos munkabalesetek, üzemzavarok, rendkívüli események kivizsgálását követően a hiányosságok megszüntetését – az adott munkaterület, munkatevékenység vezetőjének felelősségét nem érintve – átfogóan ellenőrzi.

Munkahelyi vezetők, területvezetők – a mindennapos ellenőrzés mellett - negyedévenként tartanak szemlét a saját területükön. A szemlén a területileg illetékes munkavédelmi képviselő is részt vesz.

Alkoholszondás ellenőrzés rendje

A Munkáltató teljes területén, a teljes munkaidőben minden munkavállaló részére tilos az alkoholfogyasztás, csak teljesen alkoholmentes állapotban végezhető a munka, és szeszesitalt a Munkáltató munkahelyeire tilos bevinni.

Az alkoholszondás vizsgálatot a területileg illetékes vezető végzi és gondoskodik a vizsgálat eredményének jegyzőkönyvben történő rögzítéséről.

Ilyen vizsgálat elvégzésére jogosult lehet a munkavédelmi vezető vagy a munkavédelmi és tűzvédelmi megbízott is.

Egyébként a munka megkezdése előtt előre nem tervezett napokon szúrópróbaszerűen alkoholszondás ellenőrzéseket kell végrehajtani:

- minden olyan más munkakörbe beosztott munkavállalónál, akinél az alkoholos befolyásoltság mások testi épségének veszélyeztetését jelentheti,
- fokozott hatóképességű veszélyforrás területén, vagy közelében végzett munka esetén,

- a nem zárt munkahelyeken, ahol a munkavállalók munka közbeni ellenőrzése nehezen hajtható végre,
- azoknál a munkavállalóknál, akiknél az alkoholos befolyásoltság gyanúja fennáll.

Ha a munkavállaló állapota alkoholtól befolyásolt voltának ellenőrzésére irányuló vizsgálat elvégzését megtagadja, ez önmagában is alkalmas lehet a munkaviszonyból származó kötelezettségeknek a munkavállaló által történt vétkes megszegése esetére megállapított hátrányos jogkövetkezmények alkalmazására (rendkívüli felmondás).
Az ilyen vizsgálat elvégzését megtagadó munkavállaló a munkavégzéstől eltiltható, és emiatt jogszerű a munkabérének megvonása is az eltiltás időtartamára.
A vizsgálatot végző kötelessége, hogy az ellenőrzést a munkavállaló emberi méltóságának tiszteletben tartásával, udvariasan hajtsa végre.
Ha a munkavállaló az ilyen vizsgálat eredményét vitatja, e kérdés eldöntése érdekében az arra illetékes orvostól véralkohol-vizsgálatot lehet kérni, ezt a munkáltató köteles biztosítani. A vizsgálat lefolytatására az Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 13. számú módszertani levelében foglaltak szerint kerül sor (0.2 $^{o}/_{oo}$ eredmény esetén az alkoholfogyasztás nem bizonyítható).

Időszakos biztonsági vizsgálatok, felülvizsgálatok

Veszélyes munkaeszközök, technológiák ellenőrzése

Az Mvt. 23. § (1) szerint a biztonságos műszaki állapot megőrzése érdekében időszakos biztonsági felülvizsgálat alá kell vonni a veszélyes technológiát és a 21. § (2) bekezdésében meghatározott veszélyes munkaeszközt, továbbá azt a munkaeszközt, amelynek felülvizsgálatát jogszabály, szabvány, vagy a rendeltetésszerű és biztonságos üzemeltetésre, használatra vonatkozó dokumentáció előírja. Az időszakos biztonsági felülvizsgálatot - kivéve a veszélyes technológia esetét - szakirányú képzettséggel és munkavédelmi szakképzettséggel rendelkező személy (munkabiztonsági szaktevékenység) vagy külön jogszabályban erre feljogosított személy, illetve erre akkreditált intézmény végezheti. A veszélyes technológia vizsgálatát szakirányú munkabiztonsági szakértői engedéllyel rendelkező személy végezheti.

A fentiek szerint időszakos biztonsági felülvizsgálat alá kell vonni azt a veszélyes technológiát és munkaeszközt:

- amelynek használatbavételéhez hatósági engedély szükséges,
- amely munkavédelmi megfelelőség tanúsításra kötelezett,
- amelynél a felülvizsgálati kötelezettséget jogszabály, szabvány, vagy a gyártói üzemeltetési dokumentáció előírja,
- amelyet saját hatáskörben veszélyesnek minősítettek,
- és a fentiek, ha azokon nagyjavítást, rekonstrukciót végeztek.

Az időszakos biztonsági felülvizsgálatok szervezéséért, elvégeztetéséért, dokumentálásáért, a vizsgálati dokumentumok megőrzéséért az üzemeltető gazdasági egység vezetője a felelős. Az igazgató köteles évente egy alkalommal ellenőrizni a felülvizsgálatok előírásszerű elvégzésének és dokumentálásának gyakorlatát. Az ellenőrzésről köteles jegyzőkönyvet készíteni és azt az iratkezelés szabályai szerint megőrizni.

Az időszakos biztonsági felülvizsgálatok megállapításait jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A jegyzőkönyvet összefoglaló értékeléssel kell zárni. A vizsgálat során feltárt hiányosságok megszüntetéséről az üzemeltető gazdasági egység vezetője intézkedik; saját hatáskörében intézkedhet a technológia, munkaeszköz üzemeltetésének felfüggesztéséről a feltárt hiányosságok megszüntetéséig.

Az időszakos biztonsági felülvizsgálatot szakintézmény, munkabiztonsági szakértői engedéllyel rendelkező személy, vagy külön jogszabályban erre feljogosított személy, illetőleg erre akkreditált intézmény végezhet.

Kézi szerszámok, nem veszélyes munkaeszközök ellenőrzésének rendje

A kézi munkavégzés szerszámait és egyéb mindennemű gépi energiával működtetett munkavégzésnél használt kézi szerszámokat műszakkezdés előtt a felelős munkavezető kötelessége felülvizsgálni, hogy azok állapota megfelel-e a biztonságos munkafeltételeknek. A villamos kézi szerszámok ellenőrzésénél szemrevételezéssel meg kell győződni a szigetelések épségéről és a kezelési utasításban meghatározott

követelmények meglétéről. Ez nem helyettesíti az időszakos biztonsági felülvizsgálatot.
Szerelőipari kéziszerszámok biztonságos állapotáról a munkavállalónak rendszeresen meg kell győződni és a sérült, vagy átalakított szerszámok kicseréléséről gondoskodni kell.

A fentebb leírtak alapján az egyes berendezések, technológiák időszakos felülvizsgálati kötelezettségét az alábbi táblázat részletezi:

Időszakos biztonsági felülvizsgálatra kötelezett eszközök, berendezések
Hatósági felülvizsgálatnak azok a vizsgálatok tekinthetők, amelyek elvégzését jogszabály kizárólagos vagy elsősorban valamelyik állami biztonságtechnikai felügyelet (pl. Magyar Kereskedelmi és Engedélyezési Hivatal, Közlekedési Főfelügyelet) hatáskörébe utalja, és a felülvizsgálatokat is általában a hatóság szakértője végzi. Ettől eltérni csak abban az esetben lehet, ha ezt a jogszabály lehetővé teszi, s az érintett biztonsági felügyelet az egyedi engedélyt kiadta. A hatósági felülvizsgálatok köre nem terjed ki valamennyi hatósági felügyelet alá vont berendezésre, illetve technológiai folyamatra (pl. bányászati termelő-berendezések, villamos berendezések).

HATÓSÁGI FELÜGYELET, ILLETVE VIZSGÁLAT ALÁ TARTOZÓ MUNKAESZKÖZÖK

Munkaeszköz megnevezése	**A felügyeletet ellátó, vizsg. végző hatóság**	**Előírások a vizsgálat elvégzésére**	**A vizsgálat gyakorisága / módja**	
Gázpalackok	Magyar Kereskedelmi és Engedélyezési Hivatal	14/1998 (XI.27) GM Gázpalack Bizt. Szab.	2 év 5 év	Szemrevételezés Nyomáspróba
Gépjárművek	Nemzeti Közlekedési Hatóság	5/1990.(IV.12)KÖHÉM rendelet 11-12.§ bek.	új jármű esetében 4 év, használt jármű esetében az első használatba vétel évét követő három naptári éven belül 3 év, 3 naptári éven túl 2 év;	

Munkaeszköz megnevezése	A felügyeletet ellátó, vizsg. végző hatóság	Előírások a vizsgálat elvégzésére	A vizsgálat gyakorisága / módja	
Nyomástartó edények	Magyar Kereskedelmi és Engedélyezési Hivatal	63/2004 (IV.27) GKM + NYMBSZ	3 év 5 év 10 év	Külső szerkezeti Belső szerkezeti Szilárdság., nyp.

Üzemeltetői felülvizsgálatoknak azok a vizsgálatok tekinthetők, amelyek kötelező elvégzését, gyakoriságát, illetve módját jogszabály vagy nemzeti szabvány írja elő. Esetenként a jogszabály a felülvizsgálat elvégzését szakképzettséghez (pl. közép- vagy felsőfokú műszaki) képesítéshez (pl. szakvizsga) köti, viszont nem írja elő hatósági személy igénybevételét. Üzemeltetői felülvizsgálatnak tekintjük azt is, amelyet a munkavédelemről szóló törvény, illetve a végrehajtásra kiadott 5/1993.(XII.26) MüM. rendelet előír. Ugyanebbe a körbe tartoznak - fentieken túl - azok a munkaeszközök is, amelyekre a vizsgálati kötelezettséget a gyártómű írja elő az üzemeltetési dokumentációban, használati utasításokban.

ÜZEMELTETŐI IDŐSZAKOS VIZSGÁLAT ALÁ TARTOZÓ MUNKAESZKÖZÖK

Munkaeszköz megnevezése	Előírások a vizsgálat elvégzésére	Szakképzettség	A vizsgálat gyakorisága / módja
Veszélyes munkaeszköz (Mvt. 21§ (2))	1993. évi XCIII. törvény – 23§(1) 5/1993. (XII. 26.) MüM – 3 §	Szakirányú képzettséggel és mv.-i szakképzettséggel rendelkező személy vagy külön jogszabályban erre feljogosított személy, ill. erre akkreditált intézmény.	5 évenként kell elvégeznie, ha jogszabály, szabvány vagy az üzemeltetési dokumentáció ennél gyakoribb felülvizsgálati időszakot nem ír elő

Munkaeszköz megnevezése	Előírások a vizsgálat elvégzésére	Szakképzettség	A vizsgálat gyakorisága / módja	
Veszélyes technológia	1993. évi XCIII. törvény – 23§(1) 5/1993. (XII. 26.) MüM – 3 §	Szakirányú munkabiztonsági szakértői engedéllyel rendelkező személy	5 évenként kell elvégeznie, ha jogszabály, szabvány vagy az üzemeltetési dokumentáció ennél gyakoribb felülvizsgálati időszakot nem ír elő	
Emelőgépek	44/1999 (VIII.4) GM - EBSZ MSZ 9721-1:1988	Emelőgép Biztonsági Szabályzat 2.4 alapján	Szerkezeti vizsgálat 1-4 hónap vagy üzemóra Fővizsgálat 0,5-3 év vagy üzemóra Időszakos biztonsági felülvizsg. 5 év	Szemrevételezés Tapintásos vizsgálat Működtetési próba Terhelési vizsgálat Mérőeszköz mérés Műszeres mérés
Targoncák	44/1999 (VIII.4) GM - EBSZ MSZ 16225-2	Emelőgép szakértő	Szerkezeti vizsgálat 3-8 hónap Fővizsgálat 9-24 hónap besorolás szerint Időszakos biztonsági felülvizsg. 5 év	Szemrevételezés, tapintás Műszeres mérés Működési próba Mérőeszközös mérés
Függesztékek, kötöző elemek	44/1999 (VIII.4) GM – EBSZ	44/1999 (VIII.4) GM – EBSZ 7.2.10 pontja	Acélsodrony 3-6 hónap Műanyag – gyártó általi előírás	Szemrevételezés, Terhelési vizsgálat
Zuhanásgátlók (testheveder, munkaöv, rögzítőkötél, energia elnyelő…)	MSZ EN 354, 355, 360,361,363:2003 MSZ 1502:1988	Akkreditált felülvizsgáló, vagy gyártó	6 hónap, illetve gyártói előírás szerint	Szemrevételezés, Terhelési próba
Kéziszerszámok és hordozható biztonsági transzformátorok	14/2004 (IV.19) FMM	Villamos végzettség	évenként	Szerelői ellenőrzés
Áramvédő kapcsoló	14/2004 (IV.19) FMM	Villamos végzettség	havonta	Szerelői ellenőrzés
KLÉSZ alá tartozó villamos berendezések	14/2004 (IV.19) FMM	Villamos végzettség	6 évenként	Szerelői ellenőrzés

Munkaeszköz megnevezése	Előírások a vizsgálat elvégzésére	Szakképzettség	A vizsgálat gyakorisága / módja	
Egyéb villamos berendezések érintésvédelmi felülvizsgálata	14/2004 (IV.19) FMM	Speciális villamos végzettség	3 évenként	Szabványossági ellenőrzés
Építkezési állványok	4/2002(II.20) SZCSM-EÜM r.	Felhatalmazott személy	Használatba helyezés előtt; rendszeresen, meghatározott időközökben; módosítás, vagy használaton kívül helyezés, kedvezőtlen, viharos időjárást követően, földrengés okozta rázkódás esetén, vagy minden olyan esetben, amely a szilárdságát vagy a stabilitását befolyásolhatta.	
Tűzoltóberende-zések és készülékek	2/2002(I.23.)BM r. 1.sz. melléklet I.-II fej	53/2005. (XI. 10.) BM r. - tűzvédelmi szakvizsga	3 hónap 1 évenként 5 évenként	Ellenőrző vizsg. Javítás Nyomáspróba
Vészlétra, vészkijárati lépcső vészhágcsó	2/2002(I.23.)BM r. 1.sz. melléklet V.fej	_	5 évenként	Szemrevételezés Próbaterheléssel (120 kg homokzsák)
Villamos berendezések szabványossági vizsgálata	35/1996.(XII.29) BM.rendelet 39.§ (1) bek.	Villamos berendezések tűzvédelmi felülvizsgálatára érvényes vizsgabizonyítvány	"A-B" 3 év "C" 6 év "D" 9 év	Szemrevételezés Működtetés Műszeres mérés
Villámvédelem	35/1996.(XII.29) BM.rendelet 40.§ (2) bek.	Villamos berendezések tűzvédelmi felülvizsgálatára érvényes vizsgabizonyítvány	"A-B" 3 év "C" 6 év "D" 9 év	Szemrevételezés Műszeres mérés
Hegesztő berendezések és biztonsági szerelvényeik	143/2004. (XII. 22.) GKM – HBSZ 8.pont	Középfokú szakirányú szakképesítés és 5 éves szakmai gyakorlat	HBSZ 8.1. pontjában lévő táblázat alapján	Biztonsági funkciók működése és szerkezet épsége

3.3.9 Emelőszerkezetek, emelő-berendezések munkabiztonsági előírásai

(Jogszabályi hivatkozás: 47/1999 (VIII.4.) GM r.)

A Munkavédelmi Törvény a kézi működtetésű és gépi hajtású emelőszerkezeteket, emelő-berendezéseket és darukat a veszélyes gépek kategóriába sorolja.

Használatuk, karbantartásuk-javításuk és időszakos ellenőrzésük legfontosabb szabályait a 47/1999 (VIII.4.) GM rendelet mellékleteként kiadott Emelőgép Biztonsági Szabályzat (EBSZ) tartalmazza. Ennek legfontosabb előírásait a kézikönyv 1. sz. melléklete tartalmazza.

Akik a munkahelyeken a napi munkavégzés keretében gyakran végeznek munkát különböző kialakítású emelő szerkezetek, gépek daruk igénybevételével fontos, hogy olyan oktatásokat kapjanak, amelyek biztosítják azt, hogy a készség szintjén ismerjék az emelőgépek használatára vonatkozó legfontosabb előírásokat.

Ügyrend (kötelezettségek, jogosultságok)

Az emelőgépek üzembe-helyezését, újraindítását elrendelni, a karbantartásukat és javításukat, a felülvizsgálatokat megszervezni a kijelölt vezető feladata.

Az emelőgép állandó kezelésével a munkaköri leírásban kell a megbízást rögzíteni, mivel az emelőgépeket a technológiai folyamatok kiszolgálását végző munkavállalók működtetik.

Az emelőgép kezelői tevékenységet közvetlenül a kijelölt vezetők felügyelik.

Az emelőgépek karbantartását, javítását külső szolgáltató végezi.

Az emelőgép ügyintézői feladatai tartalmazzák az emelőgépek, kötöző-eszközök nyilvántartását, dokumentációinak naprakész vezetését, az üzembe-helyezést megelőző és az időszakos felülvizsgálatok elvégzését.

Üzembe helyezési eljárás rendje

Emelőgép, kötöző eszköz beszerzése előtt a kijelölt vezető szakmai véleményt kér az emelőgép ügyintézőtől.

Új emelőgép, kötöző eszköz használatbavétele előtt a kijelölt vezető felkéri az emelőgép ügyintézőt az üzembe helyezési eljárás lefolytatására.

Az üzembe helyezést megelőző felülvizsgálat kedvező eredményeképpen a kijelölt vezető elrendeli az emelőgép használatbavételét.

Üzemeltetés, használat rendje

A mobil emelőgépeket sorszámaik (házi-szám) alapján munkaterületekhez kell rendelni.

Azon emelőgépek esetében, amelyet egy műszakon belül többen is kezelhetnek, ki kell jelölni a felelős gépkezelőt, aki a műszakos vizsgálatot elvégzi és dokumentálja, figyelemmel kíséri a soron következő karbantartási és felülvizsgálati ciklusidőket.

A ciklusidőt az emelőgép-naplóban jól láthatóan fel kell tüntetni.

Az emelőgép kezelők a használati követelmények között megfogalmazott elvárások szerint kötelesek a gépet üzemeltetni.

A karbantartás, javítás rendje

Az emelőgép kezelő a biztonságos üzemeltetést akadályozó hibaesetén azonnal gondoskodik a további használat felfüggesztéséről és tájékoztatja felettesét, aki intézkedik a javításról.

Az emelőgép kezelőjének a karbantartási vagy felülvizsgálati ciklusidő letelte előtt húsz üzemórával jeleznie kell azt a felettesének, aki kezdeményezi a esedékes művelet elvégzését.

A javítást, karbantartást szolgáltatónál a kijelölt vezető írásban megrendeli, a teljesítést igazolja, a keletkezett bizonylatot és a beépített részegységek műbizonylatait megőrzi.

A kijelölt vezető gondoskodik az elkészült gép átvételéről, szükség szerint az újraindítási eljárás lefolytatásáról.

Időszakos felülvizsgálatok rendje

Az emelőgépek Mvt. szerinti időszakos biztonsági felülvizsgálatát ötévenként kell elvégezni.

A szerkezeti és fővizsgálatok alapjául szolgáló üzemi csoportszámot az üzembehelyezéskor az emelőgép dokumentációjában kell meghatározni. A vizsgálatokat az üzemóra állás alapján kell elvégezni, számlálóval nem rendelkező típusoknál a naptári időt kell alapul venni.

Az üzemóra-állás szerint esedékes vizsgálatokról a kijelölt vezető írásban értesíti az emelőgép ügyintézőt.

A kijelölt vezető gondoskodik a vizsgálathoz szükséges feltételek megteremtéséről (pl. a gépnek a termelésből való kivonása a vizsgálat idejére, megfelelő hely, próbateher, kezelő biztosítása).

Az emelőgép ügyintéző a vizsgálati jegyzőkönyvet az emelőgép dokumentációjába tartozik elhelyezni.

Kezelők oktatása

Oktatási tematikák emelőgép fajtánként a használati követelmények között megfogalmazott elvárások alapján kell összeállítani.

Évenkénti gyakoriséggal, szemléltetve és dokumentálva kell az oktatásokat lebonyolítani.

Dokumentáció

Egy-egy emelőgéppel kapcsolatosan keletkezett dokumentumot időrendben gépenként összegyűjtve a kijelölt vezető irodájában kell megőrizni és tárolni.

Valamennyi emelőgépen vagy a használati hely közelében el kell helyezni az emelőgép naplóját.

Valamennyi emelőgép kezelési és karbantartási utasításának egy példányát meg kell őrizni a kijelölt vezetői irodájában.

Minden emelőgép kezelő számára elérhető helyen biztosítani kell az általa kezelt gép kezelési utasításának egy másik példányát.

Emelőgép használat követelményei

Munkakezdés, használat előtt ellenőrizze a jármű hibamentes működését, annak biztonsági berendezéseit! Ezeket az ellenőrzéseket javítást követően is el kell végezni!

Szemrevételezéssel győződjön meg arról, hogy a munkaeszköz nem sérült, nincs-e akadálya a kipróbálásnak. (Olajfolyás, sérült gumiabroncsok stb).

Ezt követően próbálja ki a targoncát:

- kormány (holtjáték)
- fék, (fékpedál fékpróba, féklámpa)
- világítás (látni és látszani elv)
- veszélyt jelző fény és hang működése
- Csak akkor vezessen targoncát, ha van jogosultsága!
- Mindig tartsa be az 5 km/óra sebesség korlátozást!

Az emelőgép napló vezetése

A 47/1999. (VIII. 4.) GM rendelettel kiadott Emelőgép Biztonsági Szabályzat I. Fejezet 8.2. pontja értelmében az emelőgép-kezelő köteles:

az emelőgép naplójába az előző műszak alatt beírt bejegyzéseket figyelembe venni és ellenőrizni az esetleges hiányosságok megszüntetését.

Minden műszak megkezdése előtt megvizsgálni az emelőgép biztonságát érintő berendezések hatékonyságát. Ha hiányosságot vagy rendellenességet tapasztal, azt köteles felettesének jelenteni, valamint az emelőgép naplójába bejegyezni.

Ha olyan hiányosságot vagy rendellenességet tapasztal, amely az emelőgép biztonságos üzemeltetését veszélyezteti, az emelőgépet csak a hiányosság vagy a rendellenességek megszüntetése után helyezheti üzembe.

A műszakos vizsgálatnak az alábbiakra kell kiterjednie:

Belsőégésű motoros targoncáknál	
Targoncaváz: sérülés, elhúzódás	Motorolaj- és hűtővízszint
Üzemanyag-ellátó rendszer	A kezelőszervek működése
Védőburkolatok	Irányjelző, féklámpa, világítás
Akkumulátor: állapot, savszint	Hangjelző
Kormánymű	Hidraulika rendszer: olajfolyás, csepegés
Üzemi- és rögzítő-fék	Teherfelvevő szerkezet
Kerékcsavarok	Emelés, süllyesztés, buktatás előre-hátra
Gumiabroncsok állapota	Egyéb védő- és kiegészítő berendezés
Műszerek: működés, állapot	
Villamos targoncáknál	
Targoncaváz: sérülés, elhúzódás	A kezelőszervek működése
Védőburkolatok	Irányjelző, féklámpa, világítás
Akkumulátor: állapot, savszint	Hangjelző
Kormánymű	Hidraulika rendszer: olajfolyás, csepegés
Üzemi- és rögzítő-fék	Teherfelvevő szerkezet
Kerékcsavarok	Emelés, süllyesztés, buktatás előre-hátra
Gumiabroncsok állapota	Egyéb védő- és kiegészítő berendezés
Műszerek: működés, állapot	

A műszak kezdeti üzemóra állást is be kell jegyezni a műszakos vizsgálatot végzőnek az üzemóra-számlálóval rendelkező targoncák esetében!

AZ EMELŐGÉPNAPLÓ NAPI (műszakonkénti) VEZETÉSE KÖTELEZŐ!

3.3.10 Létesítés és üzembe helyezés

(Jogszabályi hivatkozások: Mvt.19.§,21.§; 4/2002 (II. 20.) SzcsM - EüM r.; 253/1997 (XII. 20.) Korm. r.)

A Munkavédelmi Törvény vonatkozó előírásai

A létesítés követelményei:

Mvt. 19. § (1) A létesítés során a munkavédelmi követelmények érvényre juttatása a létesítésben közreműködők feladata, amelynek teljesítésében együtt kell működniük.

(2) A létesítésben közreműködő (tervező, kivitelező) köteles írásban nyilatkozni, hogy a 18. § (1) bekezdésében foglaltakat megtartotta.

(3) A munkahelyek, munkaeszközök kialakítása, telepítése, továbbá a munka megszervezése során az ergonómiai szempontokat is figyelembe kell venni.

(4) Olyan munkahelyek létesítésénél, ahol mozgáskorlátozott vagy egyéb testi fogyatékos munkavállalókat foglalkoztatnak, a fizikai környezetnek illeszkednie kell az emberi test megváltozott tulajdonságaihoz.

Munkavédelmi üzembehelyezés:

21. § (1) Az üzemeltető munkáltató a veszélyes létesítmény, munkahely, munkaeszköz, technológia üzemeltetését írásban elrendeli (a továbbiakban: munkavédelmi üzembe helyezés).

(2) A 21. § alkalmazásában veszélyes munkaeszköznek minősül az Mvt. 87. § 11. pontja alapján, illetve a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter rendeletében meghatározott, valamint a hatósági felügyelet alá tartozó munkaeszköz.

(3) A munkavédelmi üzembe helyezés feltétele a munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálat. E vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a létesítmény, a munkahely, a munkaeszköz, a technológia megfelel az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges tárgyi, személyi, szervezési, munkakörnyezeti feltételeknek, illetőleg teljesíti a 18. § (1) bekezdése szerinti követelményeket. A vizsgálat elvégzése munkabiztonsági és munka-egészségügyi szaktevékenységnek minősül.

Létesítés alapvető előírásai:

A létesítéssel kapcsolatos legfontosabb előírásokat Az építési munkahelyeken és az építési folyamatok során megvalósítandó minimális munkavédelmi követelményekről

szóló 4/2002. (II. 20.) SzCsM-EüM együttes rendelet és az Országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Kormány rendelet tartalmazza.
A létesítés során a munkavédelmi követelmények érvényre juttatása a létesítésben közreműködők együttes feladata és felelőssége.

A létesítés komplex feladat, részei az alábbiak:

Előkészítés (tervezés, engedélyek, ajánlatok beszerzése, szerződések megkötése),
Megvalósítás (beszerzések, munkaterület - kiviteli terv átadás, műszaki ellenőrzés, műszaki vezetői kijelölés),
Műszaki átvétel (mennyiségi, minőségi ellenőrzés, dokumentumok, pl. megvalósulási terv átvétel),
Munkavédelmi előzetes vizsgálat (eljárás, jegyzőkönyv),
Üzembe helyezési, használatba vételi eljárás (bizottság, helyszíni),
Lezárás (aktiválás, pénzügyi elszámolás, utó- felülvizsgálati eljárás).
A tervező köteles a kiviteli tervdokumentációhoz munka- és tűzvédelmi tervfejezetet készíteni.
Kivitelezési tervdokumentációk készítésénél, az építőipari kivitelezési tevékenység előkészítésénél és végzésénél a tervezőnek, illetve a kivitelezőnek - ezek hiányában az építtetőnek - figyelembe kell vennie a munkavédelemre vonatkozó szabályokban meghatározott előírásokat:
Figyelembe kell vennie azokat a különböző munkafolyamatokat, illetve munkaszakaszokat, amelyeket egyidejűleg, illetve egymást követően végeznek, és meg kell határoznia ezek előrelátható időtartamát;
Biztonsági és egészségvédelmi tervben meg kell határoznia az adott építési munkahely sajátosságainak a figyelembevételével a munkahelyre, a munkavégzésre vonatkozó egészségvédelmi és biztonsági követelményeket.
Az építőipari, kivitelezési tevékenység megkezdésekor az előírt tervnek és a kiviteli tervnek az építési és munkahelyen rendelkezésre kell állnia.
A tervező köteles a kivitelezési tervdokumentáció készítése során biztonsági és egészségvédelmi koordinátor igénybe venni (foglalkoztatni vagy megbízni). A koordinátor feladatait a 4/2002. (II. 20.) SzCsM-EüM együttes rendelet 7. § részletezi.
A kivitelezési munka megkezdésekor az építési munkahelyet a műszaki ellenőr a kivitelező részére átadja, elvárásait, feltételeit jelzi, az építési naplót megnyitja.

Az építőipari kivitelezési tevékenység csak akkor végezhető, ha az építés műszaki munkálatait az építési munka jellegének megfelelő és jogszabályba meghatározott szakképesítéssel és gyakorlattal rendelkező felelős műszaki vezető irányítja.

A felelős műszaki vezető felel a teljes kivitelezés szakszerűségéért, a szakmai, minőségi és biztonsági előírások megtartásáért, valamint az építési napló szabályos vezetéséért.

A kivitelező az építési munkahely kialakításának megkezdése előtt előzetes bejelentést köteles megküldeni az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőségnek az építési munkahely szerint illetékes felügyelőségéhez, abban az esetben, ha

a) az építőipari kivitelezési tevékenység időtartama előreláthatóan meghaladja a 30 munkanapot és egyidejűleg ott több mint 20 fő munkavállaló végez munkát;
b) a tervezett munka mennyisége meghaladja az 500 embernapot.

A munkahelyek, munkaeszközök kialakítása, telepítése, továbbá a munka megszervezése során az ergonómiai szempontokat is figyelembe kell venni. A munkahelyek kialakításával kapcsolatosan előírásokat tartalmazó ide vonatkozó jogszabályok előírásait figyelembe kell venni.

A műszaki átadás-átvétel befejezésekor a kivitelező köteles a kiviteli terveket a tényleges megvalósulásnak megfelelő módosítással a műszaki ellenőrnek átadni.

A kivitelező munkáltató köteles koordinátort igénybe venni (foglalkoztatni vagy megbízni) a kivitelezési munkák alatt. A koordinátor feladatait a kivitelezés során 4/2002. (II. 20.) SzCsM-EüM együttes rendelet 8. § részletezi.

A kivitelező köteles írásban nyilatkozni, hogy a munka, - tűz- és környezetvédelemre vonatkozó szabályokban foglaltakat megtartotta.

Az üzembehelyezés alapvető szabályai

Az üzembe helyezés feltétele a munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálat. A vizsgálatnak minimum az alábbiakra kell kiterjednie:

- az azonosításokra,
- a munkavédelmet érintő dokumentumok meglétére és tartalmára,
- a mechanikai veszélyek elleni védelemre, stb.

Az előzetes vizsgálatról munkavédelmi jegyzőkönyvet kell készíteni az alábbi tartalommal:

- a vizsgálat megnevezése,
- az építmény, gép, eszköz, jellemző adatai,

- az üzemeltetés során fellépő egészségkárosító hatások mérési eredményeit és értékelését,
- a munkaeszköz ergonómiai követelményeit (kezelő, jelzőelemek, stb.)
- a feliratok, a jelképek a szín-, alak- és hangjelek, jelzések ellenőrzését,
- a munkaeszközök és az üzemeltetési körülmények változásaiból és zavarából adódó veszélyek és hatásuk elhárítására,
- a gépek gépsorrá összekapcsolódásából eredő veszélyekre, hatásuk elhárítási módjára, a karbantarthatóságára,
- az üzemeltetési dokumentációban előírt vizsgálati követelményekre,
- a villamos megfelelősség vizsgálatára.

Használatbavételt, üzembehelyezést megelőző vizsgálatok műszeres mérésének rendje:

Azoknál a termelőeszközöknél, ahol az országos szakhatósági előírások időszakos biztonsági felülvizsgálatok elvégzését írják elő, minden üzembe helyezés, illetve használatbavétel előtt azokat el kell végezni.

A fenti vizsgálatok esetleges műszeres mérések elvégzésére a Munkáltató részéről az a személy jogosult, akinek szakhatósági engedélye van. Amennyiben a munkáltató saját hatáskörben a fenti feladatokat nem tudja megoldani, úgy megfelelő profilú szakvállalatot kell keresnie a műszeres mérések lebonyolítására.

Az üzembe helyezés elrendelésének feltételei:

- EK megfelelőségi nyilatkozat
- EK típusvizsgálati tanúsítvány (ha szükséges)
- jegyzőkönyv a munkavédelmi szempont előzetes vizsgálatról, mely bizonyítja, hogy a létesítmény, gép, munkaeszköz az egészséget és biztonságot nem veszélyezteti,
- hatósági engedélyek megléte (ha szükséges),
- esetlegesen a munkáltatói belső szabályozásban előírt egyéb követelmény (pl. szerelői nyilatkozat, stb.).

A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a következőket:

- a létesítmény, munkaeszköz, technológia pontos megnevezését, rendeltetését, telepítési, alkalmazási helyét, nyilvántartási számát,
- a munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálat eredményét,
- az újraindítást megelőző vizsgálat eredményét,
- a villamos berendezés érintésvédelmi, tűzvédelmi és villámvédelmi szabványossági felülvizsgálatáról készült mérési adatokat tartalmazó jegyzőkönyv meglétét,
- a tervező, kivitelező, építészeti, gépészet, villamos képviselő nyilatkozatát,
- munkaeszköz esetében a munkavédelmi megfelelősséget igazoló tanúsítás meglétét,
- hatósági felügyelet alá tartozó munkaeszköz esetében a hatósági engedély meglétét,
- a tapasztalt hiányosságokat azok megszüntetésének határidejét,
- az engedély jellegét (próbaüzemi, ideiglenes, végleges).

Az üzemeltető munkáltató a veszélyes létesítmény, munkahely, munkaeszköz, technológia üzemeltetését írásba köteles elrendelni. Az üzembe helyezést elrendelő neve, beosztása, aláírása szükséges az engedély kiadásához, a létesítmény, berendezés, üzemszerű használatához, működtetéséhez (főmérnökök, üzemvezetők, osztályvezetők, stb.).

A fentiekben előírt rendelkezéseket kell alkalmazni a veszélyes munkaeszköz és technológia újraindítása esetén is. Az újraindítás előfeltétele, hogy a veszélyes munkaeszköz és technológia megfeleljen legalább az újraindítást megelőző munkavédelmi üzembe helyezés idején hatályos munkavédelmi előírásoknak.

Veszélyes munkaeszközt, technológiát annak munkavédelmi üzembe helyezéséig az üzemeltető próba vagy kísérleti jelleggel - kizáró jogszabályi rendelkezések hiányában - legfeljebb 180 nap időtartamra üzemeltetheti.

3.3.11 Villamosság biztonsága

(Hivatkozott jogszabályok: 72/2003. (X. 29.) GKM r.;MSZ 2364…)

Általános szabályok

Az európai szabványok átvétele során a HD 384 jelű európai szabvány alapján közzétették az MSZ 2364 azonosító jelű létesítési szabványsorozat egyes fejezeteit is. Az új szabványsorozat, amely gyakorlatilag az MSZ 1600, az MSZ 172 és az MSZ 10900 szabványok témaköreit tartalmazza, műszakilag viszonylag kevés változást jelent, viszont szerkezetileg és szövegezésében nagyon eltér a nálunk megszokott formától, ezért igen nehéz az új szabványban megtalálni a megfelelő előírást, és azonosítani annak rendelkezéseit a régiekkel. A szabvány alkalmazását segíti az MSZ 2364-es szabványsorozat - 2005 évben megjelent magyarázatos kiadása, melynek beszerzését minden üzemeltető részére létfontosságúnak tartunk.

A villamos berendezésen végrehajtandó bármilyen munkavégzésnek a megkezdése előtt fel kell mérniük a villamos veszélyek kockázatának a mértékét. A felmérés során meg kell határozni a munkavégzés biztonságos végrehajtásának a módját.

Ne végezzenek semmilyen nem engedélyezett módosítást bármely üzemi berendezésen vagy kapcsolódó készüléken!

A tevékenység megkezdése előtt meg kell állapítani, hogy a végrehajtásra megfelelően lettek-e kiválasztva (beosztva) szakképzett, kioktatott vagy szakképzetlen személyek.

A munkavégzés módszerének megválasztásához minden esetben figyelembe kell venni a nagyobb biztonságra való törekvés elvét, azaz a kiválasztás alábbi sorrendjét:

- feszültségmentes munkavégzés;
- feszültséghez közeli munkavégzés;
- feszültség alatti munkavégzés (Csak abban az esetben, ha az előző két módszer üzemviteli, vagy biztonsági okokból nem kivitelezhető!)

Feszültség alatti, vagy feszültséghez közeli munkát legalább két személyből álló munkacsoport (szerelő pár) végezhet! (Kivételt képez a FAM szerinti feljogosítással rendelkező KiF-1 szerelő, aki egyedül végezhet FAM tevékenységet kisfeszültségű fogyasztói vezetékhálózaton épület belsejében)

Meghibásodott villamos berendezések bekapcsolását, automatikus működését és használatát meg kell akadályozni és szükség szerint az üzemképtelen állapotot figyelmeztető felirattal jelezni kell!

A villamos berendezésnek a munkavégzés céljából történő leválasztására használt összes kapcsolóeszközt biztosítani kell a visszakapcsolás ellen, célszerűen a működő mechanizmus reteszelésével. A beavatkozás letiltására figyelmeztető táblát („ Bekapcsolni tilos!”) kell használni!

Feszültség alatti és feszültséghez közeli munkavégzés többlet követelményei

Tilos a munkát ing nélkül, rövid ujjú ingben, rövidnadrágban végezni.

A munka során viselt ruházat ne tartalmazzon 5 cm- él nagyobb kiterjedésű fémrészeket (pl. csatot, villámzárat, díszt). A ruházat zsebeiben ne legyenek fémes vagy más zárlatot okozható tárgyak olyan módon elhelyezve, hogy azok a várható mozgások következtében a zsebekből kihullhassanak.

Feszültség alatt álló villamos berendezésen munkát végző üzemi személyzet egyik tagja legalább a villamosan szakképzett, kioktatott és orvosi alkalmassági vizsgálaton erre alkalmasnak bizonyult személy, a másik (többi) legalább ”nem villamos szakképzettségű”, de a végzendő munkák villamos veszélyeire és ezzel kapcsolatos magatartásra bizonyítottan kioktatásban részesült személy(ek) legyen!

A feszültség alatti munkához minősített szigetelt szerszámot és egyéni védőeszközt (védőkesztyű) kell használni.

A szerszámok és védőeszközök szigetelőképességét (sérülés) a munka megkezdése előtt szemrevételezéssel ellenőrizni kell.

A szerszámokat, védő- és segédeszközöket a gyártó vagy szállító előírásainak megfelelően kell használni, tisztítani és tárolni, illetve az ott feltüntetett időszakonként kell biztonsági felülvizsgálatukat elvégeztetni.

Minden védő és biztonsági rendszert ellenőrizni szükséges a munka befejeztével.

Részletes szabályozás a FESZÜLTSÉG ALATTI MUNKAVÉGZÉS BIZTONSÁGI SZABÁLYZATÁBAN (72/2003. (X. 29.) GKM r.) található.

Villamos termékek vizsgálata és megfelelőségi tanúsítása

Kisfeszültségű villamossági termék (amelynek névleges feszültsége váltakozó áram esetén: 50 és 1000 V közötti, egyenáram esetén: 15 és 1500 V közötti) Magyarországon csak akkor hozható forgalomba, ha a termék szabályos üzembe helyezés, karbantartás és rendeltetésszerű használat esetén kielégíti az alapvető

biztonsági követelményeket és így nem veszélyezteti az emberek, háziállatok biztonságát és a vagyonbiztonságot.

Ennek bizonyítására a gyártónak, illetve a forgalmazónak az adott termék forgalomba hozatala előtt el kell végezni a termék megfelelőség-értékelési eljárását.

A megfelelőség-értékelési eljárás eredménye csak akkor lehet pozitív, ha megfelelő eredménnyel elvégezték a szabványban előírt, a termékre vonatkozó Összes típusvizsgálatot.

A honosított harmonizált szabványok követelményeit kielégítő villamossági terméket úgy kell tekinteni, hogy az kielégíti az alapvető biztonsági követelményeket, azaz nem veszélyezteti az emberek, háziállatok biztonságát és a vagyonbiztonságot.

A megfelelőség-értékelési eljárás során rendelkezésre kell állnia a termék teljes műszaki dokumentációjának. A kézikönyv álta tárgyalt szakterületeken ezeket is figyelembe kell venni, mert sajnos sokszor csak az üzembe helyezéskor derül ki ennek hiánya.

Feliratozás, dokumentálás

Villamos hálózatról, berendezésekről leírás szükséges a kockázatok azonosítás, a leválasztás… miatt. A dokumentáció legyen pontos, naprakész és mindig elérhető.

A változásokat (pl:villamos hálózat) mindig felül kell vizsgálni, dokumentálni és kommunikálni kell az érintettek felé.

120 volt és nagyobb feszültség esetén, a leválasztókon, megszakítókon fel kell tüntetni a betáplálási feszültséget (beleértve a vezérlő szekrényeket is: ventilátorok, szállítószalagok…)

Minden áramelosztó kapcsolószekrényen (> 150 volt) fel kell tüntetni a kimenti feszültséget és a betáplálási információkat egyaránt. Például: Színpadtér – 400 volt – betáplálás, Transzformátor 6A.

Minden berendezés, amely több forrásból kerül betáplálásra meg kell jelölni:Pl.: „Többirányú betáplálás”.

A kapcsoló-berendezés, ill. elosztó-berendezés közelében annak szabványos jelekkel készült egyvonalas kapcsolási rajzát tartós kivitelben el kell helyezni, vagy a kapcsoló-berendezésen magán kell az egyes leágazások kapcsolását feltüntetni.

A villamos kapcsoló szekrényeken meg kell jelölni a szükséges egyéni védőeszközöket (EVE), melyeket az átívelési védőtávolságon belül viselni kötelező, vagy amikor

feszültség alatt vagy közelében (élő vezetéken) végzünk munkát. A megközelítési távolságról készült táblázatot a melléklet tartalmazza.

Az villamos áramkörök kapcsoló tereinek, szekrényeinek ajtóit mindig zárva kell tartani. Illetéktelenek nem nyithatják ki.

Tartsuk be a meghatározott átívelési védőtávolságokat. Amennyiben az ajtók zártak a távolság a távolság 1 méter, ha a feszültség szint nem haladja meg 750 voltot.

Amennyiben lehetséges sárga vonal felfestésével jelöljük ki a határvonalat, melyet minden munkavállalónak, látogatónak be kell tartani a villamos vezérlő központoktól.

Villamosság kockázatának felmérése, értékelése

Fel kell mérni a normál üzemmenet során, a villamosságból adódó kockázatok felmérését. A felméréshez ismerni kell a villamos berendezés, vezetékek azonosítását, viselendő egyéni védőeszközöket, a rendszerek, eljárások változásait.

A feltárt villamos hibákat azonnal javítani kell! A hibák javítását dokumentálni kell a dátum és a javítást végző személyek feltüntetésével.

Villamos hatások elleni Egyéni Védőeszközök (EVE)

Szükséges egyéni védőeszközök beszerzéséről, karbantartásáról (tisztítás…), használatáról gondoskodni kell. A feszültség mérő szükséges része az egyéni védőeszközöknek.

A feszültség szint és a távolság ismeretében meghatározható a szükséges védőtávolság, melyen belül csak az áram hatásai ellen védő eszközökkel lehet munkát végezni.

A villamos átívelés kockázatának elkerülése érdekében be kell tartani a meghatározott védőtávolságokat. A védőtávolságokon belül – megfelelő elhatárolás (pl.: zárt berendezés) hiányában – csak a kockázatértékelés során meghatározott, megfelelő védelmi képességű egyéni védőeszközökben lehet munkát végezni. Pl.: Tűzálló védőruha. Minden személynek, aki feszültség alatt vagy közelében dolgozik megfelelő szigetelő képességű (ellenállású) védőeszközt (pl: védőkesztyű) kell viselni a vezető részek érintése okozta áramütés ellen.

Biztosító megfogó szerszám használata kötelező a biztosítékok eltávolítása, visszahelyezése során, amennyiben a biztosíték csatlakozás áram alatt van.

Védő elhatárolásokat, védő korlátokat vagy szigetelő anyagokat kell használni, hogy minden munkavállalót megvédjünk a villamos áram hatásaitól (áramütés, égési sérülés,

más villamossággal összefüggő sérülés), melyek véletlen érintés, vagy hőhatás következtében érhetik őket.

Az elhatárolást mindig a szükséges jelölésekkel együtt kell használni, melyek felhívják a figyelmet a szigeteletlen vezető részekre és a megközelítés tiltására.

A villamos áram élettani hatásai, elsősegélynyújtás

A következmények elsősorban az áram erősségétől, jellegétől, a behatás időtartamától, valamint a szervezetben megtett útjától függnek. Fontos tényező a szervezet pillanatnyi fizikai állapota is. Az általánosan használt 50 Hz frekvenciájú, 220 V feszültségű váltóáram fájdalomküszöbe 3-10 mA-nél jelentkezik, 75 mA-nél erősebb áram már végzetesen befolyásolhatja a szívműködést. A váltóáram biológiailag veszélyesebb, mint az egyenáram.

Az áramütés okozta égési sérülés ellátása a már ismertetett szabályok szerint történik. Nagy energiahatás esetén un. áramjegy keletkezik, mely szürkésfehér, fájdalmatlan tömöttség a bőrben és az áram belépési helyén található. Az áramütés következtében izomgörcsök, szívmegállás, légzésbénulás léphet fel. Szükség esetén tehát az újraélesztés szabályai szerint kell eljárni. Az áramütött megközelítése előtt tisztáznunk kell, hogy a balesetes teste feszültség alatt van-e még, vagy sem. 1000 V feletti feszültségű áramkörből való mentésre ne vállalkozzunk! (Tűzoltóság, Elektromos Művek).

Az áramütés ritka formája a lépésfeszültség. Ez leszakadt, nagyfeszültségű vezeték közelében adódhat, ahol az esetleg több 100 kV-os feszültség a talajon néhány méteres körzetben igen meredeken esik 0-ra. Így a talaj két, egymástól lépésnyi távolságban levő pontja között akkora potenciálkülönbség van, mely halálos áramütést okozhat.

Villámcsapás: Rendkívül nagy feszültség és 20-30 ezer A-es áramerősség van jelen. A behatás ideje aránylag rövid, ezért inkább a mechanikus energia hatása az elsődleges (csonttörések). Villámcsapás után olykor faág-szerű rajzolat marad a bőrön. A villám sebessége igen nagy, 180 km/sec. Az áramütés mellett számolnunk kell hallászavarok, látászavarok létrejöttével is, mert az erős fény és hanghatás is károsíthatja az érzékszerveket. Zivatar idején lehetőség szerint kerüljük a kiemelkedő tárgyak, valamint a barlangbejáratok közelségét. Magashegyi túránál meg kell szabadulnunk fém tárgyainktól (csákány, stb.) és törmelékes kőzettel borított helyet keressünk magunknak.

Nedves helyiségek villamos biztonsága

Létesítésüket az OTSZ. előírásain túl az MSZ 2364-100, MSZ 2364-410 Áramütés elleni védelem, az MSZ 2364-703, MSZ 2364-460 Leválasztás és kapcsolás, az MSZ 2364-300 erősáramú villamos berendezések számára. Időszakosan nedves helyiségek szabványt kell alkalmazni.

Különösen vigyázni kell az alábbi előírásokra, mivel még ma is sok helyen, figyelmen kívül hatják.

A nedves helyiségben a villamos berendezéseket víz behatolásától védetten és úgy kell szerelni, hogy a berendezést a víz ne tegye tönkre és az ne okozzon áramütést.

LEVÁLASZTÁS:

Minden áramkör legyen leválasztható, minden egyes aktív tápvezetőről legyen leválasztva használaton kívüli állapotban.

Megfelelő módon meg kell akadályozni, hogy a villamos táplálású szerkezet a mechanikai karbantartás során nem szándékosan újra induljon; kivéve, ha a tiltókapcsoló(k) állandóan a karbantartást végző személy(ek)felügyelete alatt állnak.

Közterület villamos biztonsága

Létesítésüket az OTSZ. előírásain, az MSZ 2364-100, szabvány előírásain túlmenően az MSZ 1600-14:1983 Létesítési biztonsági szabályzat 1000 Voltnál nem nagyobb feszültségű erősáramú villamos berendezések számára. Közterület - szabványt kell alkalmazni.

Közterületi villamos berendezést csak a berendezés villamos jellegére utaló, az MSZ 453 által előírt kivitelű figyelmeztető felirattal kell ellátni. (pl. vigyázz, 400.V + villám jel)

Egyéb fontosabb előírások

Helyhez kötött akkumulátorok

Létesítésüket az OTSZ. előírásain, az MSZ 2364-100, szabvány előírásain túlmenően az MSZ 1600-16:1992 Létesítési biztonsági szabályzat 1000 Voltnál nem nagyobb feszültségű erősáramú villamos berendezések számára. Helyhez kötött akkumulátorok telepítése, akkumulátorhelyiségek és –töltő állomások létesítése.

3.3.12 Kockázatértékelés, kockázat becslés

Általános előírások

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 1998. január 1-jétől hatályos módosítása (54. § (2) bekezdés) kimondja, hogy "a munkáltató köteles minőségileg, illetve szükség esetén mennyiségileg értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat".

A Munkaügyi Közlöny 2006/4. számában megjelent *„A munkavédelmi felügyeletek együttes útmutatása a munkahelyi kockázatértékelés végrehajtásához”*, mely részletiben foglakozik a kockázatértékelés formai és tartalmi követelményeivel. Az útmutató jól ragadja meg a kockázatértékelés lényegét:

A kockázatértékelés nem más, mint gondos áttekintése annak, hogy az adott munkahelyen mi károsíthatja, veszélyeztetheti a munkavállalókat, és milyen óvóintézkedések szükségesek az egészségkárosodás megelőzésére. Elvégzéséhez nem feltétlenül kell minden esetben laboratóriumi vizsgálatokat, illetőleg műszeres méréseket végeztetni, esetleg tudományos apparátust, költséges szolgáltatásokat igénybe venni. Az esetek legnagyobb részében a kockázatértékelés az eddig is meglevő munkavédelmi követelmények szisztematikus ellenőrzését, a hiányosságok megszűntetését jelenti, amelyben a legfőbb eszköz a széles körű munkavédelmi ismeret és a józanész.

Kockázatértékelés lényege: a meglévő személyi, tárgyi, szervezési feltételek összehasonlítása a vonatkozó előírásokkal (jogszabályokkal, szabványokkal, üzemeltetési dokumentumokkal), tehát a „van” és a „kell” összevetése. Biztosítható legyen az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltétele, azaz ne merüljön fel a heveny és idült egészségkárosodás kockázata az adott munkakörben.

Az Mvt. szerint:

54. § (1) Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében a munkáltató köteles figyelembe venni a következő általános követelményeket:

a) a veszélyek elkerülése;

b) a nem elkerülhető veszélyek értékelése;

c) a veszélyek keletkezési helyükön történő leküzdése;

d) az emberi tényező figyelembevétele a munkahely kialakításánál, a munkaeszközök és munkafolyamat megválasztásánál, különös tekintettel az egyhangú vagy kötött ütemű munkavégzés időtartamának mérséklésére, illetve káros hatásának csökkentésére, a munkaidő beosztására;

e) a műszaki fejlődés eredményeinek alkalmazása;

f) a veszélyes helyettesítése veszélytelennel vagy kevésbé veszélyessel;

g) egységes és átfogó megelőzési stratégia kialakítása, amely kiterjed a munkafolyamatra, a technológiára, a munkaszervezésre, a munkafeltételekre, a szociális kapcsolatokra és a munkakörnyezeti tényezők hatására;

h) a kollektív műszaki védelem elsőbbsége az egyéni védelemhez képest;

i) a munkavállalók megfelelő utasításokkal történő ellátása.

Az 54. § (2) bekezdés értelmében a kockázatértékelés elvégzése munkabiztonsági és munka-egészségügyi szaktevékenységnek minősül. Természetesen célszerű, ha a szakember az adott tevékenységet megfelelően ismeri, gyakorlattal, sőt helyismerettel rendelkezik.

A kockázatértékelés folyamata a következő műveleteket foglalja magába:

- A veszélyek azonosítása.
- A veszélyeztetettek azonosítása.
- A kockázatok minőségi, illetőleg mennyiségi értékelése.
- A teendők meghatározása és a szükséges intézkedések megtétele.
- Az eredményesség ellenőrzése és az értékelés rendszeres felülvizsgálata.
- A fentieket kiegészítő és végigkísérő feladat.
- A kockázatértékelés és a teendők, valamint a felülvizsgálat írásba foglalása.

Veszélyek azonosítása

Első lépésként részletesen számba kell venni a munkakörnyezetben lévő valamennyi munkafolyamatot, technológiát, munkaeszközt, felhasznált anyagokat (különös tekintettel a veszélyes anyagokra és készítményekre), munkamódszert. Rendkívül fontos, hogy ez a "leltár" kiterjedjen a nem mindennapos tevékenységekre is, mint például a karbantartás. Emellett figyelemmel kell lenni egyes munkafeladatok

évszakhoz kötött jellegére is, valamint gondot kell fordítani a kisegítő jellegű tevékenységekre, mint például a takarítás, anyagtárolás vagy szemétszállítás.

Ezután kell meghatározni minden jelenlevő veszélyt, amely a munkavállalókat és más személyeket fenyegethet. Ezeket lehet a tevékenységek, a technológiák, a hely, vagy más alkalmas szempont szerint osztályozni, azonban mindig úgy, hogy minden lényeges veszély számba legyen véve.

A veszélyek számos tényezőből adódhatnak, ezért a kockázatértékelés során a munkáltató felelősségi körébe tartozó valamennyi vonatkozó tényezőt figyelembe kell venni (fizikai, kémiai, biológiai, fiziológiai, pszichés…)

Veszélyeztetettek azonosítása

A lehető legteljesebb körben számba kell venni azokat a személyeket, akiket az előzőekben azonosított veszélyek fenyegethetnek. Meg kell állapítani, hogy kockázatonként hány fő a fenyegetett munkavállaló, hatókörben tartózkodó.

a) A legkézenfekvőbb veszélyeztetett csoportot a munkahelyen foglalkoztatottak jelentik (például gépkezelők, karbantartók, irodai személyzet, stb.), tehát azok, akik a veszéllyel járó munkafolyamatokat ténylegesen végzik, illetve ott tevékenykednek.

b) Különös figyelemmel kell számba venni továbbá azokat a munkavállalókat, akiknek a munkája nem közvetlenül kapcsolódik az adott munkahelyen folyó tevékenységhez, valamint azokat a személyeket, akik nem munkavállalóként kerülhetnek a munkavégzés hatókörébe. Ilyenek lehetnek például: • alvállalkozók, • takarítók, • belső vagy külső karbantartók,• látogatók, vendégművészek, • tanulók, gyakornokok, • járókelők, • szolgáltatást igénybe vevők, ügyfelek, stb.

A kockázatok minőségi vagy mennyiségi értékelése

A kockázat megítélésénél figyelembe kell venni egyrészt a veszély súlyosságát, vagyis az okozható kár mértékét és kiterjedését, ide értve a veszélyeztetettek számát is, másrészt a veszély bekövetkezésének valószínűségét.

A kockázatok minőségi vagy mennyiségi értékeléséhez értékeléshez célszerű a gyakorlatban használható kategóriákat felállítani. Erre nincsenek kötelező szabályok, de a besorolás alapjai lehetnek például a következők.

A károsodás jellege, súlyossága

Fokozatok	Súlyosság
1. fokozat	Nincs következmény, amely életet vagy egészséget károsítana
2. fokozat	Jelentéktelen következmény, amely legfeljebb három nap munkanap kiesésével jár és orvosi beavatkozás nélkül is, gyógyul.
3. fokozat	Sérüléses és betegségi következmények, amely három munkanapnál hosszabb munkaképtelenséget okoz, orvosi kezelést igényel
4. fokozat	Enyhe maradandó egészségkárosodás, következmény legfeljebb 20%-os munkaképesség csökkenéssel jár
5. fokozat	Súlyos, maradandó egészségkárosodás vagy halál

A veszélyeztetés bekövetkezésének valószínűsége

Fokozatok	Valószínűség
1. igen ritka	A baleset, megbetegedés bekövetkezésének valószínűsége igen kicsi, esetleg elhanyagolható.
2. viszonylag ritka	A baleset, megbetegedés bekövetkezésének valószínűsége viszonylag kicsi.
3. ritka	A baleset, megbetegedés bekövetkezésének valószínűsége kicsi.
4. lehetséges	A baleset, megbetegedés bekövetkezése lehetséges.
5. gyakori	A baleset, megbetegedés bekövetkezése nagyon valószínű.

Az átlagos veszélyek kockázatok értékeléséhez becsléséhez, a szükséges intézkedések kialakításához, a mellékletben megadott, táblázatok is alkalmazhatók:

Következmény / Valószínűség	1	2	3	4	5	
1	0	0	2	3	6	Kockázati
2	0	1	3	4	6	érték
3	0	1	4	6	8	
4	0	2	5	7	9	
5	0	3	6	8	10	

Osztály	Intézkedési sürgősség
1. osztály (0 - 2)	A kockázat jelentéktelen, intézkedésre nincs szükség
2. osztály (3 - 5)	A kockázat olyan mértékű, hogy intézkedést igényel, de sürgősség nélkül
3. osztály (6 - 7)	A kockázat olyan mértékű. hogy sürgős intézkedést igényel
4. osztály (8 - 9)	A kockázat olyan mértékű, hogy azonnali beavatkozást, intézkedést igényel
5. osztály (10)	A kockázat olyan mértékű, hogy a munkavégzés azonnali leállítását, igényli

A fentiek alapján a kockázatokat súlyossági (fontossági) sorrendbe célszerű állítani. A legsúlyosabb (legsürgősebb intézkedést igénylő) kockázatok természetesen azok, ahol a veszélyek a legsúlyosabb kárt okozhatják, a legtöbb személyt érinthetik, és a legnagyobb valószínűséggel következhetnek be.

Ha a kockázatértékelés veszélyes rendszerre vonatkozik a rendszer működésével összefüggő ismereteket tartalmazó dokumentumokra van szükség, mint például:
folyamat ábrák, helyszínrajzok, díszlettervek és rajzok, üzemeltetési utasítások (technológiai, műveleti, kezelési egyéb belső utasítások), villamos- és műszerkapcsolási rajzok, logikai diagramok, számítógépes programok, veszélyes anyagok jegyzéke, mennyiségi adatok, biztonsági adatlapok, az ellenőrzési-, vizsgálati tervek, karbantartási tervek-, utasítások-, bizonylatok, gyártói műbizonylatok, hatósági engedélyek, megbízhatósági jellemzők.

Ezen túlmenően össze kell gyűjteni a következő, az elemzéshez szükséges további adatokat:

- munkabaleseti-, és foglalkozási megbetegedési, fokozott expozíciós eset vizsgálati jegyzőkönyveket,adatokat,
- mérési jegyzőkönyveket (zaj, világítás, levegőszennyeződés, stb),
- kvázi balesetek, események leírását, meghibásodások, üzemzavarok,
- selejt analízis adatait, javítások, karbantartások dokumentumait,
- a korábbi ellenőrzések, vizsgálatok tapasztalatait.

A teendők meghatározása és a szükséges intézkedések megtétele

Az előzőek elvégzése után a fenti szempontok alkalmazásával a munkáltatónak konkrét intézkedési tervet kell készítenie a kockázatok megelőzése vagy csökkentése érdekében a felelős és a határidő megjelölésével. Az Mvt. 54. § (2) bekezdése szerint "az értékelés alapján olyan megelőző intézkedéseket szükséges hozni, amelyek biztosítják a munkakörülmények javulását, beépülnek a munkáltató valamennyi irányítási szintjén végzett tevékenységbe."

A munkáltatónak ehhez el kell döntenie, hogy

- meg lehet-e teljes mértékben szüntetni a kockázatot,
- hogyan lehet biztonságosabbá tenni a munkafolyamatokat, technológiát, anyagokat, munkaeszközöket,
- milyen munkavédelmi intézkedésekre van szükség a kockázat alacsony szinten tartásához.

Az intézkedéseknek mindig az adott munkahelyhez, munkavállalókhoz és munkakörülményekhez kell igazodniuk, az általános meghatározásuk ezért nem lehetséges.

A szükséges intézkedéseket célszerű sürgősségi sorrendbe állítani, például a következők szerint:

- azonnali,
- rövid vagy középtávú,
- hosszú távú.

A kockázatértékelés során észlelt közvetlen veszélyt azonnal meg kell szüntetni, tehát a közvetlen veszélyt jelentő munkavégzést vagy munkaeszközt, technológiát azonnal le kell állítani, összhangban az Mvt. 54. § (7) bekezdés e) pontjával.

A kockázatértékelést végző személy (aki természetesen külső munkavédelmi szakember is lehet) csak javaslatot tehet a kockázatok megítélése érdekében. A munkáltatót, illetőleg megbízottját terheli a felelősség a feltárt hiányosságok megszüntetésével, a fennmaradó kockázatok vállalásában.

Az eredményesség ellenőrzése és az értékelés rendszeres felülvizsgálata.

A munkáltatónak ellenőriznie kell, hogy a kockázatértékelés megállapításaként, a kockázatok csökkentése érdekében meghatározott és végrehajtott intézkedések valóban hatásosan és stabilan csökkentették a kockázatokat.

A kockázatértékelést legalább évente felül kell vizsgálni akkor is, ha nem történik különösebb változás. Amennyiben jelentősebb változás következik be, például a munkakörülményekben, a technológiában, a munkaeszközökben, a felhasznált anyagokban, a munkaszervezésben, a munkavállalói állományban, a munkavédelmi követelményekben, a műszaki fejlődésben vagy a rendelkezésre álló ismeretekben, akkor szükségessé válik a kockázatértékelés ismételt elvégzése, illetőleg felülvizsgálata. Erre nem lehet általános, minden körülményre érvényes szabályt meghatározni; a munkáltatónak, illetőleg a munkavédelmi szakembernek az adott munkahely konkrét körülményei alapján kell megállapítania, hogy melyek azok a változások, amelyeknek jelentős kihatásuk van a kockázatokra.

A kockázatértékelés írásba foglalása

A dokumentációnak nincs előírt formája. Tartalmi szempontból be kell tartani az Mvt. 54. § (5) bekezdésében foglaltakat, amely a következő:

A kockázatértékelés eredményeként a munkáltató felelőssége legalább a következők dokumentálása:

a) a kockázatértékelés időpontja, helye és tárgya, az értékelést végző azonosító adatai;

b) a veszélyek azonosítása;

c) a veszélyeztetettek azonosítása, az érintettek száma;

d) a kockázatot súlyosbító tényezők;

e) a kockázatok minőségi, illetőleg mennyiségi értékelése, a fennálló helyzettel való összevetés alapján annak megállapítása, hogy a körülmények megfelelnek-e a munkavédelemre vonatkozó szabályoknak, illetve biztosított-e a kockázatok megfelelően alacsony szinten tartása;
f) a szükséges megelőző intézkedések, a határidő és a felelősök megjelölése;
g) a tervezett felülvizsgálat időpontja;
h) az előző kockázatértékelés időpontja.

A kockázatértékelés dokumentumát a munkáltató köteles a külön jogszabályban foglaltak szerint, de legalább 5 évig megőrizni.

Az értékelést felül kell vizsgálni, és át kell dolgozni szükség szerint, ha:
Indokolt esetnek kell tekinteni különösen a kockázatok (munkakörülmények, az alkalmazott technológia, veszélyes anyag, készítmény, munkaeszköz, munkavégzés) lényeges megváltozását, illetőleg új technológia, veszélyes anyag, munkaeszköz, munkaszervezés bevezetését, alkalmazását.
Soron kívül kell elvégezni, illetve felülvizsgálni a kockázatértékelést, ha a kockázatok lényeges megváltozásával munkabaleset, fokozott expozíció, illetve foglalkozási megbetegedés hozható összefüggésbe.
A jelenlegi megelőző-, biztonsági intézkedések már nem megfelelőek, pl. új elérhető információ van hatékonyabb és máshol már bevezetett ellenőrző intézkedésekről.
A majdnem balesetek és a „veszélyhelyzetek” kivizsgálása is fontos információkat szolgáltathatnak a kockázatról, és segítséget adhatnak a kockázat megelőző intézkedések meghatározásához
A munkáltatónak be kell tudnia bizonyítani a munkavédelmi hatóságok, a munkavállalók vagy képviselőik, illetve más érdekelt felek előtt, hogy megtett minden szükséges intézkedést a kockázatok felmérésére és elhárítására, illetve minimálisra csökkentésére.
Ezen túlmenően a Mvt. szerint a munkáltató köteles tájékoztatni a kockázatértékelés és a munkavédelmi intézkedések tapasztalatairól:

- a nála munkabiztonsági szaktevékenységet ellátó személyt,
- az általa foglalkoztatott munkavédelmi szakképesítéssel rendelkező személyt,
- a foglalkozás-egészségügyi szolgálatot,
- a munkavédelmi képviselőt vagy bizottságot.

3.3.13 A munkabalesetek és a foglalkozási megbetegedések bejelentése, kivizsgálása és nyilvántartása

(Jogszabályi hivatkozás: Mvt. V. fejezet; 27/1996. (VIII.28.) NM rend., 33/1998 (VI.24.) NM rend.)

A munkabalesetet és a foglalkozási megbetegedést - ideértve a fokozott expozíciós eseteket - be kell jelenteni, ki kell vizsgálni, és nyilvántartásba kell venni.

A kapcsolódó fogalmakat a kézikönyv 1- es pontja tartalmazza.

A munkabaleset kivizsgálása

A munkabaleset és a foglalkozási megbetegedés kivizsgálása során fel kell tárni a kiváltó és közreható tárgyi, szervezési és személyi okokat, és ennek alapján intézkedéseket kell tenni a munkabalesetek és a foglalkozási megbetegedések megelőzésére.

A munkaképtelenséggel járó munkabalesetet haladéktalanul ki kell vizsgálni.

A vizsgálat megállapításait olyan részletességgel kell rögzíteni (tanúk meghallgatásáról készült jegyzőkönyv, helyszínrajz, fényképfelvétel stb.), hogy az alkalmas legyen a baleset okainak felderítésére és vita esetén a tényállás tisztázására.

A munkaképtelenséget nem eredményező munkabaleset körülményeit is tisztázni kell és annak eredményét nyilvántartásba kell venni.

Munkabiztonsági szaktevékenységnek minősül a súlyos munkabaleset, valamint az olyan - munkaeszköz, ill. technológia által okozott - munkabaleset kivizsgálása, amely kettőnél több személy egyszerre (egy időben), azonos helyen történő sérülését vagy más egészségkárosodását okozta.

A kivizsgálás során nyert adatokat, tényeket munkabaleseti jegyzőkönyvben kell rögzíteni és az előírt határidőre a jegyzőkönyveket az érintettek részére meg kell küldeni (a sérültnek, halála esetén közvetlen hozzátartozójának)

A halálos, ill. a 3 napot meghaladó munkaképtelenséget okozó munkabalesetről a területi munkabiztonsági és munkaügyi felügyelőség területi szervének a társadalombiztosítási kifizetőhelynek, ennek hiányában az illetékes egészségbiztosítási pénztárnak.

A munkabalesetek nyilvántartása

A munkáltató minden munkabalesetet köteles nyilvántartani a törvényben, valamint a kiadott végrehajtási rendelkezésben meghatározott, alább részletezett adatok figyelembe vételével.

a) a munkabaleset - minden évben 1-es sorszámmal kezdődő - számát;

b) a sérült munkakörét;

c) a sérülés időpontját, helyszínét, jellegét, rövid tényállását;

d) a sérült ellátására tett intézkedést;

e) annak tényét, hogy a sérült folytatta-e a munkáját.

A munkabaleseti nyilvántartást a munkáltató székhelyén összesítve és minden területileg elkülönült szervezeti egységénél külön - külön vezetni kell.

A sérült munkáját közvetlenül irányító személy minden - a sérült által bejelentett, illetőleg tudomására jutott balesetet - ideértve a keresőképtelenséggel nem járó sérülést is - köteles a munkahelyi baleseti naplóba bejegyezni.

Egyéb előírások

A munkáltatónak minden bejelentett, ill. tudomására jutott balesetről meg kell állapítania, hogy munkabalesetnek tekinti-e. Ha nem tekinti munkabalesetnek, akkor erről és a jogorvoslat lehetőségéről a sérültet halálos balesete esetén a hozzátartozót értesítenie kell.

A munkáltatónak lehetővé kell tennie a munkavédelmi képviselő részvételét a munkabaleset kivizsgálásában.

A munkabaleset bekövetkeztétől számított 3 év után a munkáltató a törvényben foglaltak alapján nem köteles a munkabalesetet bejelenteni, kivizsgálni és nyilvántartásba venni.

Ha a sérült (halál esetén hozzátartozója) a munkáltatónak a munkabaleset bejelentésével, kivizsgálásával kapcsolatos intézkedését vagy mulasztását sérelmezi, úgy a területileg illetékes munkabiztonsági és munkaügyi felügyelőséghez fordulhat.

Foglalkozási betegségek és fokozott expozíció

A betegségek bejelentését, a betegség kórisméjét megállapító orvosnak kell bejelenteni az OMMF területileg illetékes, aki a szükséges vizsgálatot elrendeli.

A munkáltató köteles:

- a dolgozó megbetegedésével, fokozott expozíciós esetével összefüggő munkahelyre, munkakörülményekre vonatkozó információkat, adatokat a vizsgálat vezetőjének a rendelkezésére bocsátani,
- a kivizsgálást elősegíteni, ill. abban közreműködni, a kórisme felállításához szükséges orvosi és higiénés vizsgálatok elvégeztetéséről a hasonló esetek előfordulásának megelőzése érdekében a szükséges intézkedések végrehajtásáról gondoskodni.

Az észlelő orvos bejelentési kötelezettségétől függetlenül a munkáltató azonnal köteles értesíteni a területileg illetékes OMMF igazgatóját, ha a munkáltató területén halálos kimenetelű vagy tömeges foglalkoztatási megbetegedés fordult elő.

A dolgozók egészségének vagy testi épségének sérelméből eredő károk megtérítése

A munkáltató a munkabaleset bekövetkeztétől számított 15 napon belül köteles a dolgozót (halála esetén hozzátartozóját) felhívni a kárigény előterjesztésére.

A munkáltató a kárigény bejelentésére 15 napon belül írásbeli indokolt választ köteles adni.

A kárigény kiterjed az elmaradt jövedelemre, a dologi kárra, a felmerült és indokolt költségekre, valamint a nem vagyoni kárra.

A kárigény az esedékességtől számított 3 év elteltével elévül.

Vita esetén jogorvoslati lehetőséggel a munkaügyi bírósághoz lehet fordulni.

3.3.14 Munkavédelmi érdekképviselet, érdekegyeztetés

(Jogszabályi hivatkozás: Mvt. VI. fejezet)

„A munkáltató az egészséges és biztonságos munkavégzés érdekében köteles a munkavállalókkal, illetve munkavédelmi képviselőikkel tanácskozni, valamint biztosítani részükre a lehetőséget, hogy részt vehessenek az egészségre és biztonságra vonatkozó munkáltatói intézkedés kellő időben történő előzetes megvitatásában.” [Mvt. 70.§ (1) bekezdés]

A munkavédelmi képviselők választásának feltételei

Az Mvt. 70/A. § (1) bekezdése szerint: „A munkavállalók az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéssel összefüggő jogaik és érdekeik képviseletére jogosultak maguk közül – a következők szerint – képviselőt vagy képviselőket (a továbbiakban: munkavédelmi képviselő) választani:"

A munkavállalók alanyi joga a munkavédelmi képviselő választás. Azaz a választás nincs kötve semmilyen minimális munkavállalói létszámhoz. A munkavállalók néhány főt foglalkoztató munkáltatónál is jogosultak képviselőt választan i.

Munkavédelmi képviselő választása törvény által biztosított jog, nem szükséges hozzá a munkáltató engedélye, csak a választással kapcsolatos egyeztetési kötelezettség áll fenn (körzetek kialakítása, választás körülményei, időpont, stb.).

„a) munkavédelmi képviselő választást kell tartani minden olyan munkáltatónál, ahol a Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkavállalók létszáma legalább ötven fő. A választás megtartásának a lebonyolítása, a feltételek biztosítása a munkáltató kötelezettsége."

A munkavédelmi képviselő választást kezdeményezik: a munkavállalók, a munkahelyen működő üzemi tanács és/vagy képviselettel rendelkező szakszervezet. Amennyiben ilyen kezdeményezés nincs, a munkáltató – a munkahelyen szokásos módon – tájékoztassa a munkavállalókat e törvényi kötelezettségről, azaz a munkavédelmi képviselőválasztás megtartásáról.

Az Mvt. a választás eredményességét, illetve érvényességét nem tudja garantálni, ezért csak a választás kötelező megtartását írja elő. A választás eredménytelensége, illetve érvénytelensége esetén a választást kötelező megismételni. [Mt. 51/A. § (2) bekezdés]

A képviselők lehetőleg olyan számban kerüljenek megválasztásra, amit a területen folyó tevékenység jellege indokol, illetve ahányan el tudják látni a munkavédelmi képviseletet, és egyben érvényesüljön a gazdasági racionalitás is.

„A munkavédelmi képviselők megválasztásának, megbízatása megszűnésének, visszahívásának rendjére, működési területére a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvénynek (Mt.) az üzemi tanács tagjaira, illetve az üzemi megbízottra vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni, ideértve a központi munkavédelmi bizottság megalakításának lehetőségét is." [Mvt. 70/A § (3) bekezdés]

A munkavédelmi képviselővé választás személyi feltételei

„Munkavédelmi képviselővé az a cselekvőképes munkavállaló választható, aki legalább hat hónapja a munkáltatóval szervezett munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll. Az újonnan alakult munkáltatónál a munkavédelmi képviselő ilyen jogviszonya időtartamát feltételként nem kell figyelembe venni." [Mvt. 70/A. § (2) bekezdés]

Nem választható munkavédelmi képviselővé az, aki munkáltatói jogot gyakorol, illetve a munkáltató vezetőjének közeli hozzátartozója, továbbá, aki a választási bizottság tagja, valamint az, aki a munkáltatónál munkaviszony keretében főtevékenységként munkavédelmi (munkabiztonsági, foglalkozás-egészségügyi, stb.) feladatokat lát el. [Mt. 46. § (2) illetve (4) bekezdések]

„A munkavédelmi képviselőt egyenlő, titkos és közvetlen szavazással négy évre választják." [Mvt. 70/A. § (3) bekezdés]

A választásra jogosult, valamint választható munkavállalók jegyzékét a munkáltatónak a választási bizottság kérésére öt napon belül rendelkezésre bocsátott adatai alapján a választási bizottság állapítja meg és teszi közzé. [Mt. 47. § (2) bekezdés]

Jelöltet állíthat a választásra jogosult munkavállalók legalább tíz százaléka, vagy legalább tíz fő választásra jogosult munkavállaló is. A munkavédelmi képviselőválasztás egyéni és nem listás szavazással dől el. A jelölést a támogató munkavállalók aláírásával írásba kell foglalni, és el kell juttatni a választási bizottsághoz.

A jelölteknek írásban kell nyilatkozniuk, hogy a jelölést elfogadják.

A választási bizottság – a jelöltlistának megfelelően – elkészítteti a szavazólapokat. A szavazólapra a jelöltek a nevük szerinti ABC sorrendben kerülnek fel. A szavazólapon a szakszervezet által állított jelölt neve mellett a szakszervezet nevét is fel kell tüntetni.

A választási bizottság gondoskodik a szavazás megszervezéséről, a szavazatszedő bizottságok összeállításáról.

A választás akkor érvényes, ha azon a választásra jogosultak több mint fele részt vett. Ebből a szempontból nem kell figyelembe venni azt a választásra jogosult munkavállalót, aki a választás időpontjában:

- keresőképtelen beteg,
- szülési vagy egyéb munkaidő-kedvezmények igénybevétele okából fizetés nélküli szabadságon van,

- sor-, vagy tartalékos katonai, illetve polgári szolgálatát tölti, továbbá
- egy hetet meghaladó időtartamú tartós kiküldetésben van, feltéve, hogy a választáson nem vett részt.

Érvénytelen választás esetén a választást kilencven napon belül meg kell ismételni. Új választást harminc napon belül tartani nem lehet. A megismételt választást akkor kell érvényesnek tekinteni, ha azon a választásra jogosultak több mint egyharmada részt vett. Ebben az esetben a képviselő megválasztása csak két évre szól. Ha a megismételt választás is érvénytelen, újabb képviselő választást egy év múlva kell tartani.

Azokat a jelölteket, akik az érvényesen leadott szavazatok legalább húsz százalékát megszerezték, a körzet pótképviselőjének kell tekinteni. A körzet megválasztott képviselőjének esetleges kiesésekor a megbízatás időtartamára képviselővé behívható.

A munkavédelmi képviselő megbízatása megszűnik:

- megbízatási ideje lejártával,
- lemondással,
- visszahívással,
- cselekvőképességének elvesztésével,
- ha hat hónapot meghaladó időtartamban munkáltatói jogok gyakorlójává válik,
- ha a munkáltatónál munkaviszony keretében munkavédelmi (munkabiztonsági, munka-egészségügyi, stb.) szakfeladatokat lát el,
- ha a munkáltató vagy a munkáltató vezetőjének közeli hozzátartozójává válik,
- ha mandátuma lejárt,
- munkaviszonya megszűnésével,
- a képviselő halálával.

A munkavédelmi képviselet mandátuma ugyancsak megszűnik, ha:

- a munkáltató jogutód nélkül megszűnik, illetve a telephely (részegység, üzemigazgatóság, stb.) megszűnik,
- több munkáltató vagy telephely egyesülése (összevonása) következtében a munkáltatónál vagy a telephelyen több munkavédelmi képviselő működne,
- a munkáltató vagy telephely szétválása esetén.
- A munkavédelmi képviselő mandátumának megszüntetésétől számított három hónapon belül – kivéve ha az a mandátuma lejárta miatt, illetve a munkáltató

jogutód nélküli megszűnése miatt szűnt meg – új képviselő választást kell tartani.

A munkahelyi munkavédelmi bizottság

„Amennyiben a munkavédelmi képviselők száma eléri a hármat, úgy munkahelyi munkavédelmi bizottságot (a továbbiakban: bizottság) hozhatnak létre. Bizottság létrehozása esetén a munkavédelmi képviselőt megillető jogokat – ha azok a munkavállalók összességét érintik – a bizottság gyakorolja." [Mvt. 70/A § (4) bekezdés]

A bizottság létszámát a törvény nem szabályozza. A munkáltatóval történő egyeztetés során célszerű olyan létszámú bizottságot kialakítani, amelyben biztosított a területek létszámarányos képviselete és a racionális működtetés feltétele.

Azoknál a munkáltatóknál (rt, holding, stb.), ahol több olyan részegység van (telephely, részleg, üzemigazgatóság, divízió, stb.), amelyek élén munkáltatói jogkört gyakorló, s ezáltal munkavédelmi jogosítvánnyal is rendelkező vezetők állnak, és az egységnél legalább három munkavédelmi képviselőt választottak, indokolt létrehozni a helyi munkavédelmi bizottságokat. A bizottság létszámát úgy célszerű kialakítani, hogy annak munkájában valamennyi képviselt terület képviselője jelen legyen. E helyi bizottságok gyakorolják a képviselői jogokat, ha azok az érintett munkavállalók összességét vagy jelentős részét érintik.

A munkavédelmi képviselő, a bizottság jogosítványai és kötelezettségei

„E törvény biztosítja a munkavédelemmel kapcsolatos érdekegyeztetést, valamint a munkavállalók munkavédelmi érdekvédelmét, meghatározva a munkavédelmi képviselők jogait és kötelezettségeit, nem érintve a munkavállalói érdekképviseleteknek más jogszabályban – így különösen az Mt.- ben, a köztisztviselők jogállásáról, illetve a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvényekben – szabályozott, munkavédelemmel kapcsolatos jogait." [Mvt. 5. §]

Az Mvt. felhatalmazása alapján a munkavédelmi képviselő és a bizottság széles körű jogokkal és jogi eszközökkel rendelkezik. Így rendelkeznek tájékozódási, tájékoztatást kérő, véleményezési, konzultációs, részvételi, döntés-előkészítési, kezdeményezési joggal.

Ezek az Mvt. 70-74. §-aiban, valamint az Mvt. egyes joghelyein, az adott témához kapcsolódóan garantálják a joggyakorlást. Például az Mvt. 54. § (7) bekezdés d) pontjában: „új technológiák bevezetése előtt kellő időben megtárgyalni a munkavállalókkal, illetve munkavédelmi képviselőkkel bevezetésük egészségre és biztonságra kiható következményeit."

Képviselői, bizottsági jogosítványok intézményesítetten szerepelnek az Mvt. végrehajtását jelentő speciális – munkabiztonsági, munkaegészségügyi, munkahelyi kémiai biztonsági tárgykörű – jogszabályokban is.

Az Mvt. vagy más jogszabály által a munkavállalók, vagy képviselőik számára biztosított jogokat alapvetően a munkavédelmi képviselők gyakorolják. Amennyiben a munkahelyen bizottság jött létre, akkor a képviselőt megillető jogokat – ha azok az adott munkahely munkavállalói összességét érintik – a bizottság gyakorolja. Az Mvt. egyes joghelyein – zárójelbe téve a bizottság szót – a munkavédelmi képviselő mellett az adott jogosultságok gyakorlójaként a bizottságot is feltünteti.

„A munkavállalónak, a munkavédelmi képviselőnek (bizottságnak) és a munkáltatónak az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében együtt kell működniük, jogaikat és kötelezettségeiket rendeltetésüknek megfelelően kell gyakorolniuk, illetve teljesíteniük, így különösen a szükséges információt (tájékoztatást) a kellő időben egymás részére megadniuk." [Mvt. 71. §-a]

„A munkáltató a munkavállalót tájékoztatja az Mvt. VI. fejezetében meghatározott munkahelyi munkavédelmi tanácskozási és érdekképviseleti lehetőségekről és gyakorlatról, továbbá az ezzel összefüggő feladatot ellátó felelős személyekről, elérhetőségük adatairól. A munkavégzési helyként szolgáló ingatlan területére a munkavédelmi képviselő a munkavállaló beleegyezésével léphet be és tartózkodhat." [Mvt. 86/A § (6) bekezdés]

A munkavédelmi képviselő kötelezettségei egyben feladatokat is jelentenek. Tevékenysége egyrészt jogérvényesítési feladat, másrészt érdekérvényesítési teendő. Ennek megfelelően a képviselő köteles:

Az eljárási kötelezettsége keretében a megválasztását követően a munkavállalók érdekében gondosan eljárni a munkáltatónál.

A választókkal való kapcsolattartási kötelezettsége keretében a munkavállalók kezdeményezéseit megvizsgálni, az indokoltakat továbbítani a munkáltató felé,

valamint a munkavállalókat tájékoztatni a rendelkezésére álló ismeretekről, véleményekről, információkról.

Rendeltetésszerű joggyakorlás keretében lehetőség szerinti együttműködés kialakítása a munkáltatóval, tekintettel a munkáltatói érdekekre is. Így a munkáltató alapdokumentumainak, működési rendjének tiszteletben tartása, szakszerű, megalapozott álláspont kialakítása, a költségek, a munkaidő ráfordítások, stb. reális mérlegelése, a hatósághoz fordulás komoly fajsúlyú ügyekre történő korlátozása, stb.

A paritásos munkavédelmi testület létrehozása és működése

„*Annál a munkáltatónál, ahol a foglalkoztatottak száma legalább ötven fő és munkavédelmi képviselők működnek, összmunkáltatói szinten paritásos munkavédelmi testület (a továbbiakban: testület) működik, amelyben egyenlő számban vesznek részt a munkavállalók és a munkáltatók képviselői.”* [Mvt. 70/B § (1) bekezdés]

A paritásos munkavédelmi testület létrehozásának elsődleges célja a munkáltató és a munkavállalók között az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéssel kapcsolatos, valóságos és hatékony munkahelyi folyamatos párbeszéd, döntés-előkészítés intézményes fórumának megteremtése. A testületet a legalább ötven főt foglalkoztató munkáltatónál hozzák létre.

A testületnek a munkavállalói és a munkáltatói oldalán azonos számú rendes, valamint póttagjai vannak. A póttag írásbeli meghatalmazás alapján helyettesíti a rendes tagot (szavazati joggal bír), illetve a rendes tag megbízatásának valamilyen ok miatti megszűnése esetén helyére lép.

A munkáltató köteles a testületbe döntésre jogosult vezető állású munkavállalót (Mt. 188. §-a) delegálni. Az Mt. szerint vezető állású munkavállaló a munkáltató vezetője, valamint helyettese. A munkáltató vezetője saját maga, vagy szakirányú helyettese útján vesz részt a testületben.

„A testület az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozó érdekegyeztető tevékenysége keretében: [Mvt. 70/B § (7) bekezdése]

„a) rendszeresen, de évente legalább egy alkalommal értékeli a munkahelyi munkavédelmi helyzet és tevékenység alakulását, és az ezzel összefüggő lehetséges intézkedéseket;”

A munkavédelmi helyzet és tevékenység évenkénti kötelező áttekintése mellett indokolt a testület ülésén megtárgyalni a munkáltató munkavédelmi helyzetét érintő vagy befolyásoló jelentősebb események tapasztalatait és a teendő intézkedéseket. Ilyen lehet például a rendkívüli esemény, halálos baleset, felügyeleti ellenőrzés. A felek által kezdeményezett témákat is ajánlott a testületi ülésen megvitatni.

A képviselő (bizottság) működési feltételei

„A munkáltatónak biztosítania kell a feltételeket annak érdekében, hogy a munkavédelmi képviselő a jogot gyakorolhassa, így különösen:

- a feladatai elvégzéséhez szükséges, átlagkeresettel fizetett munkaidő-kedvezményt, amely a munkavédelmi képviselő, a testület tagja esetében a havi munkaideje legalább tíz százaléka;
- a szükséges eszközöket, így különösen a működési, technikai, anyagi feltételeket, továbbá a vonatkozó szakmai előírásokat;
- egy választási ciklusban, a képviselő megválasztását követően egy éven belül legalább 16 órás képzésben, ezt követően évente legalább 8 óra továbbképzésben való részvétel lehetőségét.” [Mvt. 75. § (1)bekezdés]

A törvényszövegben szereplő „különösen” kifejezés azt jelenti, hogy a leírt biztosítandó feltételeken túl a felek további lehetőségekben megállapodhatnak. A „legalább” szó pedig arra utal, hogy ez a kötelező minimum. A felek a kedvezmény mértékében az Mvt.-ben szereplő minimumtól eltérően, kedvező irányú mértékben is megállapodhatnak. Tekintettel arra, hogy a bizottság tagjai egyben képviselők is, a bizottság működtetésénél csak a felmerülő plusz igények fogalmazhatók meg. A testület működésének feltételeit a munkáltatónak kell biztosítani. A feltételekről szóló egyezkedés eredményét ajánlott írásos megállapodásban rögzíteni.

A munkavédelmi képviselők képzési, továbbképzési lehetőségei, feltételei korszerűsödtek. Az egy választási ciklusban legalább 40 órára növekedett időkeret lehetőséget ad az „indító” képzésre és az évenkénti továbbképzésre. Biztosítja azokat az alapismereteket, amelyek alapján a képviselő „partnerként” tudjon részt venni a közös munkában. A Bizottság által ajánlott módszerek, formák pedig kellő rugalmasságot nyújtanak a képzés-továbbképzés megvalósítására, a munkáltatók számára is elfogadható ésszerű megoldásokra.

Az Mvt. 75. §-a (1) bekezdés c) pontja előírja, hogy „egy választási ciklusban, a képviselő megválasztását követő egy éven belül legalább 16 órás képzésben, ezt követően évente legalább 8 órás továbbképzésben való részvételi lehetőséget” a munkáltatónak biztosítania kell.

A képzés csak rendes munkaidőben történhet, szükség szerint külső helyszínen is megtartható. A törvény a képzést csak munkaidőben engedi megtartani, összhangban a munkáltatók oktatásra, képzésre, továbbképzésre vonatkozó általános kötelezettségeivel, szabályaival.

3.3.15 Az elsősegélynyújtás rendje

Jelenleg hatályos jogszabályok és vonatkozó részei:

1993. ÉVI XCIII. TÖRVÉNY (Mvt.) A MUNKAVÉDELEMRŐL

… Mvt. 46. § A munkahelyen – jellegének, elhelyezkedésének, a veszélyforrásoknak, a munkavállalók létszámának, a munka szervezésének megfelelően – biztosítani kell a munkahelyi elsősegélynyújtás tárgyi, személyi és szervezési feltételeit.

3/2002. (II. 8.) SZCSM-EÜM EGYÜTTES RENDELET A MUNKAHELYEK MUNKAVÉDELMI KÖVETELMÉNYEINEK MINIMÁLIS SZINTJÉRŐL

… Elsősegélyhelyek

20. § (1) Minden munkahelyen és műszakban a tevékenység és a munkafolyamatok veszélyességétől, illetve az ott dolgozók számától függően kialakított elsősegélynyújtó felszerelést vagy mentődobozt és a munkavállalók közül kiképzett, elsősegélynyújtásra kijelölt személy jelenlétét kell biztosítani. Egy vagy több elsősegélynyújtásra szolgáló - hordággyal is könnyen megközelíthető - helyiséget kell biztosítani ott, ahol a helyiségek mérete, a végzett tevékenység jellege és a balesetek gyakorisága ezt indokolja.

(2) Az elsősegélynyújtó felszerelést, a mentődobozt és a tevékenységtől függően hordágyat, megfelelő mennyiségben és minőségben, jól látható, könnyen és gyorsan elérhető, szennyeződéstől védett helyen kell készenlétben tartani.

(3) Gondoskodni kell az elhasznált, lejárt, használhatatlan eszközök pótlásáról.

(4) Az elsősegélyhelyeket és a hozzájuk vezető utakat a külön jogszabályban meghatározottak szerint kell jelölni.

(5) Az elsősegélynyújtó felszereléssel, az elsősegélynyújtó hely kialakításával és az elsősegélynyújtás megszervezésével kapcsolatos további követelményeket, valamint a

kijelölt elsősegélynyújtók képzése, továbbképzése tekintetében az irányadó előírásokat külön jogszabály tartalmazza.

4/2002. (II. 20.) SZCSM-EÜM EGYÜTTES RENDELET AZ ÉPÍTÉSI MUNKAHELYEKEN ÉS AZ ÉPÍTÉSI FOLYAMATOK SORÁN MEGVALÓSÍTANDÓ MINIMÁLIS MUNKAVÉDELMI KÖVETELMÉNYEKRŐL

… 13. Elsősegély

*13.1. A munkáltatónak biztosítania kell az elsősegély-nyújtási lehetőséget, és azt, hogy a munkavállalók közül külön előírások szerint kiképzett és vizsgázott, elsősegélynyújtásra kijelölt személy mindig rendelkezésre áll*jon.

Intézkedéseket kell tenni annak érdekében, hogy a balesetet szenvedett vagy hirtelen rosszul lett munkavállalókat orvosi kezelésre bármikor el lehessen szállítani.

13.2. Ha az építési munkahely mérete vagy a tevékenység fajtája szükségessé teszi, egy vagy szükség esetén több elsősegélynyújtó helyiséget kell kialakítani. Elsősegélynyújtó helyiség létesítési kötelezettsége akkor áll fenn, ha az építési munkahelyen egyidejűleg több mint 50 munkavállalót foglalkoztatnak. E helyiséget a vonatkozó külön jogszabályban meghatározottak szerint jelölni kell. E helyiséget úgy kell kialakítani, hogy oda hordágy - a rajta fekvő sérülttel - könnyen bevihető legyen.

13.3. Az elsősegélynyújtó helyiségeket el kell látni megfelelő elsősegélynyújtó felszerelésekkel és berendezésekkel.

13.4. A 13.2. pontban meghatározottakon túl, elsősegélynyújtó felszerelésnek kell rendelkezésre állni minden olyan helyen, ahol a munkakörülmények ezt megkívánják.

Az elsősegélynyújtó felszerelések őrzési helyeit a külön jogszabály szerint kell jelölni, és azokhoz könnyű hozzáférést kell biztosítani.

Jól látható helyen és jelöléssel fel kell tüntetni a legközelebbi mentőszolgálat címét és telefonszámát.

Jogszabálytervezet: (a rendelet megjelenési időpontjától függően kezeljük!)

A SZOCIÁLIS ÉS MUNKAÜGYI MINISZTER…/2009. (…) SZMM RENDELETE A MUNKAHELYI ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁSRÓL.(KIVONAT A TERVEZETBŐL)

…Az elsősegélynyújtás tárgyi és szervezési feltételei

3. § (1) Minden munkahelyen és műszakban az 1. számú mellékletben meghatározott számú és tartalmú elsősegélynyújtó felszerelést illetve mentődobozt (továbbiakban: elsősegélynyújtó felszerelés) kell biztosítani.

(2) Az elsősegélynyújtó felszerelés beszerzéséről, karbantartásáról, valamint az elhasznált, lejárt vagy használhatatlanná vált kötözőszerek és anyagok, továbbá a használhatatlanná vált eszközök azonnali pótlásáról a munkáltató gondoskodik.

(3) Ha ugyanannál a munkáltatónál több munkahelyen kell elsősegélynyújtó felszerelést készenlétben tartani, az elsősegélynyújtó felszerelésen jól rögzítve fel kell tüntetni, hogy melyik munkahelyhez tartozik. Az elsősegélynyújtó felszerelést a rendeltetésétől eltérő célra felhasználni nem szabad. Az elsősegélynyújtó felszerelés kezelésével elsősegélynyújtót kell megbízni, ennek hiányában a kezeléséről a munkáltató gondoskodik.

(4) Az elsősegélynyújtó felszerelést megfelelő mennyiségben és minőségben, jól látható, könnyen és gyorsan elérhető, szennyeződéstől védett és elsősegélynyújtásra alkalmas helyen (a továbbiakban: elsősegélyhely) kell készenlétben tartani.

(5) Az elsősegélyhelyen - az elsősegélynyújtáshoz szükséges tisztálkodásra is elegendő mennyiségben - ivóvizet kell biztosítani. Ha ivóvíz minőségű folyóvíz nem áll rendelkezésre, zárt, csapos tartályt kell biztosítani. Az elsősegélynyújtáshoz megfelelő tisztálkodás feltételeit biztosítani kell.

(6) A munkahelyen az elsősegélynyújtó riaszthatóságát biztosítani kell.

(7) Az elsősegélyhelyen fel kell tüntetni az elsősegélynyújtók, nevét és elérhetőségét, a tűzoltóság és a mentőszolgálat segélyhívó telefonszámát.

(8) Az elsősegélynyújtó felszerelés, valamint az elsősegélynyújtás helyét, az oda vezető utat a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről szóló 2/1998. (I. 16.) MüM rendelet szerinti jelzéssel kell ellátni.

(10) A munkáltató köteles gondoskodni súlyos munkabaleset, illetőleg sürgős szükség esetén a mentőszolgálat – segélyhívó telefonszámán történő – értesítéséről.

Az elsősegélynyújtás személyi feltételei

4.§. **(1) Az elsősegélynyújtást a munkáltató által biztosított elsősegélynyújtó végzi. Szükség esetén minden munkavállaló köteles képességeinek megfelelően közreműködni az elsősegélynyújtásban, ideértve a mentőszolgálat – segélyhívó telefonszámán történő – értesítését is.**

(2) Az elsősegélynyújtók biztosításáról a munkáltató köteles gondoskodni. a munkáltató – a (3) és (5) bekezdésben foglalt eltéréssel – egy munkahelyen dolgozó minden megkezdett 50 fő munkavállalóra, minden műszakban, folyamatosan elérhető, legalább 1 fő elsősegélynyújtót köteles biztosítani.

(3) Munkahelyenként egyidejűleg 10, illetve 10 fő alatti sz. munkavállalót foglalkoztató munkáltatónak csak akkor kell legalább 1 fő elsősegélynyújtó személyt biztosítani, ha a kockázatértékelés eredménye és a veszélyeztetettek száma alapján az indokolt.

(4) Az elsősegélynyújtó személyeket elsősorban a munkavállalók közül kell kijelölni, de részben vagy teljes mértékben biztosítható a munkáltatóval szervezett munkavégzésnek nem minősülő jogviszonyban álló személy illetve megállapodás alapján más szerv útján is.

(5) Az elsősegélynyújtó személy ellátási kötelezettségébe több munkahely, de összesen legfeljebb 50 fő munkavállaló tartozhat, továbbá biztosítani kell azt is, hogy riasztás esetén az ellátási kötelezettségébe tartozó munkahely(ek) bármely munkavállalójához legfeljebb 3 percen belül odaérjen.

(6) Nem kell elsősegélynyújtót kijelölni azokon a munkahelyeken, ahol – szervezett munkavégzés vagy a munkáltatóval kötött megállapodás alapján – működési engedéllyel rendelkező egészségügyi szolgáltatás keretében legalább a (2)-(3) bekezdésben foglaltaknak megfelelő számú orvos, mentőtiszt vagy mentőápoló van jelen.

Elsősegélynyújtásra kijelölni azt a munkavállalót lehet, aki arra egészségileg alkalmas, továbbá olyan munkakörben dolgozik, amelyet szükség esetén elsősegélynyújtás érdekében mások veszélyeztetése, illetve biztonsági kockázat nélkül bármikor elhagyhat. Az egészségi alkalmasság vizsgálatát a 2. számú mellékletben foglalt javaslat figyelembevételével munkavállalók esetében előzetes, illetve soron kívüli alkalmassági vizsgálat keretében a foglalkozás-egészségügyi orvos végzi.

(7) A munkáltató nyilvántartást vezet az elsősegélynyújtó személyekről, a képzettség megszerzéséről, az ismétlő képzés esedékességéről és megtörténtéről, továbbá az ellátási kötelezettségükbe tartozó munkahelyekről.

AZ ELSŐSEGÉLYNYÚJTÓ SZEMÉLYEK KÉPZÉSE, ISMÉTLŐ KÉPZÉSE HATÁLYBA LÉPÉS, ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK

9 §. (1) Ez a rendelet a kihirdetéstől számított 60. napon lép hatályba.

(2) Az elsősegélynyújtó személyeknek – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel - az r. 5-7.§-ában előírt képzésben legkésőbb e rendelet hatályba lépését követő egy éven belül kell részesülniük.

(3) Jelen rendelet hatályba lépését megelőzően a magyar vöröskereszt akkreditált, 3. számú mellékletben meghatározott tartalomnak megfelelő, tanúsítvánnyal igazolt munkahelyi elsősegélynyújtó képzésén részt vett személyeknek nem kell újabb képzésben részesülniük, amennyiben a képzés megszerzését követően kétévenként ismétlő képzésben vettek illetve vesznek részt.

MUNKAHELYI ELSŐSEGÉLYNYÚJTÓ FELSZERELÉS

1) Mentőláda: valamennyi munkahelyen – az alábbi tartalommal – kell legalább egy mentőládát elhelyezni, 10-50 fő között kettőt, további minden 50 fő felett pedig újabb mentőláda elhelyezése kötelező.

MENTŐLÁDA TARTALMA (A KÖZÚTI JÁRMŰVEK FORGALOMBA HELYEZÉSÉRŐL ÉS FORGALOMBAN TARTÁSÁRÓL SZÓLÓ 6/1990.(IV.12.) KÖHÉM R. 106.§ (1) BEKEZDÉS FIGYELEMBEVÉTELÉVEL)	DB
STERIL GYORSKÖTÖZŐ PÓLYA, 5 CM X 5 M	2
STERIL GYORSKÖTÖZŐ PÓLYA, 10 CM X 5 M	4
EGYENKÉNT CSOMAGOLT VÁGOTT MULLPÓLYA, 10 CM X 5 M	4
EGYENKÉNT CSOMAGOLT VÁGOTT MULLPÓLYA, 15 CM X 5 M	4
STERIL MULL-LAP, 50 X 80 CM	3

STERIL MULL-LAP, 6 X 6 CM/100 LAP	2
KÉZTISZTÍTÓ/FERTŐTLENÍTŐ LAP	4
HÁROMSZÖGLETŰ KENDŐ,	2
FÓLIAKESZTYŰ,	1
RAGTAPASZ, 1.25 CM X 5 M	1
BIZTOSÍTÓTŰ, 40 MM-ES	4
OLLÓ, (ROZSDAMENTES ACÉLBÓL, 110-150 MM-ES)	1
POLIVIDONUM JODATUM HATÓANYAG TARTALMÚ SEBFERTŐTLENÍTŐ OLDAT, (30 ML)	1
ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS KÉPEKBEN	1
GUMIS RÖGZÍTÉSŰ SEBÉSZETI SZÁJMASZK	1
HIGIÉNIKUS ARCMASZK (LÉLEGEZTETÉSHEZ)	1
SEBTAPASZ VÁGHATÓ /6 X 10 CM)	2

2. Azokon a munkahelyeken, ahol fizikai kóroki tényezők vannak jelen:
   - kihűlés elleni takaró (izolációs takaró)
   - speciális égési kötszer
   - szemöblítő folyadék

3. Azokon a munkahelyeken, ahol kémiai kóroki tényezők vannak jelen:
   - szemöblítő folyadék

3.3.16 Mentési terv

(Jogszabályi hivatkozás: Mvt. 45. §)

A rendellenes körülmények kialakulása esetére - amikor a szabályos üzemvitelre vonatkozó biztonsági előírások nem tarthatók be - a munkahely jellegére, helyzetére, kiterjedésére, valamint a veszélyforrások hatására, továbbá a munkavégzés hatókörében tartózkodóra is tekintettel mentési tervet kell készíteni és a mentéshez szükséges személyeket ki kell jelölni.

A rendkívüli események körét a tervben célszerű meghatározni. Ezek a következők:

Természeti katasztrófa: - árvíz, belvíz
- meteorológiai tényezők miatt bekövetkezett jelentős

Ipari katasztrófa: - tűzeset,
- robbanás,
- mérgezés (gázömlés stb.),
- a levegő, a vizek, a föld, jelentős szennyeződése

Súlyos munkabaleset stb.

A mentési terv munkahelyre vonatkozó részét minden érintett dolgozóval ismertetni kell. A szükséges gyakoroltatásról is gondoskodni kell.

A mentési terv szerkezeti felépítése, tartalma:

- a dokumentum azonosító adatai
- megnevezés
- azonosító jel
- terjedelem (számozott oldal)
- módosítási jelzet
- nyilvántartási száma
- a terv készítőjének, az ellenőrző és jóváhagyó személynek a neve
- a jóváhagyás időpontja
- elosztási jegyzék, az átvétel igazolása és időpontja
- a terv rendszeres (pl. évente történő) felülvizsgálatának adatai.

HATÁLYA

- területi
- a munkáltató székhelye
- a munkáltató telephelyei.
- személyi
- a munkáltatónál szervezett munkaviszony keretében foglalkoztatott személyek
- külső személyek (más munkáltatók munkavállalói, látogatók, tanulók, ellenőrzést végző személyek és egyéb okból a telephelyen tartózkodó személyek).
- időbeli
- a hatályba léptetés időpontjától visszavonásig vagy egy megadott időpontig.
- tárgyi:
- a működés során előforduló rendkívüli események (súlyos balesetek, robbanások, nagyobb üzemzavarok, üzemvész-helyzet) esetén követendő eljárás.

VESZÉLYHELYZETEK

- veszélyes körülmények és okaik, illetve a lehetséges következmények, hatások felsorolása, amelyek elhárítására a gazdálkodó szervezet felkészült
- műszaki védelmi módok megadása
- a kárelhárításhoz szükséges anyagok, eszközök, létesítmények jegyzéke, hozzáférhetőség.

A KÁRELHÁRÍTÁS, MENTÉS IRÁNYÍTÁSA

- az irányító vezető feladatai, hatásköre
- az irányító vezető közvetlen alárendeltségébe tartozó vezető beosztású személyek (vagy megbízottaik) és a szakszemélyzet feladatai, hatáskörük
- műszaki és egyéb vezetők (energetikai, villamos, technológiai, raktár)
- munkavédelmi, tűzvédelmi vezető (megbízott)
- környezetvédelmi vezető (megbízott)
- rendészet, ügyelet, porta,
- foglalkozás-egészségügyi szolgálat,
- vállalati tűzoltó alakulat, kárelhárító egység.

A SZEMÉLYZET FELADATAI

- általános magatartási és eljárási szabályok (a riasztáskor és az elhárítás alatt)
- speciális munkacsoportok feladatai és eljárási szabályai (karbantartók, a veszélyes anyagraktárak és tárolók munkahelyeire beosztott személyek, az átmeneti hulladéktároló helyekre beosztott személyek, gépjárműüzemi személyzet).

VESZÉLYHELYZETI TEVÉKENYSÉGEK

- riasztás, vezetők kiértesítése
- külső beavatkozók kiértesítése
- a kapcsolattartás módja
- életmentési eljárás, személyek (külső- belső) biztonságos helyre irányítása
- elsősegélynyújtás helye, szervezése, a kezelt sérültek elhelyezése/elszállítása
- a közlekedés rendje riasztás esetén
- a helyszín biztosítása
- biztonsági eljárások, kárelhárítás
- energiaellátásra vonatkozó intézkedések (villamos, hő, anyag)
- technológiák, gépek, berendezések leállítása
- vészhelyzeti eszközök üzembe helyezése
- veszélyes létesítmények kiürítése (pl. raktár)
- védelmi szakaszolások, elhatárolások, szomszédos építmények védelme
- veszélyes berendezések leürítése, védelme
- veszélyeztetett anyagok, eszközök (javak) biztonságos helyre szállítása, őrzése

RENDKÍVÜLI ESEMÉNY BEJELENTÉSE

- bejelentésre jogosult személy(ek)
- a bejelentési kötelezettség

HELYREÁLLÍTÁS

- elrendelésre illetékes vezető feladatai, hatásköre
- helyreállítási eljárás
- hulladékkezelés módja
- újraindítási feltételek és ezek meglétének ellenőrzése

VÉSZHELYZETRE FELKÉSZÍTÉS

- szükséges általános ismeretek
- a veszélyes létesítményekhez, gépekhez, berendezésekhez beosztottak felkészültségi követelményei
- a vészhelyzeti szakszolgálatok felkészültségi követelményei
- a felkészítés módja
- oktatási, képzési, továbbképzési formák, az ismeretek elsajátításának ellenőrzése
- mentési gyakorlatok
- Felkészítési ciklusok. Külső személyekre vonatkozó intézkedések:
- ciklusidők az egyes létesítményeknél, illetve a telephely egészére vonatkozóan;
- a gyakorlat szervezésének, lefolytatásának módja;
- dokumentálás;
- a szerzett tapasztalatok visszacsatolásának módja, szükség esetén a mentési terv módosítása.

KARBANTARTÁS

- telephely érzékelő-, jelző-, riasztó-, beavatkozó stb. védelmi berendezések felügyeletének, karbantartásának rendje.

MELLÉKLETEK

- telephelyi helyszínrajz, a veszélyességi övezetek feltüntetésével,
- környezeti térkép, a telephely megközelítési útvonalak feltüntetésével,
- meteorológiai alapadatok (indokolt esetben):
  - szélirány valószínűség,
  - szélsebesség valószínűség,
  - stabilitási kategória valószínűség,
  - Hó-terhelés valószínűség,

3.4 Javasolt szakirodalom, segédlet

Valamennyi munkavédelmi szabály

4. FEJEZET

AZ ÓVODAI, ISKOLAI KÉPZÉS LEGFONTOSABB ELEMEI A MUNKAVÉDELMI SZAKÉRTŐ SZERINT

A gyermek fejlődése során a különböző fejlettségi szinteken minden tevékenységgel kapcsolatosan fontos a helyes munkavédelmi (munkabiztonsági és munkaegészségügyi) ismeretek, információk átadása. Kellő figyelmet igényel a képzést végző részéről, hogy a gyermek ismeretszintjével tisztában legyen és minden esetben, erre a szintre folyamatosan ráépülő képzést valósítson meg. Ennek az elvnek az érvényesítéséhez kellő felkészültség és pedagógiai ismeret és képesség szükséges. Ezzel csak azt szeretném érzékeltetni, hogy nem mindenki alkalmas minden feladatra, akkor sem, ha a végzettsége meg van. A szintfelmérés egyszerű kérdésekkel játékosan, csoportfoglalkozásokkal elvégezhető.

A képzést végző személy mindig legyen felkészült, nem elegendő a munkavédelemmel kapcsolatban azt ismételgetni, hogy: „Ne nyúljatok semmihez! Vigyázzatok mindenre! Nehogy ezt, vagy azt csináljátok!” stb… mert ezek a szavak – rövid idő alatt - üres frázisokká válnak és devalválódik a korábban megszerzett ismeret is. A munkavédelem rendszerszemléletű, ezért a képzésnek is rendszerszemléletűnek kell lenni. Bármilyen szintű képzésről van szó, igen fontos, hogy az oktató mindig legyen felkészült. Ne felejtsük el soha, hogy a képzés célja a helyes személet kialakítása, megtartása és folyamatos fejlesztése.

4.1 Munkavédelem az óvodás - és a kisiskolás korban

A tapasztalatszerzés időszaka, ebben a korban még minden új információ befogadására nyitott a gyermek. Ezt felhasználva meg lehet alapozni, ki lehet alakítani a gyermek munkavédelemhez való viszonyát, az adott helyzetekben való helyes viselkedését.

Játékosan el lehet jutni a veszélyes és a veszélytelen – különböző környezetekben és módozatokban – történő helyes megítéléséhez és a kapcsolódó helyes magatartás elsajátításához, a veszély elkerüléséhez.

Bemutatunk néhány lehetőséget, néhány példát a képzések tartalmára vonatkozóan a teljesség igénye nélkül.

- Tárgyak, anyagok (szilárd, folyékony, gáz,) hőmérsékletének (fagyos, hideg, normál, meleg, forró, égető,…stb.) veszélyes, kevésbé veszélyes, veszélytelen állapotai.

- Tárgyak súlyának (pille könnyű, könnyű, nehéz, irdatlan nehéz, megmozdíthatatlan stb.) munkavédelmi vonatkozásai.
- A tárgyak alakjából eredő veszélyek (éles, hegyes, szúrós, sorjás, tompa. stb.)
- A tárgyak, eszközök mozgásából eredő kockázatok (nyílik-csukódik, mozog, forog, alternáló mozgást végez, szakaszosan mozog, lassú, gyors, követhetetlen, stb.) és elkerülésük.
- A személyek (más és saját) mozgásából eredő veszélyek (rohanás, botlás, csúszás, esés, stb.)
- Ergonómiai kérdések játékosan: dinamikus mozgás, statikus mozgás, kényelmes, kényelmetlen elviselhetetlen, az eszközök magasságának és kialakításának a fontossága, - megválasztása… stb.)
- A látás fontossága a veszélyek felismerésénél,
- A színek biztonsági (zöld, piros, vörös, sárga) és ergonómiai (világos – könnyű, sötét – nehéz) szerepe; A veszélyt jelző színek (sárga – fekete, vörös – fehér csíkozás)
- A hallás, a hang fontossága a veszély felismerésénél (mentő, tűzoltó, mozdony, stb.) a zaj káros hatásai (hallhatatlan, suttogás, hallható, hangos, még elviselhető, fülsüketítő, elviselhetetlen,)
- A levegő, a légtér állapotai (kristálytiszta, tiszta, szennyezett, párás, szmog, füstös, nincs levegő, stb.)
- Az állatokkal kapcsolatos veszélyek (háziállatok, vadállatok, kiszámíthatatlanság, harapás, rúgás, marás, karmolás, rálépés, leesés, stb.) és elkerülésük megismerése.
- A közlekedéssel együtt járó kockázatok (jobbra tarts, találkozás, útkereszteződés, gyalogátkelő, lámpák, színek, stb.)
- A munkavédelmi szempontból rossz emberi tulajdonságok megbeszélése (lassú felfogású, kapkodó, ideges, hírtelen, kiszámíthatatlan, könnyelmű, erőszakos, kockáztató, hősködő, hőzöngő, részeges, stb.)
- A munkavédelmi szempontból jó emberi tulajdonságok megbeszélése. (nyugodt, megfontolt, kiszámítható, megbízható, szabálykövető, példamutató, józan, stb.)

4.2 Iskola, felső tagozat

A szintfelmérést itt sem szabad elhanyagolni. Ezt követően, ha szükséges, akkor az elmaradások pótlása érdekében, az azonos szintre való hozást feltétlen végre kell hajtani.

Meg kell tervezni a képzést. Célszerű meghatározni, hogy önállóan hány órában (osztályfőnöki, technika, stb.) lehet foglalkozni munkavédelemmel, illetve rögzíteni kell, hogy az egyes – munkavédelmi szempontból exponált – tantárgyak (fizika- és kémia kísérletek, testnevelés, gyakorlatok, osztálykirándulások, mentés, menekülés, tűzoltás, stb.) keretében hol és mikor kell munkavédelmi kérdéseket tárgyalni. Az óraszámok és az időkeret ismeretében a kézikönyv segítségével a pedagógus tud szelektálni a szükséges anyagok között és a könyv alapján fel is tud készülni.

Igen fontos a szabályismeretre, a szabálykövetésre, a rendszer- és a megelőzési szemléletre való következetes fókuszálás.

4.3 Középfokú, általános

El kell végezni a szintfelmérést, az egalizálást és ennek alapján a tervezést az előző fejezetnek megfelelően

Ebben a korban – az óraszám és az egyéb lehetőségek függvényében – az általános munkavédelmi kérdésekkel szükséges foglalkozni minél mélyebb tudást adva, hogy kellően megalapozott legyen a későbbi szakmai, illetve felsőfokú képzésekhez a munkavédelmi tudás.

A munkavédelem fogalmai, rendszere és működése mellett, a munkahelyi és a szabadidős balesetek megelőzési lehetőségeire kell koncentrálni. A veszélyek és a veszélyes anyagok csoportjai, valamint a kockázatértékelési szempontok sorba vételével, gyakorlati példákkal való bemutatásával és elemzésével érhetők el a legjobb eredmények. Ebben a korban már el lehet sajátítani azokat az általános ismereteket, amelyeket a később iskolai tanulmányok során, illetve a munkahelyen lehet alkalmazni.

4.4 Középfokú speciális

Kézikönyvünket végig követi a rendszerszemlélet hangsúlyozása, és maga a rendszerszemlélet. Ezt a szemléletet követve, az volna a célszerű, ha a szakmai képzés során már nem kellene foglalkozni az általános munkavédelmi kérdésekkel, legfeljebb egy összefoglaló ismétlés erejéig. Így több idő marad a speciális, adott szakmához

tartozó munkavédelmi szakanyag tanítására. A kézikönyvben több helyen is listáztuk a munkavédelmi szabályokat. A szakképzést folytató pedagógusok ezekben a listákban megtalálják az adott szakmához tartozó szabályhelyeket. Ha ezeket a jogszabályokat használják a felkészüléshez, akkor jó esély van arra, hogy hitelesen, egzakt és gyakorlati módon készítik fel diákjaikat a balesetek és az egészségkárosodások megelőzésére.

1.SZ. FÜGGELÉK: CÉGVEZETŐI UTASÍTÁS TARTALOMJEGYZÉKE

- ÜGYVEZETŐI RENDELKEZÉS A MUNKAVÉDELMI SZABÁLYZAT KIADÁSÁRA
- MUNKAVÉDELMI POLITIKA
- ÜGYRENDI KÉRDÉSEK
- AZ ÜGYVEZETŐ MUNKAVÉDELMI FELADATAI:
- AZ ÜGYVEZETŐ ÁLTAL MUNKAVÉDELEMMEL MEGBÍZOTT SZEMÉLY FELADATAI
- AZ ALKALMAZÁS, A FOGLALKOZTATÁS FELTÉTELEI
- AZ EGÉSZSÉGÜGYI ALKALMASSÁG BIZTOSÍTÁSA:
- SZAKKÉPZETTSÉG, TOVÁBBKÉPZÉS BIZTOSÍTÁSA
- MUNKAVÉDELMI OKTATÁSOK (ELŐZETES MUNKAVÉDELMI OKTATÁS, ISMÉTLŐDŐ ÉS RENDKÍVÜLI MUNKAVÉDELMI OKTATÁSOK.
- AZ EGYÉNI VÉDŐESZKÖZÖK BIZTOSÍTÁSÁNAK RENDJE
- A MUNKAVÉGZÉSRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK
- ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK
- REND ÉS TISZTASÁG, A KÖRNYEZET VÉDELME
- ANYAGMOZGATÁS
- ANYAGTÁROLÁS
- SZEMÉLYGÉPKOCSIK, KISTEHER GÉPKOCSIK HASZNÁLATA
- MUNKAESZKÖZÖK MUNKABIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEI
- KÉZISZERSZÁMOK: KALAPÁCSOK, CSAVARHÚZÓK, HIDEGVÁGÓK, VÉSŐK, RESZELŐK, RÁSPOLYOK, CSAVARKULCSOK,
- (VILLÁS, CSILLAG, KOMBINÁLT, CSŐ-, DUGÓ- ÉS IMBUSZKULCSOK), FOGÓK, SZORÍTÓK, SATUK, KÉZIFŰRÉSZEK
- GÉPI KÉZISZERSZÁMOK: FÚRÓGÉPEK, KÉZI CSISZOLÓGÉPEK, KÖSZÖRŰ, CSAVARBEHAJTÓ, FÉMMEGMUNKÁLÓ GÉPEK,
- HEGESZTÉSI MUNKÁK
- LÉTRÁK HASZNÁLATA
- DOHÁNYZÁSI TILALMAK, DOHÁNYZÓHELYEK

- IDEGEN GAZDÁLKODÓ SZERVEZET, - SZEMÉLYEK MUNKAVÉGZÉSE A KFT. TERÜLETÉN.
- A SAJÁT MUNKAVÁLLALÓINK MÁS SZERVEZET TERÜLETÉN VÉGZETT MUNKÁJA.
- AZ ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS RENDJE
- A MUNKAVÉDELMI ELJÁRÁSOK RENDJE
- ÜZEMBE HELYEZÉS
- A LÉTESÍTMÉNYEK, MUNKAHELYEK, MUNKAESZKÖZÖK, TECHNOLÓGIA ÜZEMELTETÉSÉNEK ENGEDÉLYEZÉSE
- MUNKAESZKÖZÖK IDŐSZAKOS BIZTONSÁGI FELÜLVIZSGÁLATA
- BALESETEK BEJELENTÉSE, KIVIZSGÁLÁSA, NYILVÁNTARTÁSA
- FOKOZOTT EXPOZÍCIÓK, FOGLALKOZÁSI MEGBETEGEDÉSEK
- KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉG
- TECHNOLÓGIAI, KEZELÉSI, MŰVELETI, KARBANTARTÁSI UTASÍTÁSOK MUNKABIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEI
- MŰSZAKI-, TERMÉSZETI KATASZTRÓFA, RENDKÍVÜLI ESEMÉNYEK

MELLÉKLETEK:

1. SZ. MELLÉKLET:	NYILATKOZAT AZ OKTATÁS ELSAJÁTÍTÁSÁSÁRÓL
2. SZ. MELLÉKLET:	EGYÉNI VÉDŐESZKÖZ JEGYZÉK
3.SZ. MELLÉKLET:	ANYAGMOZGATÁSI NORMÁK
4. SZ. MELLÉKLET:	ANYAGTÁROLÁSI KÖVETELMÉNYEK
5. SZ. MELLÉKLET:	MUNKATERÜLET ÁTADÁS - ÁTVÉTELI JKV.
6. SZ. MELLÉKLET:	IDŐSZAKOS BIZTONSÁGI FELÜLVIZSGÁLATRA KÖTELEZETT TERMELŐESZKÖZÖK

2. SZ. FÜGGELÉK: MUNKAVÉDELMI SZABÁLYZAT ÉS MELLÉKLETEI (MINTA)

A PÉLDÁNY SORSZÁMA:	**1.**
A PÉLDÁNY TULAJDONOSÁNAK NEVE:	**X. Y.**
MUNKAKÖRE:	**igazgató**
SZERVEZETI EGYSÉGE:	**Pályaképző Oktatási Intézmény**

Összeállította:	**Ellenőrizte:**	**Jóváhagyta:**

HATÁLYBALÉPÉS DÁTUMA:	

Figyelem!

A Szabályzat a ……..tulajdona. Illetéktelen másolása nem megengedett!

A munkavédelemről szóló **1993. évi XCIII. törvény** - többek között - a következő előírásokat tartalmazza:

2. §

(2) A munkáltató felelős az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításáért. A munkavállalók munkavédelmi kötelezettségei nem érintik a munkáltató felelősségét. A munkáltatói feladatok teljesítésével összefüggésben keletkező költségeket és egyéb terheket nem szabad a munkavállalóra hárítani.

(3) Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményei megvalósításának módját - a jogszabályok és a szabványok keretein belül - a munkáltató határozza meg.

12.§

Munkavédelemre vonatkozó szabálynak minősül a munkáltatónak a 2. § (3) bekezdése szerinti rendelkezése is."

A fenti jogszabályi felhatalmazás alapján kiadom a **(Intézmény neve: …… Címe:……..)**

Munkavédelmi Szabályzatát, amely a legfontosabb munkavédelmi (munkabiztonsági és foglalkozás-egészségügyi)) magatartási és eljárási szabályokat tartalmazza.

Dátum:…….

……

igazgató aláírása

Ph.

TARTALOMJEGYZÉK

1.0 A Munkavédelmi Szabályzat alkalmazási területe

1.1 Területi hatálya

1.2 Tárgyi hatálya

1.3 Személyi hatálya

1.4 Időbeli hatály

2.0 Hivatkozások

2.1 Legfontosabb vonatkozó külső jogi szabályzók

2.2 Kapcsolódó belső szabályzatok, utasítások

3.0 A tevékenységekkel kapcsolatos rendelkezések

3.1 Általános rendelkezések

3.2 Ügyrendi rendelkezések

3.3 Az alkalmazás és foglalkoztatás feltételei

3.4 A foglalkoztatás munkavédelmi feltételei

3.5 A védőruházat, egyéni védőeszközök, védőital, tisztálkodási szerek biztosítása

3.6 A munkavégzésre vonatkozó szabályok

3.7 A munkavédelmi eljárások rendje

4.0 Mellékletek

1. A munkabiztonsági szakember legfontosabb feladatai
2. Egyéni védőeszközök jegyzéke, védőeszköz nyilvántartás
3. Munkavédelmi alapoktatás utáni dolgozói nyilatkozat a munkavédelmi és tűzvédelmi ismeretek elsajátításáról
4. Munkavédelmi oktatás nyilvántartása
5. Felhívás kárigény bejelentésére
6. Munkavédelmi oktatási segédlet
7. Elsősegélynyújtási ismeretek
8. Munkavégzésre vonatkozó speciális rendelkezések
9. Fontosabb telefonszámok

1. A Munkavédelmi Szabályzat (továbbiakban MSZ) alkalmazási területe

1.1 Területi hatálya kiterjed:

- Az intézmény székhelyére, a következő telephelyeire:
- ……..
- ……... és annak minden bérelt és átengedett munkahelyére, szolgálati, ügyeleti helyére és szabad területére, a változó munkahelyekre.

1.2 Tárgyi hatálya kiterjed:

- az épületekre, a létesítményekre,
- a termelő- és munkaeszközökre, szerszámokra, valamint a
- tevékenységre, a tevékenység hatásaira.

1.3 Személyi hatálya kiterjed:

- az intézménnyel munkaviszonyban álló személyekre,
- az intézménnyel kapcsolatban álló személyekre (szolgáltató, szolgáltatást igénybe vevő, ügyfél, tanuló, gyakornok, ellenőr, látogató, stb.), ha az **szabályzat** területi hatálya alá tartozó helyen tartózkodnak, végeznek munkát, ellenőriznek.

1.4 Időbeli hatálya:

- A szabályzat **2012. március 1-ével** lép hatályba és visszavonásig érvényes.
- Jelen MSZ hatályba lépésével a korábbi Szabályzat hatályát veszti.
- Az **MSZ** kiegészítését, módosítását bármely munkavállaló kezdeményezheti. Javaslatát az igazgató részére kell leadni, aki - szükség esetén szakértők bevonásával - dönt az elfogadásról és bevezetésről.
- Az **MSZ** - ot a hatálybalépés előtt 30 nappal ki kell adni és gondoskodni kell arról, hogy minden munkavállaló megismerhesse. Az **MSZ** - ból minden önálló területi egység vezetőjének 1 példányt ki kell adni. (Digitálisan is kiadható.)

2. Hivatkozások

2.1 Legfontosabb vonatkozó jogi szabályzók

1992. évi XXII. tv.	A Munka Törvénykönyvéről.
1993. évi XCIII. tv.	A munkavédelemről.
2000. évi XXV tv.	A kémiai biztonságról.
5/1993. (XII. 26.) MüM. r.	A munkavédelemről szóló 1993. évi tv végrehajtásáról
89/1995. (VII. 14.) Kom. r.	A foglalkozás – egészségügyi szolgálatról.

A tanuló és gyermek balesetekkel összefüggő egyes feladatok.

27/1995. (VII. 25.) EüM r.	A foglalkozás –egészségügyi szolgáltatásról.
27/1996. (VIII. 28.) NM. r.	A foglalkozási betegségek és fokozott expozíciós esetek bejelentéséről és kivizsgálásáról.
2/1998. (I. 16.) MüM r.	A munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről.
33/1998. (VI. 24.) NM. r.	A munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmassági orvosi vizsgálatról és véleményezéséről.
25/1998. (XII. 27.) EüM. r.	Az elsősorban hátsérülések kockázatával járó kézi tehermozgatás minimális egészségügyi és biztonsági követelményeiről.
50/1999. (XI. 3.) EüM. r.	A képernyő előtti munkavégzés minimális egészségügyi és biztonsági követelményeiről.
61/1999. (XII. 1.) EüM. r.	A biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről.
65/1999. (XII. 22.) EüM. r.	A munkavállalók munkahelyen történő egyéni védőeszköz használatának minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeiről.
25/2000. (IX. 30.) EüM-SzCsM r.	A munkahelyek kémiai biztonságáról.
26/2000. (IX. 30.) EüM r.	A foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megakadályozásáról.
44/2000. (XII. 27.) EüM. r.	A veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek szabályairól.
3/2002. (II. 8.) SzCsM. r.	A munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről.
4/2002. (II. 20.) SzCsM-EüM er.	Az építési munkahelyeken és az építési folyamatok során megvalósítandó minimális munkavédelmi követelményekről
14/2004. (IV. 19.) FMM. r.	A munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről.

3. A tevékenységekkel kapcsolatos rendelkezések

3.1 Általános rendelkezések

Intézményünk tevékenysége során igyekszik úgy szervezni a munkát, hogy munkavállalóink és a tevékenységünk környezetében lévő személyek a legkevesebb veszélynek, ártalomnak, kockázatnak legyenek kitéve. **Célunk** a **veszély-, ártalom- és kockázatmentes munkavégzés** megvalósítása. E cél megvalósítása érdekében elvárjuk munkatársainktól, munkavállalóinktól, hogy:

- megismerjék a munkakörükkel, tevékenységükkel kapcsolatos szabályokat, előírásokat, beleértve a mentés és elsősegélynyújtás szabályait is,
- a készség szintjén tudják alkalmazni a megismert szabályokat és előírásokat, gyakorlatban és kötelezően alkalmazzák is azokat,
- mutassanak példát a szabályok betartásában, figyelmeztessék munkatársaikat amennyiben mellőznék a kötelező előírások betartását,
- jelezzék időben közvetlen munkahelyi vezetőjüknek (munkatársuknak), ha eddig ismeretlen veszélyhelyzet alakul ki,
- a kockázatmentes munkavégzésre vonatkozó javaslataikat (ötleteiket) juttassák el, mondják el a munkahelyi vezetőnek,
- műszaki hiba, rendkívüli esemény, munkabaleset bekövetkezése esetén a szakszerű mentésben és elsősegélynyújtásban személyesen is vegyenek részt, jelentsék az eseményt az előírt módon,
- az egészséget és a biztonságot szolgáló intézkedéseiket a lehető legjobb színvonalon tegyék meg a lehető legkisebb ráfordítással.

3.2 Ügyrendi rendelkezése

3.2.1. Munkavédelmi szakember foglalkoztatása

Az intézmény veszélyességi besorolása: III.

Az alkalmazottak összlétszáma: **76** fő

Az igazgatóság veszélyességi besorolása, a 5/1993. (XII. 26.) MüM. rendelet. 2. sz. melléklete alapján egy fő középfokú munkavédelmi szakember foglalkoztatását teszi kötelezővé napi 1 órában. A munkavédelmi feladatokat – polgárjogi szerződés alapján – szolgáltató, a munkaegészségügyi szaktevékenységet foglalkozásegészségügyi szolgáltató látja el. A munkabiztonsági (munkaegészségügyi) szaktevékenységnek minősülő feladatokat az **1. sz. melléklet** tartalmazza.

3.2.2 Az igazgató feladatai

- Irányítja és koordinálja az intézmény munkavédelmi tevékenységét.
- Távolléte esetén jelen szabályzat 3.2.2 pontjában rögzített feladatokat teljes jogkörrel az igazgatóhelyettes látja el**.**
- Szükség szerint munkavédelmi utasításokat, előírásokat ad ki.
- Az eszközök, gépek, berendezések, új technológiai eljárások bevezetését megelőzően elvégezteti a munkavédelmi szempontból történő felülvizsgálatot, és a szakmai javaslat alapján kiadja az üzembe helyezéshez szükséges engedélyt.
- Biztosítja a foglalkozás-egészségügyi szolgálat működéséhez, a közalkalmazott rendszeres egészségügyi alkalmassági vizsgálatának elvégzéséhez szükséges feltételeket.
- Biztosítja a jogszabályok által előírt munkavédelmi tevékenység végzésének feltételeit.
- Rendkívüli esetekben irányítja a mentést, a kárelhárítást.

3.2.3 Az igazgatóhelyettes feladatai

- Képviseli, illetve beosztottjai által képviselteti az igazgatóság munkavédelmi érdekeit a közalkalmazottakkal és a külső partnerekkel szemben.
- Rendszeresen tájékoztatja az igazgatót az igazgatóság munkavédelmi helyzetéről, az időszerű feladatokról.
- Irányítja az igazgatóság munkavédelmi stratégiájának, programjának kidolgozását. Segíti a munkavédelmi tevékenységet végző munkavédelmi szakember munkáját, koordinálja, illetve elősegíti a feltárt hiányosságok, feladatok végrehajtását.
- Gondoskodik az irányítása alá tartozó szervezeti egységek közalkalmazottai testi épségének megóvásáról, az egészséges és biztonságos munkafeltételek megteremtéséről. Gondoskodik az intézmény állományában lévő terület, gép, berendezés, jármű - előírás szerinti - működtetéséről, technológiai dokumentumaik meglétéről.
- Az intézmény területén folyó beruházások építési-, felújítási-, karbantartási-, és egyéb munkáinak helyszíni bejárása során ellenőrzi a munkavédelmi követelmények megtartatását. Vizsgálja és engedélyezi külső kivitelezők, munkáltatók munkavégzését az intézmény területén.
- Gondoskodik a munkavédelmi tevékenységet végző munkavédelmi szakember bevonásával a szabványokban, biztonsági szabályzatokban és egyéb jogszabályokban meghatározott utasítások előkészítéséről, az abban foglaltak teljesítéséről, valamint a megfelelőségi tanúsítványok, minősítő bizonyítványok, hatósági engedélyek, üzemeltetési dokumentációk, kezelési, műveleti, technológiai utasítások kidolgozásáról, meglétének ellenőrzéséről.

- Gondoskodik a munkavédelmi tevékenységet végző munkavédelmi szakember bevonásával a létesítmények, gépek, berendezések, munkaeszközök rendszeres vizsgálatának, ellenőrzésének megszervezéséről.
- Gondoskodik - a megkötött vállalkozási szerződések alapján - a biztonságos munkavégzéshez szükséges közalkalmazotti létszámról, termelő és védőberendezésekről, eszközökről, valamint a szükséges saját vagy alvállalkozói erőforrások bevonásáról.
- Ellenőrzi és a hozzá beosztott vezetők bevonásával ellenőrizteti, az egyéni védőeszközök és védőfelszerelések biztonságos állapotát, valamint az előírás szerinti használatát, kiadását, valamint azok meghibásodása esetén cseréjét és pótlását.
- Részt vesz a bekövetkezett munkabalesetek kivizsgálásában. Részt vesz a baleseti veszélyforrások - veszélyhelyzetek kivizsgálásában, a veszélyesnek minősített munkafolyamatok, valamint új technológiák bevezetésében. Gondoskodik a bekövetkezett munkabalesetek és rendkívüli események bejelentéséről, a hozott határozatok végrehajtásáról. A megtörtént munkabalesetek elemzése alapján intézkedik a veszélyforrások megszüntetésére, csökkentésére. Biztosítja a sürgős intézkedést igénylő esetekben a szükséges munkák soron kívüli elvégezését.
- Figyelemmel kíséri, hogy a képesítéshez, szakvizsgához, alkalmassági vizsgálathoz kötött munkakörökben csak a szükséges jogosítványokkal, megbízással rendelkező közalkalmazottak kerüljenek felvételre, illetve alkalmazásra.
- Gondoskodik arról, hogy a munkaterület, munkafeladat változásánál az irányítása alá tartozó közalkalmazottak az új veszélyforrásokat megismerjék, erről oktatást kapjanak.
- Ellenőrzi a hozzá beosztott közalkalmazottak munkavégzésre alkalmas állapotát, gondoskodik a közalkalmazottak által használt gép-, berendezés kezelésére való kioktatásáról, vizsgáztatásáról, azok dokumentálásáról, technológiai-, műveleti-, kezelési utasítások meglétéről, időszerűségéről. Figyelemmel kíséri az elvállalt munkák biztonságos végrehajtásához szükséges munkavédelmi feltételek biztosítását.
- Jogosult a munkaterületeken alkoholszondás vizsgálatra, illetve ittasság ellenőrzésre.

3.2.4 Gazdasági igazgató feladatai

- Képviseli, illetve beosztottjai útján képviselteti az intézmény munkavédelmi és foglalkozás egészségügyi érdekeit, a megrendelőkkel, bonyolítókkal szemben.
- Felelős az irányítása alá tartozó közalkalmazottak testi épségéért, az egészséges és biztonságos munkafeltételek megteremtéséért.
- Biztosítja a munkavédelem, ezen belül az egyéni védőeszközök és védőfelszerelések beszerzésének pénzügyi feltételeit.

- Gondoskodik az egyéni védőfelszerelések és eszközök megfelelő mértékű tartalék raktári készletéről.

3.2.5 Beosztott vezetők feladatai

- Felelős a hatáskörébe átadott terület, eszköz, gép, berendezés, jármű rendeltetésszerű működtetéséért.
- Rendszeresen ellenőrzi az érvényben lévő munkavédelmi és foglalkozás-egészségügyi jogszabályok, technológiai dokumentumok és egyéb munkavédelmi előírások végrehajtását és betartását, az elsősegélynyújtó felszerelések meglétét, a munkahelyek munka higiénés állapotát.
- Végrehajtja a meghatározott ellenőrzési feladatokat, gondoskodik a feltárt hiányosság megszüntetéséről határidőre.
- Gondoskodik arról, hogy az ellenőrzésre jogosult személyek munkájukat elvégezhessék, az ellenőrzéshez szükséges felvilágosításokat megadják, iratokat, egyéb anyagokat rendelkezésre bocsátják.
- Megszervezi és végrehajtja a meghatározott ellenőrzési feladatokat, gondoskodik a feltárt hiányosság megszűntetéséről határidőre. Az előírt felülvizsgálatokat határidőre folyamatosan végzi, illetve végezteti. Biztosítja az ellenőrzések tapasztalatai alapján hozott határozatok, illetve intézkedések, kezdeményezések végrehajtását.
- Részt vesz az irányítása alá tartozó munkavállalóknál bekövetkezett munkabalesetek, a baleseti veszélyforrások - veszélyhelyzetek kivizsgálásában. Bekövetkezett súlyos balesetek esetén gondoskodik a helyszín biztosításáról, annak érintetlenül hagyásáról, esetleges megváltoztatása esetén (életveszély, mentés) az eredeti helyszínt rögzíti, helyszínrajz, fénykép, videó, stb. formában. A megtörtént munkabalesetek elemzése alapján intézkedik a veszélyforrások megszüntetéséről és csökkentéséről. Amennyiben a munkabaleset szervezési, vagy műszaki hiányosságok következménye, az okok megszüntetéséről azonnal intézkedik.
- A bekövetkezett munkabaleseteket és rendkívüli eseményeket jelenti, a hozott határozatok végrehajtását határidőre teljesíti.
- Részt vesz a veszélyesnek minősített munkafolyamatok, valamint új technológiák bevezetésében.
- Gondoskodik az egyéni védőeszközök kiadásáról, arról nyilvántartást vezet. Ellenőrzi és ellenőrizteti az egyéni védőeszközök és védőfelszerelések biztonságos állapotát, valamint az előírás szerinti használatát, kiadását, valamint azok meghibásodása esetén cseréjét és pótlását.

- Gondoskodik az alkalmazottak munkavédelmi felkészítéséről, a szükséges tájékoztatás megadásáról, az ismeretek elsajátításának számonkéréséről.
- Ellenőrzi, hogy a képesítéshez, szakvizsgához, alkalmassági vizsgálathoz kötött munkakörökben csak a szükséges jogosítványokkal rendelkező közalkalmazottak kerüljenek alkalmazásra.
- Gondoskodik arról, hogy az esetlegesen bekövetkezett munkaterület változás, munkafeladat változásnál az irányítása alá tartozó közalkalmazottak a veszélyforrásokat megismerjék, és erről oktatást kapjanak.
- Ellenőrzi a hozzá beosztott alkalmazottak munkavégzésre alkalmas állapotát, gondoskodik az alkalmazottak által használt gép-, berendezés kezelésére való kioktatásáról, vizsgáztatásáról, azok dokumentálásáról, technológiai-, műveleti-, kezelési utasítások meglétéről, időszerűségéről.
- Gondoskodik arról, hogy a munkaterületen az elsősegélynyújtás lehetősége biztosítva legyen és a létszámnak megfelelő elsősegélydoboz állandó feltöltöttségéről.
- Gondoskodik a munkacsoportok megbontása esetén új munkairányító kijelöléséről, ezt a többiek tudomására hozza.
- Ellenőrzi és ellenőrizteti az egyéni védőeszközök és védőfelszerelések biztonságos állapotát, valamint az előírás szerinti használatát, kiadását, valamint azok meghibásodása esetén cseréjét és pótlását.

3.2.6 Alkalmazottak feladatai

- Az alkalmazott feladata, hogy megismerje, illetve a rábízott feladatokat a munkavédelmi szabályzatban foglaltak betartásával lássa el.
- Az alkalmazott jogosult megkövetelni azt, hogy a munkavégzéshez munkavédelmi szempontból szükséges védőeszközöket, az előírt védőitalt, valamint tisztálkodó szereket rendelkezésére bocsássák.
- Az intézmény által irányított munka során a munkát végzőket el kell látni az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges egyéni védőeszközben található védőeszközökkel, védőruhákkal, amelyek használatáról az alkalmazottakat ki kell oktatni.
- Az alkalmazott köteles tevékenyen részt venni és közreműködni a munkabalesetek és foglalkozás megbetegedések megelőzésében.
- Az alkalmazott köteles a munkaköréhez szükséges, ill. azzal kapcsolatos szakmai és ennek keretében munkavédelmi ismereteket elsajátítani, az oktatásokon részt venni, munkája során az elhangzottakat alkalmazni. Az alkalmazott köteles a konkrét munkavégzésre

vonatkozó jogszabályi, szabványi előírásoknak, a belső utasításoknak megfelelően végeznie tevékenységét.

- Az alkalmazott köteles a munkakörének betöltéséhez szükséges előzetes, időszakos és záró orvosi vizsgálatokon részt venni.
- Az alkalmazott köteles biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban a munkahelyén megjelenni és így végezni munkáját. Ennek megfelelően kipihent, alkohol-, pszichotrop (drog), kábulatot okozó gyógyszerek hatásától mentes állapotban legyen. Azonnal jelenteni kell a munkahelyi vezetőnek, ha ettől eltérő az állapota, vagy rosszullét jelentkezik nála.
- Az alkalmazott köteles a rendelkezésre bocsátott gépet, berendezést, egyéb eszközt és anyagot munkakezdés előtt a számára előírtak szerint megvizsgálni, azt rendeltetés, valamint utasítás szerint használni, és azokkal a részére meghatározott feladatokat végezni.
- Az alkalmazott köteles az előírt és rendelkezésre bocsátott védőeszközt rendeltetésének megfelelően használni, a munkaterületén a fegyelmet, rendet és tisztaságot megtartani.
- Az alkalmazott köteles a munkavégzés közben észlelt veszélyt jelentő rendellenességet megszüntetni a tőle elvárható módon vagy felettesétől erre intézkedést kérni. Balesetet, sérülést, rosszullétet, üzemzavart a felettesének azonnal jelenteni.
- Az alkalmazott csak olyan munkát végezhet, amelynek az ellátásához megfelelő élettani (biológiai) adottságokkal rendelkezik, foglakoztatása az egészségét, testi épségét, illetve a fiatalkorú egészséges fejlődését nem befolyásolja, foglalkoztatása az utódaira veszélyt nem jelent, mások testi épségét, egészségét nem veszélyezteti és a munkára alkalmasnak bizonyult.
- Amennyiben a munkát egyidejűleg kettő vagy annál több alkalmazottnak kell végeznie, a felelős munkahelyi vezető köteles az egyik alkalmazottat megbízni a munka irányításával és azt a többiek tudomására kell hoznia, továbbá minden szükséges információt meg kell adnia ahhoz, hogy az irányító az előrelátható helyzetekben a feladatát megbízhatóan és biztonságosan képes legyen ellátni.
- Rendkívüli helyzet (üzemzavar) észlelése esetén a munkát azonnal fel kell függeszteni és a veszélyhelyzetet a vezetőnek jelenteni kell. Mindemellett a tőle elvárható módon a veszélyhelyzetet meg kell szüntetnie, vagy törekednie kell csökkentésére. Az általa elszenvedett vagy észlelt munkabalesetet haladéktalanul jelentenie kell közvetlen felettesének.
- Az alkalmazott köteles a rendelkezésére bocsátott munkaeszköz biztonságos állapotáról a tőle elvárható módon meggyőződni, azt rendeltetésének megfelelően az utasítás szerint használni, a számára meghatározott karbantartási feladatokat elvégezni.
- Minden olyan munkakörben, ahol a gyűrű, a nyaklánc, a karóra, a fapapucs (klumpa), a magas sarkú cipő stb. viselése a munkavégzés közben baleseti veszélyt jelent, a

munkavégzés előtt le kell venni. Kendő, sapka, hajháló viselése kötelező, ha forgó-mozgó alkatrészek becsavarási veszélyével kell számolni, vagy a munkahigiéné megköveteli.

- Étkezni, dohányozni csak a kijelölt helyen lehet.
- Az olyan munkát, amelynek elvégzése szakmai képesítéshez, tanfolyam elvégzéséhez, vagy vizsgához kötött, csak olyan közalkalmazott végezheti, illetve bízható meg, aki az előírt képesítéssel, vizsgával rendelkezik.
- Tűz- és robbanásveszélyes, továbbá mérgező anyagot csak a megadott célra és módon szabad használni a biztonsági előírásoknak megfelelően.
- A védő- és a munkaruha zsebeiben, derékszíjban éles, hegyes, szúró- vagy vágószerszámot tartani nem szabad.
- Az alkalmazott a munkahelyén csak a feladatát képező, és engedélyezett tevékenységet végezhet. A közalkalmazott munkahelyét - a munkaköréhez tartozó feladatok, pihenési szünetek, szolgáltatások igénybevétele és a vészhelyzeti teendők ellátását kivéve - csak engedéllyel, illetve utasításra hagyhatja el.
- Más munkahelyen csak engedély, illetve belépésre jogosultság birtokában tartózkodhat.
- Munkaeszközt csak a kezelési utasításban leírtak szerint, rendeltetés szerint szabad használni. Meghibásodás vagy bármilyen, a működtetést zavaró rendellenesség esetén a munkaeszközt használni, illetve tovább használni nem szabad. Ez utóbbi esetben a közalkalmazott köteles a közvetlen munkairányítóját tájékoztatni a rendellenességről. A kezelő felelős azért, hogy a felelőssége alá tartozó munkaeszköz közelében illetéktelen személy ne tartózkodjék.
- Ha a munkautasítás másként nem rendelkezik, működésben lévő munkaeszközt felügyelet nélkül hagyni nem szabad. A védőberendezések kiiktatása, hatásosságának korlátozása tilos.
- Anyagot, terméket mozgatni, csak az anyag, és a termék tulajdonságának megfelelő arra alkalmas eszközzel, a kijelölt helyen, meghatározott módon, a tömeg- és méretkorlátozás figyelembevételével szabad.
- A hulladékot csak az erre kijelölt edényben, vagy helyen szabad tárolni. A termelési és a kommunális hulladékot elkülönítve kell tárolni.
- A telephelyen a járműközlekedés megengedett maximális sebessége 10 km/óra, épületen belül 5km/óra, minden egyéb esetben a KRESZ szabályai szerint kell közlekedni.
- Ott, ahol munkát egyedül végezni nem szabad, vagy a munkavégzésre vonatkozóan egyéb korlátozás van érvényben, a közvetlenül irányító vezetőnek gondoskodnia kell arról, hogy a munkát végző személytől látó/halló távolságban a munkafolyamatot ismerő, a beavatkozásra kioktatott személy tartózkodjék a munkavégzés teljes időtartama alatt.

- Ott, ahol munkát egyedül végezni nem szabad, vagy a munkavégzésre vonatkozóan egyéb korlátozás van érvényben, azt a munkautasításban (technológiai, műveleti, kezelési, karbantartási) rögzíteni kell.
- A felügyelettel megbízott személy a felügyeleten túlmenően munkát nem végezhet. A megfelelő felügyelet megszervezése a tevékenységért felelős vezető kötelessége.
- A telephelyen kívüli munkavégzés esetén pontosan rögzíteni kell azt, hogy hogyan teremtik meg a biztonságos és az egészséget nem veszélyeztető munkavégzés feltételeit, különös tekintettel a következőkre:
  - a munkairányító és a felügyeletet ellátó személy kijelölése és feladatainak meghatározása;
  - védőeszközök, munkaeszközök biztosítása, a használat ellenőrzése;
  - munka- és tűzvédelmi oktatás;
  - vészhelyzeti intézkedések és eljárások;
  - munkabalesetek bejelentése, kivizsgálása, a munkavégzés felfüggesztése.
- Ha a telephelyen egyidejűleg több külső munkáltató dolgozik, a munkavégzést össze kell hangolni, és a felelősséget, eljárásokat a szerződésben rögzíteni kell.
- A külső személyek által igénybe vett munkaterületet el kell határolni, ill. meg kell jelölni. A munkaterület biztonságos állapotáról az átadás előtt az intézmény - szerződésben megjelölt - illetékes alkalmazottja köteles gondoskodni, az átadási állapotnak az átadási nyilatkozatban való rögzítéséről.
- Veszélyhelyzetben az illetékes vezető jogosult a külső személyek munkavégzését leállítani, a személyek evakuálásáról intézkedni, valamint a vészhelyzet megszűnése után a munkavégzés folytatását engedélyezni.
- Túlórában, munkaszüneti napon engedélyezett munkavégzésnél a főmunkaidőben végzett tevékenységre érvényes munkavédelmi előírásokat kell betartani.
- A rendkívüli körülmények között végzett munkavégzést, amikor a normális üzemvitelre érvényes biztonsági előírásokat érvényesíteni nem lehet, az intézmény vezetőjének engedélye után, felügyelet mellett szabad csak végezni, a következők betartásával:
  - megfelelő szakmai, és munkavédelmi felkészültségű munkairányítót és munkát végző személyt kell kijelölni;
  - menekülési utat és mentőfelszerelést, ill. védőeszközöket kell biztosítani;
  - indokolt esetben (ha a helyzet bekövetkeztére számítani lehet) a tevékenységre munkautasítást kell készíteni, és az abban foglaltak szerint kell eljárni.
- Vegyi anyagot bevételezni, tárolni csak biztonsági adatlap és termékcímke megléte esetén szabad. A címke nélküli, vagy a jelölés alapján nem egyértelműen azonosítható vegyi anyagot ismeretlennek kell tekinteni, és az azonosítás megtörténtéig nem használható fel.

- Munkaeszközöket csak magyar nyelvű üzemeltetésű dokumentáció, kezelési utasítás megléte esetén szabad működtetni. A technológiához technológiai, a veszélyes vagy fokozott minőségi követelményekkel terhelt munkafolyamatokhoz műveleti utasítást kell készíteni. Az utasításokat folyamatosan aktualizálni kell. Nem kell utasítást készíteni azokhoz a munkaeszközökhöz, amelyek biztonságos kezelése alapvető szakmai jártasságként elvárható, valamint azokhoz a munkafolyamatokhoz, technológiákhoz, amelyek baleseti kockázata igen csekély, és elvégzésük szakképzettségi ismereteken túl különös ismereteket nem igényel.

3.3 Az alkalmazás és foglalkoztatás feltételei

3.3.1 Az orvosi vizsgálatok rendje. A foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás igénybevétele

- Intézményünk **foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás** igénybevételével biztosítja munkavállalói részére a munkaköri-, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság (ha szükséges, akkor záró-vizsgálat) elvégzését. A vizsgálatokat akkor is el kell végeztetni, ha a munkavállaló egészségügyi- vagy munkakörülményei megváltoztak, megváltoznak és ezt a változás szükségessé teszi.
- A foglalkozás-egészségügyi szolgáltató közreműködik az egészséges munkakörnyezet kialakításában, ellátja az Mvt. 58. § (3) bekezdésében előírt felvilágosító tevékenységet. Ennek keretében:

A 33/1998. (VI.24.) NM rendeletben szabályozottak szerint végzi a munkaköri alkalmassági vizsgálatokat, időszakos vizsgálatok esetében a munkaköri kockázati tényezőktől függően a rendeletben meghatározott gyakorisággal.

Azon munkakörökben, melyekben nincsenek jelen a 33/1998. NM rendelet által az időszakos vizsgálatok tekintetében szabályozott kockázati tényezők, amennyiben az egészségi állapot alapján gyakoribb vizsgálat nem indokolt, az időszakos vizsgálatok gyakorisága életkor szerint:

Évenként:

- 18. életévüket be nem töltött fizikai dolgozókat,
- 50. életévüket betöltött minden dolgozót.

Kétévenként:

- 40-50. év közötti életkorú dolgozókat.

Háromévenként:

- 18-40. év közötti életkorú dolgozókat.

Az intézmény tevékenységéről készült kockázatértékelés, annak éves rendszeres és rendkívüli felülvizsgálatai alapján állítja össze, illetve módosítja a foglalkozás-egészségügyi vizsgálatok rendjét.

Képernyő előtti munkavégzés esetén az 50/1999. (XI. 3.) EüM rendelet szerint jár el:

- A munkavállaló látásának 50/1999. EüM rendeletben meghatározott vizsgálatát a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatást nyújtó orvos (a továbbiakban: orvos) az évenkénti időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálat keretében végzi el, és indokolt esetben a munkavállalót szemészeti szakvizsgálatra utalja be.
- Ha az orvos megállapítja, hogy a munkavállaló részére a képernyő előtti éleslátást biztosító szemüveg biztosítása szükséges lehet, a munkavállalót az 50/1999. (XI.3.) EüM r. 1. számú melléklet szerinti beutalóval utalja be a szemészeti szakvizsgálatra. A beutalóban fel kell tüntetni a képernyő előtti éleslátást biztosító szemüveg használatát szükségessé tevő munkakör megnevezését, és annak a szakvizsgálathoz szükséges mértékű leírását is.
- Az orvos a munkavállalót szemészeti szakvizsgálatra utalja be a következő esetekben:
  - a 50/1999. (XI.3.) EüM r. 2. számú mellékletben meghatározott, panaszokat okozó látórendszeri eltérések fennállásának valószínűsége esetén,
  - ha a munkavállalót olyan munkakörben foglalkoztatják, ahol a munka végzése során váltakozva kell a különböző távolságban lévő tárgyakra fókuszálnia,
  - az előzetes munkaköri alkalmassági vizsgálatnál, panaszmentesség esetén is, ha a munkavállaló korábban képernyő előtti munkát nem végzett.
  - A foglalkozás-egészségügyi orvos a munkavállalót szemészeti szakvizsgálatra beutalhatja az előző pontban foglalt eseteken kívül is, különösen, ha egyéb, panaszokat okozó látórendszeri eltérések valószínűsége áll fenn.
- Közreműködik az egészségügyi kockázatok felmérésében, szakmai véleményezésében.
- Javaslatot tesz munkahigiénés vizsgálatok elvégeztetésére: munkakörnyezeti műszeres vizsgálatokra, ill. biológiai expozíciók szűrővizsgálatára.
- Elvégezteti a szükséges szakorvosi vizsgálatokat.
- Elvégzi a foglalkozási megbetegedések, fokozott expozíciós esetek bejelentését, kivizsgálását.
- Elvégzi, közreműködik a munkavégzés egészségkárosító hatásainak vizsgálatában.
- Elvégzi, közreműködik az egyéni védőeszközökkel kapcsolatos tanácsadásban.
- Elvégzi, közreműködik a munkavállalók munkakörülményeivel kapcsolatos, egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkavégzést érintő kérdésekkel összefüggő felvilágosításban.
- Közreműködik a munkahelyi veszélyforrások feltárásában.
- Közreműködik a munkaegészségügyi, -fiziológiai, -ergonómiai, -higiénés feladatok megoldásában.
- Közreműködik az elsősegélynyújtás megszervezésében és az elsősegélynyújtók szakmai felkészítésében.

- Közreműködik az intézmény katasztrófa-megelőző, -elhárító, és -felszámoló tevékenységében.
- Közreműködik a rehabilitációs feladatok megoldásában.
- Évente legalább egy alkalommal szemlét tart a munkahelyen.
- Az igazgató kérésére szakmai véleményt ad új beruházások, átalakítások, technológiai módosítások esetén.
- A munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálatának előkészítésével, biztosításával kapcsolatos feladatokat minden telephelyen a munkahelyi vezető látja el, a vonatkozó jogszabályok követelményeinek megfelelően az alábbiak szerint:
    - gondoskodik a szükséges nyomtatványok beszerzéséről,
    - gondoskodik az alkalmassági vizsgálatra való küldés megszervezéséről (a munkavállaló értesítése, a foglalkozás-egészségügyi szolgáltató értesítése, alkalmassági igazolásból másodpéldány leadása az Igazgatóság részére),
    - felfekteti az alkalmassági vizsgálatok nyilvántartását, folyamatosan és naprakészen vezeti azt,
    - kapcsolatot tart a feladat eredményes ellátása érdekében a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatóval, az érintett munkavállalóval, az érintett munkavállalót foglalkoztató egység vezetőjével,
    - gondoskodik a rehabilitációs tevékenység ellátásáról.
- Az intézmény munkavállalói kötelesek részt venni a foglalkozás-egészségügyi orvosi vizsgálatokon és közreműködni az eredményes vizsgálatok érdekében.

A munkavállalók által eltitkolt – a munkáltató által nem ismert - betegségből, egészségügyi problémából eredő következményekért a munkáltató felelősséget nem vállal!

3.3.2. Szakképzettség, továbbképzés biztosítása

- Az új felvételes és az - ideiglenesen, véglegesen - áthelyezett munkavállalók esetében a humánpolitikai előadó a vonatkozó jogszabályok követelményeinek figyelembevételével gondoskodik a szakképzettségre vonatkozó előírások betartásáról.
- A képzettség igazolására csak eredeti vagy hiteles másolatban leadott okmány fogadható el. Bizonytalanság esetén az okmány kiállítójától kell igazolást kérni.
- A szükséges szakképzettség megítélésének megfelelősége érdekében - ha szükséges - az adott szakképzésért felelős minisztériumtól kell állásfoglalást kérni.

3.3.3 Munkavédelmi képzés, továbbképzés, oktatás követelményei

- A jogszabályok, szabványok változásainak értelmezésével kapcsolatosan, ha szükséges szakértőt kell igénybe venni.
- Az Mvt. 55. § (1) bekezdésének végrehajtása érdekében az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés elméleti és gyakorlati ismereteit a munkavállalóink részére az alábbiak szerinti kell biztosítani.
- Munkába álláskor - a tényleges munkavégzést megelőzően - minden munkavállaló **elméleti munkavédelmi oktatást** kap. Az oktatást a munkahelyi vezető tartja. Az oktatás elsajátítása után az **3. sz. mellékletnek** megfelelő nyilatkozatot teszik a munkavállalók.
- Elméleti munkavédelmi oktatás keretében kell a szükséges ismereteket megismertetni az MSZ hatálya alá tartozó területen munkát végző, az igazgatóságunkkal munkaviszonyban nem lévő személyekkel. Az oktatásról bizonylatot kell készíteni. Tartja az igazgató által megbízott személy.
- A gyakorlati munkavédelmi oktatás anyagát a munkakör és a szakmai-, területi sajátosságok figyelembevételével az önálló munkaterület vezetője állítja össze.
- A gyakorlati munkavédelmi oktatás szempontjai:
  - a munkaterület, munkahely, munkaidő, pihenőidő, étkező- és dohányzóhely, szociális létesítmények, közlekedési utak, ki- és bejáratok, vészkijáratok, menekülési útvonalak, stb. bemutatása, használati követelmények ismertetése;
  - a renddel, a biztonsággal, egészségügyi követelményekkel, az öltözettel, a ruházattal kapcsolatos konkrét információkat;
  - a munkavégzés során használatos eszközöket és alkalmazásuk módját, a munkavégzés és a termelőeszközök veszélyeit, a veszélyes anyagokat, a veszélyes helyeket, a biztonsági berendezéseket, a villamos főkapcsolókat és azok kezelését;
  - az elsősegélynyújtó helyeket, az elsősegélynyújtás módját és lehetőségeit;
  - a munkavégzés során kötelező védőruha, egyéni védőfelszerelés használatának szabályait;
  - az adott munkakörre, munkahelyre vonatkozó egyéb speciális követelményeket.
- A gyakorlati munkavédelmi oktatást olyan színvonalon kell megtartani, hogy az oktatott személy a készség szintjén el tudja sajátítani az oktatási anyagot.
- Az elméleti és gyakorlati munkavédelmi oktatást munkaterület vezetője bizonylatolja a **Munkavédelmi oktatási nyilvántartás** kitöltésével, amelyen a kioktatott munkavállalóknak aláírásukkal kell igazolniuk az oktatás megtörténtét **(4. sz. melléklet).**
- A **rendkívüli munkavédelmi oktatást** a megyei múzeumigazgató rendeli el az intézet egészére vonatkozóan, ha:
  - ezt indokoló munkabaleset, foglalkozási megbetegedés, műszaki havária következett be,

- a munkavédelmi szabályok jelentősen megváltoztak,
- a munkahely vagy a munkakörnyezet megváltozik.

Az önálló gazdasági egység vezetője rendeli el, ha:

- a munkaeszközt átalakítják,
- új munkaeszközt állítanak üzembe,
- új technológiát vezetnek be,
- új (veszélyes) anyag felhasználását kezdik meg és ez a munkavállalók biztonságára és egészségére hatással lehet, valamint akkor, ha a munkavállaló valamilyen okból 6 hónapon túl nem dolgozott.

o A rendkívüli munkavédelmi oktatásról nyilvántartást kell vezetni.

3.5 A védőruházat, egyéni védőeszközök, védőital, tisztálkodási szerek biztosítása

3.5.1. Az intézménynél az egyes tevékenységekhez ezen utasítás **2. sz. melléklete** szerinti **egyéni védőeszközöket** kell biztosítani, amit a munkavállaló köteles használni.

o A védőruhák, egyéni védőeszközök kiadása, használatuk ellenőrzése a közvetlen munkahelyi vezető feladata. A védőeszközök, védőruhák kiadásáról, leadásáról nyilvántartást kell vezetni, a munkavállalónak az átvétel/leadást aláírásával igazolni **(2. sz. melléklet)**.

o A megfelelő használat (a napi ápolás és karbantartás) a munkavállaló feladata.

o A védőruhák, egyéni védőeszközök beszerzéséről, mosatásáról, védőképességük megtartásáról, cseréjéről – a munkahelyi vezető közreműködésével - az igazgatóság gazdasági osztálya gondoskodik.

3.5.2. Védőitalról kell gondoskodni a 3/2002. (II. 8.) SzCsM-EüM együttes rendelet alapján az alábbiak szerint:

„7. §

(8) (…) A munkahely hidegnek minősül, ha a várható napi középhőmérséklet a munkaidő 50%-nál hosszabb időtartamban, szabadtéri munkahelyen a +4 °C-ot, illetve zárttéri munkahelyen a +10 °C-ot nem éri el.

(...)

(10) Ha a munkahelyi klíma zárttéri és szabadtéri munkahelyen a 24 °C (K) EH értéket meghaladja, a munkavállalók részére igény szerint, de legalább félóránként **védőitalt kell biztosítani**. A folyadékveszteséget általában 14-16 °C hőmérsékletű ivóvízzel kell pótolni. E célra alkalmas azonos hőmérsékletű ízesített, alkoholmentes ital is, amelynek cukortartalma az ital 4 súlyszázalékát nem haladja meg, vagy amely mesterséges édesítőszerrel ízesített.

(12) A védőital és a tea elfogyasztásához legalább a dolgozók létszámát elérő mennyiségben, személyenként és egyéni használatra kiadott ivópoharakról kell gondoskodni. A védőital,

valamint a tea készítése, tárolása, kiszolgálása a közegészségügyi követelmények betartása mellett történhet."

3.5.3 Tisztálkodási szerek és eszközök

- A munkahelyeken kézmosószerek, papírtörölköző állnak rendelkezésre folyamatosan, melyek használata kötelező.
- A takarítást külső szolgáltató végzi.

3.6 A munkavégzésre vonatkozó szabályok

3.6.1 Általános rendelkezések

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés szabályainak betartását, azok elmulasztásának következményeit a munkaköri leírásokba, **munkaszerződés**ekbe be kell építeni.

A munkaköri leírás szerinti feladatokat a **MSZ** előírásainak teljesítésével kell megvalósítani. A kapcsolódó legfontosabb követelmények a következők:

- A munkahellyel, a munkavégzés **tárgyi** feltételeinek biztosításával kapcsolatos feladatok;
- A munkavégzés **személyi** feltételeivel kapcsolatos feladatokat;
- A munkavállalók vagy képviselőik **bejelentés**eivel kapcsolatos feladatok;
- A munkatevékenység **szervezési** követelményeit szolgáló feladatok;
- A munkabalesetek, foglalkozási megbetegedések **megelőzés**ére vonatkozó követelmények. Baleset bekövetkezése esetén: a bejelentés-, kivizsgálás- és nyilvántartás feladatait.

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében a következő előírásokat **minden munkatársnak** be kell tartani:

- A munkahelyén mindig a **munkavégzésre alkalmas állapotban** jelenjen meg és munkavégzés közben a munkájára koncentráljon.
- Teljes körűen ismerje meg munkájának szabályait, fogásait, különös tekintettel a **munka- és tűzbiztonságra.**
- Tartson folyamatosan **rendet és tisztaságot.**
- Viselje, alkalmazza a **munkabiztonsági eszközöket, védőruházat, egyéni védőeszközöket, felszereléseket**, ha elhasználódnak, cserélje ki azokat.
- Vegye észre és jelezze az összes olyan körülményt, tárgyat, eszközt, anyagot, felszerelést, amely nem elég biztonságos, figyelmeztesse azt, aki ilyen helyen vagy körülmények között dolgozik, és egyúttal jelezze a munkahelyi vezetőnek is.
- A biztonság javítására vonatkozó javaslatait haladéktalanul terjessze elő vezetőjének.
- Azonnal **jelezzen minden balesetet és tüzet,** illetve baleseti- vagy tűzveszélyt és egyúttal kezdje meg az elhárítását, a megelőzését.

- **Ismerje meg** a **riasztás, mentés és a menekülés szabályait**. Havária, (természeti vagy műszaki katasztrófa) esetén - kellő begyakorlottsággal - tudja alkalmazni ezeket az előírásokat.

3.6.2 Konkrét követelmények

- Az intézmény minden munkavállalója köteles a munkahelyén - a számára előírt időpontban - **szellemileg, fizikailag és egészségügyi szempontból** a munkára alkalmas állapotban (munkaruha, védőruha, egyéni védőeszköz, stb.) megjelenni.
- Minden munkavállaló köteles a közvetlen vezetőjének jelezni, ha a munkakezdés előtt vagy közben olyan gyógyszert, szert fogyasztott, ami a koncentrálóképességét, a reflexeit, az idegállapotát károsan befolyásolja. Ez a kötelezettség a munkatársra is vonatkozik, ha tudomást szerez a fentiekről. A fáradtság, levertség, posztalkoholos (másnapos) állapot szintén jelzési kötelezettséggel jár.
- Alkohol vagy bármilyen más ajzó- vagy nyugtatószer hatása alatt munkára jelentkezni tilos! A munkahelyi vezetőnek jogában áll minden dolgozó vagy alkalmazott ellenőrzése. Amennyiben az ellenőrzés pozitív eredményt ad, **a munkavégzést azonnal fel kell függeszteni!** A munkavállalót el kell tiltani a munkavégzéstől.
- Minden munkavállaló a **munkakörének megfelelő egyéni védőeszközt** köteles használni.
- Ha bármilyen **kétsége adódik** valamilyen munka elvégzésénél, **konzultáljon** előtte felettesével.
- **Ismerje meg** a védelmi berendezések helyét, alkalmazásuk módjait.
- **Tájékozódjon** a különböző típusú tűzoltó-készülékek elhelyezkedéséről az üzemben, illetve azok használatáról.
- **Használat előtt ellenőrizzen minden** szerszámot, gépet, járművet és egyéb **berendezést.**
- **Ne kísérelje** meg elektromos hiba kijavítását, ideiglenesen sem! Csak erősáramú villanyszerelő javíthatja azt ki.
- **Közlekedés közben legyen különösen óvatos** be nem látható fordulókban, minden esetben számítson arra, hogy szemben is közlekedik valami vagy valaki.
- **Legyen** rendkívül **óvatos** nedves vagy síkos talajon való közlekedés esetén.
- **Kerülje a futást** a munkavégzés során, mert veszélyt jelent önmagára, ugyanakkor félrevezetheti a többi munkavállalót is.
- Tilos utat lerövidíteni, **veszélyes helyeken keresztül** azok **fölött** vagy **alatt** áthaladni.
- **Lépcsőn** való fel- vagy lefelé haladáskor közlekedjen **óvatosan**, használja a korlátot.
- Bizonyosodjon meg arról, hogy a **gépek vagy berendezések ki legyenek kapcsolva** mielőtt beállítást, javítást, karbantartást, tisztítást végez rajtuk vagy karbantartja azokat! Ilyen esetekben:

A BEKAPCSOLÁS LEHETŐSÉGÉT AKADÁLYOZZA MEG!

- Csak olyan berendezésekkel dolgozzon, amelyekre **kiképezték,** amelynek használatát **ismeri,** s amire **engedélye van.**
- A gépek **védőberendezéseit eltávolítani** csak **munkahelyi vezetője engedélyével** szabad! Üzemelő munkaeszközről utasításra sem távolíthatja el a védőberendezést, nem iktathatja azt ki.
- A munkaeszközöket, berendezéseket, gépeket a kezelési, technológiai utasításokban, az üzemeltetési dokumentációban előírt szabályok szerint kell üzemeltetni. Ezekről a szabályokról az adott munkavállaló munkahelyi vezetője ad felvilágosítást.

3.6.3 Rend és tisztaság

Az **üzemi biztonság** a renden és a tisztaságon a személyi és környezeti higiénián alapul. Minden munkatárs kötelessége a tisztaság és a rend **megőrzése.** Ennek érdekében:

- A munkaterületeket folyamatosan tisztán és rendben kell tartani!
- Mozgó, forgó, üzemelő berendezést csak a leállítás és a teljes megállás után lehet takarítani. Az újraindítást meg kell akadályozni!
- Minden hulladékot, papírmaradékot, papírpoharat, cigarettacsikket az erre rendszeresített tárolóba kell helyezni.
- **Tisztán kell tartani a padlót,** el kell takarítani, el kell távolítani minden hulladékot, anyagot, olajat, zsírt, vizet stb., ami veszélyt okozhat.
- Az anyagokat úgy kell elhelyezni, hogy ne jelentsenek balesetveszélyt!
- Minden munkaeszközt, berendezést és anyagot a kijelölt helyen és az előírások szerint kell tartani és tárolni.
- **Az átjárókat, vészkijáratokat a közlekedési utakat és a tűzoltó-készülékhez, elektromos elosztóhoz, elsősegélyhelyhez vezető utakat mindig szabadon kell hagyni!** Ezek az utak, helyek még ideiglenesen sem zárhatók le!
- Az **olajos- vagy gyúlékony anyagokat**, a veszélyes hulladékot a **megfelelő edénybe**, tartályba kell elhelyezni!
- Rendeltetésszerűen kell használni az étkezőt, ebédlőt, öltözőt, a zuhanyzót és a WC-t, meg kell óvni azok rendjét és tisztaságát!
- Minden munkavállaló tartsa tisztán munkaruháját, gondozza megfelelően védőruháját.

3.6.4 Anyagmozgatás

Ha súlyt fizikai erővel vagy mechanikus berendezés segítségével emelni kell, a következő szabályokat kell betartani:

- Mielőtt folyamatos kézi anyagmozgatási munkához kezd, **"melegítsen be"!** Fokozatosan növelje a terhelést, mert bemelegítés nélkül izmai rándulásnak, húzódásnak vannak kitéve.
- Amennyiben a munkavégzés megengedi, akkor **használja ki a lendületet** is anyagmozgatáskor. Soha ne emeljen túl nehéz vagy túl nagy és nehezen kezelhető terhet!
- Földön lévő terhet **hajlított térddel és egyenes derékkal** emeljen fel, a láb izmait használja teheremeléskor és ne a hátizmokat! Kímélje a derekát!
- Biztos **egyensúlyban legyen**, mielőtt súlyt emel!
- Kerülje az olyan súlyok emelését, amelyeket mellmagasságnál magasabbra kell emelni!
- Emeléskor a súlyt a testéhez lehető legközelebb tartsa!
- Ne kezeljen vagy szállítson olyan anyagot, ami elveszi a kilátást!
- Tartson megfelelő távolságot a szállítandó anyag és a fix tárgyak között szállítás vagy berakodás közben!
- Ne kezeljen anyagokat, ha csúszós kesztyűt visel!
- **Ne kerüljön soha a szállított anyag és egy rögzített tárgy vagy a fal közé!**
- **Ne használja a tárolóedényeket létra, pódium gyanánt!**
- A gyúlékony, illetve veszélyes anyagokat az arra szolgáló edényekben tartsa és szállítsa!
- Ismerje meg és tartsa be az anyagmozgatással kapcsolatos szabályokat és eljárásokat!
- **Használjon mindig** olyan **egyéni védőeszközt,** amit a mozgatandó anyag tulajdonságai (fizikai, kémiai) szükségessé tesznek.

Anyagmozgatási normák (teheremelés és szállítás segédeszköz nélkül)

- A 18 éven felüli férfi legfeljebb 50 kg-ot emelhet és vihet. A szállítási távolság 50 kg-ig sík terepen 90 m, 10 %-os emelkedés mellett 30 m. Az 50 kg-nál kisebb terhek arányosan nagyobb távolságra szállíthatók.
- Lépcsőn legfeljebb 3 m magasságig 50 kg-os teher szállítható. Ennél magasabb szintre a 18 éven felüli férfi sem vihet saját kézi szerszámán kívül más terhet.
- A 200 kg és ennél súlyosabb osztatlan terhek emelését, szállítását, rakodását megfelelő szállító-, illetve rakodóeszközzel szabad végezni.

Csoportos kézi anyagmozgatás esetén az anyagmozgatásban résztvevőket ki kell jelölni, **egy fő** munkavállalót meg kell bízni az **irányítással**, meg kell beszélni az anyagmozgatást végzőkkel a szállítási **útvonalat** és a **vezényszavakat, jelzéseket.**

Tehergépkocsik, kamionok rakodása

A ki- és berakodást akkor lehet megkezdeni:

- **ha a** rakodásra váró **jármű** (szerelvény) **megállt** a rakodásra alkalmas kellő nagyságú helyen,
- ha a tehergépkocsi vezetője **leállította a motort** és **rögzítette a gépjárművet** (a független pótkocsi rögzítésére is szükség van, ha automatikusan nem fékeződik be, a kézifék behúzásán kívül elmozdulás ellen rögzítő sarukat kell alkalmazni a járművezetőknek),
- ha a rakodás részleteit illetően (sorrend, súlyelosztás stb.) **megegyezett a tehergépkocsi vezetőjével,**
- különleges rakomány kezelése esetén **megismerte** a vonatkozó előírásokat,
- ha a rakodás veszélyes közelében **nem tartózkodik senki,** (az irányító személy is csak a **veszélyzónán kívül** tartózkodhat!)
- ha a rakodási terület - a munkavégzéshez szükséges mértékben – **megvilágított, ("LÁTNI ÉS LÁTSZANI")**
- a tehergépkocsival **hátramenetben** csak akkor szabad közlekedni, ha valaki irányítja a manőver végrehajtását,
- veszélyes tevékenység a **pótkocsi visszakapcsolása** a vontató járműre, ez a gépkocsivezető feladata.

Ön csak a pótkocsira való rátolatást irányíthatja! Nem tartózkodhat a pótkocsi és a "gépes" szerelvény között!

A rakodóhelyre tolatással történő beállás a járműmozgatások közül az egyik legveszélyesebb manőverezés!

A legfontosabb szabályok:

- A teherszállító gépjármű vezetője nem lát a kocsi mögé, a tükrökből is csak a kocsi melletti területeket érzékeli, ezért tolatni csak olyan **irányító személy** jelzései alapján szabad, aki jól belátja a gépkocsi mögött és a körülötte lévő területet. Fontos, hogy a **gépkocsi vezetője** a tolatás teljes ideje alatt **jól lássa** ezt a személyt.
- Csak tükör használatával tolatni TILOS!
- A tolatás során alkalmazni szükséges jelzéseket előre egyeztetni kell. Bárkinek, az **"állj"** jelzésére azonnal meg kell állni.
- Csak óvatosan, igen lassú tempóban (2-3 km/óra) szabad a tolatást végezni.
- A gépkocsivezető felelőssége nem csökken azzal, hogy irányító személy segítségét veszi igénybe.
- Az irányítást végző személy a beállás megkezdése előtt győződjön meg arról, hogy a jármű mozgatásának nincs akadálya, egyidejűleg a környezetben tartózkodók figyelmét is fel kell hívnia a veszélyre.
- Irányítási feladattal csak olyan személyt lehet megbízni, aki képes a feladat elvégzésére.
- Az autó billenthető rakodó felületén szállítás és rakodás közben nem tartózkodhat senki!

Rakodási helyek, rakodási területek

- Ne engedjen idegent, – aki nem ott dolgozik – a rakodási területre!
- **A FELEMELT TEHER ALATT NEM TARTÓZKODHAT SENKI!**
- A rakodást azok a munkavállalók végezzék, akiket megbíztak ezzel a munkával!
- **Használja a** munkavégzéshez előírt **egyéni védőeszközöket!**
- Ha nem egyedül végzi az anyagmozgatást, akkor "kijelölés hiányában is" egyezzen meg munkatársaival, hogy ki az irányító.

3.6.5 Anyagtárolás

Függetlenül attól, hogy a mozgatás kézi erővel vagy mechanikus eszközzel történik, minden munkatárs köteles a következő előírásokat betartani:

- Bizonyosodjon meg arról, hogy az anyagok - mielőtt egymásra rakja őket - biztonságosan **(egyensúlyban)** legyenek! (Alul legyenek a nagyobb térfogatú és tömegű anyagok, felül a kisebbek.)
- Ne rakjon egymásra több anyagot, mint amit veszélytelenül kezelni lehet.
- **Kösse össze** az anyagokat, ha lehet, ha kell, **rögzítse** azokat!
- **A tárolási területet soha ne terhelje túl!** Mindig jelezze táblával a padozat, polc, födém stb. teherbíró képességét.
- Vizsgálja meg minden esetben, hogy az egymás közelében (mellett, alatt, felett, stb.) tárolt anyagok **nincsenek-e káros hatással egymásra,** nem lépnek-e reakcióba egymással.
- **Rögzítse** azokat a tárgyakat, amelyek elgurulhatnak vagy elcsúszhatnak!
- **Éghető, gyúlékony és veszélyes anyagot csak a kijelölt helyeken szabad tárolni!**
- Győződjön meg a **tároló hely alkalmasságáról,** mielőtt oda anyagot rak le.
- Ne rakjon anyagot elektromos kábelre vagy annak közelébe!
- Anyagot fűtőtesttől, elektromos elosztótól és kapcsolótól legalább egy méterre kell elhelyezni.
- **A tűzoltófecskendő megközelítését az anyagtárolás nem akadályozhatja!**
- Közlekedési úton, kijáratban, vészkijáratban még **átmenetileg se** tároljon anyagot, ha az akadályozza a közlekedést.
- Vegyszereket, maró, mérgező anyagokat a vonatkozó előírások szerint kell tárolni.

A legfontosabb anyagtárolási követelmények

- Anyagokat terjedelmük, fajtájuk, alakjuk, súlyuk, mennyiségük, egyéb fizikai és vegyi tulajdonságuk, egymásra hatásuk, a tároló hely megengedhető maximális teherbírása és a tűzrendészeti és a környezetvédelmi előírások figyelembevételével, veszélymentesen kell tárolni.

- Anyagok, tárgyak tárolásánál biztosítani kell azok veszélymentes lerakásának és elszállításának a lehetőségét.
- Sérült anyagot, göngyöleget a rakatban elhelyezni nem szabad, tárolásukról külön kell gondoskodni.
- Olyan anyagokat, amelyekből hegyes, éles részek (pl.: szegek) állnak ki, tárolás előtt ezektől mentesíteni kell, vagy veszélymentes tárolási módot kell biztosítani.
- Fűrészáru (palló, deszka, léc, stb.) rakatokban történő tárolásánál az egyes sarokban csak azonos vastagságú anyagok lehetnek. A rakatok szélessége a rakatmagasság 0,6 - szeresénél kevesebb nem lehet.
- Rakatméretek:
  - Táblaüvegeket keskeny rekeszeket tartalmazó állványon élre állítva, vagy szállítható rekeszekben kell tárolni.
  - Betoncsöveket a palástjukon 1,2 m magasságig halmozva és rögzítve szabad tárolni.
  - Vasgerendákat legfeljebb 1,0 m magasan szabad tárolni, soronként megfelelő méretű és teherbírású alátétekkel.
  - Előre gyártott vasbeton elemek tárolási módját a gyártó üzem köteles meghatározni, és a felhasználó rendelkezésére bocsátani.
  - Zsákok tárolási magassága legfeljebb 1,6 m lehet.

3.6.6 Közlekedés

Telephelyeken a **KRESZ szabályai** érvényesek

- A gyalogos közlekedés közben a következő fontosabb veszélyforrások fordulnak elő:
  - a járművek mozgása, közlekedése;
  - ismeretlen (kevésbé ismert) munkahelyeken való közlekedés (botlásveszély, csúszásveszély, beesési veszély stb);
  - a környezetből és az időjárásból adódó veszélyek; (pl. a kellő megvilágítás hiánya).
- A közlekedésre vonatkozóan egyértelmű jelzésekkel, táblákkal, feliratokkal stb. kell megvalósítani a munkavállalók, a látogatók és az igazgatóság területén más okból tartózkodó személyek tájékoztatását.

3.6.7 Létrák

A létrák különös veszélyt jelentenek, és a legnagyobb óvatossággal kell azokat használni. Minden munkatársnak be kell tartani a következő szabályokat:

- Megfelelő **méretű és minőségű** létrát használjon munkájához!
- **Jelezze** a sérült létrát felettesének és ne használja azt.

- **Kerítse el** azt a munkaterületet vagy kérje meg egyik munkatársát a felügyeletre akkor, ha létrát használ átjáróban, forgalmas helyen, közlekedési út felett.
- Ne másszon soha szétcsúszható létrára. A kétágú létrát lánccal vagy kötéllel kell a **szétcsúszás ellen biztosítani!**
- **Egy létrán** egyszerre csak **egy személy** dolgozhat!
- Használat után az arra kijelölt helyen tárolja a létrát!
- **Ne kísérelje meg meghosszabbítani** a túl rövid létrát úgy, hogy arra rátesz egy másikat.
- **Ne tegye** a létrát ládára, hordóra vagy egyéb **instabil dologra,** hogy magasabbra érjen! Inkább **használjon megfelelő, magasabb létrát!**
- **Ablakhoz, törékeny vagy instabil tárgyhoz, anyaghoz ne támasszon** a létrát, keressen más megoldást!
- **Rögzítsen** - eldőlés, **elborulás ellen** - minden támasztólétrát, amelynek a magassága több mint 3 m!
- Ha egy épület, vagy berendezés tetejére akar felmenni létra segítségével, bizonyosodjon meg arról, hogy a létra legalább 75 cm-rel **magasabb legyen** az elérendő célnál!
- **A létrát csak rendeltetésszerűen szabad használni!** Ne használja anyagtárolásra vagy anyagszállításra, esetleg más célra.
- A hordozható támasztó létrákat úgy kell használni, hogy a létra lába és azon függőleges fal sík között, amihez támasztja, a létra magasságának maximum egy negyede legyen a távolság! (Tehát a 4 m-es létra esetén maximum 1 m-re lehet a faltól.) Kivételt képez a rögzített létra.
- A létrákat úgy kell elhelyezni, hogy a **lábai jól feküdjenek** fel, **ne csúszhassanak el!**
- A normál létra legfelső két fokát nem szabad létrafokként használni! Tehát: **ne menjen feljebb a létra fölülről számított harmadik fokán túl!** Ezek a létrafokok csak a kapaszkodásra szolgálnak.

3.6.8 Veszélyes munkahelyek, veszélyes tevékenységek

- Veszélyes munkahelynek és veszélyes tevékenységnek minősül:
  - a magasban végzett munkák,
  - az erősáramú villamos berendezéseken végzett munkák,
  - a veszélyes anyagokkal/készítményekkel végzett munkák,
  - a gázpalackok cseréje.
- Magasban végzett munkának minősül minden olyan tevékenység, ahol a munkát végző személy 2,00 m-nél magasabban tartózkodik és nincs kiépített védelem a leesés, lezuhanás megakadályozására. Ezekben az esetekben gondoskodni kell a leesés megakadályozásáról (biztonsági öv, biztonsági heveder, zuhanásgátló, korlát, állvány stb.).

- Erősáramú villamos berendezésen csak erősáramú villanyszerelő végezhet munkát. Feszültség alatt vagy feszültség közelében végzett tevékenység esetén az áramkörből való mentésből és az áramütést követő elsősegélynyújtásból vizsgázott segítő jelenléte is szükséges.
- A veszélyes anyagokkal, készítményekkel végzett munkák során a veszélyeztető kockázatokat a munkavégzésre vonatkozó utasítás betartásával, a szükséges és előírt egyéni védőeszközökkel, személyi és környezeti higiénia biztosításával kell megelőzni.
- A gázpalackok cseréjét csak a kijelölt munkavállaló végezheti. Minden csere után vizsgálni kell, hogy a palackcserét követően szivárgásmentes-e a csatlakoztatás!

3.6.9 Dohányzási tilalmak, dohányzóhelyek

- Lásd: külön jogszabályban.

3.6.10 Túlmunka, munkaszüneti napon végzett munka

- Az a hatáskörrel rendelkező munkahelyi vezető, aki túlmunkát, munkaszüneti napon munkavégzést rendel el, köteles gondoskodni az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeiről.

3.6.11 Idegen gazdálkodó szervezet, személy munkavégzése (alvállalkozó, szolgáltató) az intézmény területi hatálya alá tartozó munkaterületén. A saját munkavállalóink más szervezet területén végzett munkája

- Különböző munkáltatók alkalmazásában álló munkavállalók, (vállalkozó, szolgáltató, stb.), együttes munkavégzésére csak **megállapodás** alapján kerülhet sor. Az együttműködő felek a szerződésben vagy annak mellékletében tartoznak szerepeltetni azokat a feltételeket, amelyekben előzetesen megegyeznek és az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkavégzés feltételeit garantálják.
- A szerződésben szabályozandó munkavédelmi és foglalkozás-egészségügyi követelmények:
  - a munkaterület átadásra kerül vagy nem,
  - az oktatásra vonatkozó kérdések (ki tartja, mikor, kinek és hogyan),
  - a két vagy több cég tevékenységének hatásai, biztonsági és egészségügyi kockázatai, azok megelőzése hogyan történik,
  - az ott és akkor szükséges egyéni védőeszközök meghatározása,
  - ellenőrzési kötelezettségek,
  - az utasítási hatáskörök tisztázása,
  - egymás eszközeinek, energiájának stb. használati szabályai,

- szociális létesítmények használata,
- mentés, elsősegélynyújtás,
- munkabaleset, foglalkozási megbetegedés, bejelentés, kivizsgálás, nyilvántartás.

o Tanuló, gyakornok foglalkoztatása csak szerződéskötés alapján történhet.

o A tevékenységünk során a helyismerettel nem rendelkező ügyfelekre mindig tekintettel kell lenni. Amennyiben egy munkaterületen több cég munkavállalói végeznek munkát és a tevékenységük káros hatással lehet egymásra, akkor a cégek között koordinálni szükséges a biztonság érdekében. (Építés kivitelezési tevékenység esetén biztonsági és egészségvédelmi koordinátor gyakorlati alkalmazása szükséges minden ott dolgozó cég, vállalkozó részéről!)

3.6.12 Az elsősegélynyújtás rendje

o Az elsősegélynyújtó helyeket táblával, piktogrammal ki kell jelölni.

o Az intézet minden önálló egységénél ki kell jelölni elsősegélyhelyet.

o Műszakonként legalább 1 fő képzett elsősegélynyújtót kell foglalkoztatni.

o A mentődobozok megfelelő eszközökkel és szerekkel való töltöttségét folyamatosan biztosítani kell. Ez a munkahelyi vezető feladata.

o A mentődobozok feltöltöttségét évente, de szúrópróbaszerűen rövidebb időközönként is ellenőrizni kell.

3.6.13 A mentés, riasztás rendje műszaki havária, természeti csapás, rendkívüli esemény bekövetkezésekor

o Az intézményre MENTÉSI- ÉS TŰZRIADÓ TERV- et kell készíteni.

o A terv tartalmazza:

- a riasztásra vonatkozó előírásokat a vezetők, a külső szervek és a közreműködő dolgozók vonatkozásában,
- a menekülésre (útvonal) vonatkozó előírásokat,
- a mentésre vonatkozó előírásokat,
- a rendkívüli helyzetben az irányítási hatáskörök gyakorlását,
- a kapcsolódó munkabiztonsági előírásokat,
- a kapcsolódó tűzvédelmi előírásokat,
- a kapcsolódó polgári védelmi előírásokat,
- a kapcsolódó foglalkozás-egészségügyi előírásokat,
- a kapcsolódó környezetvédelmi előírásokat stb.

o Az intézmény minden munkavállalójának ismerni kell - ha van ilyen előírás - a mentési terv rá vonatkozó részét.

- Évente legalább egy alkalommal - előre meg nem határozott időpontban - gyakoroltatni kell a riasztást.

3.7 A munkavédelmi eljárások rendje

3.7.1 Munkaeszközök biztonsági felülvizsgálata

- Az időszakos biztonsági felülvizsgálatok elvégzéséről a munkaeszköz üzemeltetője gondoskodik intézményünknél.
- Az időszakos biztonsági felülvizsgálatok bizonylatait az üzemeltető tartja nyilván.
- A vizsgálatok megfelelő színvonalát ellenőrzéssel kell biztosítani. Formális vizsgálat nem fogadható el. Ez az üzemeltető feladata.
- A felülvizsgálat során feltárt hiányok megszüntetéséért az üzemeltető a felelős. A hiányok megszüntetéséig a termelőeszköz nem használható.
- Rendkívüli biztonsági felülvizsgálatot írhat elő - javaslat alapján – az igazgató.

3.7.2 Belső ellenőrzés

- A **munkahelyi vezetők** folyamatos feladata a munkavégzés szervezési, tárgyi, személyi feltételeinek ellenőrzése, így különösen:
  - a munka kiadását megelőzően,
  - a munka megkezdésekor,
  - a munkavégzés során,
  - a munka befejezését követően.
- A munkahelyi vezetők ellenőrzéseik során talált hiányokat kötelesek:
  - megszüntetni saját hatáskörben,
  - intézkedni a más szervezeti egység hatáskörébe tartozó hiányok megszüntetésére (ügyrend szerint).
- Az **alkoholos állapot** megakadályozására végzett ellenőrzésre jogosultak a vezető beosztású munkavállalók.
- Az alkoholos állapot ellenőrzéséhez tanú jelenléte szükséges.
- Az ellenőrzés tényét az erre a célra rendszeresített naplóba kell bejegyezni, vagy jegyzőkönyvet kell készíteni.
- Ittas munkavállaló nem tartózkodhat a munkahelyen, gondoskodni kell arról, hogy elhagyja az intézmény területét.
- Alkoholos állapot ellenőrzése szükséges minden olyan esetben (munkabaleset, kvázi baleset, havária, károkozás, stb.) amikor az alkoholos állapot közrejátszhatott az esemény bekövetkezésében.

- Amennyiben a munkavállaló vitatja az alkoholszondás ellenőrzés eredményét, úgy köteles magát alávetni a véralkohol vizsgálatnak.
- Az alkoholszondás ellenőrzés történhet a munkáltató saját hatáskörében, illetve előzetes egyeztetés alapján a munkavédelmi szolgáltató közreműködésével. Az ellenőrzés feltétele mindkét esetben a szükséges eszközök (digitális vagy kémiai alkoholszonda, véralkohol vizsgálati doboz) és nyomtatvány (ittasság-vizsgálati napló) rendelkezésre állása a szabályszerű vizsgálat lefolytatásához.
- A **munkavédelmi és foglalkozás-egészségügyi szemléket** az alábbiak szerint kell megtartani intézményünknél:

  - A vezető vagy megbízottja

  évi két alkalommal tart szemlét:

  …….

  ……. sz. alatt telephelyein,

  évi egy alkalommal

  …….

  ……. sz. alatti telephelyeken.

  - A szemle alkalmával az ellenőrzött terület vezetője köteles jelen lenni és elősegíteni az ellenőrzést.
  - Az éves szemlén vesz részt: a foglalkozás-egészségügyi szolgáltató vezetője vagy megbízottja, ill. a munkavédelmi szolgáltató vagy megbízottja is.
  - Minden szemléről **jegyzőkönyvet kell készíteni**, melyben a feltárt hiány megszüntetéséért felelőst meg kell jelölni és határidőt kell adni az intézkedésre.
  - A határidő-módosítást **kérni kell**. Erre engedélyt - indokolt esetben – az igazgató adhat.
  - A munkavédelmi aktualitások ismeretében a megyei igazgató dönt a **rendkívüli** munkabiztonsági és munkaegészségügyi szemle megtartásáról.

3.7.3 A munkavédelmi ellenőrzések szempontjai

- Ellenőrzések során elsősorban a munkabiztonsági és munkaegészségügyi előírások érvényesülését kell vizsgálni, így különösen azt, hogy:
  - a munkahelyeken betartják-e az **MSZ** előírásait,
  - a munkahelyi vezetők hogyan tesznek eleget munkaköri kötelezettségeiknek,
  - a munkavállalók ismerik-e és betartják-e a munkavégzés szabályait, használják-e a védőeszközöket,

- a munkavállalók rendelkeznek-e a szükséges alkalmazási és foglalkoztatási követelményeknek megfelelő végzettséggel, képzettséggel, orvosi alkalmassági vizsgálattal, vizsgával, stb.
- a munkahelyek, eszközök, berendezések megfelelnek-e a követelményeknek, stb.
- a munkafolyamat megfelel-e a biztonsági előírásoknak.

o Az ellenőrzést végzők a hatáskörrel rendelkező vezető közreműködésével intézkedik a feltárt hiányok megszüntetésére.

3.7.4 Balesetek bejelentése, kivizsgálása, nyilvántartása

o Az intézménynél a **balesetekkel kapcsolatos fogalmak**at minden munkavállalónak ismerni szükséges. Ezek a következők:

- **Baleset:** az emberi szervezetet ért olyan egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be és sérülést, mérgezést vagy más (testi, lelki) egészségkárosodást, illetőleg halált okoz.
- **Munkabaleset:** az a baleset, amely a munkavállalót a **szervezett munkavégzés során vagy azzal összefüggésben éri, annak helyétől és időpontjától és a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül.**
- A **munkavégzéssel összefüggésben** következik be a baleset, ha a munkavállalót a foglalkozás körében végzett munkához (szervezett munkavégzés) kapcsolódó közlekedés, anyagvételezés, anyagmozgatás, tisztálkodás, szervezett üzemi étkeztetés, foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás és a munkáltató által nyújtott egyéb szolgáltatás, stb. igénybevétele során éri.
- **Nem tekinthető** munkavégzéssel összefüggésben bekövetkező balesetnek (**munkabalesetnek**) az a baleset, amely a sérültet a lakásáról (szállásáról) a munkahelyére, illetve a munkahelyéről a lakására (szállására) menet közben éri, kivéve, ha a baleset a munkáltató saját vagy bérelt járművével történt.

  Szervezett munkavégzés: a fogalom tartalma megtalálható a 8 – 9 oldalon.
- **Súlyos** az a munkabaleset (bányászati munkabaleset), amely

  a) a sérült halálát (halálos munkabaleset az a baleset is, amelynek bekövetkezésétől számított 90 napon belül a sérült orvosi szakvélemény szerint a balesettel összefüggésben életét vesztette), magzata vagy újszülöttjének halálát, önálló életvezetését gátló, maradandó károsodását okozta;

  b) valamely érzékszerv (vagy érzékelő képesség) és a reprodukciós képesség elvesztését, illetve jelentős mértékű károsodását okozta;

  c) orvosi vélemény szerint életveszélyes sérülést, egészségkárosodást okozott;

d) súlyos csonkulást, hüvelykujj vagy kéz, láb két vagy több ujja nagyobb részének elvesztését (továbbá ennél súlyosabb esetek) okozta;

e) beszélőképesség elvesztését vagy feltűnő eltorzulást, bénulást, illetőleg elmezavart okozott.

- **Üzemi baleset:** a munkavédelmi jogszabályok szerint munkabalesetek körébe nem tartozó - társadalombiztosítási szempontból üzemi balesetnek minősülő esetek a következők:

  a) a munkavállaló munkába vagy onnan lakására (szállására) menet közben bekövetkezett balesete,

  b) a társadalmi munka végzése közben bekövetkezett baleset,

  c) az egyes társadalombiztosítási ellátások igénybevétele során bekövetkezett baleset,

  d) az egyéni vállalkozót ért baleset,

  e) az egyéni vállalkozóként kiegészítő tevékenységet folytató személy balesete,

  f) a nevelési-oktatási és felsőoktatási intézmény, iskola, iskolarendszeren kívüli oktatásban, gyakorlati képzésben részesülő tanulóját (hallgatóját) - ide nem értve a külföldi állampolgárt - ért baleset,

  g) a szocioterápiás intézetben gyógykezelt elmebeteget, illetőleg szenvedélybeteget ért baleset,

  h) a fogvatartott (őrizetbe vett, az előzetesen letartóztatott, az elzárásra utalt, a szabadságvesztés büntetést töltő) személyt ért baleset,

  i) a társadalmi munkavégzés: életmentés, baleset-, katasztrófa elhárítás, véradás során elszenvedett egészségkárosodás vagy baleset,

  j) közérdekű, közhasznú munkavégzés során bekövetkezett egészségkárosodás vagy baleset.

- **Kvázi baleset:** minden olyan esemény, amely valamilyen szerencsés körülmény folytán nem járt egészségügyi károsodással, nem okozott balesetet.
- **Munkabiztonsági szaktevékenység (a munkabalesetek szempontjából):** a súlyos munkabaleset, valamint az olyan - munkaeszköz, illetve technológia által okozott - munkabaleset kivizsgálása, amely kettőnél több személy egyszerre (egy időben), azonos helyen történő sérülését vagy más egészségkárosodását okozta (Mvt. 65. § (2) bek.). Munkabiztonsági szaktevékenységet legalább munkavédelmi középfokú képesítéssel rendelkező személy végezhet.

- **A bejelentés szabályai**
  - Az intézmény területén, illetve azon kívül, de az intézmény érdekében végzett tevékenység során bekövetkezett minden olyan eseményt **azonnal jelenteni kell**, amely sérülést, rosszullétet, mérgezést, elmezavart stb. okozott vagy okozhatott volna.
  - A jelentést a sérült (beteg) vagy a munkatárs, a szemtanú, az, aki az eseményről leghamarabb tudomást szerzett, köteles megtenni a munkairányító felé.
  - A **közvetlen munkairányító** a sérült(ek) ellátása után/közben gondoskodik:
    a) a helyszín megőrzéséről, rögzítéséről (ha nem lehetséges, akkor rajz, fényképfelvétel, jegyzőkönyv, videofelvétel készítése szükséges),
    b) tovább jelenti az eseményt az igazgatóság:
    - vezetőjének,
    - baleset helye szerinti hatáskörrel rendelkező vezetőjének,
    - .....
    - .....
  - Súlyos munkabaleset esetén **gondoskodik** az **illetékes hatóság értesítéséről** is:
    a) a területileg illetékes Munkavédelmi Felügyelőséget vagy azt a felügyeletet, amelynek a területén történt a baleset,
    b) a balesettel kapcsolatos berendezés, gép, eszköz, technológia felett felügyeletet gyakorló hatóságot,
    c) halálos munkabaleset esetén az illetékes rendőr-főkapitányságot.
  - A munkavédelmi törvény 23. § (2) bekezdésnek végrehajtásáról gondoskodik a munkahelyi vezető:
    a) „A munkahelyet, az egyéni védőeszközt, a munkaeszközt, a technológiát az üzemeltető munkáltatónak soron kívül ellenőriznie kell, a) ha az a rendeltetésszerű alkalmazás során közvetlenül veszélyeztette a munkavállaló egészségét és biztonságát, vagy ezzel összefüggésben munkabaleset következett be, (…) Az ellenőrzés elvégzéséig a munkahely, az egyéni védőeszköz, a munkaeszköz, a technológia üzemeltetését, illetve használatát meg kell tiltani. Az ellenőrzés elvégzése - a veszélyeztetés jellegétől függően - munkabiztonsági, illetve munka-egészségügyi szaktevékenységnek minősül.”
    b) a szem- és fültanúk (tanúk) adatainak rögzítéséről, súlyos munkabaleset esetén a helyszínen tartásukról,
    c) ha a balesetet kiváltó ok/tényező további baleset, műszaki katasztrófa kockázatával jár, akkor megszervezni a mentés, elhárítást a felettes megérkezéséig.

- A bejelentés elévülési ideje a baleset bekövetkezésétől számított 3 év.

- **A kivizsgálás szabályai**
  - A keresőképtelenséget okozó munkabalesetet haladéktalanul ki kell vizsgálni. A kivizsgálás feleljen meg az 5/1993. (XII.26.) MüM rendelet 3. számú mellékletében közzétett, alább felsorolt szempontoknak.

„A munkabaleset kivizsgálásának szempontjai

- A munkabaleset vizsgálatakor az esemény térbeni és időbeni környezetében fel kell tárni a veszélyes körülményeket és veszélyes cselekedeteket, valamint azokat a tényezőket, melyeknek szerepük lehetett a sérülést eredményező mozzanat vagy folyamat beindulásában.
- A munkabaleset kivizsgálása során helyszíni szemlét kell tartani. A helyszíni szemle eredményét szükség szerint jegyzőkönyvben, rajzon, fényképen, videofelvételen rögzíteni kell.
- A munkabalesetről információval rendelkező személyeket - ha szükséges jegyzőkönyvileg - meg kell hallgatni. Ezek lehetnek:

  a) a sérült,

  b) a balesetet okozó személy,

  c) a szemtanúk,

  d) a sérült munkatársa,

  e) a sérült közvetlen vezetője.

- A munkabaleset kivizsgálása során meg kell állapítani:

  a) a létesítmények, gépek, berendezések, szerszámok, eszközök, a munka tárgya (anyaga) biztonságtechnikai állapotát, ennek keretében a munkavédelmi minőségre, üzembe helyezésre, műszaki felülvizsgálatra, technológiára, kezelésre, karbantartásra vonatkozó előírások meglétét, megfelelőségét, érvényesülését, előre nem látható esemény (pl. üzemzavar, műszaki hiba) fellépését;

  b) az egyéni és kollektív védőeszközök, a sérült öltözete, védőberendezések, jelzőberendezések, védőburkolatok meglétét, megfelelőségét, alkalmazásukra és használatukra vonatkozó előírások érvényesülését;

  c) a környezeti tényezőket, ezek jelenlétét, mértékét, hatását (szükség esetén műszeres méréssel):

  1. mechanikai tényezők,
  2. kémiai tényezők (ezen belül: gázok, gőzök, por),
  3. elektromos tényezők,

4. zaj és rezgés,
5. sugárzás (ezen belül: világítási tényezők),
6. meteorológiai tényezők,
7. klímatényezők,
8. hőmérséklet hatásai,
9. élőlény hatásai,
10. egyéb ártalmas és/vagy veszélyes hatások;

d) a munkaszervezés, a belső ellenőrzés, irányítás rendszerét, a munkavégzés ütemét, a munkatér nagyságát, munkakörnyezetben az ergonómia érvényesülését, utasítást, jelzést, figyelmeztetést adó táblák, feliratok létét, minőségét, figyelemelterelő jelenségek, tevékenységek jelenlétét, az üzemi rend és tisztaság, az anyagtárolás, szállítás, közlekedés szabályainak érvényesülését, a munkáltatás egyéb körülményeit;

e) a balesetet szenvedett munkavállaló (balesetet okozó személy) és társak baleset bekövetkezése előtti feladatát, szándékát és cselekedeteit, a környezeti tényezők baleset előtti állapotát;

f) az érintett termelő berendezésekre, munkaeszközökre, munkafolyamatra, sérülti (okozói) és társi cselekedetre vonatkozó előírások érvényesülését, az előírástól való eltérés mértékét;

g) a balesetet kiváltó okot, okokat, az eddig felsorolt minden tényező hatásának tételes vizsgálatával, a közrehatás valószínűsíthető arányának megállapításával; hogyan lett volna elkerülhető a munkabaleset;

h) az összes lehetséges javító intézkedést, és ezek függvényében azt, hogy mit kell tenni hasonló baleset megelőzése érdekében.

- A munkabaleset vizsgálatának megállapításait olyan részletességgel kell rögzíteni, hogy az így készült dokumentumok alkalmasak legyenek a baleset okainak megállapítására és a megállapított összefüggések, körülmények tényszerű alátámasztására."
- Minden bejelentett balesetről meg kell állapítani, hogy munkabaleset-e vagy nem? Amennyiben nem, úgy a jogorvoslat lehetőségéről értesíteni kell a sérültet.
- A kivizsgálás alapján az 5/1993. (XII.26.) MüM rendelet 4. sz. mellékletének megfelelő munkabaleseti jegyzőkönyvet - szükség esetén módosító munkabaleseti jegyzőkönyvet is - kell kiállítani, sorszámmal ellátni, aláírni és lepecsételni és megküldeni a tárgyhót követő hónap 8-ig:
  - **a)** a sérültnek (halála esetén hozzátartozójának),
  - **b)** az Egészségbiztosítási Pénztárnak,

c) a területileg illetékes Munkavédelmi Felügyelőségnek.

- Az üzemi baleseti jegyzőkönyvet meg kell küldeni:
  - **a)** a sérültnek,
  - **b)** az illetékes Egészségbiztosítási Pénztárnak (kifizetőhelynek).

- **A nyilvántartás szabályai**
  - A munkabalesetek összesített nyilvántartását az egész igazgatóságra vonatkozóan a titkárság végzi. A munkabalesetekről készült jegyzőkönyveket évente sorszámmal kell ellátni.
  - A nyilvántartás: manuális.
  - A nyilvántartásra kötelezett adatok:
    - **a)** a sérült neve,
    - **b)** a sérült születési helye,
    - **c)** a sérült születési ideje,
    - **d)** a sérült anyja neve,
    - **e)** a sérült munkaköre,
    - **f)** a sérülés időpontja,
    - **g)** a sérülés helyszíne,
    - **h)** a sérülés jellege,
    - **i)** a baleset rövid leírása,
    - **j)** a sérült(-ek) ellátására tett intézkedések,
    - **k)** tovább dolgozott-e a sérült,
    - **l)** tanúk neve és lakcíme,
    - **m)** az adatokat rögzítő személy neve, aláírása, munkaköre.
  - A nyilvántartásra kötelezett adatokon túlmenően a felvett munkabaleseti jegyzőkönyvet, az üzemi baleseti jegyzőkönyvet **5 évig meg kell őrizni.**

3.7.5 Fokozott expozíció, foglalkozási megbetegedések

- **Foglalkozási megbetegedés:** a munkavégzés, a foglalkozás gyakorlása közben bekövetkezett olyan heveny és idült, valamint a foglalkozás gyakorlását követően megjelenő vagy kialakuló idült egészségkárosodás:
  - amely a munkavégzéssel, a foglalkozással kapcsolatos, a munkavégzés, a munkafolyamat során előforduló fizikai, kémiai, biológiai, pszichoszociális és ergonómiai kóroki tényezőkre vezethető vissza,

- illetve, amely a munkavállalónak az optimálisnál nagyobb vagy kisebb igénybevételének a következménye;

- **Fokozott expozíció:** a munkavállaló szervezetében a munkavégzés során a foglalkozás gyakorlása közben vagy azzal összefüggésben a 27/1996. (VIII.28.) NM rend. 1. sz. mellékletben meghatározott biológiai határértékeket meghaladó koncentrációja vagy mértéke, illetve zaj esetében 4000 Hz-en a 30 dB halláscsökkenés bármely fülön;
- **Bejelentő orvos:** bármely orvosi gyakorlatot folytató orvos, aki a foglalkozási megbetegedést (fokozott expozíciót) megállapította;
- Intézményünk foglalkozás-egészségügyi szolgáltatója tevékenysége során folyamatosan figyelemmel kíséri az egészségkárosító kockázatokat, azok megelőzését.
- A bejelentés, kivizsgálás és nyilvántartás szabályait a 27/1996. (VIII.28.) NM r. tartalmazza.
- A foglalkozási megbetegedés, illetve fokozott expozíciós eset körülményeinek kivizsgálásába a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosát, a munkáltató és a munkavállalók érdekképviseletét is be kell vonni, valamint a vizsgálat során a megbetegedés és az expozíció okainak feltárása érdekében más hatóság, illetve intézmény is megkereshető.
- Igazgatóságunk a munkavállaló megbetegedésével, fokozott expozíciós esetével összefüggő munkahelyre, munkakörülményekre vonatkozó információkat, adatokat a vizsgálat vezetőjének a rendelkezésére bocsátja, a kivizsgálást elősegíti, a kórisme felállításához szükséges orvosi és higiénés vizsgálatok elvégeztetéséről, a 6. §-ban említett intézkedések végrehajtásáról gondoskodik.

3.7.6 Kártérítési felelősség

- A munkavállaló a munkaviszonyból eredő kötelezettségének vétkes (gondatlan, szándékos) megszegésével okozott kárért az 1992. évi XXII. tv. 166. § - 173. §-ban foglaltak alapján felel.
- A munkáltató a munkavállaló munkaviszonyával összefüggésben okozott kárért a vétkességre tekintet nélkül teljes mértékben felel,
  - kivéve, ha bizonyítja, hogy a kárt működési körén kívül eső elháríthatatlan ok vagy kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. Ennek megfelelően nem téríti meg a kárnak azt a részét, amelyet a munkavállaló vétkes magatartása idézett elő (1992. évi XXII. tv. 174. § - 187. §).
    a) Az intézmény a munkabiztonsággal kapcsolatos károkozásról való tudomásszerzést követő 15 napon belül postázza a **kártérítési felhívást (5. sz. melléklet).**

b) Az intézmény a benyújtott kárigényt elbírálja és indokolással írásbeli választ ad a benyújtást követő 15 napon belül.

c) Vita esetén a munkaügyi vitára vonatkozó szabályok érvényesek.

- A közszolgálati jogviszony és nem munkaviszony keretében munkabiztonsággal kapcsolatban okozott károkért a konkrét szerződés - ennek hiányában a Ptk. - alapján kell a felelősséget érvényesíteni.

1. sz. melléklet

A Munkabiztonsági szakember legfontosabb feladatai

(Mvt. 57. §)

(Ez a melléklet tartalmazza azokat a feladatokat is, amelyek jelenleg nem vonatkoznak az intézményünkre. Az intézményre vonatkozókat „félkövér” betűvel kiemeltük.)

Sor szám	Feladat	Joghely	Jellege (kötelező vagy célszerű)	Módja	Munkabiztonsági(MB) munkaegészségügyi (ME) szaktevékenység
1	**Munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálat**	Mvt. 21. § (3) bek.	kötelező	elvégzése	MB, ME
2	**Időszakos biztonsági felülvizsgálat**	Mvt. 23. § (1) bek.	kötelező	elvégzése	MB
3	**Soron kívüli ellenőrzés**	Mvt. 23. § (2) bek.	kötelező	közreműködés	MB, ME
4	**Mentési terv készítése**	Mvt. 45. § (1) bek.	kötelező	közreműködés	MB, ME
5	**Megelőzési stratégia (mb. tartalom)**	Mvt. 54. § (1) bek. g) pont	kötelező	kidolgozás	MB, ME
6	**Kockázatértékelés**	Mvt. 54. § (2) bek.	kötelező	közreműködés	MB, ME
7	**Munkavédelmi oktatás**	Mvt. 55. §	kötelező	közreműködés	MB, ME
8	**Egyéni védőeszköz juttatás belső rendje**	Mvt. 56. § és a 65/1999. (XII. 22.) EüM r. 5. §	kötelező	meghatározása	MB, ME
9	**Munkabalesetek kezelése**	Mvt. 64. §	kötelező	kivizsgálása	MB, ME
10	**Súlyos munkabaleset + tömeges mb. kezelése**	Mvt. 65. § (2) bek.	kötelező	kivizsgálása	MB, ME

Sor szám	Feladat	Joghely	Jellege (kötelező vagy célszerű)	Módja	Munkabiztonsági(MB) munkaegészségügyi (ME) szaktevékenység
11	Robbanásvédelmi vizsgálat	3/2003. (III. 11.) FMM-SZCSM e. r. 4. § (8) bek., 9. § (1) bek.	Kötelező	lefolytatása	MB,
12	Robbanásvédelmi dokumentáció		kötelező	elkészítése	MB,
13	Biztonsági és egészségvédelmi Koordinátor alkalmazása, megbízása	4/2002. (II. 20.) SZCSM-EüM e. r. 14. §	kötelező	ellátása	MB,
14	**Munkaeszköz ellenőrző felülvizsgálata**	14/2004. (IV. 19.) FMM r. 4. § (1) bek.	Célszerű	közreműködés	**megbízott személy**
15	**Munkaeszköz időszakos ellenőrző felülvizsgálata**	14/2004. (IV. 19.) FMM r. 5. § (1) bek.	Célszerű	közreműködés	**megbízott személy**
16	**Ismételt használatbavételi vizsgálat**	14/2004. (IV. 19.) FMM r. 6. §	kötelező	elvégzése	MB, ME
17	Bányászati munkabiztonsági szaktevékenység	1993: XLVIII. Tv. 50/A. § (2) bek. B) pont	kötelező	elvégzése	MB,
18	Egyéb munkabiztonsági szaktevékenység	Jövőbeni	kötelező	közreműködés	MB,
19	**Munkaalkalmassági vizsgálatok nyilvt.**	33/1998. (VI. 24.) NM r.	célszerű	közreműködés	MB, ME
20	**Munkáltatói mv. rendelkezések (szabályozás)**	Mvt. 2. § (3) bek., 48. §	célszerű	előkészítése	MB, ME

Sor szám	Feladat	Joghely	Jellege (kötelező vagy célszerű)	Módja	Munkabiztonsági(MB) munkaegészségügyi (ME) szaktevékenység
21	**Munkáltatói munkavédelmi ellenőrzés**	Mvt. 54. § (7) bek. B) pont	célszerű	lefolytatása	MB, ME
22	Összehangolás	Mvt. 40. § (2) bek.	Célszerű	előkészítés + végrehajtás	MB,
23	**Rendkívüli helyzetek kezelése**	Mvt. 42. § d-e) pontok, 54. § (7) bek. C) pont	célszerű	közreműködés	MB, ME
24	**Foglalkozás-eü. szolgáltatások teljesítésével kapcsolatban**	Mvt. 58. §	célszerű/kö te-lező	együttműködés	MB, ME
25	**Munkáltató egyéb mv-i tájékoztatási kötelezettsége**	vh-i rendeletek	célszerű	közreműködés	MB, ME
26	Mv. képviselettel (munkavállalókkal) együttműködés	Mvt. 62. § és 73. §	célszerű	előkészítés	MB, ME
27	Paritásos mv. testületben részvétel	Mvt. 70/B. § (4) bek.	kötelező	képviselet	MB, ME
28	**Egyéb munkáltatói mv. feladatok (napi rutin)**	mv-re vonatkozó szabályok	célszerű/kö te-lező	végrehajtás	MB, ME
29	Mv. hatósággal kapcsolat	Mvt. VII. fejezet	célszerű	végrehajtás	MB, ME

2. sz. melléklet

EGYÉNI VÉDŐESZKÖZÖK (védőruhák) JEGYZÉKE

Az intézmény munkahelyein a tevékenységtől függően az előzetes kockázatfelmérés alapján a következő veszélyek és ártalmak elleni védelmet egyéni védőeszközökkel szükséges biztosítani. Minden munkavállaló – az oktatáson hallottaknak megfelelően - tartozik olyan egyéni védőeszközt használni, viselni, amilyen kockázatnak ki van téve a munkavégzés során. Amennyiben a munkavállaló egyidejűleg több kockázatnak van kitéve, úgy valamennyi kockázat ellen szükséges védekezni.

Az egyéni védőeszköz biztosítása és használata minden esetben kötelező, ha a védendő testrész, sérülésnek, ártalomnak van kitéve.

A védelemről akkor is gondoskodni szükséges, ha más munkáltató tevékenysége miatt szükséges védeni munkavállalókat. A munkáltatók kötelesek egymással együttműködni, egymást előzetesen tájékoztatni, ha veszélyes anyagot, - készítményt használnak, vagy veszélyes tevékenységet végeznek, és ez hatással lehet más munkáltatók munkavállalóira is. Az általában használatos egyéni védőeszközök:

Munkakör, tevékenység	**Veszély/ ártalom**	**Védőruha, egyéni védőeszköz**
	fejsérülés	Védősisak, védősapka,
	arcsérülés	Arcvédő álarc, arcvédő rács
	hallásvédelem	Fültok, füldugó,
	szemsérülés	Védőszemüveg, hegesztőálarc, szemüv.
	légutak	respirátor, gázálarc,
	kézsérülés	Mechanikai, villanyszerelő gumi-kesztyű, ív ellen védő kesztyű, stb.
	test	2 részes védőruházat, vegyi védőruha
	(víz, nedvesség)	esőkabát, vízmentes ruha, védőkötény,
	hideg	Vattakabát v. meleg dzseki
	lábvédelem	védőlábbeli, lábszárvédő,
	Leesés, lezuhanás elleni védelem	biztonsági heveder, zuhanás gátló, stb.

Védőeszköz (védőruha, formaruha) nyilvántartás

Név: ……; Azonosító: ……;

Munkakör: ……;

Sor-Szám:	Kiadott védőruha megnevezése:	Kiadási dátum:	Leadás dátum:	Az átvételt igazoló aláírás
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

Az egyéni védőeszközöket személyre szólóan kell kiadni és visszavételezni, cserélni! Az egyéni védőeszközök, használatát, alkalmazását, karbantartását a használati útmutató szerint kell végezni. Amennyiben a munkáltató ellenőrzése során hibát talál, úgy intézkedési kötelezettsége van.

A munkavállaló nem döntheti el, hogy használja-e a védőeszközt vagy nem! A használat a munkaviszonyból eredő kötelezettség.

A védőeszköz használatának elmulasztása rendkívüli felmondási ok lehet a munkáltató részéről.

Az Intézmény Egyéni Védőeszköz Jegyzéke

Tevékenység	Ártalom		EVE		Min. védelmi szint
építés kivitelezési tevékenység	fejsérülés		Védősisak (beütődés ellen)		 Beütődés MSZ-EN 812:2003
	kézsérülés		Mechanikai védőkesztyű		 Mechanikai (3111) MSZ-EN 388:2003
	szemsérülés		Védőszemüveg *(oldalvédelem is ajánlott)*		 Általános, MSZ-EN 166:2003
	légzésvédelem		Porálarc		 FFP1 MSZ EN 149:2002
	elcsúszás		Orrmerevítős védőlábbeli		MSZ EN ISO 20345 S1
	időjárási hatás		Védőruházat		MSZ-EN 340
	rossz látási viszonyok		Láthatósági mellény		MSZ-EN 471:2004
karbantartási tevékenység	kézsérülés		Mechanikai védőkesztyű		 Mechanikai (3111) MSZ-EN 388:2003
	szemsérülés		Védőszemüveg *(oldalvédelem is ajánlott)*		 Általános, MSZ-EN 166:2003
	elcsúszás		Orrmerevítős védőlábbeli		MSZ EN ISO 20345 S1

Összeállította:

……..

munkavédelmi technikus

3. sz. melléklet

N Y I L A T K O Z A T

Név: ..... Születés időpontja: .....

Anyja neve: ..... Lakcím: .....

Képesítés: ..... Munkakör: .....

Felelősségem tudatában kijelentem, hogy a vonatkozó munkavédelmi, munkahigiénés, egészségügyi, környezetvédelmi rendelkezések értelmében:

- munkába állásom, ("x")
- új munkakörbe történő áthelyezésem, ("x"),
- új technológiai eljárás bevezetése ("x")

alkalmával munkakörömnek megfelelően oktatásban részesültem, feladataimmal kapcsolatban az előírások, rendelkezések, elméleti, gyakorlati ismeretével rendelkezem, azokat alkalmazni tudom.

Az oktatást megértettem, azt munkám során alkalmazom, magamra és munkatársaimra nézve kötelezően betartom.

Munkámat - tőlem elvárható magatartást tanúsítva - végzem, a szabályokat, előírásokat betartom.

Munkahelyemen mindenkor munkára alkalmas állapotban jelenek meg. Gépet, berendezést, eszközt, anyagot, egyéni védőeszközt, védőberendezést, védőruházatot rendeltetésszerűen, szabályszerűen használom, illetve üzemeltetem.

Tudomásul veszem, hogy ha a részemre előírt egyéni védőeszközt figyelmeztetés ellenére sem használom, - munkavégzéstől eltiltásomon kívül – rendkívüli felmondással munkaviszonyomat megszüntethetik.

A tudomásomra jutott rendellenességet köteles vagyok megszüntetni, vagy intézkedést kérni az illetékes vezetőtől.

A munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések bejelentésére vonatkozó kötelezettségemet betartom.

Munkahelyemen rendet és tisztaságot tartok, azt másoktól is megkövetelem. Amennyiben egészségi állapotomban változás történik, azt azonnal jelentem.

A munkavégzést köteles vagyok megtagadni, ha az életemet, egészségemet, testi épségemet közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné. Ha másokat fenyeget veszély, akkor is hasonlóan intézkedem, munkatársaim védelme érdekében.

Kelt.: .....

.....

munkavállaló

(x) A megfelelő válasz aláhúzandó

4. sz. melléklet

MUNKAVÉDELMI OKTATÁSI NYILVÁNTARTÁS

Műhely, műszak, csoport:	Oktatásra kötelezettek száma: Oktatáson résztvevők száma:
Oktató neve, beosztása:	Oktatás időpontja: Oktatás tartama:
Oktatás tárgya:	
Oktatás jellege: - ***előzetes;*** ***elméleti;*** ***gyakorlati;*** - ***ismétlődő oktatás*** - rendkívüli oktatás (*megfelelő aláhúzandó)	
Megjegyzés: ..... oktató aláírása	

Az oktatáson részt venni kötelezett dolgozók

Sor-szám	Neve	beosztás	részvételt igazoló aláírása	visszakérd ellenőriz	hiányzás oka
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

5. sz. melléklet

FELHÍVÁS KÁRIGÉNY BEJELENTÉSÉRE

X. Y. részére

A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 185. §-a alapján

f e l h í v o m

hogy amennyiben a 20.....év.....hó.....napján történt munkabalesetével vagy foglalkozási betegségével összefüggésben kárt szenvedett, az ezzel kapcsolatos igényét szíveskedjék mielőbb a .....……..-nek bejelenteni.

Tájékoztatom, hogy kártérítési igénye kérdésében a bejelentés kézhezvételétől számított **15 napon belül döntök** és döntésemről Önnek írásbeli, indokolással kiegészített **választ adok.**

Felhívom a figyelmét, hogy a bejelentéssel ne késlekedjék, mivel a **kárigény az esedékességtől számított három év elteltével, a járadékigény pedig hat hónap elteltével elévül.** Ha a kárigény **bejelentésében akadályoztatva van, erről értesítsen.**

A kárigény kiterjed az elmaradt jövedelemre, a dologi kárra, a felmerült és indokolt költségekre, valamint a nem vagyoni kárra.

Kérem, hogy bejelentését eszerint részletezve és összesítve, indokolva tegye meg.

Kelt: .....

P.H.

.....

cégszerű aláírás

6. sz. melléklet

Munkavédelmi, oktatási segédlet

Ezen oktatási segédlet célja, munkavégzéskor alkalmazandó legfontosabb elméleti és gyakorlati ismeretek összefoglalása, amelyek a biztonságos munkavégzéshez elengedhetetlenek.

MUNKAVÉDELMI OKTATÁS						
TÍPUSA	**ALANYA**	**FORMÁJA**	**TÉMA**	**OKTATÓ**	**BESZÁMOLÓ**	**VIZSGA**
teljes körű előzetes mv. okt.	új belépő	**elméleti** és **gyakorlati**	külső, belső előírások, gyakorlati munkafogá-sok, egyedi magatartások	elméleti: mv. szakember gyak: ter. szakember	írásbeli, szóbeli, gyakorlati bemutatás	mv. szabályzat szerint
tematizált előzetes mv. okt.	új helyzetbe kerülő	elméleti és/vagy gyak.	új, változott előírások és gyak. ismeretek	ua.	ua.	ua.
ismétlődő mv. okt	minden munkaváll.	elméleti és/vagy gyak.	egyedi, kiegészítő ismeretek, fogások	ua.	ua. nem fizikai: írásbeli	ua.
rendkívüli mv. okt.	érintett munkaváll.	elméleti (esetleg gyak.)	egyedi esetek, leírások	egyedi témaelőadó (közrem: mv. szakember)	visszakérdezés	nincs

A segédlet egyúttal útmutató, amely kitér a munkavégzés során fellépő veszélyekre, azok káros következményeire, a tennivalókra, a veszélyek elhárítására, az eredményes védekezésre.
Célszerű a szakmai tudás mellett a munkavédelmi ismeretek elsajátítása, illetve a munkavállalókkal történő ismertetése, hogy tudatosan alkalmazzák a megszerzett ismeretanyagot, és helyesen cselekedjenek veszélyhelyzet kialakulásakor.

Az oktatási segédlet alapján a konkrét oktatás alkalmával törekedni kell, az általános tudnivalókon túlmenően, a munkakörökkel, tevékenységgel kapcsolatos konkrét, a - munkavállalót érintő kérdésekről, gyakorlati feladatokról tájékoztatni. Az oktatásról a 4.sz mellékletnek megfelelő nyilvántartást kell vezetni, melyhez csatolni kell a részletes oktatási anyagot.

Általános ismeretek

1. A munkavédelem: a szervezett munkavégzésre vonatkozó biztonsági és egészségügyi követelmények, továbbá a Mvt. céljainak megvalósítására szolgáló törvénykezési, szervezési, intézményi előírások rendszere, valamint mindezek végrehajtása.

Fő területe:

- **Munkabiztonság:** a munkabalesetek megelőzése és ennek érdekében a munkahelyek, a technológiák, a munkaeszközök és védőrendszerek olyan kialakítása, olyan követelmények meghatározása és megvalósítása, amely kizárja, hogy a munkát végző ember a veszélyforrás hatókörébe kerüljön.
- **Foglalkozás-egészségügy:** a munkát végző ember egészségének védelme a munkahelyen, illetőleg a munka során fellépő ártalmakkal szemben.

2. A munkavédelemre vonatkozó szabályok rendszere:

- **Az alkotmány:** kimondja, hogy a „Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez."
- **1993. évi XCIII. törvény (Mvt.)** meghatározza, az állam, a munkáltató, a munkavállaló munkavédelmi jogait, kötelezettségeit, feladatait, személyi és tárgyi feltételeket, hatósági eljárásokat.
- **Miniszteri rendeletek:** munkavédelmi követelmények érvényesítését szolgáló részletszabályok.
- **Nemzeti szabványok**

3. Munkáltató belső szabályzása (eve szabályozás, munkavédelmi szabályzat, mentési terv, technológiai utasítás)

4. A munkáltató kötelezettségei:

- A munkavállalók utasításokkal való ellátása, munkavédelmi oktatása.
- Munkahelyek létesítési feladatai, tárgyi feltételek biztosítása.
- Munkafolyamati követelmények biztosítása, szervezése.
- A megelőzési stratégia szerint a biztonság állandó fejlesztése.
- Egyéni védelem, védőeszköz természetbeni biztosítása.
- Személyi feltétek biztosítása (egészségügyi alkalmasság, képzettség, nők és fiatalkorúak védelme).

- Eljárási szabályok (munkavédelmi megfelelőség, üzembe helyezés, belső ellenőrzés, időszakos felülvizsgálat, kockázatértékelés, munkabalesetek, foglalkozási megbetegedések, kivizsgálása, bejelentése, nyilvántartás).
- Intézkedési feladatok (mentés gyakorlása, elsősegélynyújtás biztosítása, munkavédelmi szolgáltatás, foglalkozás-egészségügyi szolgálat biztosítása stb).

5. A munkavállaló kötelezettségei, munkavégzés megkezdésének és folytatásának feltételei:

- Megvárja a megbízást, a feladat elrendelését,
- Az előírt orvosi vizsgálaton való részvétel,
- A feladatok biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban történő ellátása (egészséges, kipihent, alkoholtól-, gyógyszer hatásától mentesen),
- A munkavédelmi előírások elsajátítása és megfelelő alkalmazása,
- A munkáltatói utasításoknak, tájékoztatásoknak megfelelő magatartás (kivéve, ha az közvetlen veszélyeztetést eredményez),
- A munkakörre, tevékenységre előírt védőruha, egyéni védőeszköz megfelelősége és használata;
- A munkakörnyezet és a munkaeszköz (gép, berendezés, szerszám, eszköz stb.), valamint a munka tárgyának, - anyagának, veszélymentessége, a veszélymentes állapot fenntartása, rendeltetésszerű használata, tőle elvárható ellenőrzés, tisztítás, karbantartás elvégzése.
- A biztonsági berendezések önkényes kiiktatásától tartózkodni kell.
- Ha két vagy több munkavállaló dolgozik együtt – és a munkahelyi vezető nincs jelen vagy nem jelölte ki az irányító személyt, akkor a munkát végző munkavállalók tartoznak automatikusan kiválasztani maguk közül az irányító személyt az alábbi feltételrendszernek megfelelően:
  - beosztás szerint;
  - szakmai végzettség szerint;
  - gyakorlat alapján;
  - azonos beosztás, - képzettség és - gyakorlat esetén kor szerint.
- Karbantartás, javítás, hibaelhárítás, gépbeállítás, tisztítás takarítás esetén a munkát végző munkavállaló gondoskodik a **KIKAPCSOLT** állapot fenntartásáról. A bekapcsolás, ráindítás lehetőségét meg kell akadályoznia mindaddig, amíg ez veszélyt jelenthet más személyre vagy saját magára nézve.
- Munkavállaló –utasítás nélkül- a munkaeszközeinken javítást nem végezhet!
- Minden gép, eszköz indítása előtt meg kell győződni annak veszély- mentességéről.

6. A biztonságos munkavégzés követelményei:

- Munkavédelmi követelményeknek megfelelő munkahelyet kell biztosítani, amely tartalmazza:
  - a munkavégzéshez szükséges mozgásteret,
  - az anyagok és eszközök biztonságos tárolását,
  - a közműhálózat biztonságos üzemeltethetőségét, kezelhetőségét, azonosíthatóságát, karbantarthatóságát,
  - természetes és/vagy mesterséges megvilágítást,
  - be és leesés elleni védelmet,
  - villamos biztonsági követelményeket,
  - zaj, rezgés, por vegyi anyag, sugárzás, légköri nyomás káros hatásai elleni védelmet,
  - veszélyes területek gyors és biztonságos elhagyását,
  - megfelelő minőségű ivóvizet, szociális, egészségügyi lehetőséget,
  - a munkakörnyezetből eredő veszélyek elhárítását.
- Munkavédelmi követelményeknek megfelelő munkaeszközöket, gépi berendezéseket kell biztosítani.

7. Hulladékkezelés, tárolás

- A hulladék a termelés során keletkező olyan anyag, amelyet tulajdonosa nem kíván tovább használni a munkavégzés helyén.
- A hulladék anyagot és szemetet rendszeresen, folyamatosan és szükség szerint már a keletkezési helyén elkülönítetten gyűjteni kell és végleges elszállításáig - a létesítmény területén - az erre kijelölt zárt helyen kell tárolni.
- A hulladék típusa: fajtánként változó összetételű, lehet veszélyes és nem veszélyes.
- A veszélyes hulladék az emberi életre, egészségre, élővilágra közvetlenül vagy közvetve, azonnal vagy késleltetetten károsító hatást fejt ki. (mérgező, ártalmas, maró, fertőző, korróziót okozó, tűz és robbanás veszélyes stb.)
- A hulladékot hatósági engedéllyel rendelkező átvevő partner részére kell átadni, mennyiségéről nyilvántartást kell vezetni.

8. A munkavégzés veszélyei, kockázatai, a kockázatokkal szembeni védelem, megelőzés

- **Képernyő előtti munkavégzés:**
  - nagyfokú állandó figyelem, összpontosítás, monotónia,
  - szem fokozott megterhelése,

- nem megfelelő testhelyzet,
- munkakörnyezet helytelen kialakítás.

Megelőzés:

- pihenő beiktatása (óránként 10 perc, a szünetben célszerű tornát beiktatni, a képernyő előtt töltött idő nem haladja meg a napi 6 órát),
- a munkahely megfelelő megvilágítása, tükröződés kiküszöbölése, szemvizsgálat, és ha szükséges éleslátást biztosító szemüveg használat,
- a számítógép használó számára ideális környezet kialakítás: munkaasztal, székmagasság beállítása, a képernyő, a billentyűzet, az irattartó elhelyezése.

o **Gépjárművezetés:**

- közlekedési baleset,
- fizikai megterhelés (kényszertesttartás),
- fokozott pszichikai igénybevétel,
- monotónia,
- klímaviszonyok,
- testre ható rezgés,

Megelőzés:

- megfelelő egészségi állapot, (kipihent, nyugodt, nem áll alkohol vagy a vezetést befolyásoló gyógyszer vagy egyéb szer hatása alatt),
- kifogástalan állapotú gépjármű: kormány, - fék, - világító és fényjelző berendezések, kerekek, abroncsok, ablaktörlő szerkezet, ülés, biztonsági öv, külső és belső visszapillantó tükrök állapota,
- menetközben a KRESZ előírásainak betartása.

o **Gépek, villamos termékek kezelése:**

- **CE vagy H** megfelelőségi jelöléssel és megfelelőségi nyilatkozattal rendelkező gép, vagy villamos termék használható.
- A használathoz a gép tartozékaként kell kezelni a „használati információ”-t tartalmazó dokumentációt, melynek tartalmaznia kell a gép használatához, a biztonságos működtetéséhez, szükséges valamennyi ismeretet, a tervezés során el nem hárított kockázatok ismertetését, a kezelésre vonatkozó szabályokat stb.,
- a „veszélyes munkaeszközök” időszakos felülvizsgálatai,

7. sz. melléklet

Elsősegélynyújtási ismeretek

Az elsősegélynyújtás állampolgári és erkölcsi kötelezettség is. Minden munkavállalónk a tőle elvárható módon köteles segíteni a rászorultakon. Az elsősegélynyújtás ugyanakkor felelősséggel is jár, mert szakszerűtlen alkalmazása súlyosbíthatja a sérült állapotát, illetve nem vezet eredményre.

Ne tévessze össze az elsősegélynyújtást a gyógyítással. Az elsősegélynyújtás elsődleges célja az életmentés, csak ezt követően jöhet szóba a sérült állapotának javítása, állapotromlásának megakadályozása az orvos vagy a mentő megérkezéséig.

Melyek az elsősegélynyújtó legfontosabb teendői:

- gyors tájékozódás,
- gyors döntés,
- szakmai ismeretek alkalmazásával életmentés,
- a sérültet helyezze a legmegfelelőbb helyzetbe,
- a sérült ruháját a szükséges mértékig lazítsa meg,
- gondoskodjon arról, hogy legyen friss levegő,
- végezze kitartóan a beavatkozást!

Mire vigyázzon az elsősegélynyújtó?

- Ha menteni kell a sérültet, akkor ügyeljen arra, hogy súlyosabb **sérüléseket ne okozzon** a sérültnek,
- a mentés során saját magának ne okozzon sérülést,
- igyekezzen a **helyszínt** - a lehetőséghez mérten - **változatlanul hagyni**, ha baleset történt!

MI A TEENDŐ ÁJULÁS, ESZMÉLETVESZTÉS ESETÉN?

Ájulás, eszméletvesztés bekövetkezhet áramütés, gyomorszájat ért ütés, nagymértékű hirtelen idegi terhelés, áramütés és más baleseti és még sok egyéb okból (természetesen nemcsak baleseti okból következhet be ájulás és eszméletvesztés).

A sérült kimentése közben/után hogyan nyújtsunk elsősegélyt?

A legfontosabb feladatok:

- **légutak, szájüreg megtisztítása** (hányadék, műfogsor, nyelv),
- **friss levegő** biztosítása fekvő állapotban,
- **életjelek vizsgálata** (légzés, szívverés),

- életjelek hiánya esetén **újraélesztés:**
- **mesterséges lélegeztetés**,
- **külső szívmasszás**,
- közben **segítség, mentő, orvos hívása, hivatása**.

Hogyan állapítható meg:

VAN-E LÉGZÉS?

A hanyatt fektetett sérült (beteg) szabaddá tett - has-mellkas találkozási vonalát (síkját) oldalról kell megfigyelni, van-e mozgás, mozgáskülönbség (süllyedés, emelkedés). VIGYÁZAT! A légutakat tegyük szabaddá (nyelv előrehúzása, műfogsor, hányadék eltávolítása stb.).

Ha van mozgáskülönbség, akkor van légzés! Ha nincs, akkor haladéktalanul meg kell kezdeni az elsősegélynyújtást, de ezzel párhuzamosan meg kell győződni arról, hogy:

VAN-E SZÍVVERÉS?

M ó d j a : a nyak baloldalán a fültő és az ádámcsutka között félúton tapintható a legjobban pulzus.

Ha van folyamatos lüktetés, akkor van szívverés.

A legrosszabb helyzet, amikor **nincs szívverés,** és **légzése sincs** a sérültnek. Ez a klinikai halál állapota. Ebben az esetben 4 percen belül meg kell kezdeni az elsősegélynyújtást, mert különben már késő, visszafordíthatatlan az állapot.

HOGYAN KEZDJÜK EL AZ ÚJRAÉLESZTÉST?

A sérült mellett térdelve azon az oldalán, amilyen kezes az elsősegélynyújtó. Ha jobbkezes, akkor jobb kézzel a sérült állát megfogva, bal kézzel a homlok feletti részt kissé **hátrahajtva a sérült fejét,** egy mély lélegzetvételt követően a szájon vagy az orron keresztül **levegőt kell préselni (fújni) a sérült tüdejébe:**

SZÁJBÓL SZÁJBA (ORRBA) TÖRTÉNŐ LÉLEGEZTETÉS ESETÉN – ha lehetősége van rá - HASZNÁLJON A FERTŐZÉS ELLEN KENDŐT!

(Ha nincs ilyen, az nem akadálya az elsősegélynyújtásnak).

EZ A MESTERSÉGES LÉLEGEZTETÉS!

Kezdéskor négy-öt - a saját légzési ütemnek megfelelő - befúvást követően kerüljön sor a **külső szívmasszázsra!**

A szív fölé egymásra helyezett tenyerünkkel erős, hirtelen lökésszerű nyomást gyakorolunk a sérült mellkasára egymás után másodpercenkénti ismétlődéssel 6-8 alkalommal.

EZ A KÜLSŐ SZÍVMASSZÁZS!

Igy kell elkezdeni az elsősegélynyújtást!

Hogyan kell folytatni az élesztési eljárást?

A folytatás során azonban 1 befúvást követően elegendő 4-5 szív-kompresszió alkalmazása és ennek a folyamatos ismétlése.

Hogyan tudom ellenőrizni, hogy megindul-e már a szívverés?

Ugyanúgy, mint ahogy korábban már az eszméletvesztésnél leírtuk: "Van-e szívverés?" címszó alatt. Az újraélesztés során többször meg kell győződni arról, hogy helyreáll-e a szívverés.

Mikor járt eredménnyel a mesterséges lélegeztetés?

Ha a sérült, az eszméletét vesztett személy a külső levegő befúvására, enyhe köhögéssel válaszol, akkor már van saját légzése. Ezt igazolhatja a mellkas ritmusos emelkedése és süllyedése is.

Meddig kell végezni az újraélesztést?

- amíg a sérült magához nem tér,
- amíg meg nem indult a szívverés, ekkor a szívmasszázst abba kell hagyni,
- amíg orvos vagy képzett elsősegélynyújtó nem érkezik a helyszínre (ezt követően az Ő utasításait kell követni).

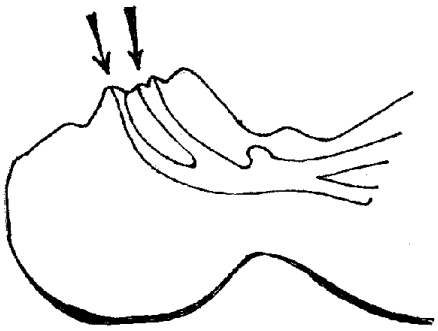
Az újraélesztés ABC-je:

A = Átjárható légutak biztosítása.

B = Befúvással pótolni a légzést.

C = Cirkuláció (keringés) pótlása szív-kompresszióval.

ÁTJÁRHATÓ LÉGUTAK BIZTOSÍTÁSA:

„A"

BEFÚVÁSSAL PÓTOLNI A LÉGZÉST:

„B”

CIRKULÁCIÓ (KERINGÉS) PÓTLÁSA SZÍVKOMPRESSZIÓVAL:

„C”

Az elsősegélynyújtó a baleset körülményeiből (esés, a testet ért ütések) következtethet arra, hogy a sérültnek belső vérzése is van. A baleset körülményein túlmenően erre utaló jelek a következők:

- a sérült sápadt,
- verejtékezik,
- szemei beestek,
- orra kihegyesedett,
- pulzusa szapora,
- közérzete rossz,
- ájulásra hajlamos.

Teendők: Stabil helyzetben fektetni, alsó végtagjait felhúzni.

Más elsősegélynyújtás tilos!

Orvost, mentőt kell hívni.

MI A TEENDŐ ERŐS VÉRZÉS ESETÉN?

VÉRZÉS ESETÉN HASZNÁLJON GUMIKESZTYŰT!

Ha a balesetből adódóan olyan sérülés következik be, amely nagymértékben vérzéssel jár, azonnal cselekedni kell a vérzés csillapítására, csökkentésére, gátlására. Vigyázzon, mert a vérrel betegséget okozó fertőzések is terjednek.

Ennek lehetőségei:

- a vérző testrészt (végtagok) emeljük a szív fölé;
- vénás (gyűjtőeres) vérzéskor **nyomókötés** elhelyezése szükséges, amely nem más mint a sebre helyezett steril pólya tömött rugalmatlan párnával történő sebre szorítása feszes pólyamenetekkel,
- ütőeres vérzéskor az előzőek szerint kell eljárni, de a vérző testrész emelésén és a nyomókötésen túl un. **szorítókötést i**s kell alkalmazni, amellyel az ütőér elszorítható (szíj, törölköző). Ilyenkor az egész testrész vérellátása megszűnik, ezért 2 perc múlva fél percre meg kell lazítani a szorítást.

MI A TEENDŐ MÉRGEZÉS ESETÉN?

- A heveny mérgezések miatt is szükséges lehet elsősegélynyújtás, melyet szigorúan meghatározott sorrendben lehet végezni.

TÁJÉKOZÓDÁS

Mi történt? Mikor, mivel, kivel, milyen módon következett be a mérgezés? Hány személyt érint, mennyire súlyos? Megszűnt-e a mérgezési ok?

Van-e szükség műszaki mentésre?

MENTÉS

Azonnal megkezdeni, ha szükséges, a tűzoltók és a mentők értesítése mellett.

A mérgező anyag belélegzése esetén:

ha a mérgező gázok, gőzök, aerosolok belégzését követően a mérgezett személy nem tudott kijönni a szennyezett levegőjű térből akkor ki kell menteni. A kimentés csak megfelelő egyéni

védőfelszerelés, védőeszköz használata mellett lehetséges. Néhány gázszűrő betét BETŰ és SZÍNJELÉT célszerű megismerni, megjegyezni.

A gázszűrő betétek jelzései		
betű	**szín**	**alkalmazási területe**
A	barna	oldószerek, szerves gázok és gőzök,
B	szürke	szervetlen gázok (pl. kén-hidrogén, cián-hidrogén,),
E	sárga	savas jellegű gázok és gőzök (pl.: kéndioxid,),
K	zöld	ammónia és szerves aminó származékok,
X	sárgászöld	bizonyos alacsony (65 C^O alatt!), forráspontú anyagok (pl. növényvédőszer, szén-kéneg),
NO-P3	kék-fehér	nitrózus anyagok (NO, NO_2, $No_{x,}$)
Pg-P3	piros-fehér	higany,
J-P3	narancssárga-fehér	radioaktív jód és szerves vegyületei

VIGYÁZAT! Az **oxigént kiszorító gázok** esetén csak **friss levegős** készülékkel vagy ennél korszerűbb **sűrített levegős** vagy **oxigénes** mentőkészülékkel szabad bemenni a veszélyes területre. A **gázálarc** ezekben az esetekben **nem véd meg**!

A levegőben lévő szilárd részecskék, cseppek ellen engedélyezett a megfelelő szűrőképességű respirátor alkalmazása is. A kiválasztás szakember feladata.

KÉMIAI ANYAGOK ÁLTAL OKOZOTT BALESETEK

Ájulás, eszméletvesztés esetén a korábban leírtak szerint kell eljárni.

Ha nem ismert a mérgezés oka, akkor az alábbi tünetek alapján azonosítható:

Bőrtünetek:

- elkékülés - benzin, metilbromid, nitrit, anilin,
- élénk piros bőrszín - szénmonoxid,
- izzadás - foszforsavészter (növényvédőszer),
- felmaródás - foszfor, króm, savak.

Emésztőcsatorna tünetei:

- száj felmaródása - savak, lúgok, fémsók,
- hasmenés - arzén, antimon, réz-sók,
- kólika - ólom, thallium.

Léguti tünetek:

- fulladás érzet - ammónia, formalin, széndioxid, nitrózus gázok, cián, széndioxid,
- légzésbénulás - szerves oldószerek.

Idegrendszeri tünetek:

- fejfájás - szénmonoxid, szénhidrogén, benzol, ólom,
- részegség, mámor, öntudatlanság, zsibbadás, idegbénulás - szerves oldószerek,
- izomgyengeség - arzén, oldószerek, ólom, higany, szénmonoxid,

Teendő gázmérgezésnél:

- tiszta, friss levegőn fél ülő helyzetben,
- nyugalomba helyezés,
- orvosi ellátás.

Szájon át történő mérgezésnél:

- **marószer** mérgezés esetén víz itatása,
- **szerves oldószer** mérgezés esetén parafinolaj itatása,
- marószer és szerves oldószer mérgezés esetén a **hánytatás TILOS**!
- egyéb mérgezés esetén orvosi szén és sós hashajtó adása.

A **bőr** szennyeződése esetén: **lemosás bő vízzel,**

A **szem** szennyeződése esetén: **kiöblítés bő vízzel.**

NYUGALOM BIZTOSÍTÁSA! FOLYAMATOS FELÜGYELET A MENTŐK MEGÉRKEZÉSÉIG!

ILYEN ESETEKBEN HÍVJA A MENTŐKET !

Minden esetben értesítse az ügyvezetőket!

Az elsősegélyhelyek jegyzéke: (itt kell felsorolni)

1.

2.

8. sz. melléklet

Munkavégzésre vonatkozó speciális rendelkezések

Maró-, mérgező anyagokkal való munkavégzés:

- Feltétele a maró-, mérgező anyagokkal való tevékenység ismerete, megbízás, illetve utasítás. Az anyaggal végzett tevékenység során a munkát végző személynek ismernie kell az anyag veszélyeit, azok elkerülésének módját és a használatra vonatkozó információkat. Ezeket az információkat oktatás alkalmával kapják meg a munkavállalók.
- Az intézményünk által használt veszélyes anyagok és –készítmények biztonsági adatlapjai a megyei múzeumigazgatónál, ill. a felhasználási helyeken megtalálhatók. Az egyes anyagok használata során a biztonsági adatlap követelményein túl a használati utasításban foglaltakat kötelező megkövetelni és betartani. (A használati utasítás az anyag, a termék gyártója, forgalmazója által készített utasítás.)
- Mindig olyan egyéni védőeszközt kell használni, amilyen kockázati tényező érheti a munkavállalót.

A levegőt szennyező, kiszorító gázok, gőzök, aerosolok jelenléte a munkahelyi légtérben:

- Minden olyan munkahelyen, ahol légszennyeződés fordulhat elő, gondoskodni kell a megfelelő szellőztetésről. Az elszívó vagy levegőpótló berendezés meghibásodása miatt vagy más rendellenes okból a légszennyezettség megemelkedhet a munkahelyi légtérben. Ezekben az esetekben - nem lebecsülve az ezzel járó veszélyt -, megfelelő egyéni védőeszköz használata mellett szabad csak a munkát folytatni.
- VIGYÁZAT! A levegőt kiszorító gázok, gőzök esetén a szűrő típusú eszközök nem használhatók, mert a megtisztított gázban NINCS OXIGÉN! Ezekben az esetekben csak **sűrített levegős** vagy **oxigénes önmentő készülék** alkalmazásával lehet a szennyezett légtérben tartózkodni.
- Minden ismeretlen - esetleg fantázia néven ismert - anyagot veszélyesnek kell tekinteni az azonosításig. Azonosítás, elemzés után pedig az eredménytől függ az anyag besorolása.
- A veszélyes anyagokra, - készítményekre vonatkozó összes információt a munkavédelmi oktatásokon ismertetjük, különös tekintettel a balesetek és egészségkárosodások megelőzésére. Ezeket az információkat, adatokat az anyagok és készítmények BIZTONSÁGI ADATLAP-jai, ill. a használati utasítás tartalmazzák a következő sorrendben:

Biztonsági adatlapok tartalma:

1.0 Információ az alkotórészekről (azonosítás)
2.0 Veszélyes jellege (veszélyesség szerinti besorolás)
3.0 Elsősegélynyújtás
4.0 Tűzvédelem, tűzveszélyesség
5.0 Teendők baleset esetén
6.0 Munkavédelmi követelmények
7.0 Fizikai-kémiai tulajdonságok
8.0 Kezelés, tárolás, felhasználás
9.0 Stabilitás, reakciókészség
10.0 Veszélyes reakciók
11.0 Toxikológiai információk
12.0 Környezetvédelmi információk
13.0 Menetesítés
14.0 Szállítás
15.0 Előírások
16.0 Az adatlapot kiállító szervezet megnevezése

A KARBANTARTÁS, HIBAELHÁRÍTÁS ESZKÖZEINEK MUNKABIZTONSÁGI KÖVETELMÉNYEI

1. Kéziszerszámok

Általános előírások:

- használjon minél kisebb tömegű szerszámot, de az legyen alkalmas a munka elvégzésére,
- a szerszám nyele, fogantyúja legyen ép, sérülésmentes és megfelelő,
- a használaton kívüli szerszámot tartsa szerszámos táskában, polcon vagy fali akasztós tároló helyen, szekrényben,
- minden használatot követően folyamatos használat esetén a munkanap után tisztítsa meg és végezze el a napi karbantartást a kéziszerszámon,
- ne viseljen nehéz kesztyűt kéziszerszám használatakor!
- ne dobálja a szerszámot!
- ne hordjon zsebben éles szerszámot, kést, csigafúrót, vésőt stb,
- ne vigyen kézben éles, szúrós szerszámot, ha létrán vagy hágcsón kell felmásznia,
- ne tegyen le kéziszerszámot olyan helyre:
- ahonnan az leeshet és sérülést okozhat!
- ahol azzal másoknak botlásveszélyt okoz!

Konkrét követelmények:

Kalapácsok használatára vonatkozó előírások:

- a munkafeladatnak megfelelő kialakítású, méretű és ütőfelületű szerszámot használjon,
- használjon szikramentes szerszámot azokon a helyeken ahol tűz- és robbanásveszély van,
- ha a munkadarab elmozdulhat rögzítse azt satuval, pillanatszorítóval, vagy fogóval,
- ütés közben a nyelet a végénél fogja meg,
- ne dolgozzon olyan kalapáccsal, amely a nyele lötyög-, szálkás.- repedt, vagy törött,
- ne dolgozzon olyan kalapáccsal, amelynek a feje deformált, csorba vagy repedt,
- ne üssön edzett munkadarabot, illetve egy másik kalapácsfejet,
- ne üssön a kalapács élével

Csavarhúzókra vonatkozó legfontosabb előírások:

- mindig a munkafeladatnak legjobban megfelelő méretű,- kialakítású csavarhúzót használjon,
- a csavarhúzó nyele,- szára és az éle legyen ép,
- villamos berendezések üzemeltetésekor csak gyári villamos szigetelt nyelű szerszámot használjon,
- ne tartsa kézben a munkadarabot, amikor csavart lazít vagy meghúz,
- ne használjon fogót vagy kulcsot a csavarhúzó forgatásához!
- ne használja a csavarhúzót más célra (lukasztás, vésés, festékeltávolítás)!
- ne üsse a csavarhúzó nyelét!

Hidegvágók, vésők használatára vonatkozó legfontosabb előírások:

- használat előtt ellenőrizze, hogy a szerszám megfelel-e a munkavégzéshez (anyag, méret, alak stb),
- a szerszám ne legyen sérült, a vágó él ne legyen sérült, csorba, a szerszámfej ne legyen "rózsás", a szár ne legyen görbe,
- a munkadarab legyen szilárdan rögzített,
- a munkavégzés során védje a kézét:
- nagyobb figyelemmel, védőkesztyűvel,
- speciális szerszámfogó alkalmazásával,
- csak megfelelő kalapácsot használjon a vágószerszám ütésére,
- ne használjon hidegvágót kő vagy beton véséséhez,
- ne használjon vésőt lyukasztóként,
- ilyen vágási munkát csak egyedül végezzen, nem kell segítőt alkalmazni,
- a vésőt úgy használja, hogy a forgácsok kifele (a munkát végzőtől elfele repüljenek,
- ne használja a szerszámot éknek, emelőnek,
- gondoskodjon az arc és a szem védelméről,

Reszelők, ráspolyok használatának szabályai.

- használat előtt ellenőrizze a nyél és a szerszám épségét, szilárd illeszkedését,
- rögzítse megfelelően a munkadarabot,
- ügyeljen arra, hogy elegendő tér álljon rendelkezésre a reszelő mozgatásához,
- csak előrefele nyomja a reszelőt a munkadarabra,
- használat után tisztítsa meg drótkefével a szerszámot, óvja a zsírtól és olajtól,
- ne használja emelésre a szerszámot, mert könnyen törik és sérülést okozhat,
- soha ne üsse a reszelőt!
- soha ne használjon törött reszelőt!

Csavarkulcsok (villás, csillag, kombinált, cső-, dugó- és imbusz kulcsok,) használatának szabályai:

- válassza ki a munkavégzéshez legmegfelelőbb kialakítású [(villás, csillag-, kombinált, cső-, dugó- és imbusz kulcsok,) fix vagy állítható kivitel] méretű és minőségű szerszámot,
- mindig részesítse előnyben a fix kulcsokat az állíthatóval szemben,
- mindig egyenletesen húzza a kulcsot, ne rángassa azt és soha ne tolja!
- ne használjon kopott, kinyúlt kulcsot,
- ne használjon betétet, ha a kulcsmérete nagyobb a munkarabnál,
- soha ne használjon hosszabbítót a forgatónyomaték növeléséhez,
- ne üsse a szerszámkulcsot és ne használja kalapácsként!

Fogók használatának biztonsági szabályai:

- minden munkavégzéshez válassza ki a legmegfelelőbb fogót (szorítás, vágás, hajlítás),
- használat előtt ellenőrizze az épségét (ne legyen kopott, csorba, törött stb.),
- mindig a rendeltetésének megfelelően használja a szerszámot, tartsa karban a munkaeszközt,
- ne üsse a fogót vágáskor és ne használja ütésre a fogót,
- villamos üzemfenntartási célra csak a villamos áram hatása ellen védő gyári szigeteléssel ellátott szerszámot szabad használni. A gyári szigetelés nem cserélhető csak gyári szigetelésre.
- fogót ne használjon csavarok, anyák ki és becsavarásához.

Csőszerelő szerszámok használatának biztonsági szabályai:

- A csőkulcsokra, a fogókra vonatkozó előírásokat kell alkalmazni.
- A csőkulcsok használata során soha ne tolja a kulcsot mindig csak húzással dolgozzon.
- Mindig vegye fel a legkedvezőbb testhelyzetet annak érdekében, hogy a húzás során egyensúlyát megtartsa.

Csapágylehúzók használatának biztonsági szabályai.

- mindig megfelelő csapágylehúzót használjon (a szükséges méretűt vagy annál nagyobbat),
- ügyeljen arra, hogy a csapágylehúzó orsója mindig tengelyirányban álljon,
- ha a csapágya tengelyre szorult, akkor üssön kalapáccsal az orsófejre. Ha két ütés után sem mozdul meg a csapágy, akkor használjon nagyobb lehúzót,

- ne hajtsa a csapágylehúzót pneumatikus szerszámmal!
- a szerszám fogókörmeit ne alakítsa át, ne vágja le és ne köszörülje meg.

Szorítók, satuk használatának biztonsági szabályai:

- minden munkadarabhoz a legmegfelelőbb (tömeg, kivitel, erősség, nyílásméret, befogási mélység, állíthatóság, a munkadarab alakja, mérete) szorítót válassza ki,
- csak párhuzamos befogópofával rendelkező szorítót alkalmazzon,
- a szorítót ne használja a szállításkor fogantyúként, ne emeljen azzal,
- ne alkalmazzon görbe vagy törött szorítót,
- a satut minden esetben rögzítse a munkapadon vagy a gépen,
- a satu állópofája mindig érjen túl a satupad szélén, így hosszú anyagok is befoghatók bármilyen szögben,
- a munkadarabot úgy rögzítse, hogy az ne remegjen megmunkáláskor,
- ne alkalmazzon nagy szorítóerőt a befogópofák szélein,
- ne hosszabbítsa meg a szorítókart,
- ne használjon satut üllőként,
- a sérült, repedt satut cserélje ki,
- satut ne javítson hegesztéssel,
- ha nyitja a satu pofáit, gondoskodjon a munkadarab megfogásáról,
- tartsa tisztán a munkaeszközt és a menetes orsó kenéséről gondoskodjon,

Kézifűrészek munkabiztonsági előírásai:

- mindig az elvégzendő munkának megfelelő kézifűrészt használjon,
- a fogantyú és a fűrészlap épségéről, rögzítettségéről gondoskodjon,
- rögzítse szilárdan a munkadarabot és ellenőrizze nincs-e benne a munkát akadályozó szög vagy más tárgy,
- csak a vágás irányában nyomja rá az anyagra a fűrészlapot, visszafelé húzza azt könnyedén,
- a vágás utolsó fázisában kevésbé nyomja a lapot a munkadarabra, nehogy a vágás pillanatában beüsse a kezét,
- a leeső munkadarab megfogásáról gondoskodjon, mert balesetet okozhat,
- vigyázzon, mert a frissen vágott felületek élesek, sorjásak balesetet okozhatnak,
- tartsa tisztán a munkaeszközt, a fűrészlapot használat után vékonyan olajozza be.

2. Gépi kéziszerszámok:

Általános követelmények.

- mindig használatbavétel előtt vizsgálja felül a kéziszerszámot, hogy sérülési nyomok, rendellenességek nem akadályozzák-e a használatot! Csak sérülésmentes szerszámmal kezdjen munkát végezni,
- ha új szerszámot vesz használatba, akkor olvassa el a használati-, kezelési útmutatót,
- csak olyan hálózatra csatlakoztassa a kéziszerszámot, amilyen az adattáblán szerepel,
- ne változtassa meg a villamos kéziszerszám érintésvédelmi megoldását,
- a kettős szigetelésű villamos kéziszerszámokat bármilyen kialakítású dugaszoló aljzatból lehet használni,
- törpefeszültségű szerszámot csak törpefeszültségű dugaszoló aljzatból üzemeltessen,
- a csatlakozó vezeték toldása, javítása TILOS!
- ha hosszabbító kábelt alkalmaz a villamos kéziszerszám használatához, akkor gondoskodjon arról, hogy a kábelen:
- ne gyalogoljanak,
- ne járjanak át járművek,
- ne okozzon elváltozást hő, víz, olaj, vegyszer stb.,
- VIGYÁZAT! Csak olyan hosszabbító(t)kat használjon, amelyek szabványosak, sérülésmentesek, azonos érintésvédelmi megoldásúak
- csak kikapcsolt kéziszerszámot csatlakoztasson a hálózatra,
- kísérje figyelemmel a kéziszerszám működését és minden rendellenességre utaló jel esetén (melegedés, kellemetlen szag, erős szikrázás, hangjelenség stb.) állítsa meg a gépet, válassza le a hálózatról és vizsgáltassa ki a hibát,
- ne mozgassa a csatlakozóvezetéknél fogva a kéziszerszámot,
- ne hidalja át a kéziszerszám kapcsolóját, ne iktassa azt ki.

Konkrét követelmények:

Fúrógépek biztonságos kezelésére vonatkozó előírások:

- viseljen védőszemüveget, ha szükséges,
- tartsa a fúrót merőlegesen a fúrandó felületre,
- alkalmazzon a furat mélységénél hosszabb fúrót,
- ne használjon csorbult, törött, kopott fúrót,
- használat közben mindig két kézzel fogja a pisztolyfúrót,
- álljon stabil egyensúlyi helyzetben, ne dőljön túlságosan előre,

- óra, gyűrű, nyaklánc viselése TILOS!
- ne használjon a megengedettnél nagyobb átmérőjű fúrót,
- ne használja a fúrógépet más művelet elvégzésére,
- ne fúrjon rögzítetlen tárgyat, anyagot,
- kézzel rögzített tárgy fúrása kézi villamos fúróval TILOS!

Köszörű, csavarbehajtó berendezések kezelésére vonatkozó előírások:

- a működtető energia (villamos, pneumatikus) módjára a használat során legyen tekintettel,
- a pneumatikus tömlő legyen szabványos, sérülésmentes és a névleges nyomása az üzemi nyomás másfélszerese legyen,
- a tömlő vezetése, rögzítése ne okozzon balesetveszélyt és a tömlő se legyen kitéve sérülésnek,
- a légtömlő elzáró szerelvénye legyen a munkahely közelében, hogy üzemzavar esetén gyorsan elzárható legyen,
- ha köszörülést végez használja a védőburkolatot, védőszemüveget és használjon hallásvédő egyéni védőeszközt.

3.Fémmegmunkáló gépek

Általános követelmények:

- ezeket a berendezéseket csak szakmunkás vagy az adott berendezés kezelésére betanított munkavállaló kezelheti, ha megbízták,
- ellenőrizze, hogy a berendezés alkalmas-e üzemszerű használatra,
- lássa el a szükséges védőberendezésekkel,
- indítás előtt távolítsa el a beállításhoz használt eszközöket, szerszámokat, mérőeszközöket,
- próbálja ki az üzemszerű- és vészleállító kapcsolókat,
- használja az előírt és szükséges védőeszközöket, mechanikai védőszemüveg, valamint segédeszközöket (kefe, kampó a forgács eltávolításhoz),
- rögzítse megfelelően a munkadarabot és a szerszámot,
- használja a helyi megvilágítást,
- folyamatosan tartsa tisztán a munkahelyet,
- egy berendezést egy személy üzemeltessen,
- üzem közben ne távolítson el forgácsot,
- ne hagyjon felügyelet nélkül üzemelő berendezést,

- ne viseljen bő ruházatot, kesztyűt, nyakkendőt, gyűrűt, egyéb ékszert. Ha hosszú a haja használjon kendőt, hajhálót, sapkát,
- csak leállított, főkapcsolóval kikapcsolt berendezésen végezzen beállítási, mérési, takarítási stb. munkát.

Gyorsdaraboló kezelésére vonatkozó előírások:

- használjon a gépkönyv szerinti méretű,- anyagú és minőségű vágókorongokat,
- felszerelés előtt vizsgálja meg a vágókorongot,
- használjon védőszemüveget, fültokot, hallásvédő egyéni védőeszközt,
- rögzítse biztonságosan a munkadarabot,
- a vágókorongot lassan engedje (húzza) rá a munkadarabra,
- oldalirányból ne terhelje a vágókorongot, ne köszörüljön azon,
- indításkor ne álljon a korong síkjában,
- ne fogja meg a leesett munkadarabot kézzel, mert forró, de gondoskodjon arról, hogy ne okozzon veszélyt a leeső darab.

Fúrógépek kezelésére vonatkozó előírások:

- használjon megfelelő fúrószerszámot,
- gondoskodjon a forgács eltávolításról,
- ne viseljen bő ruhát, nyakkendőt vagy ékszert. Ha hosszú a haja akkor viseljen sapkát, kendőt, hajhálót,
- pattogó forgács esetén kötelező a VÉDŐSZEMÜVEG,
- minden mérés beállítás, munkadarab vagy a szerszámcsere esetén várja meg, amíg a fúróorsó megáll. Soha ne állítsa meg azt kézzel,
- ne hagyja a szorítókulcsot a tokmányban!
- ne tartsa kézzel a munkadarabot,
- ne hagyja felügyelet nélkül a fúrógépet.

Esztergagépek kezelésére vonatkozó előírások:

- fordítson különös gondot a munkarab és a szerszám(ok) megfogására, befogására,
- különösen ügyeljen a ruházatára, öltözékére, hajának lefedésére és az ékszerhasználatra,
- a tokmánykulcsot minden művelet után távolítsa el a tokmányból,
- a reszelő vagy csiszolóvászon alkalmazásánál a jobb kezével nyúljon át a munkadarab túloldalára,
- a gép kezelőelemei meghibásodása esetén (pl. a kezelőelem kirázódik, nem marad a rögzített helyzetében) a kijavításig ne használja a berendezést.

Köszörűgép kezelésére vonatkozó előírások:

- ne cseréljen köszörűkorongot, mert arra külön szakembert jelöltünk ki,
- ne köszörüljön a köszörűkorong oldalán,
- indításkor ne álljon a köszörűkorong síkjában,
- a korong kopásának megfelelően állítsa be a tárgytartó asztalt,
- ne feledje a védőszemüveg használatát,
- vigyázzon arra, hogy a köszörűkorongot ütésszerű külső mechanikai hatás, vegyi anyag ne érje,
- ha a köszörűkoronggal kapcsolatban hibát vél felfedezni, azonnal fejezze be a munkát és tájékoztassa vezetőjét.

4.Hegesztési munkák:

Általános előírások:

- Hegesztési munkát csak szakképzettséggel rendelkező vagy betanított személy végezhet, ha megbízták a munkavégzéssel.
- A hegesztési munkát akkor lehet megkezdeni ha:
- a hegesztő berendezés és a munkahely biztonságos,
- a környezetben tartózkodókra nincs káros hatással,
- a hegesztéshez szükséges létszám biztosított,
- az egyéni védőeszközök rendelkezésre állnak és használják is azokat,
- a mérgező gázok, gőzök, füst, port elleni védelemről gondoskodtak,
- a tűz- és robbanásveszély elhárításáról, az oltás feltételeiről gondoskodtak,
- gondoskodtak az elsősegélynyújtás feltételeiről.

Különösen veszélyes a hegesztési tevékenység:

- a tűz- és robbanásveszélyes anyag gyúlékony anyag környezetében,
- ahol veszélyes túlnyomás vagy veszélyes gázkeverék jöhet létre,
- szűk vagy zárt térben,
- működő csatorna, csővezeték hegesztése során,
- közvetlenül egymás feletti vagy - melletti munkahelyek esetén,
- a magas - 2 m feletti - munkahelyeken,
- a 0,9-nél nagyobb relatív sűrűségű éghető gázokkal való hegesztés során.

9. sz. melléklet

A LEGFONTOSABB TELEFONSZÁMOK

	Telefonszám:
Mentők:	104
Tűzoltók:	105
Rendőrség:	107
Mobil telefonról a riasztási jelzési telefonszám:	112
Megyei Katasztrófavédelmi ügyelet:	
Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve:	
Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	
Megyei Kormányhivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szervének Munkavédelmi Felügyelősége	
Kórház:	
Foglalkozás-egészségügyi szakorvos:	
Munkavédelmi szaktevékenységet ellátó:	
Áramszolgáltató:	

3. SZ. FÜGGELÉK: LISTA AZ ELJÁRÁSOKKAL VALÓ SZABÁLYOZÁSRA

MENEDZSMENT KÉZIKÖNYV
DOKUMENTUMOK FORMAI ÉS TARTALMI KÖVETELMÉNYEI
DOKUMENTUMOK KEZELÉSE
A FELJEGYZÉSEK KEZELÉSE
A MENEDZSMENT RENDSZEREK KEZELÉSE
A KOMMUNIKÁCIÓ SZABÁLYOZÁSA
A SZEMÉLYI FELTÉTELEK, OKTATÁS, KÉPZÉS
ELLENŐRZÉS, AZ ELTÉRÉSEK KEZELÉSE
HELYESBÍTŐ, MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉG, ADATELEMZÉS
MUNKAKÖRI ALKALMASSÁGI VIZSGÁLATOK RENDJE
MUNKAVÉDELMI ÜZEMBE HELYEZÉS
EGYÉNI VÉDŐESZKÖZÖK ÉS VÉDŐITAL JUTTATÁSA
IDŐSZAKOS BIZTONSÁGI FELÜLVIZSGÁLATOK RENDJE
A LÁTOGATÓK BIZTONSÁGA
VESZÉLYES ANYAGOKKAL, KÉSZÍTMÉNYEKKEL FOLYTATOTT TEV.
EMELŐGÉPEK ÜZEMELTETÉSE
VESZÉLYES TEVÉKENYSÉGEK ENGEDÉLYEZÉSE
BALESETEK BEJELENTÉSE, KIVIZSGÁLÁSA, NYÍLVÁNTARTÁSA
SZABVÁNYKÖVETÉSI LISTA
JOGSZABÁLYKÖVETÉSI LISTA (EXCEL)
JEGYZÉK A KÜLSŐ PARTNEREKRŐL
PARTNEREKKEL SZEMBENI KÖVETELMÉNYEK
VILLAMOS BIZT. FELÜLVIZSGÁLATOK
A HEGESZTŐK. FELÜLVIZSGÁLATÁNAK
TARGONCÁK ÉS DARUK FELÜLVIZSGÁLATAI
ID. BIZTONSÁGI FELÜLVIZSGÁLATOK
A BIZTONSÁGOS MAGATARTÁS SZABÁLYAI
A LEHETSÉGES VESZÉLYEK LISTÁJA
VESZÉLYES ANYAGOK
MEGBÍZÁS VESZÉLYES MUNKAESZKÖZ HASZNÁLATÁRA
AZ ÜZEMELTETÉS, KARBANTARTARTÁS FŐBB ELŐÍRÁSAI
EMELŐGÉP ÜGYINTÉZŐI FELADATOK ELLÁTÁSA

A TŰZVESZÉLYES MUNKÁK VÉGZÉSE

A BESZÁLLÁSSAL VÉGZENDŐ MUNKÁK

MAGASBAN VÉGZENDŐ MUNKÁK

KOCKÁZATÉRTÉKELÉS - MUNKAKÖRNYEZETI KOCKÁZATOK

KOCKÁZATÉRTÉKELÉS - MUNKASZERVEZÉSI KOCKÁZATOK

KOCKÁZATÉRTÉKELÉS - GÉPEK, GYÁRTÓESZKÖZÖK

KOCKÁZATÉRTÉKELÉS - MUNKAKÖRÖK KOCKÁZATAI

KOCKÁZATÉRTÉKELÉS-A MUNKAFOLYAMATOK KÉMIAI KOCKÁZATA

KOCKÁZATÉRTÉKELÉS – BIOLÓGIAI KOCKÁZATOK

KOCKÁZATÉRTÉKELÉS-A KÉPERNYŐS MUNKA KOCKÁZATAI

MUNKABALESET – BEJELENTÉS, KIVIZSGÁLÁS, NYILVÁNTARTÁS

FOGLALKOZÁSI MEGBETEGEDÉSEK, FOKOZOTT EXPOZICIÓS ESETEK KEZ.

BALESETI, FOGLALKOZÁSI MB -EL KAPCSOLATOS KÁRIGÉNYEK KEZ.

stb.

4. SZ. FÜGGELÉK: A MEBIR MSZ 28001:2008 (BS OSHAS 18001:2007)

(Követelmények a kiépítéshez)

1. Alkalmazási terület

   A MEBIR bármely társaságnál bevezethető, ahol döntést hoznak e tekintetben. A döntést követően olyan szabályozást, olyan értékelési rendszert kell létrehozni és olyan szemléletet kell képviselni, amely alkalmas arra, hogy a vállalati, intézményi hierarchia minden szintjén, minden munkavállaló (sőt nem csak a munkavállalóknál…) kellő ismerettel és elhivatottsággal rendelkezzen a munkahelyi egészség és biztonság szabályainak betartása, betartatása, dokumentálása és folyamatos fejlesztése vonatkozásában.

   El kell dönteni, hogy a MEBIR rendszer működésének és megfelelőségének igazolása milyen módon történjen:

   1. Saját nyilatkozattal? vagy
   2. külső érdekelt felektől (ügyfél, megrendelő, beszállító, vevő, stb. nyilatkozata) kért és kapott megfelelőség megerősítésével? vagy
   3. egy független, külső szervezettől kért és kapott megfelelőség megerősítésével? vagy
   4. független, külső akkreditált szervezet általi tanúsítással?

2. Rendelkező hivatkozások

   A kiépítéshez és a bevezetéshez, valamint a működtetéshez is szükséges jogszabályok és egyéb rendelkezések, szakanyagok halmaza a jogtárakban megtalálható. Gondoskodni kell ezek rendszerszemléletű – a vállalatra vonatkozó - leválogatásáról, a változások folyamatos figyelemmel kíséréséről, a nyilvántartásról.

3. Szakkifejezések és jelentésük.

   A szabványban felsorolt 23 szakkifejezés, valamint a kiépítés során elkészítendő eljárásokba bekerülő új fogalmak és kifejezések megtanulására, következetes alkalmazására fokozott figyelmet kell fordítani a bevezetéskor és az alkalmazás során a vállalati hierarchia minden szintjén.

4. A MEBIR követelményei

4.1. Általános követelmények

Az általános követelmények körébe utalja a szabvány a rendszerkialakítást, a dokumentálás kialakítását, a rendszer bevezetését és folyamatos fejlesztését. A teljesítés érdekében a személyi, tárgyi és szervezési feltételeket és ezek forrásait is biztosítani kell.

4.2. MEB politika tartalma:

A managementnek meg kell határozni a politikát, amely alapján dolgozik és a későbbi folyamat során bármikor bizonyítania is kell, hogy:

1. a politikát megvalósító MEBIR megfelel a szervezet:
    a. kockázatai nagyságának;
    b. kockázatai minőségének;
2. hogy célja a balesetek és megbetegedések elkerülése és a megelőzési feltételek fejlesztése iránt elkötelezett;
3. meghatározta az általa betartandó jogszabályi és saját követelményeket, elhívatott és törekszik is ezek teljesítésére;
4. meghatározza a MEB célkitűzéseket és az átvizsgálás kereteit, szabályait;
5. mindez dokumentált, bevezetett és szinten tartott;
6. minden munkavállalója ismeri a saját MEB követelményeit;
7. minden érdekelt (beszállító stb.) ismeri a MEB rá vonatkozó követelményeit;
8. az érvényesség és megfelelőség biztosítása érdekében a szükséges szinteken a felülvizsgálatokat időben és megfelelő minőségben elvégezte.

4.3 Tervezés

A társaság a megfelelő veszélyazonosítás, a kockázatértékelés és kockázatkezelés érdekében eljárásokat készít, azokat bevezeti és gondoskodik fenntartásukról.

A kockázatok felismerése és kezelése érdekében, a jövőben is maradéktalanul figyelembe kell vennie:

1. a társaság működési területén végzett rutin és nem rutin tevékenységeket;
2. a társaság területén munkát végző személyeket (munkavállaló, bérelt munkavállaló, alvállalkozó, látogató, stb.);

3. a munkát végzők személyeket és azok tényezőit (képzettség, képesség, viselkedés, stb. humán tényezők, szellemi, fizikai, egészségügyi állapot stb.);
4. a vállalaton kívüli környezetből eredő kockázatokat;
5. a munkahelyi környezetből eredő kockázatokat;
6. a munkahelyen és környezetében jelen lévő anyagok, berendezések és infrastruktúra kockázatai;

Fokozott figyelmet kell fordítania:

7. a tervek bevezetésére, követésére, értékelésére;
8. a MEBIR szükséges módosításainak eldöntésére és bevezetésére;
9. a jogszabálykövetés és a saját szabály követésére, nyilvántartására;
10. a munkakörnyezet, a gépek, berendezések, munkaeszközök használati eljárásaira

A veszélyazonosításnak, a kockázatértékelésnek olyannak kell lenni, hogy:

11. azonosított kockázatokat biztosítson,
12. a megelőzést szolgálja, ne az utólagos reakciót;

A kockázatkezelésnek olyannak kell lennie, hogy az alábbi hierarchikus sorrend figyelembevételével szolgálja a balesetek és a megbetegedések megelőzését:

13. a hiba végleges megszüntetése;
14. a nem megfelelő (anyag, eszköz, berendezés, személy, eljárás) helyettesítése megfelelővel;
15. műszaki intézkedés bevezetése;
16. a kollektív védelem, jelzés, figyelmeztetés stb. alkalmazása;
17. egyéni védőeszközök használata;

(Mindezekhez párosuljon a naprakész dokumentálás)

Az eljárásokra vonatkozó legfontosabb követelmények

18. Minden folyamatra, amire szükséges készüljön eljárás;
19. Ezek az eljárások legyenek bevezetve;
20. …legyenek fenntartva;
21. az eljárások legyenek hozzáférhetők minden érdekelt számára;

Célok és programok

22. a célok legyenek szelektívek;
23. legyenek mérhetőek;
24. harmonizáltak a cég egyéb céljaival és elkötelezettségével és adottságaival;
25. a célok eléréséhez hozzanak létre, vezessenek be, tartsanak fenn programokat;

A programok minimális követelménye:

a. legyen egyértelmű munkavédelmi felelősségi és hatásköri lista;
b. minden pont végrehajtásához legyen felelős és határidő hozzárendelve;
c. amennyiben a tervezés és/vagy a programkészítés igényli, akkor legyen forrás hozzárendelve az adott programponthoz;
d. a megvalósítás közben és azt követően is legyen biztosítva az időközi felülvizsgálat és módosítás lehetősége;

A jó tervezés garanciája az, hogy a tervezés folyamatába minden olyan érdekelt vezetőt, munkavállalót, vagy képviselőjét bevonjanak, akinek a munkaterületét, tevékenységét érinti a helyzetfeltárás és ezt követően a tervezett és/vagy bevezetésre kerülő intézkedés. Vannak olyan külső érdekelt felek, akiket be kell vonni a funkcionális feladatok tervezésébe.

Fontos, hogy ezek a közreműködések ne formálisak, hanem valósak és életszerűek, gyakorlatiasak legyenek.

4.4 Bevezetés és működtetés

1. A MEB – ért és a MEBIR – ért a felső vezetés a felelős, ezért bizonyítania kell elkötelezettségét, vagyis meg kell határoznia:

a. az erőforrások (emberi erőforrás, szaktudás, szervezeti infrastruktúra, technológiai - és pénzügyi források) biztosításának módját;
b. a feladatok vállalaton belüli és a személyek közötti munkamegosztását;
c. a vállalaton belüli felelősségi köröket és a számon kérhetőségének a feltételeit;
d. a vállalaton belüli hatásköröket és azok MEBIR – ben való alkalmazását;
e. Ki kell jelölni és meg kell bízni a MEBIR vállalati felelősé(ei)t;
f. a folyamatosság biztosításának módját;
g. a dokumentálással kapcsolatos követelményeket;

2 A társaság gondoskodjon a felkészültségről, a képzésről, a tudatosságról úgy, hogy a felkészültség, a képzés és a tudatosság harmonizálva legyen a kockázatokkal, az intézkedések dokumentáltak legyenek és időközönként értékelés is történjen.

3 Fontos feladat a MEBIR bevezetése és működtetése során a kommunikáció, a részvétel és konzultáció. Ezek keretében a vezetésnek gondoskodni kell arról, hogy:

a. a vállalaton belül jól működhessenek ezek a fontos elemek;
b. történjen meg az alvállalkozók, látogatók (külső érdekelt felek) tájékoztatása, ill. bevonása a szabályalkotásba (belépés feltételei, fogadás, dokumentálás, nem megfelelősségek következményei stb.) ;
c. megtörténjen a munkavállalók és /vagy képviselőik bevonása:
    i. a kockázatértékelésbe;
    ii. a kivizsgálásokba;
    iii. a MEB politika és a célok kialakításába;
    iv. a vélemények kinyilvánításába;
    v. képviseletük létrehozásába;

4 A társaság vezetésének gondoskodni kell arról, hogy a dokumentáció tartalma a feleljen meg a szabvány által előírt követelményeknek (MEB politika és –célok, MEBÍR alkalmazási terület, MEBÍR elemei és kölcsönhatások, az MSZ által követelt dokumentumok és feljegyzések).

5 A társaságnak meg kell követelni a megfelelő dokumentumkezelést és állandó ellenőrzés alatt kell tartani a folyamatot. Ennek legfontosabb elemei:

a. a kiadás előtti jóváhagyás;
b. a dokumentált naprakész állapot;
c. az azonosíthatóság;
d. hogy minden helyen elérhető legyen a dokumentum, ahol szükséges;
e. a külső dok –ok azonosítottak és dokumentáltan elosztottak legyenek;
f. hogy minden elavult dokumentum minden elérhetőségi helyen hatálytalanított legyen;

6 A megfelelő működtetés érdekében a társaság vezetésének gondoskodni kell arról, hogy:

a. Konkrétan legyenek felsorolva a műveletek és a tevékenységek (lista) ahol MEBIR - működik;
b. A változások kezelése megoldott legyen;
c. a létrehozott szabályozás fenn is maradhasson;
d. a szabályozás integráltan működjön;
e. a MEBIR vonatkozzon a beszerzésre;
f. a MEBIR vonatkozzon a berendezésekre;
g. a MEBIR vonatkozzon a szolgáltatásokra (adott, kapott,);
h. a MEBIR vonatkozzon az alvállalkozókra, beszállítókra, egyéb látogatókra (külső érdekelt felek)
i. a MEBIR vonatkozzon az eltérések dokumentálására;
j. a MEBIR határozza meg azokat a határokat, amelyek nem léphetők át;

7 A vállalatnak a vészhelyzetek kezelése érdekében olyan eljárásokat kell létrehozni, fenntartani és fejleszteni, amelyek ismeretében az a személy, aki a MEBÍR hatókörében tartózkodik:

a. fel tudja ismerni a vészhelyzetet;
b. megfelelően – tőle elvárhatóan – tud reagálni;
c. be tudja vonni – ha szükséges - a külső érdekelteket (szomszéd, mentők, tűzoltóság, stb.)

A vészhelyzetek megfelelő kezelése érdekében a társaság gondoskodik:

d. a vészhelyzetek gyakorlásáról és kiértékeléséről;
e. a kapcsolódó eljárások módosításáról, a változások átvezetéséről, tanulságok levonásáról, a korrekciók elvégzéséről;

8 Az Ellenőrzés érdekében olyan eljárásokat kell létrehozni, fenntartani, fejleszteni, amelyek elősegítik:

a. a minőségi és mennyiségi mérés;
b. a MEB célok teljesítését;
c. a szabályozás értékelését;

d. a működés értékelése;
e. az események értékelését (baleset, megbetegedés, rendkívüli esemény stb.)
f. a megfelelő dokumentálást, a helyesbítést;
g. a szükséges mérőeszközök: kalibrálását, karbantartását, dokumentálását;

9 A megfelelőség kiértékelése érdekében olyan eljárásokat kell létrehozni, fenntartani és folyamatosan fejleszteni, hogy azok biztosítsák a vállalat részére a MEB jogszabályi és önállóan vállalt követelményeinek való megfelelést.

a. Fontos meghatározni, hogy milyen időközönként kerüljön sor a megfelelőség kiértékelésére;
b. A megfelelőség kiértékelésével kapcsolatos folyamatot és eredményeket dokumentálni szükséges, ezek a dokumentumok megőrzendők;

10 Események kivizsgálása, nem megfelelősség, helyesbítő tevékenység, megelőző tevékenység.

a. A szervezetnek eljárásokat kell létrehozni, fenntartani és működtetni az események dokumentálása, kivizsgálása és elemzése érdekében azért, hogy megállapíthassák:

i. mely tényezők okozták a MEB hiányosságokat;
ii. szükség van – e helyesbítő tevékenységre;
iii. melyek a megelőző tevékenység lehetőségei;
iv. a folyamatos fejlesztés lehetőségeit;
v. időben a kivizsgálás eredményét, amit dokumentálni és kommunikálni szükséges;

b. A nem megfelelőségek kezelése, helyesbítő és megelőző tevékenység elvégzésére eljárásokat kell létrehozni, fenntartani és fejleszteni azért, hogy ismertek legyenek a követelmények:

i. a nem megfelelőség azonosítására, kijavítására, vagy enyhítésére;
ii. kivizsgálására az ok megállapítása érdekében;

iii. az intézkedés bevezetésére és a megismétlődés megakadályozására;
iv. az intézkedés hatékonyságának értékelésére;
v. az összes körülmény dokumentálására;

11 A feljegyzések kezelése érdekében eljárásokat kell létrehozni, fenntartani és fejleszteni, hogy megvalósuljon a feljegyzések:

a. azonosítása;
b. megfelelő tárolása;
c. védelme;
d. visszakereshetősége;
e. megőrzése;
f. azonosíthatósága és olvashatósága
g. szükségszerű megsemmisítése;

12 Belső auditra meghatározott időszakonként kerüljön sor, amely során a társaság:

a. megállapítja megfelel-e a MEB rendszer a követelményeknek;
b. ellenőrzi, hogy a tervezett/bevezetett intézkedéseket végrehajtják-e;
c. megállapítja, hogy a bevezetés és a fenntartás megfelel-e az előírt és vállalt követelményeknek;
d. ellenőrzi, hogy eredményes volt-e a politika és a célok megvalósítása;
e. információt ad a vezetőségnek;

A fentiek megvalósítása érdekében ki kell alakítani az auditok rendjét, eljárását és ki kell választani, - jelölni, megbízni az objektivitást és pártatlanságot biztosító auditorokat, auditpárokat;

13 Vezetőségi átvizsgálás során a társaság felső vezetése tervezett időközönként átvizsgálja a MEB irányítási rendszerét és így győződik meg annak

a. az alkalmasságáról;
b. megfelelőségéről;
c. teljesítményéről;
d. a fejlesztés lehetőségeiről;

Ennek bemenő adatai:

e. a belső auditok eredményei;
f. a részvétel és a konzultáció (MSZ 4.4.3) eredményei;
g. a külső érdekelt felek véleménye;
h. Kimenő adatok – a fejlesztésre irányuló döntések

5. FEJEZET

AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEK BIZTONSÁG-PEDAGÓGIAALAPON

(Bobné Chlebik Márta)

Bevezetés

Az egészséges és biztonságos munkavégzés szabályainak ismerete, maradéktalan betartása a felnőttek- jelen esetben a pedagógusok – dolga, kötelessége. Valóban így látszik. A munkavédelem olyan „felnőttes" dolog. Ennek ellenére tapasztalni fogjuk, bizony sok múlik a „munkavégzés" folyamatában résztvevő gyermeken is.

Mi is a *munkavédelem*? Az 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről. 1. § (1) bekezdés alatt ezt igen szakszerűen meghatározza. Tehát munkavédelem az egészséges és biztonságos munkavégzés személyi, tárgyi és szervezési feltételeinek szabályozása a szervezeten munkát végzők egészségének, munkavégző képességének megóvása és a munkakörnyezet humanizálása érdekében. Vagyis a munkavédelemnek két nagy területe van, a munkabiztonság és munkaegészségügy. (1. sz. melléklet)

Ahhoz, hogy a munkavédelem célja teljesüljön, megfelelő eszközrendszernek kell rendelkezésre állnia. E rendszer elemei közül - műszaki, higiénés, jogi, igazgatási, oktató, nevelő felvilágosító – számunkra az utóbbi, tehát az oktató, nevelő felvilágosító tevékenység a fontos. Vagyis a különböző életkorú gyermekek esetében a hozzájuk illő módszerekkel és eszközökkel tudatosítanunk kell, hogy az egészség érték. Ezért ismerjenek meg, és tartsanak be minden olyan szabályt – és ez nem is kevés -, amely a saját és társaik (testvéreik, szüleik) biztonságát szolgálja.

Ez bizony nem könnyű feladat sem a pedagógus, sem szülő számára. A modern családok életkörülményei, a lakás (ház) minősége, felszereltsége, a szülők életmódja igen változatos. Nehéz azokat a veszélyes helyzeteket megtalálni, amelyek általános ismétlődésére számítva felkészíthetjük kivédésükre a gyermeket. Minél fiatalabb gyermek, annál inkább az egyszerű, konkrét helyzeteket érti meg. De még itt is szembe találja magát a „megoldhatatlannal": a jelen helyzetből a jövőre nézve, saját viselkedésére kell valamiféle következtetést levonnia, és megfelelően cselekednie. A tények elemzése, majd pedig ebből a következtetés levonása igen távol áll a 3-6-7 éves

gyermek logikai készségétől. Ráadásul a veszélyessé váló helyzet megoldásánál az időtartamnak is szerepe van, vagyis gyorsan kell döntenie. Tulajdonképpen egy „ha…, akkor…" logikai párosban szükséges gondolkodnia, majd cselekednie, azaz egy jelen idejű és egy jövőre vonatkozó állítást az implikáció logikai műveletével köti össze…

A konstruktív pedagógia szerint akkor neveljük helyesen a gyermeket, ha őt a neki megfelelő, az általa átélhető élethelyzetekre készítjük fel. Tehát egy kisgyermeket is a biztonságos életviteléhez, és a „munkavégzéséhez" szükséges kompetenciákkal szükséges felvérteznünk. Azt szeretnénk elérni, hogy az otthoni és az óvodai élete, tevékenységei során tudjon majd különbséget tenni a biztonságos - nem biztonságos eszközök, helyzetek, cselekvések (!) között. Balesetnek sem okozója sem elszenvedője ne legyen.

Mert mi is a *baleset*? „.. .az emberi szervezetet ért egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt sérülést, mérgezést, más testi-lelki egészségkárosodást, halált okoz." – fogalmaz a munkavédelmi törvény. Ezt tehát senki nem akarja. De egy okozati láncolatsor végén bekövetkezhet egyszerű kis szabályszegés, amiből veszélyhelyzet alakulhat ki, és ezek egy része balesetbe torkollhat.

Az óvodai nevelésben szerencsére több olyan terület van, amely a gyermek épségét, egészségét védi, pl. az egészségvédelem vagy környezetvédelem, amely szinte minden óvodai programban kidolgozott rész, és a gyakorlata már szinte rutinként működik.

A „biztonságpedagógiának", a „védelempedagógiának" azonban van újabb eleme is: a *baleset megelőzés pedagógiája*. (Székely Lajos 1990). A területek közös találkozási pontja az erkölcsi nevelés: erkölcsi normák, szabálykövető magatartás kialakítása, amely a veszélyforrások felismerésére, megszüntetésére, kikerülésére irányuló, rugalmas viselkedésminták rögzítését jelenti. Azt is mondhatjuk, hogy a gyermekben biztonságigényt akarunk kifejleszteni, ezáltal a biztonságtudatát alapozzuk. Kérdés, hogy vajon mindez hogyan viszonyul az óvodás gyermek impulzivitásához, kíváncsiságához…
(2. sz. melléklet)

Gyakorló óvodapedagógusként hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy az óvodások épségéért, biztonságáért a felnőtt, elsődlegesen a pedagógus a felelős. Hiszen a gyermek ugyan jogképes, de nem cselekvőképes, tehát érte a felnőtt, jelen esetben a pedagógus a felelős. Azonban a nevelőmunka során az e területen szerzett tapasztalat, és a szerencsére igen ritkán előforduló balesetek miatt csökkenhet a felnőttek veszélyérzete, körültekintő magatartása. Az intézmények nevelőmunkáját szabályozó törvények, rendeletek pontosan fogalmaznak a tennivalók tekintetében:

Közoktatási törvény (1993. évi LXXIX. törvény)

12. § (1) e) A tanuló kötelessége, hogy „óvja saját és társai testi épségét, egészségét, elsajátítsa és alkalmazza az egészségét és biztonságát, védő ismereteket, továbbá haladéktalanul jelentse a felügyeletét ellátó pedagógusnak vagy más alkalmazottnak, ha saját magát, társait, az iskola, kollégium alkalmazottait vagy másokat, veszélyeztető állapotot, tevékenységet, illetve balesetet észlelt”

19. § (7) a A pedagógus feladata, hogy „gondoskodjon a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról”, továbbá „egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges ismereteket átadja, és ezek, elsajátításáról meggyőződjön”

40. § (3) az SZMSZ részét képezik „közoktatási intézmény biztonságos működését garantáló szabályok, amelyek megtartása kötelező a közoktatási intézmény területén tartózkodó szülőknek, illetve a közoktatási intézménnyel kapcsolatban nem álló más személyeknek.”

41. § (1), (5): az intézménynek „gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről, a tanuló- és gyermekbaleseteket előidéző okok feltárásáról és megszüntetéséről, a gyermekek, tanulók rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséről.”

Nemzeti köznevelési törvény (2011. évi CXC. törvény) – hatályos: 2012. szeptembertől

25. § (5) szerint az intézménynek gondoskodnia kell a gyermekek nevelésének biztonságos és egészséges feltételeiről

46. § (1) e) pont szerint a tanuló kötelessége, hogy óvja saját és társai épségét

46. § (3) b) pont szerint a gyermeket biztonságos és egészséges környezetben kell nevelni, a feltételeket a gyermek fejlettségéhez kell igazítani
36. § (6) d) pontnak megfelelően a gyermeket egészségügyi felügyeletben, ellátásban kell részesíteni.

A nevelési-oktatási intézmények működését szabályozó 11/19994 (VI.8.) MKM r.
6/A. § (1) szerint a gyermekkel meg kell ismertetni az egészségük, testi épségük védelmét szolgáló előírásokat, a különböző tevékenységekkel járó veszélyeket, a tilos, és az elvárható magatartásformákat.

A munkavédelmi törvény (Mvt.) és a munkatörvénykönyve (MT.) is sok közvetlen követelményt tartalmaz.
Az élet- illetve munkahelyzetek bonyolultsága miatt, másrészt a sokféle jogszabályi előírásnak megfelelő szabályzatok elkészítésével ma már a legtöbb munkáltató vagy erre hivatott céggel készítteti azt el, vagy e területen megfelelő képzettségű személyt alkalmaz.

Az óvodák programjában a fentiek szépen megjelennek többnyire az „Óvó, védő előírások" címszó alá rendezve (ld. 3. sz. melléklet), néhány biztonságot erősítő szabály pedig a házirendbe kerül (pl.: mit nem szabad otthonról behozni az óvodába). A leírtak megjelenéséért, betartásáért az intézmény vezetője a felelős. A betartás – betartatás - pedig nagyon fontos! Ha sérülnek a munkavédelem szabályai, akkor sérülhet az ott dolgozó felnőtt, vagy ott nevelődő gyermek biztonsága is. Ez pedig szerencsétlen esetben akár súlyos balesethez, katasztrófához is vezethet!

5.1. A gyermekbalesetek elemzése

Vigyázz magadra! Ne nyúlj hozzá! Menj el onnan! Ereszd el! És még megannyi felszólítás, amit egy kisgyermeknek mondunk. Vajon érti ezek tartalmát? Mitől akarjuk őket megóvni a tiltó szavak erejével? Nyilván a közvetlenül rájuk leselkedő veszélytől. A sikeres nevelőmunka – a balesetek megelőzése – érdekében meg kell vizsgálni a bekövetkezett balesetek körülményeit. Az elemzés alaposssága több szempontot igényel, pl. a gyermek életkora, egyéni sajátosságai, egészségi állapota, tárgyi, személyi körülmények, a felügyelő személyek tudása, szakszerű megnyilvánulásai, stb. (Dr. Kósa 1995).

A gyermekbalesetek jelentős hányadában - szinte kortól függetlenül – a figyelmetlenség, illetve az ügyetlenség szerepel. Nagyobbaknál a bravúr, a vagánykodás, a verekedés, a rossz tréfa, vagy a közlekedési szabály áthágása található közvetlen kiváltó okként. E balesetek – ezért lett statisztika belőlük – olyan súlyosak voltak, hogy orvosi, esetleg kórházi ellátást igényeltek.

Óvodás gyermekek esetében szerencsére lényegesen kevesebb a súlyos sérülés, a szó igazi értelmében vett baleset. De a körülmények elemzése alapján az *lehetett* volna ezekből az esetekből! A kisgyermekeknél a „figyelmetlenség" sokféleképpen megnyilvánulhat. Pl.:

- Figyelmének fontos sajátossága, hogy nem képes a koncentrált figyelemre, a lényegest a lényegtelentől elkülöníteni,
- Kíváncsiságból - nyúl valamiért, amit nem tud jól megfogni súlya, vagy formája miatt,
- Szalad át az udvaron, hogy valamit megnézzen, közben rálép egy játékszerre, vagy belesik a homokozó gödörbe,
- Koordinálatlan, ügyetlen mozgása miatt - hamarább veszti el egyensúlyát – vagy nem nyeri vissza, elesik. Könnyebben elejt, ráejt dolgokat, pl. a lábára,
- Mászókáról, hintáról könnyebben leesik,
- Az esés közben véletlenül vagy védekezésül elkapott tárgyak további sérülések okai lehetnek, (asztalterítőbe kapaszkodva lerántja a rajta lévő edényeket is). De viszonylag gyakran okoznak sérülést a rossz játékszerek, sérült bútorok is.

A fentiek jellegzetes sérüléseket eredményezhetnek: pl. horzsolást, zúzódást, kisebb szúrásokat, hámsérüléseket. Az esések következménye ritkán törés, agyrázkódás is lehet. Ahhoz képest, hogy egy kisgyermek mennyit szaladgál, mászik fel-le, igen kevés sérülést szenved el, ennek következményeként Oka, hogy a vázrendszer még élettanilag nem szilárdult meg – így a törések jelentős része un. zöldgally törés-, másrészt a gyermek alacsony, így a súlypontja közelebb van a földfelszínhez, és ezért az esés ereje is kisebb lesz.

Az otthon gyakori baleseti ok, a forrázás, égés, mérgezés, ami szerencsére óvodában elő sem fordulhat.

5.2. Az óvodás gyermek néhány életkori sajátossága

5.2.1. Az óvodába járó gyermekek heterogenitása

5.2.1.1. *Életkor*

A ma óvodába járó gyermekek életkora a 2 évtől a 8. évig terjedhet. E gyermekek akár egyetlen csoportban is előfordulhatnak.

- A 2009 szeptembere óta létesíthető óvoda-bölcsőde csoportjaiba már 2-3 éves gyermekek is járhatnak. Belőlük a törvényileg engedélyezett 20 fős csoportban 5 fő lehet. Tehát a fennmaradó 15 fő 3-6-7 évesekből áll, esetleg – a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság véleménye alapján - ott lehet még egy-két 7-ik évét betöltött gyermek is. Ők már valószínűleg az un.: SNI-s gyermekek közé tartoznak.
- Egy „normál" óvodába – ugyancsak 2009 óta – felvehető a 2 és fél éves kisgyermek is. A felvehető gyermekek felső korhatára a 6-7, illetve a 8. életév. A szülők mára megtanultak élni a rugalmas beiskolázás lehetőségével, és sok kisgyermek az ő kérésükre a 6. év betöltése után is maradt még egy évet az óvodában. Szerencsés esetben a szülői akarat egybecsenghet a nevelési tanácsadó javaslatával.

  Ez a nagymértékű életkori megoszlás igencsak megnehezít mindenféle nevelést, fejlesztést – így van ez a balesetek megelőzése, a munkavédelem területén is. Könnyen belátható, hogy mennyire más lehet a veszélyes anyag, vagy cselekedet egy 2 és féléves gyermek számára, mint a már iskolaérett 5 és féléves számára és belátható az is, hogy csak eltérő módszerekkel lehet veszélyfelismerésre nevelni az igen eltérő korú gyermekeket. A csoportok szervezésénél az óvoda programja által megkívánt elveket követik az óvónők. Sok program kifejezetten vegyes életkorú gyermekeket hoz össze egy csoportba. Tehát valóságosan is egy közösségbe kerülhet a 2 és a 8 éves gyermek is…

  Vajda Zsuzsa megjegyzi, hogy ilyen csoportokban igen nehéz akár egy-egy foglalkozás közben is a biztonságot garantálni. (Vajda-Kósa 2005 136.o.)

A közoktatás jelentős változás előtt áll. Ez valamelyest befolyásolja az óvodai nevelést is. Tudjuk, hogy:

- 3 éves kortól kötelező óvodába járatni a gyermeket legalább napi 4 órában (de felvehető továbbra is 2 és fél éves gyermek is). Előfordul, hogy a 6. életéve betöltése után szeptembertől tanköteles korú gyermek is ott lesz.
- Egy évet még maradhat óvodában, ha a szakértői bizottság ezt javasolja.
- 3-5 éves kor között kaphat felmentést az óvodába járás alól a gyermek, ha a szülő ezt kéri a jegyzőtől. A jegyző a gyermek érdekét veszi figyelembe, amikor a család mellett dönt.
- Az óvodai ellátást az önkormányzatnak kell biztosítania, szemben az iskolaival, amely állami feladat lesz.

Mindez témánk szempontjából azt vetíti előre, hogy a jelenleginél több fiatalabb kisgyermek kerül az óvodába. Biztonságukra így még nagyobb figyelmet kell fordítania a pedagógusoknak. (4. sz. melléklet)

5.2.1.2 Szocializációs körülmények

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint: 1. § c*)* „a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő szerepet játszanak.” A szülőnek a gyermek neveléséhez való jogát több más törvény is megerősíti (alaptörvény, gyermekvédelmi törvény, családjogi törvény) Ez így helyes.

A pedagógusnak azonban mindenképpen ismernie szükséges a családi hátteret, ahonnan a gyermek érkezik, mert a család nevelésére is kell alapoznia. Az adekváció elvét követve azt mondhatjuk, hogy jól működő családból jó gyerek jön óvodába, rosszul működő családból pedig… A valóságos kép azonban ettől jóval árnyaltabb.

Az óvodapedagógus már az első családlátogatás alkalmával (ha a család fogadja őt – (többnyire igen)) képet kaphat a következőkről: a lakás komfortfokozata, felszereltsége, tisztasága, az egyes családtagok elvonulására való hely (pl. az iskolás gyermeknek van-e legalább egy polca, asztala, az óvodás hol, mivel játszhat stb.). Ezen kívül tapasztalhatja a családtagok kapcsolatát, esetleg gyermeknevelési gyakorlatát. A kép a későbbi egyéni beszélgetések, vagy megismételt családlátogatások alkalmával tovább árnyalódhat. (Füle 1993)

Nézzünk néhány lehetőséget, hogy mire számíthattak eddig is a pedagógusok – és mi várható. A gyermekek jelentős része rendezett családi körülmények közül érkezik az óvodába, „normál” családi vagy lakótelepi lakásból. Ezek nagysága nagyjából meghatározza a felszereltséget, komfortminőséget is - ha fizetési vagy egyéb

problémák nincsenek. Az 50-70-m^2–es lakásokban a gyermek sokféle háztartási géppel, munkaeszközzel, tisztító- és takarító vegyszerrel, kozmetikummal találkozhat. A terület viszonylagos kicsisége miatt a szülők valószínűleg elzárják a veszélyes anyagokat, vagy másik helyiségbe küldik a gyermeket. Az egyszerűbb eszközök használatára megtanítják (olló, távkapcsoló, stb.) őket.

Természetesen jólétben élő családokból is jönnek óvodába gyermekek. E családokban ott az úszómedence, a szauna, esetleg a pezsgőfürdő, a nagyobb kert, tóval, sok növénnyel (állatokkal), pergolával, kerti bútorokkal. A konyhában gépek könnyítik a munkát. A fürdőszobák tágasak. Külön mosókonyhában vannak a mosó- szárító gépek – lehet, hogy itt nem is az anya ténykedik. A szobák száma, nagysága, berendezése (bútor, növény, állatok, automatikus kapuk vagy ajtók, szórakoztató elektronika, informatikai eszközök, sstb.) a jólétről tanúskodnak. A szülők szabadidő eltöltési szokásai között ott találhatjuk az exkluzív eseményeken való megjelenést, elitsportot, luxus utakat. Egyéni rendszámos autóik egyikével hordják a gyermeket az óvodába és a különórákra. A gyermekszoba természetesen minden „fejlesztő" eszközzel ellátott. A családtagok élete jelentős mértékben a családon kívülre esik! Az élményt, a sokféle tevékenységre lehetőséget adó lakókörnyezetet a gyermek nem valószínű, hogy a szülőkkel fedezi fel, éli át…

De jönnek ám gyermekek a polarizált társadalom másik szegletéből is, a mély szegénységből. Lakásuk egy-két szobás, már lehet, hogy nem tekinthető komfortosnak, és az is lehet, hogy valamelyik nagyszülő is ott él a családdal. A gyermekek nyugodt tanulása, játéka nem valószínű, hogy biztosított. A lakás berendezése egyszerű, régi bútorokkal ellátott, TV valószínűleg van. A fürdőszoba felújításra szorulna – ha van ilyen helyiség, és van a lakásban vízszolgáltatás. Régi típusú – rosszabb esetben összebarkácsolt - háztartási gépeket, eszközöket használnak („Még jó.") A ruházkodás a használt ruhaboltból történik. Ismerik a családsegítő szolgálat vagy a karitatív szervezetek akcióinak időpontjait. (Kapitány - Kapitány 2000) Ebből a körből kerülnek ki a hátrányos helyzetű vagy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek. Velük sokszor a higiénikus, esztétikus környezetet, tárgyait, azok használatát kell előbb megismertetni, Többnyire az alapoknál kell indítani az egészséges életmód szokásainak kialakítását is.

További izgalmas kérdés, hogy a fent jellemzett családokban hogyan történik a gyermek nevelése, mi a gyermek helye a családban, mennyire részese a család napi

életének – vagy „száműzték” őt a különórák és a gyermekszoba világába, esetleg a TV elé. Ezt próbálja kideríteni az óvónő, amikor családlátogatásra megy egy-egy családhoz, majd újabb és újabb alkalommal beszélget a szülőkkel. A legfontosabb, hogy ne legyen nagy különbség a családból hozott norma és az óvodai elvárás között – hiszen minden gyermeket arról a szintről kell fejleszteni, ahol éppen tart! Ez a szint lehet, hogy nagyon alacsony, vagy éppen túlzó, de erről a gyermek nem tehet. A pedagógusnak pedig őt kell segíteni - jelen esetben a biztonsága elérésében.

5.2.1.3 *Egészségi állapot*

Az óvodába egészséges kisgyermek jöhet, orvosi igazolással. Ennek ellenére óvodába nemcsak egészséges, ép gyermekek járnak, illetve napközben is megbetegedhetnek.

Egyszerűbb az eset, ha csak egy hirtelen jött *rosszullétről, lázas állapotról* van szó. Ebben az esetben reggel egy jó állapotban lévő gyermek érkezik meg, aki a nap folyamán rosszul lesz. E betegségkezdés a legtöbb gyermeknél visszahúzódással jár: az óvónő, a dajka ölében üldögél, esetleg lefekszik. A pedagógus az esetek többségében felismeri a problémát és igyekszik a gyermek állapotán enyhíteni nyugtatással, ha lázas borogatással, stb. Értesíti a szülőt, aki általában hamarosan jön a gyermekért. Ilyen állapotban a kisgyermek nem valószínű, hogy aktivitása révén valamilyen balesetet tud okozni, vagy elszenvedni.

Járnak az óvodában *krónikusan beteg* gyermekek is. Velük az a „baj”, hogy a betegségük miatt (pl. asztmára való hajlam) hosszabb-rövidebb ideig kimaradnak az óvodai csoport életéből. Visszatérve emlékeztetni kell őket arra, hogy mit hogyan is „szoktunk” tenni. Ha olyan típusú betegségük van, ami nem gátolja őket, hogy folyamatosan járjanak óvodába, viszont rendszeresen kell gyógyszert szedniük (és esetleg az óvónő adja be neki a „déli” adagot), akkor állapotuk miatt nagyobb figyelmet kapnak, és ez a balesetek megelőzése szempontjából előnyös a számukra.

Nagyobb gond és nevelési szempontból igen sok munkát jelent az un. *SNI-s gyermek.* Az érvényben lévő közoktatási törvény 121.§ (1) 29. pontja szerint sajátos nevelési igényű az a gyermek, aki a rehabilitációs és szakértői bizottság véleménye alapján:

a) Testi, érzékszervi, értelmi, beszédfogyatékos, autista, illetve több fogyatékosság együttes előfordulása esetén, halmozottan fogyatékos;
b) Pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (pl. dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus, vagy kóros aktivitászavar).

Egy normál óvodában az integrált nevelés keretében az épekkel együtt nevelődnek az enyhén sérült, fogyatékos, hiperaktív, autista jellegű problémákkal küzdő és a magatartászavaros gyermekek is. Mivel a csoportokban nincs (vagy csak igen kevés helyen van) a speciális gyermeki szükségeteket kielégíteni tudó személyzet (fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, vagy gyógypedagógiai asszisztens) minden munka – nevelés, fejlesztés, óvás, védés – a váltott műszakban dolgozó két óvónőre hárul. Az SNI-s gyermekek természetesen megkapják a neki megfelelő fejlesztést a szakemberektől, de e gyermekek sokkal több egyéni bánásmódot, odafigyelést igényelnek, ami 25-30 fős vegyes életkorú gyermekcsoportokban nehezen oldható meg.

A nemzeti köznevelési törvény némi változást hoz e téren is. Eszerint az SNI-s gyermek az a különleges bánásmódot kívánó gyermek, aki a szakértői bizottság véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékos, halmozottan fogyatékos, autista, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd. (2011. évi CXC. tv. 4. § (23)) E gyermekek a jövőben a „kiemelt figyelmet igénylő gyermek" kategóriájába tartoznak (ld. 4.§ (12)).

Témánk szempontjából fontos, hogy a jogszabály:

- az egy csoportba járó gyermekek létszámát 13-25 főben jelöli;
- 3 óvodai csoport mellé alkalmazható pedagógiai asszisztens javasol;
- gyógypedagógiai asszisztens foglalkoztatásáról viszont a fenntartó dönt;

5.2.2. A gyermekek testi, értelmi, érzelmi-akarati, szociális fejlődésének jellemzői

Bármilyen nevelőtevékenység tervezésekor fontos ismernünk az adott közösség általános fejlődés lélektani, szociális jellemzőit. Az általános ismérveket tovább színesíti, a pedagógiai munkát segíti konkretizálni, az egyéni sajátosságok széles skálája.

Az egyéni és az életkori sajátosságok elemzésénél témánk szempontjából lényeges minőségekre hívjuk fel a figyelmet:

- Az óvodás gyermek *általános testi adottság*aiból adódó veszélyes helyzetek érzékelése, észlelése sajátos helyzetet teremt, Pl.: a gyermek *alacsony* – így nem azt látja, amit, mi felnőttek már érzékelünk. Az ő látósíkja lényegesen alacsonyabban van. Ez az adottság nem fejleszthető, de a gyermek hozzászoktatható bizonyos helyzetekben, hogy óvatosabban, körültekintőbben viselkedjen.

  Erre a szülők figyelmét is fel kell hívni, hiszen otthon más helyzetek fordulnak elő, mint az óvodában. Az otthoni veszélyes eszközök, helyzetek kezelésére az óvodapedagógus nem tudja felkészíteni a gyermeket.

  A kognitív képességek ebben az életkorban már látványosan fejlődnek, de még messze elmaradnak a veszélyek felismeréséhez és elkerüléséhez a szükséges mértéktől.
- Az ingerek *érzékeléséhez*, észleléséhez *látás* útján kapjuk a legtöbb információt. A gyermek – a felnőttéhez képest – szűkebb látómezője az oldalról jövő információk vételét gátolja. Így pl. futkározás közben nehezebben veszi észre az akadályt, amiben eleshet, megbotolhat, stb. A tárgyakról érkező információk sokasága után jut el a kisgyermek (kb. 4-5 éves korára) a szín – forma - nagyság *állandóságh*oz. Ez megkönnyíti a helyzethez való alkalmazkodást, még egy gyorsabb mozgás esetében is.
- Témánk szempontjából lényeges megemlíteni, hogy az elemző látás az un. „Gestalt" látás csak az óvodáskor végére alakul ki. Ez a strukturált egésznek a felfogása, a részletekkel együtt. Tehát látja, érzékeli a rész-egész viszonyát. Ami egybe tartozik, azt egynek is látja, de képes a részletek differenciálásra is.
- Ugyancsak a látás fejlődéséhez kapcsolódik a *térészlelés* fejlődése. Az óvodás gyermek eleinte nem a valós téri viszonyok szerint tájékozódik, hanem a mozgásos,

majd vizuális térélményei szerint. (Pl.: „A cukrászdánál fordultunk be.") Tehát egy 3-5 évesnek hiába mondjuk, kiabáljuk, hogy „Ne szaladj balra! Ne bújj alá!". A veszély elkerüléséhez adott pedagógusi instrukciók szerint azt képzeljük az óvodásainkról, hogy értik, amit mondunk, pedig a valóságban ez gyakran nem így van.

- A *hallásérzékenysége* még nem elég fejlett, továbbá a hang lokalizációs készsége is gyenge. Vagyis az oldalról jövő hangot pontatlanul észleli, míg a szemből jövőt már jobban. Erre gondolnunk kell egy felszólítás „odakiáltásakor". Nem biztos, hogy meg fogja hallani! Ezt a lehetőséget tovább rontja, ha túlságosan beleélte magát az adott játékba (pl. fogócskázás, bújócskázás, stb.)
- Az *érzékszervek fejlődésének* fontos kellékei a környezet tárgyai, amit meg lehet fogni, - rázni, - szagolni, - hallgatni, szájba lehet venni, rá lehet mászni, lecsúszhatunk rajta, stb. A szenzomotoros fejlődés ideje alatt (0 - 2 - 2,5 éves kor) fontos erre alkalmas tárgyakkal körülvenni a gyermeket. Mivel a gyermekek nem egyformán fejlődnek, így lehet, hogy még az óvodában is erre az un. funkciós játékra alkalmas játékszereket kell a gyermekeknek adni. Ahol óvoda-bölcsőde van, vagy 2,5 éves kortól fogadják a gyermekeket, ott célszerű ilyen tárgyi feltételeket teremteni.
- Mind a látás, mind a hallás útján szerzet információszerzésben nagy szerepe van a *figyelem*nek. Mivel a figyelem általában szórt, érzelmi színezetű, így nehezen tud koncentrálni, és szelektálni a pillanatnyilag fontos, nem fontos információk között.
- Emlékezet*, képzelet* érzelmi életének hatása alatt áll, tehát szubjektív dolgokat raktároz, idéz fel. A múlt időbeli távolsága, a jövő közelsége megfoghatatlan számára. Így cselekvései következményével nemigen tud számolni. Témánk szempontjából pedig ez fontos lenne.
- A gyermek *gondolkodási* sajátossága, hogy konkrét képekhez, helyzethez kötött, mivel fogalmi rendszere még kialakulatlan – most van alakulóban. Fontos tudnunk, hogy ő még egyszerre csak egy nézőpontot tud figyelembe venni (centrálás). Nehéz számára más szemléletéhez idomulni. Viszont a veszély észlelésére, elkerülésére stratégiát, cselekvési tervet kellene kidolgoznia, és végrehajtania. Ez egy absztrakt, asszociációkkal teli területe az életnek, ahol a fogalmakkal végzett gondolkodási műveletek nélkülözhetetlenek: következtetés, ítéletalkotás, összehasonlítás stb.

- az *érzelmi-akarati élet*e labilis, de a kiegyensúlyozottság felé tart. Bár un. alapérzelmekkel születünk, ezek működésbe lépéséhez is kell a külvilág, a valóság. Szerencsére a kisbaba, majd a kisgyermek sosincs egyedül, így megtanulhatják a felnőttől - annak arckifejezését látva -, hogy milyen érzelmi állapotban van. Sokáig nem képes gyermek a saját emocionális válaszait ellenőrizni. Ezt majd az érzelmi szocializáció során tanulja meg, amely hosszú folyamat. Az érzéskifejezésnek fontos információforrás a másik ember. Ennek megértése az empatikus készség működésétől függ. Annak a felnőttnek, társnak az érzelmi állapotára figyel, akit szeret – és őt is fogja utánozni, ő lesz számára minta. Egy helyzetben való helyes viselkedés kialakításakor ezt fontos tudnunk

  Részben az érzelmi szocializáció, részben az idegrendszerben bekövetkező érés hatására az óvodás gyermek érzelmi élete, vele magatartása is nyugodtabb, kiszámíthatóbb lesz.

  (Jávorszky 1996)
- A *motoros képesség*: a kisgyermek mozgáskészsége veleszületett, erre nem kell késztetni őt. Mindössze a környezetét kell olyanná tenni, hogy a természetes nagymozgásokat újabb és újabb módon végezhesse. Fontos, hogy a mozgáshoz öröm, sikerélmény kapcsolódjon – minél kevesebbet essen, sérüljön. A mozgáskultúra kialakításában szerepe van a spontaneitásnak: az így szerzett „tudást”, vagyis a jó mozgáskészséget, ügyességet nagyra értékelik a csoporttársak is. Óvodáskorban nagyon erős az idegrendszer serkentése, ezért kedveli, hosszasan végzi is az ugrándozást, szökdécselést, tárgyakra való fel-lemászást, egyensúlyozást. Nem szereti a monoton mozgást, mert fárasztja. Az óvodáskori balesetek jelentős része ebből az életkori sajátosságból ered. Kihasználva mozgékonyságát, sokféle játékkal lehet fejleszteni mozgás közbeni gyors reagálási készségét. (megállás, irányváltoztatás, mozgásforma megváltoztatása, stb.) Konkrét veszélyhelyzetekben ez még hasznára válhat.
- A *társas készség*: a társakhoz való viszonyulás is az érés - tanulás folyamat része, illetve más szempontból eredménye. A gyermekek kb. 2 éves korukig a másik gyermek mellett játszanak, vagy a felnőttel, de tartósabb együttműködésre még nem képesek. Az én-élmények gyarapodása, a dackorszak („Ez az enyém.” „Én akarom.”) segíti az én-tudat fejlődését, vele együtt annak megtapasztalását, hogy aki „nem én vagyok”, az is érdekes lehet, jó vele együtt lenni, játszani. A társas

fejlődés egy lassú, kétoldalú folyamat, mellyel a gyerekek egyszerre integrálódnak egy közösségbe és differenciálódnak is mint különálló egyének. E folyamat egyik oldala a szocializáció, amelynek során a gyerekek megtanulják a társadalom normáit és értékeit. (Ilyen normának tekinthető a saját és mások épségének védelme.) A másik oldala a személyiség alakulása, amikor a gyerekek eljutnak azokhoz a sajátos érzés- és viselkedésmódokhoz, amelyekkel a változatos körülményekre reagálnak. E bonyolultnak tűnő folyamat a gyermek számára a játék, színes, mozgalmas világában szintetizálódik. Ahogyan az egyes gyermek barátságai alakulnak, úgy alakulnak a gyermek társas készségei is (megértés, befolyásolás, jó kommunikációs készség, konfliktuskezelés, stb.). A játék és más tevékenyég során sok olyan helyzet adódik, amikor a gyermek gyakorolja a másikon való segítést, a társ iránti együttérzést. Ezekre a tulajdonságokra egy veszélyhelyzetben is szüksége lehet.

Az óvodai élet tevékenységei mellett a családnak, a szülőknek is nagy szerepe van e készség fejlődésében.

5.3. Az óvodás gyermek felkészítése a veszélyhelyzetekben való kompetens viselkedésre

A veszély az élet velejárója. Megszüntetni nem lehet, de megismerni a veszélyt, balesetet sejtető tárgyakat, helyzeteket, és felkészülni ezek elkerülésére – igen is lehet. Ma a családok, és vele a kisgyermek élete is igen változatos helyszíneken zajlik. Már nem csak a lakás, az udvar, kert tárgyaival, technikai eszközeivel, élőlényeivel kell megismerkedni a gyermeknek, de az autózás, a kerékpározás rá vonatkozó szabályaival, az óvoda tárgyi környezetével, és még folytathatnánk a sort. Minden veszély elkerülésére nem készíthetjük fel őt – de sok mindenre igen. A gyermeknek e területen valóban kompetenciára van szüksége, nem csak ismeretre. Bár ez ebben az esetben hangsúlyozottan fontos, hiszen ha nem ismeri fel a konkrét, veszélyt rejtő tárgyat, helyzetet, akkor nem fogja tudni azt sem, hogy mit is kellene tennie.

A téma feldolgozásához induljunk ki abból, hogy a kisgyermek már sok mindent tudhat a család életkörülményei, nevelési gyakorlata alapján. Mivel számára ez a legtermészetesebb közeg, ezért fontos a szülőkkel is egy-egy szülői értekezleten arról beszélni, tanácsot adni, hogy hogyan tudják gyermekeik épségét biztosítani. De – a téma mélységétől függően – felhasználható a faliújság, szóróanyagokat is készíthetünk

szakember segítségével az aktuális probléma megelőzésére, vagy használhatjuk az óvoda honlapját is.

5.3.1. Veszélyek a családi környezetben

A gyermek a család szemefénye. Bizonyára mindent megtesznek a családtagok azért, hogy a kisgyermek épségben, egészségben növekedjen, nevelkedjen.

Vajon milyen veszélyek leselkedhetnek az óvodás korú gyermekekre egy átlagosnak tekinthető családi házban? A gyermek természetesen nem „kiszolgáltatottja" az eszközök, helyzetek „támadásának", hiszen ma már jogszabályok halmaza foglalkozik - nemcsak az élelmiszerek, de a háztartásban fellelhető eszközök, építő anyagok, vegyszerek, játékszerek biztonságával, az anyagával, kiszerelésével, stb. használatával. A szülőket nem csak a jogszabályok, hanem a reklámok, egyes honlapok, női magazinok cikkei, a védőnő, a gyermekorvos, gondozónő, stb. figyelmeztetik, hogy gyermeket melyik életkorban milyen bajok érhetik, ha valamit figyelmen kívül hagynak.

A szakemberek igen fontosnak tartják, hogy már egészen kicsi kortól kezdve *tanítsák* a gyermeket – a valós élet részét képező – minden olyan veszély *elkerülésére*, amellyel környeztében találkozhat, amelyeket tanulással, tudással biztonságosan elkerülhet.

A gyermek korának megfelelően a környezet minden veszélyforrását fel kell tárni. A veszélyforrás ismeretében kell a szükséges megelőző intézkedéseket megtenni (elzárás, elhatárolás, stb.). Erre a *primer prevencióra* fordított idő és megoldások, ráfordítások térülnek meg a legjobban. Ebben a szülőknek, de a pedagógusoknak, és minden gyerekkel találkozó felnőttnek nagy felelőssége van, célszerű együttműködni.

A *szekunder prevenció* az a folyamat, melynek során a létrejött baleset következményeit, és ezek súlyosságát mérsékeli az azt észlelő és beavatkozó szülő, vagy óvodapedagógus, melynek folyamata az alábbi lehet:

- a balesetet közvetlenül megelőző beavatkozás – elhárítással;
- a baleset, a sérülés észlelése, de a sérülés súlyosságának csökkentése – elhárítással;
- a megfelelő segélyhívás - hatékony laikus elsősegély a mentők megérkezéséig;
- segítség a helyszíni első orvosi ellátásban (www.gyermekbaleset.hu)

Most azokat a helyzeteket vesszük sorra, amelyek megelőzéséért legtöbbet a szülő tehet, mind a tárgyi környezet, mind nevelési szempontból. Rájuk – némi optimizmussal- a pedagógus úgy tekinthet, hogy ezt már ismeri, tudja, a csoportjába érkező kisgyerek

Ami veszélyes		A veszély tipikus helye	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Szülő nevelési feladata
Felületfedés	Kerámialap	vizes helyiségek, erkélyek, teraszok	nedves (felmosás, eső, hóolvadás stb.)	elcsúszás, elesés → zúzódás, ficam, törés, agyrázkódás	- gyermek távollétében takarítani - míg nedves a padló, ne használják a helyiséget	- figyelmeztetni a csúszós felületre → lassú, óvatos mozgásra bíztatni - a nagyobb veszélyt, ennek következményét elmagyarázni
	Szőnyeg	Parkettás felületek (szobák)	Megcsúszik a szőnyeg.		- Rögzíteni a szőnyeget - időlegesen nem használni	
Lépcső		Terasz, emelet, szinteltolás	Magasabb fokok, lépcsőfokok éles széle	Elesés, leesés – zúzódás, törés, agyrázkódás	- gyermekkorlát	- lépcsőn lassabban, óvatosabban járjon
Víz a kádban		Fürdőszoba	Belecsúszik, beleesik a vízbe	Ijedtségtől vizet nyel, megfulladhat	- sekély vízben pancsoljon - ne maradjon egyedül, még a nagyobb testvérrel se - csúszásgátló a kádba kád fogantyú felszerelése	- a fürdés, pancsolás felnőtt felügyelete mellett történjen
Mosdókagyló			A csapot nem éri el, a szélébe kapaszkodva megcsúszhat, beverheti a fejét	zúzódás	A kagyló elé biztonságos anyagú, felületnagyságú fellépőt készíteni	- mutassa meg, hogyan tud biztonságosan egyedül csapot nyitni
WC kagyló			A kagyló nem gyermekméretű, hátra- ill. beleeshet	Zúzódás, ijedség (lehet, hogy egy ideig nem is akarja használni a WC-t)	WC szűkítő elhelyezése	- segítsen ezt a kagylón elhelyezni, tanítsa meg rá a gyermekét
Mosószer, tisztítószer, gyógyszer ↓ Sok felnőtt szed szívműködésre,			A színes, illatos folyadékokba belekóstol, a színes cukorkára hasonlító pirulákat lenyeli.	Rosszullét, mérgezési tünetek (lüktető fejfájás szédülés hányinger-hányás zavartság	- **gyógyszer**t mindig **zárt helyen** tartani - mosószert, tisztítószert kisebb gyermek esetében elzárni	- gyermeknek **tilos** a gyógyszerhez nyúlni - a vonzó illatú mosó-szerekkel mossa ki a babaruhát, saját zokniját –

Ami veszélyes	A veszély tipikus helye	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Szülő nevelési feladata
vérnyomásra hatókat, illetve altatókat!			fulladásérzés izomgyengeség ájulás)		használhassa, így kíváncsisága, cselekvési vágya kielégül.
Mosógép	Fürdőszoba	Széle nekieséskor fej-arc sérülést okozhat	Horzsolás, zúzódás	Lehetőleg ne mosdó-WC kagyló közelében legyen	- óvatos mozgásra bíztatni
Hősugárzó		Vizes kézzel kapcsolgatja	Áramütés	- ne legyen elérhető - ha működik, a szülő is legyen ott	- gyermeknek **tilos** működtetni
Konnektorok		belenyúlhat		- szabvány szerint magasan vannak + vakdugó	- elmagyarázni a belenyúlás veszélyét
Gyufa, ön-gázgyújtó	Konyha	Próbálgatja, tetszik a fellobbanó fény	Égési sérülés, lakástűz	- ne legyen elérhető helyen	- gyermeknek **tilos** vele játszani (Amire való, az kívül esik a kisgyermek természetes tevékenységein)
Evőeszközök, ollók, hústű, stb		Ügyetlen használat, sietség	Szúrás, vágás	- gyerek-biztos zárak a fiókokon	- megmutatni használatukat, „segítsen” olykor a konyhában
Forró étel (víz, olaj, zsír, leves, gőz, stb.), füles, nyeles edények, forró főzőlap, sütőajtó		Gyors mozdulat, figyelmetlenség, kíváncsiság	Forrázás, égési sérülés	- sietős, többféle étel készítésekor ne legyen ott a gyerek - edények a főzőlap belső részén legyenek - tűzhely védőlap, elfordítás gátló felszerelése	- ne legyen tiltott hely a konyha, de csak akkor legyen ott a gyermek, ha kellő figyelemmel tudja a szülő kísérni a tényked éseit.

Ami veszélyes	A veszély tipikus helye	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Szülő nevelési feladata
				- konyha-étkező közé gyerekrácsot tenni: (látja, hogy mi történik, tud beszélgetni)	
Konyhai gépek (kávéfőző, robot, daráló, kenyérpirító, vasaló, stb)		Kapcsolgatja, belenyúl	Vágás, égés	- ne legyenek elérhető helyen - használat után áramtalanítani	- elmagyarázni, hogy ezek a felnőttek eszközei. A belevaló elkészítésében segíthet.
Konnektorok		Belenyúlhat	Áramütés	Vakdugó	- elmagyarázni a belenyúlás veszélyét
Bútorok, ajtók, polcok (élek, sarkok fogantyúk, fiókok, kiálló kulcsok, lábak, sérült részek)	Lakószoba	- nekiesik, nekiszalad, - szálka, üvegszilánk megy a kezébe, lábába, de arcsérülései is keletkezhetnek	Horzsolás, zúzódás, szúrás, vágás	- Él- és sarokvédők elhelyezése, kulcsok kivétele - bútorok javítása - ajtók, fiókok zárása - talpig üveges ajtók ne legyenek - polcok stabil rögzítése	- elmagyarázni, hogy a szobában miért nem lehet futkározni
Növények I. - polcon, fali tartóban, - földön cserépben		Leránthatja, felboríthatja	Zúzódás, agyrázkódás	Nem elérhető magasságban, rögzített cserépben	- megmutatni, hogy milyen szépek, vigyázni kell rájuk - segítsen gondozni
Növények II - mérgezők - kaktuszok		Fajtától függően levele, léggyökere, virága, tüskéje mérgező, ill. szúr	A növényre jellemző mérgezés	- kisóvodás gyermek esetében ne tartsanak ilyen növényeket	- lásd fent - megmutatni, hogy mit ne bántson, ha segít pl. locsolni
Állatok tartása - kalitkában - akváriumban - terráriumban - szabadon (macska, kutya)		- Fajtától függően csíphet, haraphat, karmolhat, ha nem jól bánnak vele. - állati eledelt emberinek vél.	Különböző hám- ill. izomsérülések Enyhe gyomorrontás, hányás	- az állat biztonságról szakszerűen gondoskodni - gondozásához, etetéséhez használatos dolgokat	- sokat beszélgetni arról, hogy mit szeret az adott állat, mit nem, hogyan kell vele bánni, hogy jól érezze magát

Ami veszélyes	A veszély tipikus helye	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Szülő nevelési feladata
				elzárni - egészséges legyen minden állat	A gyermek hajlamos gyerekként kezelni az állatot!!
Szórakoztató elektronika, számítógép		- a „túl közel, túl hangos, túl soká” - belenyúl, beledug játékszert - gombelem	- fejfájás, szédülés - áramütés - nyelőcső sérülhet	- távkapcsoló zárható helyen legyen - egyedül ne maradjon velük	- a szülők filmjeit ne nézze a gyerek, a gyerekfilmeket viszont nézze a szülő is, beszélgessenek a látottakról, a gyerek rajzolja le, stb.
Fűtőtestek szabályozói		Fejmagasságban vannak	Horzsolás, zúzódás	- átszereltetni	-
Játékszerek	Gyerekszoba	Nagyságuk, színezőanyaguk	- Allergia, - fulladás, halláskárosodás, orrüreg sérülése – attól függ, hová dugta a pici játékot	- játékboltból venni - ellenőrizni a játék egyes részeit	- együtt játszani, így látja a szülő, hogy „mit bír ki’ a játékszer.
Testvér játékai				- ellenőrizni, hogy tud-e vele játszani, van-e számára veszélyes része	- együtt játszani, így látja a szülő, hogy valóban tud a másik gyerek játékával játszani vagy nem
Tornaszerek (bordásfal, hinta, nagylabda, gumiasztal)		Leesés, lecsúszás	Esésből származó sérülések	- megfelelő nagyságú hely legyen - a szerek épek legyenek	----
Alvás helye		- leesés, - fej, végtag beszorulása	- esésből származó sérülések - kiszabadítás okozta sérülések, zúzódások	- kiságy méretének, rácsainak ellenőrzése - emeletes ágyon védőszél elhelyezése	- nyugodt, egészséges alvás feltételeit megteremteni
Családi ünnepek		Ünnepi kellékek: - gyertya, tűzijáték, csillagszóró	Tűz okozta sérülés, ijedelem	- ellenőrizhető mennyiségű gyertyát, stb. gyújtani - víz, nedves törölköző kéznél	- megmutatni, hogy milyen a „tűzbiztos” gyertyás torta

Ami veszélyes	A veszély tipikus helye	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Szülő nevelési feladata
		- ital	- alkoholmérgezés, rosszullét, hányás	legyen - gyermeknek nem adni, a maradékot azonnal eltenni	
Felnőttek szerszámai (garázs, kamara)		Szúró-vágó eszközök (fogó, tű, reszelő, barkácsgépek, stb)	Szúrt, vágott, roncsolt kézsérülések	Jól zárható helyen, RENDBEN legyen, - nagyobb gyermekeknek érdemes megmutatni munka közben - kisebbek a műanyag játék-szerszámokkal „dolgozzanak”	
Fűtés – kályha, kandalló, szenes kazán		- tűztér ajtajának kinyitása - parázs kihullása	- füstmérgezés - tűz	- kazánházba a gyerek ne mehessen be - védőrács	- gyerek ne maradjon felügyelet nélkül a lakásban - megtanítani: mit tegyen tűz esetén

* A gyermekbiztonság-technika már egy iparággá nőtte ki magát. Ld. www.gyermekbiztonsag.lap.hu

5.3.1.1.1. *A veszélyes helyezetek felismerése, a helyes viselkedés erősítése*

A veszélyektől megóvni a gyermeket a szülő feladata. Ha mégis bekövetkezett a baj, a következő sérülésekre számíthat (ld. fenti táblázat), amelynél sokszor az un. laikus segítség is elegendő – ha az időben és megfelelő eszközök használatával történik.

Sérülés	A szülő tennivalója	Orvos értesítése
Szúrt seb (kézen, vagy lábon)	- A gyermek megnyugtatatása, - seb fertőtlenítése, a belekerült kisebb tárgy kivétele, eltávolítása, - kötözés,	- ha nehezen nyugszik meg, - ha fájlalja a sebet, - elfertőződik,
Horzsolás	- A gyermek megnyugtatatása, - a seb hűtése, - fertőtlenítése, kötözés,	- ha nagyobb felületen sérült, a hámosodást segítő gyógyszert ad
Zúzódás	- A gyermek megnyugtatatása, - hűtés, borogatás,	- a keletkezett duzzanat, vérömleny miatt
Orrvérzés (gyakori)	- leültetni a gyermeket, orrát lazán összefogni. Ha elállt, egy órányit ne fújja az orrát.	- ha nem áll el a vérzés,
Harapás, karmolás, marás, csípés,	- A gyermek megnyugtatatása, - a seb hűtése, - fertőtlenítése, kötözés,	- ha állati eredetű
Idegen anyag lenyelése, félrenyelés,	- tárgytól függ: miből van, mekkora, lenyelte-e vagy a nyelőcsőben, vagy a légcsőben van még: ütögetni a hátát, eltávolítani az idegen anyagot, - nyugtatni a gyermeket,	- ha lenyelte, azonnali orvosi beavatkozás. (műszerrel kísérhetik az útját távozásig…)
Idegen tárgy fülben, orrban, stb.	- ne nyúljon a tárgyhoz	- orvos
Égés, forrázás	- hűteni: hideg vizet folyatni a sérült részre kb. 10 percig, ez enyhíti a fájdalmat is. Ha nincs víz más ártalmatlan folyadék megfelel pl. tej	
Maró mérgező anyag lenyelése (vegyszer, gyógyszer)	Lásd: 169-ik oldal.	- orvos, mentő
Törés	- A gyermek megnyugtatatása, fájdalom csillapítása, nyugalomban tartása amíg orvoshoz nem érnek - karja törött: lazán felkötve tartani - lába: feküdjön, rögzíteni…	
Áramütés	- Áramkörből menteni, életjelek esetén stabil oldalfekvés, életjelek hiányában elsősegélynyújtás. Lásd: 163-ik oldal.	- mentő

A szülő megkönnyítheti a baleseti helyzetben a saját és gyermeke dolgát is ha:

- Van otthon egy kis egészségügyi doboz/ládika, melynek tartalma kifejezetten a „házi" balesetek ellátáshoz való. Kötszereket, fertőtlenítőket tartalmaz, és ezt időnként a gyermekkel együtt megtekintik, együtt megállapítják: rendben van-e, mi van benne, stb. Ha baj történik, akkor a látvány, az illat nem lesz szokatlan és ijesztő a gyermek számára. (hasznos információk: www.gyermekunk.hu)
- Néha otthon is előkerülhet az óvodában kedvelt orvos játék, a babát, állatot, „mentő" viszi az orvoshoz, a kórházba, stb.

  A felnőttek életéhez, méretéhez igazított lakásban valóban a szülőé minden felelősség a gyermek épségéért. Ráadásul tudnia kell, hogy a kisgyermek sokkal sérülékenyebb a tiniknél, a felnőtteknél. (ld. 5. sz. melléklet)

  Helyes, ha a szülő
- Nem *hagyja egyedül* a gyerekeket a lakásban,
- Alaptalan félelmeket félretéve, az óvodás gyerekkel *megbeszélve* alkalmaz tiltásokat.
- Amikor tapasztalja, hogy a gyermek ellenáll „kísértésnek", megdicséri érte („Jó, hogy szóltál, etessük meg a papagájt." – vagyis nem nyúlt be az állat ketrecébe.)
- *Megmutatja,* hogyan kell jól fogni a kést ahhoz, hogy az almát vágja fel vele a salátához, és ne sértse meg a kezét. Vagy gomb felvarrásánál a gyermek vágja el ollóval a cérnát, stb.
- *Közösen végeznek* egyszerűbb „munkákat", amely során megismerkedhet a gyermek az ott használatos eszközökkel. A szülő elmagyarázza – megmutatja – a praktikus mozdulatot, eszközhasználatot. Ez a leggyermekibb tanulási mód, amikor is ellesheti a mozdulatot. Ott a segítség is, aki korrigál, megdicsér, gyakoroltat. (pl. a gyermekszobában közösen takarítanak)
- *Rendet tart* a lakásban. A rendetlenség önmagában is sok veszély rejt, hiszen nem tudni, hogy hol mibe botlunk, mivel ütjük, szúrjuk meg magunkat. A zsúfolt lakás is hasonlóképpen több veszélyt rejt. A nekiszaladásból, tárgyak leeséséből, felnőttek, gyermekek használati tárgyainak kellő mértékű el-különítettségének hiányából sok baj származhat.

Életkörülményeiknek megfelelően alakítson ki a gyermekben néhány, a biztonságát védő viselkedésformát:

- tartson rendet maga körül (játékszerek, levett ruházat)
- figyeljen a felnőtt hívó, tiltó szavára
- egyszerűbb sérüléskor *merjen szólni*:

- ne féljen a házi gyógyítás eszközeitől (gézlap, fertőtlenítő,)
- ha tilos dolgot tett (pl. bekapcsolta kenyérpirítót)
- utcán járva-kelve, ha mentő vagy tűzoltó autót látnak, *beszélgessen* a gyermekével arról, hogy kik dolgoznak rajta, mit csinálnak... (A játék, a mese világából biztosan van ismeretük ezekről, hiszen kedvenc autóikról van szó, ráadásul több mesének is szereplői. No és felnőtteknek szóló filmekből is ismerhetik…)

Mindez valóban a szülő dolga, hiszen a lakás sajátos miliőjében megvalósuló biztonságos mozgásra, játékra az óvodában nem készíthetjük fel a gyermeket.

5.3.1.2. Az udvar - kert

Ami veszélyes	A veszély tipikus helye	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Szülő nevelési feladata
Kiemelkedő betonszegély Víz mélysége	Medence, útszegély	- megbotlás, esés - vízbeesés	- horzsolás, zúzódás, agyrázkódás - vízbefulladás	- talajszinten lévő szél, csúszásgátlós burkolat, - nyitott biztonsági háló, védőkorlát	- egyedül ne menjen ki a gyermek a medencéhez
Nem látható jól, nincs teteje, vagy gyenge, benne lévő folyadék, iszap, stb.	Emésztőgödör, Vízóraakna, ciszterna,	- tetőhiány, vagy annak rossz minősége	- agyrázkódás, törés - fulladás	- az udvar rendszeresen használt részétől jól elkülönítetten - erős, zárható fedél	- közelében ne játsszon a gyerek
Növények	Virágoskert, szórtan az udvaron,	- levelek, termések, tüskék stb. - mérgezhetnek - korhadó ágak letörnek - vegyszerhez való hozzáférés - permetezés	- mérgezési tünetek, - ütés, zúzódás, szúrás, horzsolás, - mérgezési tünetek,	- megválogatni, mi legyen ott, - fákat rendszeresen gallyazni, - a permetezőszeren olvasható előírást betartani	- kertészkedjenek közösen, hogy a gyermek megismerhesse a növényeket - ezután alapos kézmosás - permetezés után 1-2 napig a fák környékén nem játszhat
Kerti munkák (fűnyírás, ásás, gereblyézés, virágvágás, mulcsolás, stb.)	Bárhol,	Kerti szerszámok,	- esés, vágás, szúrás,	- a géppel végzett munkák közben ne „segítsen” - legyenek gyermek-méretű szerszámok, kis kosarak	- a veszélytelen munkában segítsen. Ezt szívesen teszi, sokat tanul belőle.
Homokozó, hinta, rögzített mászókák		- Leesés	Zúzódás, agyrázkódás, törés, belső vérzés	- biztonságos helyről és anyagokból - hinta háttámasszal, biztonsági lánccal	- homokot testre ne szórja a gyerek - tanítsa meg a hintázás technikáját

Ami veszélyes	A veszély tipikus helye	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Szülő nevelési feladata
				elkerítve - homokágy a hinta, mászóka alatt - tiszta homok	- mászókán madárfogással kapaszkodjon
Állatok (madarak, rovarok, rágcsálók, stb.)	Elhullott állatok, ürülékük, lakóhelyük megbolygatása. Riasztásuk eszközei	- csípés, marás, szúrás, - fertőzés	- allergiás tünet - láz, duzzanat	- ne legyen túl sok növény, ami túl sok állatot fog vonzani - időnként átnézni az udvart, összeszedni a gyermek számára veszélyes dolgokat (elhullott madár, egér, lehullott vastagabb ágak, stb.)	- a gyermek ne bántsa az állatokat - vegye észre, kerülje az élőhelyeket (hangyaboly, darázsfészek)
Grillező hely	Tűzgyújtásra alkalmas eszközök	Tűzgyújtás	- égés, füstmérgezés	- a tűzgyújtás kellékeit elzárni - grillezést csak felnőtt végezheti	- nézheti, hogyan lesz „tűz”, de abban nem vehet részt
Kerítés	Közvetlen környéke	- lezuhanó tégla, - málló, leeső vakolat darabok - töredezett fa darabja szilánkja - kerítés elemeinek távolsága - magassága	- széles a lehetőség a szálka szúrásától az agyrázkódásig	- ép legyen - ne lehessen rámászni, leugrálni róla - játszóhely tőle távol legyen	- a kerítés közelségébe ne engedje oda, „vonzó” dolgokat ne tegyen, telepítsen

5.3.1.2.1. *A veszélyes helyezetek felismerése, a helyes viselkedés erősítése*

Helyes, ha szülő:

- az udvart biztonságossá teszi, és ebbe *a munkába a képességeinek* megfelelően a gyermeket is bevonja. Így hallhatja a gyermek, hogy mi van útban, mire kell a szülőknek, vagy neki vigyáznia játék közben.
- Az udvaron a nagy tér nagyobb mozgásra, szaladgálásra ösztönzi a gyermeket. Ez az öröm együtt jár a figyelmetlenséggel, tehát nagyobb a balesetveszély. Ezért fontos, hogy az *udvarnak „kijelölt" része* legyen, ahol szabad – veszély nélkül – *szaladgálni*, ugrándozni.
- Gondoskodik nagy füves területről, ahol sokat lehet a gyermek *mezítláb, labdázhat, gurulhat*, stb., az un. természetes nagymozgásokat gyakorolhatja.
- Az udvar, a kert kialakításában, berendezésében *legyen körültekintő*, mivel, mint látható, itt súlyosabb sérüléseket szerezhet a gyermek, mint a lakásban.
- Miután egy óvodással is előfordul, hogy szüleitől távolabb van (pl.: játszótéren játszik, az anyja ül a padon), ahol találkozhat idegenekkel is, ezért jó, ha szülő megtanít gyermekének néhány fontos adatot: szülők neve, lakcíme, telefonszáma (ld. 6. sz., melléklet)

E témakör lezárásaként érdemes megnézni a következő honlap 6. poszterét http://www.gyermekbantalmazas.hu/index.php?option=com_zoo&task=item&item_id=2 &Itemid=15 (otthonbiztonsági kiadványsorozat)

5.3.2. Veszélyek az óvodában

Munkavédelmi szempontból az óvoda egy kevésbé veszélyes munkahely, a III. veszélyességi osztályba tartozik. Nagy balesetek, katasztrófák nem fordulhatnak elő – bár lehet kivétel pl. tűz esetében.

Most ugyan a gyermekek biztonságáról szólunk, de óhatatlanul beszélnünk kell röviden a felnőttek biztonságos munkavégzésének tárgyi, személyi feltételeiről Ezek ugyanis hatókörük révén érintik az óvodában tartózkodó gyermekeket, szülőket, látogatókat. Bonyolítja a helyzetet, ha az óvodában munkáját végző személy más munkáltatónál áll alkalmazásban (ebédet szállító, fejlesztő pedagógus, karbantartó, takarító stb.)

A munkavégzéshez mindenki számára biztosítani kell a munkának megfelelő öltözködési, tisztálkodási, egészségügyi, étkezési, pihenési, melegedési lehetőséget, a jó ivóvizet. Gondoskodni szükséges továbbá a rendről, tisztaságról, a keletkezett szennyező anyagok eltávolításáról, jelző és riasztó berendezésről, a munkához szükséges megfelelő mozgástérről. A munkavállalónak a feladat ellátáshoz megfelelő egészségi állapotban kell lennie.

Ilyen körülmények között dolgoznak a felnőttek. De milyen körülmények között „dolgoznak" a gyermekek? Már az óvoda épülete is csak közegészségügyi hozzájárulással üzemeltethető – nem beszélve a sokféle speciális műszaki előírásról. Tehát az intézményt minél kevesebb zaj, por érje, jól megközelíthető legyen, de ne forgalmas út mentén. Fertőzőforrásul szolgáló, vagy bűzös, zajos stb. intézmény a közelben nem lehet. Megoldottnak kell lennie a szelektív szeméttárolásnak, szennyvízkezelésnek.

5.3.2.1. *A csoportszoba tárgyai, az itt végezhető tevékenységek*

Milyen a jó csoportszoba? Felsorolásszerűen: nem zsúfolt, nincs benne sok bútor, legalább 2 m^2 /fő alapterületű, ablakok balesetmentesen biztosítják a szellőzést és a természetes fényt, rajtuk kiálló szerkezeti rész nincs, lehetőleg felső bukószárnyas, (mire hűvösebb levegő a gyermekhez ér, felmelegszik), mesterséges fény legalább 400 lux fényerősségű, az erős napfény leárnyékolható, 22 C^o átlag hőmérséklet biztosítható, padlózata résmentes. A meleg padló, naponta akár többször is könnyen tisztítható. A berendezések igazodjonak a gyermek méretéhez, jól tisztíthatók, él mentesek, és stabilak legyenek.

A játékszereken – csomagoláson – keressük a CE jelzést. Ha megtaláljuk, akkor megfelel az EU 99/378 sz. irányelvének. Az igazoló dokumentáció a gyártónál megtalálható. A játékszerek minőségét garantálja a 15/2008. (VIII.19.) NFGM rendelet, valamint a

26/2008. (XII.20.) NFGM - EüM rendelet. Ennek 2. sz. melléklete a játékok biztonságát írja elő. A 4. sz. melléklete pedig a veszélyre utaló tájékoztatási kötelezettséget rögzíti. A 3 éves kor alatti gyermekek számára veszélyt jelentő játékra fel kell írni, hogy „nem alkalmas 3 éves kor alatti gyermeke részére" megnevezve a veszélyforrást. Ez azért fontos, mert az óvoda-bölcsődében ott lehet a 2 éves, a normál óvodában pedig a 2,5 éves gyermek is. A fogyasztóvédelem is rendszeresen végez játékszerekre vonatkozó minőségi ellenőrzéseket. Az óvodában csak minősített játékszerek lehetnek.

A 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 7. sz. melléklete meghatározza az óvoda minimális eszközeit és felszereltségét. Ez változhat aszerint, hogy mi az óvoda programja, célkitűzései megvalósulását milyen további eszközök segítik (pl. Montessori óvodában az un. Montessori eszközök)

A 2.1.1. fejezetben már szó volt arról, hogy mennyire megnehezíti a nevelést az egy csoportba járó gyermekek nagymértékű életkori tagolódása. Ez a játékszer ellátottságra, az egyes tevékenységek nyugodt, veszélytelen megszervezésére, lebonyolítására is vonatkozik. Egy óvodai csoportszobában nagyon sokféle tevékenységet végeznek a gyerekek. Ezekhez hely, eszköz kell, más és más a kisebbeknek, a sérült gyerekeknek, a nagyobbaknak.

A legtöbb óvodában a csoportszobákban történik az étkezés is (tízóraizás, ebédelés, uzsonnázás). A tálalókonyhára, az ételkezelésre, a használható edényekre, tisztításra, hulladékkezelésre külön jogszabályok vonatkoznak. Ezeket nem vesszük sorra. Az étkezés ténye fontos, mint baleseti lehetőséget magában rejtő esemény.

Ami veszélyes		Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Nevelési feladat
Játékszer	Kisméretű	- lenyeli - fülébe, orrába, stb. dugja	- játékszer nagyságától függ: fuldoklás, nyelőcső sérülése - érzékszervi károsodás.	- gondos vásárlás - gondos tevékenységszervezés - állandó felügyelet és figyelem.	- kis elemekből álló szerkesztőjátékokkal csak óvónői felügyelettel játszhatnak - nagyobbak kísérjék figyelemmel a kisebbeket, hogy mivel játszanak
	Sérült	- szúrt, vágott, felhasított bőr kézen, tenyéren	- vérző seb	- esti takarításnál a játékok, bútorok épségének ellenőrzése, javításig a használatból való kivonás, tiltás.	- ha elvesznek egy játékot, nézzék meg, jó-e (kisautó kereke leesik-e, a báb keze, haja épségben van-e)
	Anyaga (textil, műszőrme)	- leszakadt, levált részeket rágcsálgat, lenyel	- fuldoklás, erős köhögés, hányás…		
Bútorzat sérült		- vágott, felhasított bőr kézen, tenyéren	- vérző seb		- nagyobbak (naposok) feladata lehet, hogy terítéskor nézzék meg, az asztal széle, a székek támlái, ülőkék épek-e!
Bútorok fiókjai, ajtói, polc - rosszul csukódnak - kiálló fogantyúk - deformálódott részek		- megüti valamely testrészét - becsukja ujját, kezét - leeshet, leszakadhat a polc	- duzzanat - vérömleny - agyrázkódás - stb.		- Társa segítsen neki, érdeklődjön, hogy érzi magát. Hozzon-e neki egy pohár vizet, kísérje ki a mosdóba, – egymás iránti figyelmesség, segítés…
Gyors mozgás, futkározás		- nekiszalad gyereknek, tárgynak, elesik/elesnek - átesik játékon, guggoló gyereken stb.	- ütközés erejétől függően zúzódás, agyrázkódás, szédülés, stb.	- mozgatható bútorok, hogy a nagyobb mozgásigényű gyerek is levezethesse mozgásigényét	- óvatos, lassabb mozgásra késztetni – dicsérni, ha „sikerült” - aki a közelben van, segítsen nekik felállni, érdeklődjön, hogy érzi magát, hozzon-e neki egy

Ami veszélyes	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Nevelési feladat
Élénkebb mozgással járó tevékenységek (ének, testnevelés)	- ügyetlenebbek irányt tévesztve ütköznek, tárgyakon átesnek	- a gyorsaság miatt erősebb ütés térden, tenyéren, esetleg arcon, fejen. - zúzódás, szédülés, agyrázkódás	- nagyobb szervezés: kivinni pl asztalokat - másik terembe menni	pohár vizet, kísérje-e ki a mosdóba – egymás iránti figyelmesség, segítés - az ügyetlenebbek mellé ügyesebb párt tenni
Eszközhasználatot igénylő tevékenységek (vizuális, barkácsolás)	- eszközök rossz használata - nem megfelelő méretű eszközök	- szúrás, vágás, ütés kézen,	- eszközök épségét, mennyiségét ellenőrizni előtte,	- bemutatni az eszközhasználatot, - ellenőrizni a használatát, ebbe a nagyobbak bevonhatók
Étkezések	- szúrás, vágás kézen, esetleg másik gyermek arcán, felsőtestén	- vágott, szúrt, vérző seb;	- tányérok, evőeszközök épségének ellenőrzése, - ne étkezzenek zsúfoltan, - ne étkezzenek sietve,	- bemutatni a helyes eszközfogást, - nagyobbak segítsenek helyre vinni az evőeszközöket,
Másik gyerek	Összeveszés, verekedés	- karmolt vérző seb, - esés miatt megüti magát,	- elegendő játékszer, hely,	- konfliktuskezelés megtanítása, - agresszivitásra hajlamos gyerekre jobban figyelni,

5.3.2.2. *A tornaterem tárgyai, az itt végezhető tevékenység*

A terem átlagos hőmérséklete 18 C°. A burkolata könnyen tisztítható, csúszásmentes, ép felületű legyen. A legtöbb helyen PVC, vagy parketta burkolat van – ez óvodában is megfelelő. (A sportburkolatok sokfélesége a www.sportburkolat.hu weblapon megtekinthető.) A világítótestek, üvegfelületek ütésvédelemmel ellátottak.

Ami veszélyes	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Nevelési feladat
Sérült vagy csúszós padozat	Elcsúszás, hanyatt esés	Ütés, ficam, agyrázkódás, törés, stb.	Rendszeres ellenőrzés	Óvatosan megtett első percek – felfedezni a környezetet, bemelegítés.
Sérült tornaszerek (pad, karika, bot)	Kéz, láb szúrása, felsértése	Vérző seb		A gyerekek is szokják meg, hogy ellenőrzik azt, amit kézbe vesznek.
Ablakok, ajtó nyithatósága	Beleüti, a fejét	Horzsolás, zúzódás, felhasadt koponya v. arcbőr	- előtte szellőztetni - sarokban lévő ablak legyen nyitva	Nézzenek szét megérkezéskor: tudnak-e jót fogócskázni?

5.3.2.3. *A mosdó, WC*

Minden csoporthoz egy 15 m^2 - es vizesblokk tartozik, melyben 8 gyermekenként 1 gyermekméretű WC és 1 mosdókagyló van. A WC-k egymástól elválasztottak. Az esetlegesen elfolyó vizet padlóösszefolyó vezeti el. Az aljzat csúszásmentesített és fertőtleníthető.

Ebben a helyiségben helyeznek el gyermekenként az egy - egy törölközőt, fogmosó poharat, fogkefét, fésűt. Itt van – valószínűleg – egy zárható szekrényben a csoport dajkájának tisztítószer készlete. A szellőztetés és a természetes fényt magasan lévő ablakok biztosítják.

Ami veszélyes	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Nevelési feladat
Vizes padlózat	elcsúszás, elesés	- horzsolás, zúzódás, ficam, törés, agyrázkódás, stb.	- szárazon tartani a felületet	A fürdőszobában óvatosabb közlekedés, figyelem a körülményekre
Játék a vízzel, szappannal, pancsolás…			- vizes asztalt biztosítani a pancsolásra	- felhívni a figyelmet a vizes padló veszélyére, - naposok ellenőrizzék a szoba„rendjét” szóljanak, ha valami nincs rendben.
Bújócska az elszeparált WC-kben			-----	- tilos a nagyfokú veszélyessége miatt
Szappan, fogkrém megkóstolása	Kellemetlen szájíz, émelygés, habzás…	Hányás (esetleg)	- kezdetben mindig legyen felnőtt a gyermekkel, vagy egy-egy merészebb gyerekkel,	- otthoni ismereteikre hivatkozni, - dicsérni, aki helyesen használja,

5.3.2.4 Az óvodaudvar környezete és az itt végezhető tevékenységek

A jól körülkerített játszó- és pihenőudvar nagysága minimum 10 m^2 /fő. Ha elég nagy, akkor egy sportterület is kialakítható. Az udvaron kell lennie közlekedő- és zöldfelületeknek is. Ez utóbbi óvásáról folyamatosan gondoskodni szükséges. Körültekintően kell a növényeket telepíteni. Nem ültethetők olyanok, amelyek:

- levele, virága, termése mérgező (pl. aranyeső, fagyal, hóbogyó, bodza, stb.)
- melynek termése testnyílásba behelyezhető, illetve szúrós, tüskés,
- melyek gyakran okoznak allergiát (nyárfa),
- rovarkártevők kedvelik,

Gondoskodni kell árnyékoló szerkezetek elhelyezéséről és ivóvízről is.

A homokozó minden óvoda „természetes" kelléke. A pereme sérülésmentes legyen, benne a homok tiszta, amelyet hetente átforgatnak, tisztítanak, és évente lecserélnek.

(Dr. Bihari-Kakucs-Mellenné: Közegészségügyi követelmények az óvodákban 2005)

Az udvaron sokféle, természetes nagymozgásra ösztönző játékszer legyen. Ezekre ma már igen szigorú biztonsági előírások vonatkoznak. Lásd.: 78/2003. (XI.27.) GKM rendelet, továbbá a MSZ EN 1176, és az MSZ EN 1177 szabványok előírásait, melyek a biztonságra vonatkoznak. (Sok információval szolgálhat a www.csuszda.eu honlap). Ha a jártékszerek használatakor baleset következik be, az általában a körülmények miatt történik. Inkább az esést felfogó felület minőségével vagy gyermek figyelmetlenségével, ügyetlenségével függ össze.

Fontos tudnunk, hogy van néhány eszköz, amit a gyermekek használnak, de nem minősülnek játékszernek. Ilyen pl. a karácsonyfadísz, modellek, sportszerek, népművészeti babák, 500 darabosnál nagyobb puzzle-k, légpisztoly, csúzli, tűzijáték, gyermekeknek szánt divatékszer, cumi. Ezek is lehetnek veszélyesek, vagy ártalmasak.

Ami veszélyes	Baleset, sérülés	Következmény	Elsődleges prevenció	Nevelési feladat
Homok	Testnyílásba kerül	- szúró fájdalom - rágási, nyelési nehézség - viszketés	- ne legyen zsúfolt a homokozó - szeles időben ne játszanak benne	- viselkedési szabályok kialakítása - segítségadás a társak részéről sérültnek (bekíséri, segít lemosni az arcát, vizet hoz neki, simogatja, nyugtatgatja)
Termések	Szétrágása, lenyelése	- rossz szájíz - nyelőcső sérülése	- rendszeres udvartakarítás	
Állatok, kártevők	Elhullott állat, állati ürülék, megzavarásuk (darázs)	- csípés (kullancs, darázs, méh, hangya,) - fertőzés – hányás, hasmenés		
Tornaszerek	Leesés	- zúzódás, ficam, törés, agyrázkódás	- ép játékszerek, - homokágy friss, - esést felfogó és egyéb felületek megfelelősége,	- egy szeren egy kisgyerek legyen - nem súlyos baleset esetén egy-két gyerek segítsen, az óvónő magyarázzon

A lehetséges veszélyforrások között – itt a végén – meg kell említeni az otthonról (a szülő tudta nélkül) elhozott tárgyak közül a gyufát, öngyújtót, gyógyszereket, szeget, tűt stb.. Az óvónők még biztosan tudják folytatni a felsorolást.

5.3.2.5 *A veszélyes helyezetek felismerése, a helyes viselkedés erősítése*

Az óvodai sérülések, balesetek mindig a többiek szeme láttára történnek. Ha a konkrét helyzetek nem is látták a gyerekek, de a síró társukra biztosan felfigyelnek.

Ilyenkor fontos – nem csak orvosilag, de a mintaadás szempontjából is -, hogy az óvónő szakszerűen, nyugodtan, helyesen járjon el. Tudja *megnyugtatni* a sírás, sikítás hangjától megijedt *gyermekcsoportot*, de tudja azt is, hogy *mit kell most* azonnal *tennie.*

Összegezzük – az előzőek alapján -, hogy melyek a leggyakoribb óvodai sérülések, balesetek és melyek a legfontosabb tennivalók :

Sérülés, baleset	Az óvónő tennivalója
Szúrt, vágott vérző seb (kézen, lábon)	- A gyermek megnyugtatatása - seb fertőtlenítése, a belekerült kisebb tárgy kivétele - kötözés
Horzsolás	- A gyermek megnyugtatatása - a seb hűtése - kitisztítása, fertőtlenítése, kötözés
Zúzódás	- A gyermek megnyugtatatása - hűtés, borogatás - kötözés
Orrvérzés (gyakori)	- leültetni a gyermeket, orrát lazán összefogni. Ha elállt, egy órányit ne fújja az orrát.
Harapás, karmolás (gyerek a másik gyermeket)	- A gyermek megnyugtatatása - a seb hűtése - fertőtlenítése, kötözés
Idegen anyag lenyelése, leszippantása.	- tárgytól függ: miből van, mekkora, lenyelte-e vagy a nyelőcsőben, vagy a légcsőben van még… - nyugtatni a gyermeket, ütögetni a hátát, biztosítani a légzést. - próbálja kiköpetni, kiköhögtetni vele (hasra fekteti az ölében, a gyermek fejét tartva, a lapockák alatt hátára üt egy-kétszer)
Idegen tárgy fülben, orrban, stb.	- ne nyúljon a tárgyhoz
Komolyabb sérülés, Törés	- A gyermek megnyugtatása, fájdalom csillapítása, nyugalomban tartás, amíg orvoshoz nem érnek, - karja törött: lazán felkötve tartani, - lába törött: feküdjön,

A mentő és/vagy orvos értesítése esetén a szülőt azonnal értesíteni kell!

Az óvónő szakszerűségéhez két dolog szükséges:

- Rendelkezzen megfelelő elsősegély nyújtási ismerettel.
  A védőnők, gyermekorvosok, a mentősök Vöröskereszt, a szívesen tartanak elsősegély tanfolyamot. Túl az általános tudnivalókon sokat segít bekövetkezett sérülés, baleset következményeinek enyhítésében, ha a laikus segítő tudása célirányosabb, az adott életkorhoz, várható helyzetekhez jobban igazodó. Szervezett, sikeres programnak tűnik, ezen a téren az un. Léghajó Program, mely kifejezetten óvónőket készít fel (tanfolyam, könyv, video: www.leghajo.hu). Három megye – köztük Békés – mintegy 20 óvodájának pedagógusait képezték ki e program segítségével.
- A mentőláda legyen folyamatosan jól felszerelt és könnyen elérhető – mindenki által ismert - helyen tartsák. Udvarra, kirándulásra akár magához is veheti – persze, nem az egész ládát, hanem az óvoda orvosa vagy védőnője által összeállított kisebb „gyors-segély" csomagot. Az internet is segíthet: forgalmaznak különböző felhasználási céllal összeállított gyermek-elsősegély felszerelést (www.celerus.hu).

A segítség gyorsasága, hatékonysága függ az óvónő gyermekismeretétől is: tudja-e, hogy kit, hogyan lehet mihamarabb megnyugtatni erősen elkeseredett helyzetében, hagyja-e a sebet kitisztítani, vagy erre majd csak pár perc múlva kerülhet sor, stb.

Pedagógiailag azt kell elérni, hogy a gyermekek ismerjék fel a számukra veszélyes tárgyakat, helyzeteket, és helyes viselkedéssel el tudják kerülni a sérülést, egészségkárosodást. Az un. *biztonságtudatos* magatartást kell kialakítani bennük, kerülve a felesleges ijesztgetést. Miután a körültekintés, előrelátás, önkontroll nem az óvodás korosztály jellemző értelmi és akarati tulajdonsága, ezért ez nehéz feladat.

Néhány javaslat a megoldáshoz:

a) <u>meg kell ismerni a család életkörülményeit (családlátogatás, egyéni beszélgetések)</u>

Mit tud erről a gyermek? Feltáró módszerek: beszélgetés, gyermekrajz, képválogatás, képolvasás,kártyázás, képes dobókocka, bábozás, találós kérdés, labirintusrajz, kirakójáték:

- Mondd el, hogy milyen a házatok! Hol szoktál játszani? Mivel? Kivel?
- Mi van a szobában? A konyhában? Szoktál-e anyának segíteni? Miben?

Mit mondott, hogy mire vigyázzál? Szabad-e neked fára mászni?

- Szófogadó kisgyerek vagy? Figyelsz anya szavára? Stb.
  Célszerű megtudni, hogy ismeri-e a ház, udvar, stb. tárgyait, az ott folyó felnőtti, gyermeki tevékenységeket:
- Tudja-e – hallott-e róla -, hogy mit nem szabad tennie?
- Kinek szóljon, ha baj van?
- Tudja-e, hogy mit csinál az orvos, a mentős, a tűzoltó, stb.

Természetesen nem „kikérdezzük" a gyermeket, hanem több együttjátszás, rajzolgatás, beszélgetés, stb. után majd összeáll a gyermek tudásáról a kép.
Válaszait kiegészíteni, és dicsérni szükséges, ha pontosan emlékszik vissza tárgyra, helyzetre.

b) az óvodai nevelés során elérendő, hogy:

- ismerje fel (tudja) a veszélyt jelentő tárgyakat, helyzeteket, Lásd: 3.1. és 3.2. alattiak.
  Javasolt módszer, eszköz:
  - Képválogatás, memória játék, kártyázás (párosítás), Mi van a zsákban, stb.? képkirakó játék,
  - rajzolás, beszélgetés a lakásukat ábrázoló fényképekről képolvasás (ki, mit csinál jól, … rosszul, … miért?)

- Határozottan ismerje fel, nevezze meg a látott tárgyat, helyzetet. Az elsősegélynyújtáshoz használatos tárgyakat (gézlap, mull-pólya, olló, ragtapasz, fertőtlenítő, stb.)
  Javasolt módszer, eszköz:
  - szemléltetés, magyarázat (óvónő, védőnő), orvosos játék,

  Cél: tudják, hogy ezek a szerek mire valók, a látvány, illat ne riassza meg őket, ha valóban szükség lesz rájuk.

- Megismerjék a segítő személyeket (orvos, mentőápoló, tűzoltó, rendőr, stb.)
  Javasolt módszer, eszköz:
  - látogatás az orvosi rendelőben, a mentőállomáson, a tűzoltóságon,
  - szerepjátékok, kártya, képolvasás, találós kérdés, képkirakó, stb.

  Cél: tudják, hogy e személyek baj esetén segítenek mindenkinek,

- Ismerjék meg azt az útvonalat, amelyen baj esetén el kell hagyniuk az óvodát

  Javasolt módszer, eszköz:

  - játékos versengés formájában több alkalommal is menjenek végig az un. menekülési útvonalon.

    Cél: idegződjön be az, hogy mikor és hogyan kell menekülni.

- Váljon szokássá, hogy segítenek a társuknak.

  Ennek felismerésére a gyermek még nem képes, így sokszor a pedagógus adja a mintát, ha vigasztal egy síró gyermeket, segít felvenni egy leesett tárgyat, megkeresni az elgurult játékot, a kisebbek helyett vinni a pl. a kisszéket, érdeklődik, hogy mi is van a hiányzó kisfiúval, stb. Majd biztatja a gyerekeket „Biztosan jól esne X-nek, ha segítenél neki az öltözésben, hiszen fáj a keze."

  Javasolt módszer, eszköz:

  - példaadás, ösztönzés, dicséret valós helyzetekben,
  - otthoni élmények felidézése: amikor elesett az udvaron, akkor ki segített neki.

  Cél: minél előbb alakuljon ki bennük a mások iránti érdeklődés, segítőkészség, udvariasság nyomán a kellemes érzés: jólesik a segíteni tudás.

Alakuljon ki bennük néhány olyan készség, képesség, amelyekre a baj elkerülése érdekében szükséges:

- türelem (a balesetek egy része a sietség, türelmetlenség miatt keletkezik)

  Javasolt módszer, eszköz:

  - szabályjátékok („csendkirály", váltóversenyek, szoborjáték, stb.)
  - mesék

- előrelátás

  Javasolt módszer, eszköz:

  - befejezetlen mesék befejezése a gyermek által:

    összekevert képes történet kirakása a helyes sorrendben (Miért ezt gondolod jónak?)
  - Mi történik majd? Mi fog történni? (buszmegállóban állnak az emberek; folyosóról behallani az edények csörrenését; ha beszaladsz a felmosott szobába, stb.)

- A rész-egész viszonyának meglátása

  Javasolt módszer, eszköz:

  - képkirakók térben, síkban
  - formák kiegészítése

- Gyors tájékozódás síkban, térben

  Javasolt módszer, eszköz:

  - mozgásos szabályjátékok, ahol az irány is fontos, nem csak a gyorsaság is,
  - labirintusból kivezetni állatkát, társat,
  - malomjáték

- Jelre cselekvést változtatni

  Javasolt módszer, eszköz:

  - mozgásos szabályjátékok, ahol jelre kell mást tenni, mint amit a jel előtt tettek,

Az óvodás gyermek és biztonságának kapcsolata ezzel nem merült ki, hiszen pl. még nem is szóltunk a nyaralásról, utazásról, a szünidőről, a rendezvényeken elkallódott gyermekről, az idegenekkel szóba álló gyermekről, az elszökő kisgyermekről…stb.

5.4 Következtetések, ajánlás

A gyermekek biztonsága érdekében szükséges a téma továbbgondolása. A gyermekek egy része sokat tartózkodik a családon kívül, mozgalmas életet él. Szülők, nagyszülők, nagyobb testvér, esetleg bébiszitter foglalkozik vele. Lehet, hogy többféle „különórára" is jár. Vagy éppen az utcán, udvaron tölti ideje nagy részét felügyeletet is alig kapva. Ilyen körülmények között nem, vagy lassabban alakul ki benne a szükséges tudás, készség önmaga védelme érdekében.

Már az óvodában megtanultam mindent, amit tudni érdemes – mondja Robert Fulghum könyvének címe. Ezt a pszichológusok is alátámasztják. Vagyis beállítódásaink, viszonyulásaink jelentős részét – mintegy ¾-ét – életünk 7 éves koráig szerezzük meg. Tehát nagyon érdemes odafigyelni, hogy mi is történik e fogékony korban a gyermekkel.

Az a következtetés vonható le, hogy a sokféle óvodai lehetőség mellett célirányosabban szolgálná e területen a nevelést, ha lenne, elkészülhetne egy útmutatóval ellátott eszközcsomag.

Baj esetén pedig a szakszerűséget, gyorsaságot fokozná, ha a laikusokat, szülőket, pedagógusokat, és minden gyerekkel foglalkozó felnőttet megismertetnének az alapvető sérülési mechanizmusokkal, a leggyakoribb sérülések tünetekkel, az eszköz nélküli elsősegély nyújtás technikájával, a megfelelő mentőhívás módjával (www.gyermekbaleset.hu)

5.5. Mellékletek

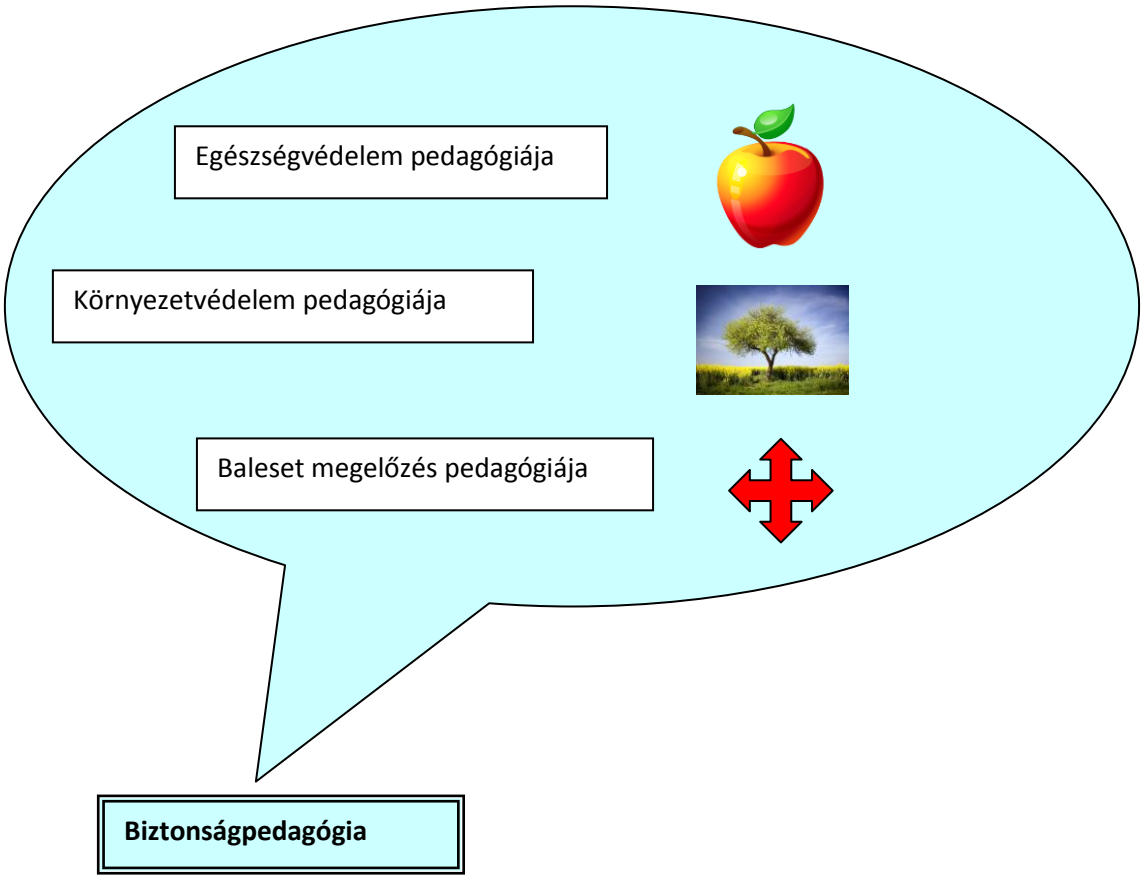
1. sz. melléklet

A munkavédelem területei

Munkabiztonság		**Munkaegészség**		
Munkaadó részéről	**Munkavállaló részéről**	**Munkakörnyezet**	**Munkafeltétel**	**Fizikai, pszichés megterhelés**
Munkahely létesítés	Rendeltetésszerűen használni – munkaeszközt - védőeszközt	Munkahely mérete	Mozgástér nagysága	Munkaintenzitás
Védőeszköz biztosítása (egyéni, kollektív)	Ép ruházat	Szellőzés minősége	Közlekedés útvonalai	Hozzászokás hatása
Munkavégzés szabályai → munkavédelmi oktatás	Rend, fegyelem, tisztaság megtartása	Fűtés minősége	Rend, tisztaság	Veszélyhelyzetek kialakulása!
	Munkavédelmi ismeretek alkalmazása	Világítás (természetes, mesterséges)	Szociális környezet (ivóvíz, étkezési, melegedési pihenési, tisztálkodási lehetőség)	
	Orvosi vizsgálaton részt vesz	Zaj (ideje, frekvenciája)		
	Aktuálisan munkára képes	Vibráció		
	Üzemzavart megszüntet, jelez	Sugárzás		
	Balesetet, sérülést jelent	Padlózat		

2. sz. melléklet

A biztonságpedagógia területei

3. sz. melléklet

Óvodai programok „Óvó, védő szabályai"

Festetics Karolina óvoda programja
(*https://www.kaposvar.hu/data/onkorm/szmsz/.../**ovoda_festetics**.dochttps://www.kaposvar.hu/data/onkorm/szmsz/.../**ovoda_festetics**.doc)*

„2.12. Intézményi védő, óvó előírások

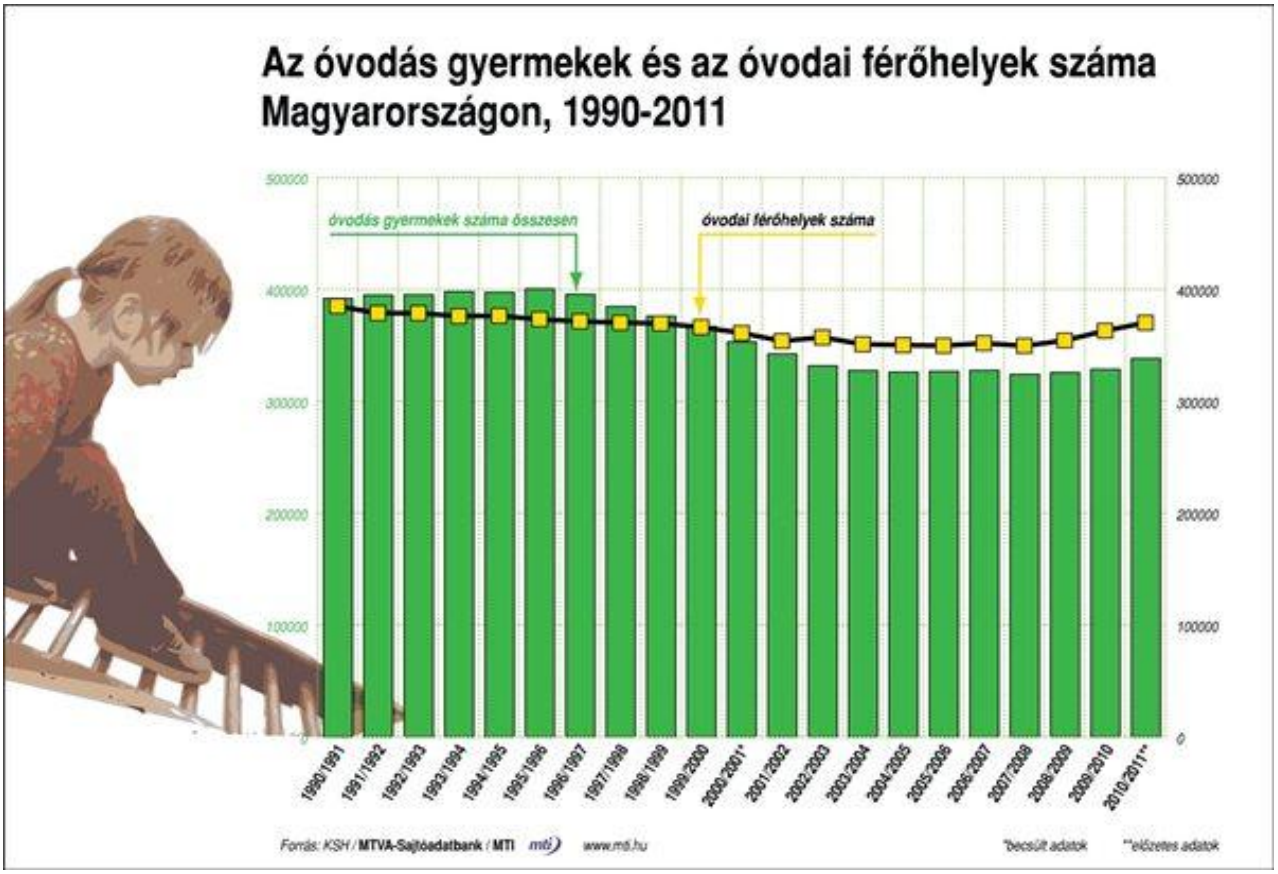
Az intézmény dolgozóinak alapvető feladata a gyermek biztonságos és egészséges környezetben történő nevelése érdekében a szükséges feltételrendszer kialakítása, ellenőrzése, javítása, a balesetek megelőzése.

Ennek érdekében:

- Az óvodai nevelési év kezdetén, valamint szükség szerint (séta, kirándulás) az életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően fel kell készíteni a gyermekeket egészségük, testi épségük védelmére, az esetleges veszélyforrásokra, az elvárható magatartásra, betartandó szabályokra, ennek tényét és tartalmát jegyzőkönyvben kell rögzíteni és a csoportnaplóban elhelyezni.
- Az intézmény minden dolgozója köteles ügyelni a gyermekek testi épségére.
- A karbantartó-, udvaros felelős a helyiségek balesetmentes használhatóságáért és az azokban elhelyezett eszközök karbantartásáért. A játszóudvar és eszközeinek rendszeres ellenőrzéséért.
- A berendezések hibáját a dolgozó köteles a tagóvoda-vezető tudomására hozni és a hibás eszközöket javításra vagy selejtezésre, leadni.
- Baleseti veszélyforrás megszűntetése, jelentése a tagóvoda-vezetőnek minden dolgozó feladata (mérgező növények, gombák, gyógyszerek stb.).
- A gyermekek számára veszélyes anyagokat csak jól zárható helyen szabad tárolni.
- Balesetveszélyes tevékenységet csak a gyermekek távollétében lehet végezni (pl. fűnyírás, porszívózás) illetve fokozott óvatossággal (pl. meleg étel szállítása, osztása)
- Séta, kirándulás alkalmával a pedagógus köteles előzetesen felmérni a területen fennálló esetleges baleseti forrásokat.
- Óvodán kívüli program esetén gondoskodni kell megfelelő számú felnőtt kísérőről. (10 gyermek/felnőtt)
- Balesetveszélyes eszközökkel csak felnőtt közvetlen felügyelete mellett tevékenykedhetnek a gyermekek / pl. olló, bot, kötél stb.).

- Csak az előírásnak megfelelő, megfelelőségi jellel ellátott játékokat lehet vásárolni. A pedagógus köteles használat előtt a játékon levő feliratot, használati utasítást elolvasni.
- A pedagógusok által, készített és az intézménybe behozott eszközöknek (szemléltető eszköz, játék stb.) is meg kell felelniük és biztonsági, egészségügyi előírásoknak.
- Az óvoda tálaló konyhájában csak a vállalkozó dolgozója tartózkodhat. Kivételes esetben az a személy, akinek van érvényes egészségügyi alkalmassági könyve.
- A csoportszobába a szülő csak engedélyezett alkalmakkor tartózkodhat (nyílt nap, nyílt ünnepélyek, szülői értekezletek, munkadélutánok, stb.)
- Fertőző gyermekbetegség esetén a szülőnek az óvodát azonnal értesíteni kell. A további megbetegedések elkerülése érdekében fokozott figyelmet kell fordítani a fertőtlenítésre, a tisztaságra. Az óvoda orvosát és a fenntartót erről a tényről értesíteni kell.
- Az óvoda egész területén tilos a dohányzás."

4. sz. melléklet

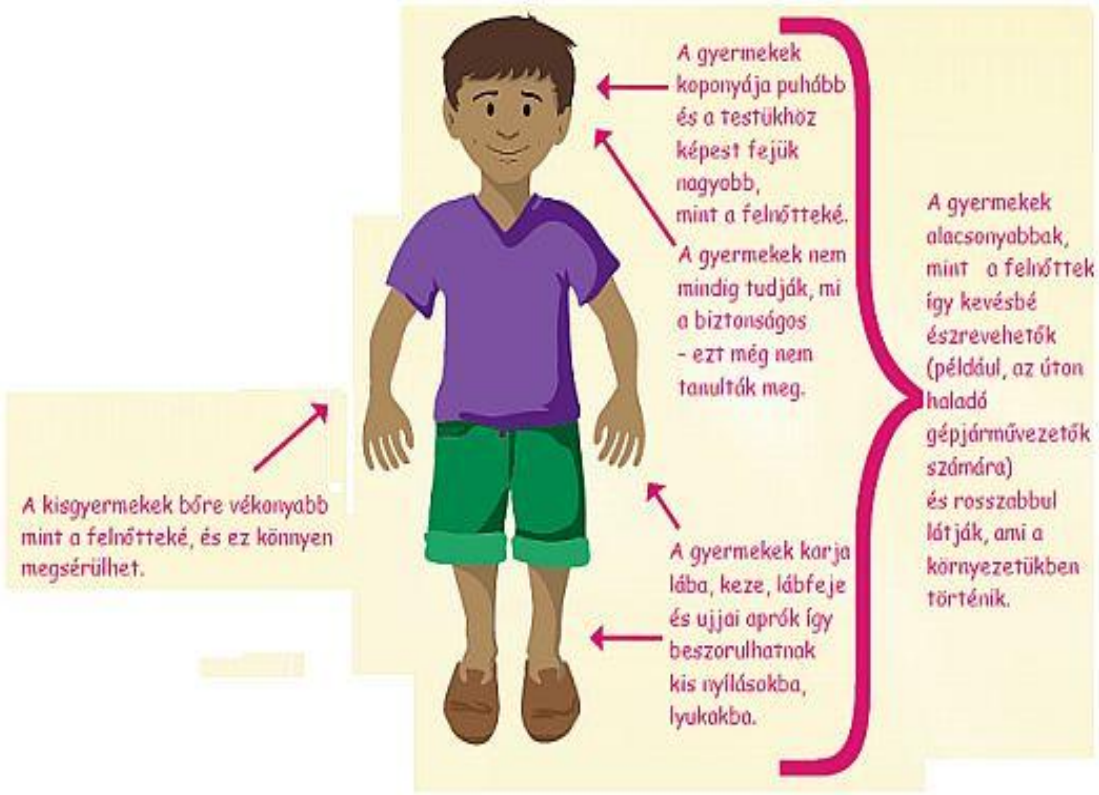

Óvodai ellátás az egyes régiókban

Óvodai ellátás Régiók	**Óvodák száma**	**Óvodai nevelésben részvevők száma (2008)**
Közép-Magyarország	992	91 593
Közép-Dunántúl	480	35 078
Nyugat-Dunántúl	507	29 782
Dél-Dunántúl	524	29 837
Észak-Magyarország	637	41 557
Észak-Alföld	687	54 465
Dél-Alföld	559	41 646
Összesen	**4 386**	**323 958**

5. sz. melléklet

Miért sérülékenyebb a kisgyermek, mint a felnőtt?

Forrás: http://www.gyermekbantalmazas.hu/szakmai-publikaciok/balesetmegelozes/item/erezd-magad-jol-de-legy-biztonsagban-2

6. sz. melléklet

A gyermekbiztonság 10 alapszabálya:

1. A gyermeket a felnőttek óvják, mivel a gyermek még nem érzi a veszélyt!
2. Alakítsunk ki a gyermek számára biztonságos környezetet!
3. Már kora gyermekkortól tanítsuk gyermekünknek a biztonságos életvitel módját, szabályait!
4. Példákon keresztül magyarázzuk el a biztonsági szabályokat!
5. Készítsük fel a gyermeket játékos formában arra, hogy mit kell tenni bizonyos veszélyhelyzetekben!
6. Mutassunk példát saját viselkedésünkkel, a biztonsági rendszabályokat magunk is tartsuk be!
7. Használjuk a különféle biztonsági eszközöket, berendezéseket rendeltetésszerűen és rendszeresen!
8. Tanítsuk meg a gyermeket saját nevére, címére és az otthoni telefonszámra!
9. Tanítsuk meg a telefonos központi segélyhívószámot (112), valamint a sürgősségi hívószámokat (mentők: 104, tűzoltók: 105, rendőrség: 107)!
10. Hasznos, ha a sérülések ellátásának alapjait elsősegélynyújtás tanfolyamon sajátítja el!

Forrás: http://www.gyermekbantalmazas.hu/szakmai-publikaciok/balesetmegelozes/item/erezd-magad-jol-de-legy-biztonsagban-2a

5.6 Felhasznált szakirodalom

- Dr Bihari Ágnes – Kakucs Réka – Mellenné Simon Márta: Közegészségügyi követelmények az óvodákban (Óvodavezetési ismeretek H 7.7 RAABE 2005)
- Einon's, Dorothy: A tanulás kezdetei (Debrecen, Aquila, 1999)
- Füle Sándor: A családlátogatásról (Bp, Solti KvK. 1993)
- Jávorszky Edit: Fejlődéspszichológia (Sopron, Edutech K. 1996)
- Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor: Beszélő házak (Bp Kossuth K. 2000)
- Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor: Látható és láthatatlan világok az ezredfordulón (Bp Új Mandátum Kiadó 2000)
- Dr Kósa Csaba: Munkavédelem, egészségvédelem I-II. (Bp Bp-i Közgazdaságtudományi Egyetem Továbbképzési Intézet 1995)
- Pethő Ágnes: Új uniós szabályok Gyermekjátékszerek biztonságossági követelményei (Óvodavezetési ismeretek H 7.8 RAABE 2009)
- Székely Lajos: Az otthoni balesetek megelőzésnek pedagógiája (Bp OET Egyesület 1990)
- Vajda Zsuzsa – Kósa Éva: Neveléslélektan (Bp Osiris K. 2005)
- Zsolnay Anikó: A szociális készségek fejlesztése 4-8 éves korban (Új Pedagógiai Szemle 2006.6. sz.)
- Tüzet viszek – képsorozat óvodásoknak (www.katasztrofavedelm.hu)

Hasznos honlapok:

- www.esesekiskolaja.hu
- www.gyermekbaleset.hu
- www.gyermekbetegseg.hu
- www.gyermekunk.hu
- www.molnar-istvan.hu (munkabiztonság)
- www.vital.hu
- www.szfe.hu

6. FEJEZET
ISKOLÁSKOR A MUNKAVÉDELEM TÜKRÉBEN

(Dr. Kincses László)

Az egyes életkorokban fejlesztési lehetőségek sajátosak a munkavédelem területén. Tartalmilag az egymásra épülést egyre magasabb szinten kell biztosítani, a korábbi és új elemek felhasználásával.

Iskolába lépő hat éves gyerekek jellemzője: az iskolaérettség. Részben kiszakad a családi környezetből. Az iskola új társadalmi környezet számára. A beiskolázott fő feladata a tanulás, mint munkajellegű tevékenység, nem a játék. Értékrendje változik. Új barátságokat köt. Az iskolai teljesítmény követelménye befolyásolja tanulási morálját, kialakuló szokásait. Ebben a tevékenységben fejlődnek és fejleszthetőek értelmi képességei, személyiségvonásai, munkavédelmi ismeretei készségei, szokásai. Tanulmányai sikeréhez biztosítani szükséges megfelelő munkavédelmi feltételeket, személyiségfejlesztés útján az oktatási intézményben, családban és egyéb élettérben egyaránt.

A személyiség egészének fejlettsége és a munkavédelemmel kapcsolatos felkészültség rész-egész viszonyában valósul meg. Tehát a két terület a gyakorlatban, a tanuló sikeres társadalmi alkalmazkodása érdekében összefügg, feltételezi egymást.

6.1 Iskolaérettség kritériumai

Az iskolaérettség öt-hét év közé tehető az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Az iskolaérettség sok kritériuma közül munkavédelem szempontjából legfontosabbakat emeljük ki hozzátéve, hogy a szakirodalom által feltárt egyéb tényezőknek a szerepe is fontos. A „globális” követelményszintnek teljesítése követelmény az iskolai szakmai fejlesztő munka mindegyik területén. Együttesen alkotják az iskolaérettség tényét, mint követelményt.

A munkavédelmi szabályoknak való tanulói megfelelés kiemelkedőbb feltételei az alábbiak:

- A környezetében jellemzőbb foglalkozások ismerete
- Az egyes szakmákról, foglalkozásokról és a ház körül lévő szerszámok használatáról, azok veszélyforrásairól való tájékozottság
- Közeli, távoli felismerése, az arányok, távolságok érzékeltetése
- A gyalogos közlekedés életvédelem szempontjából fontos, alapvető szabályainak ismerete
- A háztartási gépek nevéről, funkcióiról, használatukra vonatkozó jogosultságról tájékozottság

- A háziállatok megnevezése, velük való bánásmód szabályainak (gondozás, védelem, önvédelem) ismerete
- Vadonélő állatokról, állatkerti állatokról ismeretek, hozzájuk való viszonyulás
- Különösképpen veszélyes jelző színek, kör, négyzet, háromszög felismerése,
- Esemény megítélés időrendben, sorrendben
- Az érzékszervek fejlettsége, ami alapján felfogja az ingereket, és reagálni tud rájuk
- Fogalomismeret: több-kevesebb, hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, magasabb-alacsonyabb, könnyebb-nehezebb, alatt-felett, között, mellett, előtt, mögött, egész-rész viszonya stb.
- Önvédelem szempontjából adódó egyszerűbb szabályok felismerése
- Az Életkornak megfelelő szóbeli kifejező- és beszédképesség
- A közölt utasítások megértése és teljesítése, azokra adott értelmes reakciók, adekvát figyelem összpontosítás
- Önkéntelen és szándékos emlékezetbe vésés, tapasztalat elraktározás, felidézés
- Megfelelő magatartás, viselkedés szabályainak tudata, életkornak megfelelő betartása

6.2 Fontosabb személyiség jellemzők munkavédelmi aspektusból

A veszély fokozott, elsősorban a fiúk körében. Sérülékenyek életkoruk és tapasztalataik hiánya, és vérmérsékletük miatt.

A környezethez adaptálódó gyermek esetében elősegítendő a habituáció. Hozzászokik az olyan hatásokhoz, melyek nem teremtenek számára veszélyhelyzetet. A közömbösség, mint magatartásforma kialakul. Közömbös hatásokra való reagálás módosul, ha a tanulót ért benyomások lényegesen változnak, amennyiben a pedagógiai fejlesztés, társadalmi befolyásolás adekvát.

A szenzitizáció munkavédelmi aspektusa kiemelkedően fontos. Megtanulja a gyermek, hogy bizonyos dolgok számára veszélyesek, kellemetlenek lehetnek. Kivédésükhöz megfelelő reagáló képességgel kell rendelkeznie. Ettől függetlenül a veszélyfelismerés gyakran hiányos a tapasztalatlanság miatt. Gondoljunk pl. a játékokra.

A téma exponálásának fontosságát bizonyítja, hogy a figyelmetlenség a fegyelmezetlenség, más személy fegyelmezetlensége adja a tanuló balesetek 70-80 %-át. Tapasztalataink szerint. Leggyakoribb szintér a testnevelés óra, udvar, tornaterem, az óraközi szünet. Helyszínek

között az oktatási intézmények és egyéb helyek (lakóhely és környezete stb.) egyaránt szerepelnek. Gyakori baleseti esemény az elesés, felső végtagsérülés.

A személyiség jellemzők ismertetése azért fontos, mert a személyiségvonások, az adottságok a pedagógiai fejlesztés és tanulói önfejlesztés együttese adja a legmegbízhatóbb prevenciót a munkavédelmi előírások, követelmények betartása mellett.

Juttassuk sikerélményhez a tanulókat. Igyekezzünk megelőzni, korrigálni a hibákat, hiányosságokat, hogy személyiségükben alaptalan félelmek ne alakuljanak ki. Az elővigyázatosság váljék jellemzőjükké. Kapjanak a tanulók megfelelő munkavédelmi feladatokat. A munkavédelemhez kapcsolódó teljesítményük egymással történő összehasonlítását kerüljük. Ez különösen fontos a gyengébb teljesítményt felmutatók, önbizalmat vesztettek körében.

6.3 A vérmérséklet sajátosságai

A vérmérséklettel, mint öröklött adottsággal a tanulók fejlesztése során számoljunk. Munkavédelmi szempontból mindez különösen fontos. Megjegyezzük, hogy „tiszta" vérmérsékleti típus csak elméletben létezik, de jelentős súlyeltolódások megmutatkozhatnak bármelyik tipológiai területen.

Hippokratész - Galenos vérmérsékleti típusai alapján a *szangvinikus* tanuló: heves, erős érzelmi megnyilvánulásai vannak. Ha jó passzban van, akkor sziporkázik, ha nem, akkor unalmas. Teljesítménye nem egyenletes. Gyenge fogékonyság, de nagyfokú impulzivitás jellemzi. (Lobbanékony, érzelmei gyorsan keletkeznek, de gyorsan is nyugvópontra érnek.) A veszélyhelyzeteknek fokozott mértékben van kitéve. Jellemzője lehet a kapkodás, meggondolatlan cselekvések, a veszélyhelyzetek kevésbé mérlegelése. *Kolerikus* tanulókat erőteljes érzelmek, erős fogékonyság, egyenletes teljesítmény. jellemzi. Nagyfokú az impulzivitása Érzelmei tartósak. Cselekedeteire is a kitartás, elszántság jellemző. Épp az impulzív jelleg miatt a „vakmerőség" a mindenáron történő megvalósítás, a veszélyhelyzetek figyelmen kívül hagyását eredményezheti, különösen a fiuk körében (Pl. sporttevékenység, fizikai vetélkedők során)

Melankolikus tanuló gyakran elszakad a realitástól. Terelhető a figyelme. Erős a fogékonysága, de kisfokú az impulzivitása. Lassan keletkezőek, de erősek az érzelmei. Cselekvéseire azonban az emóciók szerény mértékben vannak ösztönző hatással. Megfontoltabbak, mint az átlag. Veszélyhelyzeteknek kevésbé vannak kitéve átlagosan

humanizált környezetben. A fokozott figyelem elterelhetőség következményeivel azonban számolni kell.

Flegmatikus tanulót gyenge fogékonyság és kisfokú impulzivitás jellemzi. (Érzelmei lassan keletkeznek, nem túl erősek,viselkedését kevésbé befolyásolják) A tanulással, cselekedetekkel kapcsolatos veszélyeztető tényezők felismerése, azokra reagálás visszafogottabb.

Jung kategóriáiból következtetve az *extrovertált* tanuló fogékony az őt érő ingerekre, azok értelmezésére törekszik. Verbális és nonverbális eszközeit egyaránt felhasználja a megértés céljából. Introvertált tanuló elmélyülten gondolkodó. Percepciója kevésbé hatékony. „Szórakozottsága" kockázati forrás lehet.

Hippokratész és Jung típustana - annak ellenére, hogy élettani szempontból nézve ma már kifogásolható, a mindennapi pedagógiai gyakorlatban hasznosítható. A temperamentum sajátosságai nem azonosak a jellemmel, de a személyiségfejlődés során jellemvonássá alakulhatnak, ami befolyásolhatja a munkavédelmi képességeket.

6.4 A tanulás, mint munkajellegű tevékenység

Az eredményes tanulást, annak intenzitását, minőségét az aktuális személyiségvonások meghatározzák. Gondolunk itt az intellektuális szintre, igényszintre, teljesítmény motivációra, aktivitásra, figyelemre,emóciókra,tanulási módokra(stílusra,stratégiára).

A kisdiákok általában szeretnek tanulni. Szívesen beszélnek, sokkal nagyobb bennük a késztetés a mondandó szóbeli, semmint írásbeli kifejezésére. Mivel mereven ragaszkodnak a szabályokhoz, a körülmények változásának figyelmen kívül hagyása veszélyhelyzetet jelenthet számukra.

Gondolkodása fokozatosan elveszti kisgyermek jellegét. A logikai szabályokat keresi, a fantázia meghatározó szerepe csökken. Konkrét műveletekhez kapcsolódó gondolkodás képessége lehetővé teszi, hogy analizáljon, szintetizáljon, elvárt logikai rendszerbe illesszen tárgyakat, cselekvéseket. Gondolkodási műveletei konkrétek, mert a környezetében jelen lévő dolgokra vonatkoznak. Képessé válik a tárgyakról többféle módon tájékozódni. Az egocentrikus szemléletet gyakran felváltja rajta kívülálló szempontok figyelembevétele is. Célzunk itt mások veszélyeztetettségének figyelembe vételére. Gondolkodása a racionalitáshoz közeledő. Részben kialakul ítélőképessége: törekszik saját maga és környezetében élő személyek, élőlények védelmére a bajok megelőzése céljából. Sőt lelkesen, aktívan együttműködik környezetében lévő felnőttekkel, hasonló korú társaival, a vagy fiatalabbakkal. Szívesen „gondozza", védi az utóbbiakat.

Önállósága, alkalmazkodó képessége erősödik, de ez a felnőttek részéről a körültekintő gondoskodás szükségességét nem csökkentheti.

Kognitív pszichés folyamatai: figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodási műveletei- erősödnek. Figyelme könnyen lankad. Fáradságérzet viszonylag hamar jelentkezik. Mégis relatív önállóságra tesz szert fejődése során. A személyiségjellemzők megbízhatóságukban messze vannak a kívánt szinttől. Nem kapcsolódik hozzájuk kellő empíria. Az érzékszervek sem kellően fejlettek. Fennáll a veszélye adott helyzetben a hírtelen, nem körültekintő és megalapozatlan döntésnek függetlenül attól, hogy fejlődik, tudatosul a figyelme. A tanuló meglévő tudása, tapasztalata birtokában hajlamossá válhat ítélőképessége túlértékelésére talán azért is, mert emlékezete bővül, egyre több információt tud elraktározni, kategorizálni, fogalmakat rögzíteni.

Konkrét gondolkodási műveletei balesetveszélyt is jelenthetnek, hiszen önállóan tűz ki célokat, terveket konstruál. A metakognició, mely szerint felméri a tanuló a feladat nehézségi szintjét igen-igen esetleges, gyakran irreális. E mellett tény, hogy képes saját teljesítménye, képességei felmérésére, különösen a tíz éves kor felett. Szándékai mellett kiáll, azt igyekszik elfogadtatni, egyre bővülő szókincse segítségével. A körültekintő fejlesztő munka során a veszélyeztetettség minimálisra csökkenthető, de abszolút kiküszöbölése csak elméletileg lehetséges. A decentrálás gondolkodási művelet során a tárgyak egyre több tulajdonságát ismeri meg. Lehetősége lesz azok figyelembe vételére a körülményekhez való alkalmazkodásban. A közvetlen manipuláció a tárgyakkal interiorizációs, indukciós folyamatot eredményez és a gondolati műveleteket eredményessé teheti a szükséges prevenció érdekében. Tudatosul, hogy a dolgok, tárgyak tulajdonságai amennyiben részben változnak, az nem jelenti feltétlenül azok egész tulajdonságainak megváltozását. A gyerekek konzerváló képessége kialakul.

Az alábbiakban a főbb tanulásmódokat ismertetjük munkavédelemi szempontból:

a) Szenzoros érzéki (perceptuális) tanulás érzékszervi felfogás és agyi feldolgozás („képi anyag”elsajátítása). Folyamatában megvalósul a látás, hallás, tapintás, nagyságok, formák, képek, dallamok, ízek percepciója, azok befogadása, többször ismétlődő tudatos vagy ösztönös emlékezetbe vésés útján. A kialakuló feltételes reflexek következtében a közömbös ingerek is kiválthatják a hatást, amit amúgy a feltétlen reflex megfelelő ingerei aktivizálnának. Fejlődése során egyre szélesebb körben ismeri meg a tanuló környezetét. Nagyobb távolságokra is ellátogat, azok jellegzetességeit, elraktározza tudatában. Az így

közömbös ingerek által létrejött percepció alapján történő általánosítás, döntés a gyakorlottság hiányát, vagyis veszélyforrást jelenthet.

b) Verbális (szóbeli) úton létrejövő tanulás a legfejlettebb, sajátosan csak az emberre jellemző tevékenység. Egyaránt jelent „magolást" és értelmes ismeretelsajátítást. Megérti a tanuló az életkori sajátosságainak megfelelő információkat, azok beépülnek a személyiségébe. Kiemelkedően fontos tanulási mód. Gondoljunk pl. a balesetmegelőzésre, egészségvédelmre vonatkozó tanulói ismeretekre. Jelentőségét azonban nem szabad fetisizálni.

c) Motoros tanulás (mozgástanulás) mozdulatok, cselekvések elsajátítása, viselkedés (pl.: veszélyes helyekhez viszonyulás) helyváltoztatás, testváltoztató mozgások (körültekintés, óvatosság), manipulációs mozgások útján történő tanulás. A tanulás aktív cselekvés következménye. Rájön a tanuló, hogy ha valamit cselekszik annak következményeivel is számolnia, kell. Személyiségtől függ, hogy az így nyert tapasztalatokat miként hasznosítja.

d) A tanuló egyéni szándéka szerinti tanulási folyamat lehet szándékos, akaratát megfeszítve, a tanulás tárgyára automatikusan, reflexszerűen összpontosít. (járás, színek, jelzések, veszélyes helyek) Létrejön a klasszikus kondicionálás fő jellemzője a generalizáció (általánosítás). A kondicionálás során egy adott ingerre kiépült feltételes válasz, ha nem adekvát, veszélyforrást jelenthet munkavédelmi szempontból. Magasabb szint az operáns kondicionálás. A gyermek megtanulja, hogy egy adott viselkedés egyedi következményekkel jár. (Pl. a kutya harapás, forró fűtőtest, nyílt láng – stb.)

e) Komplex tanulás az asszociációk, kialakításán túlmutat. Egy probléma tudatos megoldási stratégiáját jelenti, mellyel gondolati szinten elővételezi testének védelmét.

f) A belátásos tanulás során hirtelen felfedezi a tanuló a megoldást, amit „aha" (igen) élménynek is nevezhetünk. A tapasztalatait transzferálja, átviszi analóg helyzetekre, így ért meg egyre bonyolultabb rendszereket. Fontos, hogy legyenek veszélyhelyzetet megelőző tapasztalatai.

g) „Próba-szerencse"tanulási módszert is alkalmazzák a gyerekek elméletben és gyakorlatban tapasztalatszerzés, a megismerés élménye céljából, főleg az önkéntelen figyelmet felkeltő jelenségek esetén.

h) A tanulás látens, lappangó formája olyan tanulás, melynek eredményeként a viselkedésben nem áll elő változás, de később adott esetben érvényesül hatása. (Pl.: magatartásváltozás)

i) A tanulást kiváltó külső hatás szerint fontos a szociális folyamat, a szociális tanulás, melynek során az egyén utánzással, vagy modellkövetéssel tanul, emberek nyújtotta minta nyomán. (Pl. beszéd, bánásmód, tárgyakhoz való közeledés) A tanulók számára fontos az

idősebbek tapasztalatinak átvétele. A kortárscsoportok hatása erős befolyásoló tényező, pozitív negatív vonatkozásban. Gondolunk itt viselkedésre, viszonyulásokra, kockázatvállalásra egyaránt.

Az iskolai tanulás nélkülözhetetlen tartozéka a motiváció. Olyan belső állapot, ami kiváltja a tanulói viselkedést, magatartást. Tudatos erőfeszítést igényel a motivációs vágy kielégítése. Az iskolai oktatás olyan munkavédelmi ismeretek, készségek, szokások, elsajátítását tartalmazza, ami részben-, vagy nem kapcsolódik a mindennapi élet tapasztalataihoz. Az iskolai tanulás során az előbbiek jelentős mennyiségével találkozik a gyerek. Építeni szükséges az ösztönös és tudatos érdeklődésére. Az utóbbi különösen fontos témakörünk szempontjából. A szervezett tanulás során tesznek szert olyan intellektuális ismeretekre, mint a biztonsági jelzések, veszélyes anyagok, növények, állatok, megvilágítás, klíma stb., ami a környezet komplex megismeréshez szükséges. Az iskola különleges motivációs eszközeivel bővítheti az otthoni veszélyeztető tényezők hatásfokát. Az iskolai motiváltság lényege, hogy a gyerekben kialakuljon az önvédelem igénye, fel tudja fogni és értékelni a veszélyes és veszélytelen tényezőket.

6.5 Konfliktus helyzetek

Konfliktus helyzetekkel a gyermek mindennapi élete során találkozik. Az elveket és a konkrét helyzeteket közvetlenül összekapcsolja. A gyerek nem az ideális, hanem a való világban él, az olykor rosszul, máskor jól, sokféleképpen értékelő, cselekvő felnőttek között, akik nem is mindig konzekvensek tetteikben, verbális cselekedeteikben. A deklarált kinyilvánítások, és a konkrét cselekedetek tartalma között különbség lehet egy-egy felnőtt magatartásában, (Pl. úttesten történő közlekedés.)

Nem lehet minden kétséget kizáró, fekete-fehérben gondolkodást várunk el a gyerekektől. Ha problémákról, konfliktusokról szó sem eshet, csak jó és rossz ítéleteket, tetteket, embereket ismernek, a gyerekek a tapasztalt konfliktusokat nem tudják feldolgozni. Következménye lehet a bizonytalanság, véletlenszerű választás. Emocionális megpróbáltatások elé állíthatjuk a gyereket, ha merev, sarkos, szélsőséges ítélkezési módot kényszerítünk rá. Tapasztalatai alapján előfordulhat, hogy helytelennek kell nyilvánítania az iskolában tanultak alapján szülei kijelentéseit, cselekedeteit. A példaképek, példaértékű cselekedetek prezentálása gyakran nehezen megvalósítható, mégis fontos a „vegytiszta” jóság bemutatása, mert támpontja az erkölcsi tájékozódásnak.

A tanuláshoz kapcsolódó emlékezet az aktivitás következtében erősödik. Emlékezetből stratégiákat kezd összeállítani (mnemotechnika), képessé válik emlékezés útján végiggondolni a folyamatokat (Pl.: veszélyforrások). A művelet előtti életszakaszból kilépve a konkrét műveletek szerepe felerősödik.

A problémamegoldó gondolkodási mód a tapasztalatszerzéssel egyre dominánsabb.

Általánosításait egyre gyakrabban érzékelhetjük azok hiányosságaival egyetemben.

Nemi különbségek tapasztalhatók a specifikus képességekben és tanulmányi teljesítménye motivációs bázisában. A lányok jó iskolai teljesítményét – legalábbis részben – a tetszésvágy motiválja, de szüleik, tanáraik elismerése a fontos. A fiúk az őket érdeklő feladatokkal foglalkoznak. Egyre jobban kiütköznek a kognitív stílusbeli különbségek.

6.6 Erkölcsi jellemzők munkavédelmi megközelítése

Erkölcsi realizmus, prekonvencionalitás jellemzi a tanulókat. A szabályokat külső tényezőként kezelik. Elsősorban a tévedés fizikai következményével számolnak. A szabályokhoz alkalmazkodnak, azok előnyeit nagyrészük belátja.

Áttérnek a kényszererkölcsről az együttműködésen alapuló erkölcsre. A prekonvencionális szintről a konvencionális szintre. A szabályokat mindinkább rugalmasan kezelik kölcsönösség alapján. Az iskolai szabályok betartása gyakorta a tekintélyelv, vagy szimpátia elnyerésének igényeként történik. Sok szerepnek meg tudnak felelni premorális ösztönzések, késztetések alapján. A szabályok, példák, útmutatások, magatartásminták betartása a szokások kialakulásához vezetnek. Persze sok gyakorlással, algoritmussal, mert különben a szokások nem alakulnak ki, nem automatizálódnak. A megkövetelt szabálybetartás szerinti viselkedés kialakul pedagógiai módszerek alkalmazásával. A követelmények indoklása, az önérdek példákkal történő alátámasztása, a követelményszint alkalmazásával meghozza a kívánt eredményt. Tartalmilag a testi épséget veszélyeztető magatartás tilalma, a szolidaritás, segítségnyújtás, elfogadott modellek, minták követése részben tudatos, részben ösztönös folyamaton keresztül épül be a tanuló személyiségébe. A jóra való ösztönzés érzelmi alátámasztása interiorizáló tényező.

A tanulók erkölcsi elveit, viselkedésmódját elemezni kell. Elérendő az erkölcsi önállóság életkornak megfelelő foka. Nem elegendő a felszólítás, a jóra való hivatkozás, a szabálykövető magatartás kívánalma, a helyesnek gondolt szokások kialakításának gyakoroltatása szükséges. A gyereknek helyt kell állnia olyan helyzetekben is, amelyekben a szokások, a tiltások és felszólítások, az ismert minták közvetlenül nem alkalmazhatók.

Kritikus szemlélet képességére van szükség, amivel a helyzetet megfelelően értelmezve helyesen tud dönteni.

Elérhető harmadikos kortól, hogy viselkedését, ítéleteit, döntéseit ne csupán az engedelmesség, félelem, hanem a belátás jellemezze.

6.7 Testi jellemzők

Változnak a testarányok. A testmagasság növekedése évente hat-nyolc cm. A szervezet teherbíró képessége nő.

Ebben az életkorban a lányok, és a korán érő fiúk fejlődése felgyorsul. A lányok hamarabb érnek, a növekedésük is átlagosan két évvel hamarabb kezdődik. A finommotoros koordináció teljesen kifejlődik, így a kisméretű tárgyakkal való manipuláció már nem jelent nehézséget. A mikromanipulatív mozgások az írástanulással egyetemben fejlődnek.

Eljön a fogváltás időszaka. Túlesnek a gyakori gyermekbetegségeken. Testfelépítésük egyre inkább hasonlít a felnőttekére. Az agykéreg érési folyamata felgyorsul, az egyes kérgi területek között harmonikus kapcsolat alakul ki.

A nemek közötti különbség az érdeklődésben is érzékelhető. Lányokat kevésbé, a fiúkat jobban érdeklik a fizikai játékok. Fiúk testileg erősebbek, mint a lányok.

Eljön a nagy mozgásigény időszaka. Kielégítését szolgája bicikli, korcsolya, foci. Szabályaikhoz való igazodás a követelmények megtanulása, hozzájuk való alkalmazkodás nélkülözhetetlen. A kisiskolások rendkívül aktívak. Mivel egy helyben kell ülniük, energiájuk levezetéséről gondoskodni kell. Ennek a korosztálynak szüksége van pihenésre, ezért a mentális feladatok közé pihentető szakaszokat célszerű beiktatni. Sok gyermekeknek megerőltető lehet a figyelemkoncentráció. Gyakran alábecsülik a veszélyt, mert úgy érzik, tökéletesen meg tudják valósítani tervüket.

6.8 Viselkedési zavarok munkavédelmi aspektusa

Vegetatív zavarok során az idegrendszer akaratunktól független működési problémáira gondolunk. Nem a vegetatív zavarok, hanem annak következményei munkánk szempontjából fontosak. Beszűkül a gyermek ébersége. Veszélyforrás a túlmozgékonyság, figyelemzavar, a gyors fáradás. Ezáltal csökken alkalmazkodóképessége. Státusát tovább ronthatja a tartós lelki és fizikai igénybevétel. Többségüket szakorvosi rendelésre kell küldeni. Idetartoznak a szervi alap nélküli pszichés zavarok**,** melyek az interperszonális kapcsolatokban jelentkeznek. Az agresszivitás megmutatkozhat állat és ember ellen. A gyermek megfenyeget másokat,

verekedést kezdeményez, olyan eszközt használ, ami sérülést okozhat. Fizikailag kíméletlen az emberekkel és az állatokkal szemben. Hazudozás során megtéveszteni igyekszik társait, felnőtteket és így azok lebecsülhetik a munkavédelmi előírások jelentőségét. Adott esetben saját maga számára valós, vagy látszatelőnyt igyekszik kovácsolni. Munkavédelmi illetve veszélyes berendezések szándékos rongálása nemcsak anyagi kártételt jelent, hanem veszélyezettséget is. Szabályok súlyos megsértésével is számolni kell. Pl. nem megfelelően használja a testnevelés eszközeit, kémiai, fizikai anyagokat. Oppozíciós zavar fennálltakkor ellenséges és dacos, vitatkozó, sértődékeny viselkedést tanúsíthat. Kárt okozhat a társas és iskolai együttműködésben. A figyelmetlenség alapvető tünetelemei jelentkezhetnek. Hiperaktivitást, impulzivitást mutató tanulók gondos felkészítése a munkavédelemre, egészségvédelemre körültekintést igényel. Néha a balkezesség is jelenthet gondot a domináns agyfélteke bolygatása esetén.

6.9 Társas jellemzők, érzelmek

Megválogatják a barátaikat. A baráti kör kevésbé változik. A közéjük lopakodó „idegeneket" nem szívesen fogadják be. A gyermekek a szervezett, kiscsoportos játékokat kedvelik, sokat foglalkoznak a szabályokkal. A csoportbefolyásolás erős, mely negatív irányt is vehet. A megismerés vágya mellett a szimbolikus játék, a természethez való fordulás jellemzi őket. Gyakoriak a viták egy-egy kollektív megoldásmód megvalósításáért.

A kortárs csoportok jelentősége megnövekszik. A viselkedés és a teljesítmény megítélésében a kortársak szava gyakorta fontosabb, mint a felnőtteké. A hat és tizenkét év közötti személyközi kapcsolatok fejlődnek melynek következtében a gyermekek egyre inkább tisztába jönnek mások viselkedésének okaival. Interperszonális kapcsolatokban megjelenik a betyárbecsület, továbbá más tetteiért való felelősségvállalás.

Érzelmeiben megjelenik az intellektuális érzelem (versengés, vetélkedés), tudásvágy (látencia), az érdeklődés, akarás. Kialakul a „mi" tudat. Kevésbé megfontoltak. Az óvatosság némelyek szemében gyávaságot jelent. Az egyéni védőeszközök jelentőségét alulértékelik. (Pl.: kerékpározás, labdarúgás, korcsolyázás) Fiúk és lányok élesen elkülönülnek egymástól. A kíváncsiság a gyűjtési szenvedélyek előtérbe kerülnek. Javul a szóbeli és írásbeli kifejezőképesség.

Nehezen fogadják a bírálatot, könnyen megsértődnek, a kudarcot kifejezetten rosszul tűrik. A legtöbb kisdiák mindent megtesz, hogy a pedagógus tetszését elnyerje. Egyre jobban odafigyelnek arra, mit mondanak róluk a többiek.

A csoporthoz való tartozás érzése nagyon fontos a gyermekek számára. Az önértékelésükhöz a felnőttek mellett az egykorú társak szolgáltatnak támpontot. A 6-12 évesek magatartási problémái az alkalmazkodás szükségességével hozhatók összefüggésbe.

6.10 Az iskoláskorú tanulók kötelezettségei

Minden tanuló életkorának megfelelően ismerje és tartsa be a munkavédelmi rendszabályokat. Rendelkezzen a biztonsággal kapcsolatos alapvető képességekkel. Tudjon segítséget kérni és nyújtani szükség szerint. Vállaljon felelősséget tetteiért. Kockázatokat mérje fel a biztonságosabb megvalósításért. Egészséges életmódra törekedjék. Rendelkezzen elsősegélynyújtási alapismeretekkel.

Ügyeljen az iskola rendjére, tisztaságára, saját magát a balesetveszélyes, fegyelmezetlen magatartástól tartsa távol, a házirend rá vonatkozó pontjai alapján.

Magatartásával társait ne hozza baleseti helyzetbe. Az iskola helyiségeit, eszközeit rendeltetésének megfelelően használja.

Az iskolában, utcán, játszótereken, otthon, egyéb helyeken úgy viselkedjen, hogy másokra nézve veszélyt ne jelentsen.

Szigorúan tiltott a dohányzás, az alkohol, valamint a drog fogyasztása!

A kulturált étkezés szabályait tartsa be, a baleseti veszély elkerülése miatt (Étellel való bánás, eszközök használata, leforrázás veszélye).

A tanuló társaiknak nyújtsanak segítséget baleset, vagy egyéb veszély eseten.

Fordítsanak nagy figyelmet a közlekedési szabályok betartására.

Kijelölt gyalogátkelőhelyen közlekedjenek és mielőtt az úttestre lépnek alaposan tájékozódjanak.

Amennyiben sérülést, balesetet, rosszullétet, tapasztalnak, azt jelentsék az intézményben a tanároknak.

Az elektromos és gázüzemű eszközök, berendezések használata csak felnőtt felügyelete mellett engedélyezett. A meghibásodás kijavításához tanuló nem kezdhet hozzá, de jelezni kell észlelés esetén a meghibásodást.

Vannak olyan helyiségek iskolában és iskolán kívül ahová a tanuló csak engedéllyel, felnőtt kísérettel lehet be.(Pl. kazánház, műhely, uszoda, tornaterem, gépház, kémia-fizika szertár, tornaterem, számítógép termek, nyelvi labor, kémia-fizika terem, technika termek.)

Tanulmányi munkájához egészségét, testi épségét nem veszélyeztető ruházatot viseljen.

6.11 Szülőktől elvárt feladatok

A gyermekeik az iskolában, biztonságban vannak. Az intézmény dolgozói vigyáznak rájuk. Ez a tény megnyugtatja a szülőket. Segítséget kapnak ahhoz, hogy gyermekeikkel megbeszélhessék a munkahelyi balesetek megelőzéséhez szükséges teendőket.

Az iskolai tapasztalatok előnyt jelentenek a fiatalok számára a későbbiekben is fontos munka- és egészségvédelmi készségek elsajátításához. Erre biztonságos és egészséges körülmények között kerül sor.

Az intézmény igazgatója tájékoztatja a szülőket az iskola házirendjéről, felügyeletről. Különösen fontos ez iskolába lépéskor.

Az intézményekben a munkahelyi baleset megelőzhető. Körültekintő gondoskodás esetén is előfordulhatnak olyan események, melyek a tanuló egészségét károsíthatják.

Mindezek alapján a munkavédelmi megelőzésben és képzésben közreműködésük elengedhetetlen.

Néhány javaslat a szülők feladatvállalására:

Segítse gyermeke biztonsággal kapcsolatos képességeinek kialakulását példamutatással, oktatással, követelmények támasztásával. Hangsúlyozza: a tanuló is felelős tetteiért.

Beszélgessen gyermekével a szünidős, hétvégi vagy napi szabadidős tevékenységről, sportról, játékról azok veszélyforrásairól. Tudja a szülő, milyen szabadidős foglalkozásokat művel gyermeke. Ösztönözzön egészséges életmódra, a káros szenvedélyek kialakulását akadályozza meg (cigaretta,szeszes ital,egyéb függőségek). Az elsősegélynyújtás alapelemeinek feltételeiről is essen szó.

Kérdezze meg őket az iskolai felügyeletről, veszélyforrásokról.

Ösztönözze gyermekét, hogy kérjen segítséget, információt vagy képzést problémái esetén.

Rendszeresen tájékozódjon a tanulmányi munkáról, egészségügyi és biztonsági témákról. Beszéljen az intézmény vezetőivel, munkavédelmi megbízottal munkavédelmi intézkedésekről, képzésről. Hívja fel gyermeke figyelmét az utcai veszélyekre.

Bátorítson: tegyen fel kérdéseket, kérjen segítséget, ha bizonytalan helyzetbe kerül. A segítségkérés gyakorlatával is foglalkozzanak. Jelentsen minden veszélyhelyzetet, sérülést vagy betegséget, legyen azok akár mennyire is csekélyek. Szükséges a kockázatok felismerése képességének kialakítása,a legbiztonságosabb megoldás érdekében.

Beszéljen saját védelmi, egészségügyi tapasztalatairól, konkrétan a szituációt ismertetve.

Szorgalmazza, hogy tartsanak az intézményben veszélytudatosító foglalkozásokat a fiatalabbaknak és egészségügyi/munkavédelmi oktatást az idősebbeknek.

Beszélgessen a szülői munkaközösség tagjaival is a témáról. A gyermeke baráti társaságához kapcsolódó szülők, ebből a szempontból nagyon fontosak. Tájékozódjon az intézmény tanulóvédelmi intézkedéseiről.

6.12 Javaslatok iskolai munkavédelemi feladatok tervezéséhez

A partnerségi megközelítés fontos. Mindenkit célszerű bevonni a tervező és megvalósító munkába, akit lehet (szülők, munkavédelmi szakemberek, önkormányzatok, egészségügy, tanulók) az integrált megközelítés, vagyis a hatékonyág érdekében.

A tanárok felkészítése, továbbképzése, tapasztalatcsere lehetőség biztosítása nélkülözhetetlen.

A kockázatokkal kapcsolatos oktatáshoz jó programok, forrásanyagok kellenek. A munkavédelem tananyagba történő beépítésére gondolunk (testnevelés, természettudományos tárgyak stb.).

Az általános munkavédelmi és tűzrendészeti szabályokat a tanulókkal meg kell ismertetni az osztályfőnök útján. A tényt célszerű dokumentálni is. A sajátos munkavédelmi előírásokat a szaktanárok ismertetik.

A tanulók nem veszélyeztetheti mások vagy maguk testi épségét, egészségét. Anyagi kárt nem okozhatnak.

Veszélyhelyzetet, egészségkárosodást, okozó tárgyakat, anyagokat, eszközöket (pl. maró, tűzveszélyes, fertőző, tudatállapotot befolyásoló anyagok, fizikai ártalmat okozó eszközök stb.) az iskolába behozni tilos. Az iskola épületét rendeltetésszerűen kell használni. A rongálás elkerülendő.

Ügyelni szükséges a körültekintő közlekedésre. (Pl.: udvar, lépcsők, zsibongó, korlátok, ablakok környéke,)

Az iskolába történő belépéskor - az időjárás függvényében - a lábbelit meg kell tisztítani. Váltócipő is előírható.

Az iskola életterében kiömlő anyagok (pl.: víz, ételmaradék, stb.) csúszásveszélyt jelentenek, ezért gondoskodni kell a veszély elhárításáról (feltörlés, felmosás, felsöprés, eltávolítás, stb.).

Ha bármiféle rendellenességet (szabálytalanul álló tárgyak, elektromos berendezések, kitört ablak, sérült berendezési tárgyak, vakolathullás) észlelnek, azt jelentsék a tanároknak.

A tiltott helyiségekbe bemenni nem szabad. Erre a tiltótábla hívja fel a figyelmet.

A tanulók az iskola berendezéseit, eszközeit engedéllyel rendeltetésszerűen használhatják. Azokat önhatalmúan működtetni, szétszedni szigorúan tilos.

Baleset észlelése esetén – a tőlünk elvárható módon – a legközelebb lévő tanárnak, dolgozónak jelenteni kell.

Veszélyt jelentő különleges helyzetekben (tűzeset, bombariadó, elemi csapás stb.) a tanulóknak fegyelmezetten, a tanárok vezetésével az előírt útvonalon és módon az épületet el kell hagyni és a kijelölt helyen gyülekezve, az előirt magatartást kell tanúsítani.

A tanuló a tanórai és a tanórán kívüli foglalkozásokról csak a szülő írásos kérésére a tanár engedélyével hiányozhat.

Tanulóik öltözéke legyen tiszta. Kerüljék a balesetet előidézhető ékszerek, divatcikkek használatát.

Az osztályban működő „hetes" rendszerben a tanulók gondoskodnak az óraközi szünetben a szellőztetésről, ablakok nyitásáról, zárásáról, tanterem tisztaságának megőrzéséről, jelentik az estleges rendbontást.

A tanulók sem az iskola területén, sem az intézményen kívüli rendezvényeken nem fogyaszthatnak alkoholt és egyéb tiltott szereket. Ezeknek megszegése a legsúlyosabb fegyelmi büntetést vonja maga után.

Az általános emberi együttélés szabályait kötelessége mindenkinek betartania.
Az önbíráskodásnak nincs helye az intézményben.

6.13 Munkavédelmi veszélyhelyzetek pedagógiai kezelése

A tanulók magatartásában, személyiségében előforduló problémák kezelésére munkavédelmi aspektusból teszünk javaslatot. Hangsúlyozzuk azonban, hogy a pedagógiai lehetőségek korlátozottak, gyakran csak komplementer tényezőként szerepelnek, de mégis nagyon fontosak más megoldások mellett, (egészségügy, jog, rendőrség, szociális terület, gyermekvédelem stb.).

A munkavédelmi pedagógiai tevékenység három fő részre osztható

A) Megelőzés

A munkavédelmi veszélyhelyzetek kiküszöbölése szempontjából a legfontosabb pedagógiai tevékenység. Megelőzzük, elkerüljük a testi, lelki károsodást. Ilyen értelemben előremutató jelentőségű. A felismerés, helyzetelemzés, értékelés, tervezés a megelőző munka a szempontjából fontos. Elengedhetetlen a munkavédelmet meghatározó törvények, rendeletek betartása, munkavédelmi szakanyagok adaptálása, a helyi sajátosságokból adódó követelmények, szükségletek megvalósítása, veszélyhelyzetek felmérése. A megelőzésben

kulcskérdés a mindennapi gyakorlat: az előforduló helyzetek a tárgyi, dologi, személyi tényezők beépítése a prevencióba.

A megelőzés tárgyi, dologi vonatkozásban kiterjed fizikai veszélyekre. Pl. oktatási eszközökre, szemléltető eszközökre, csúszóssá váló felületekre, zajártalmakra, világításra, áramköri veszélyekre. Számoljunk a robbanó, oxidálódó, gyúlékony, mérgező anyagokkal, biológiai tényezőkkel, (baktériumok gombák). A baleseteket külső, egyéntől független hatások is előidézhetik. Sérülhet az érzékszerv, végtag, csonkulás veszélye, sőt halálozás is előfordulhat.

A megelőzésben a személyi tényezők szerepe is hangsúlyozandó. Gondolunk itt az elméletben jól felkészített pedagógusokra, gyakorlati megelőző munkájukra, továbbá a tanulókra. A tanulók rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel, ismerjék fel a veszélyforrásokat, alakuljanak ki munka és egészségvédelemmel kapcsolatos szokásaik. Az egyéni fiziológiai, pszichés tényezőkkel, szociális körülményekkel is kalkuláljunk (fáradság, túlterhelés, testi, idegrendszeri, érzékszervi gondok). A megelőzés bázisa az intézmény mellett a család is, mint szocializáló tényező. Az egy irányba való hatás, az oktatás és nevelés harmonizációja a tragédiák megelőzésének egyik záloga.

B) Problémamegoldás

A prevenció magas színvonala mellett is előállhatnak operatív munkavédelmi problémák, melyek megoldása nem tűr halasztást. Ebben a tanulók szerepe sajátosan lényeges. Az iskola működésében előálló tárgyi zavarok, (Pl. kitörik az ablak, az udvar télen síkossá válik, meghibásodik az elektromos rendszer, tűz keletkezik, stb.) amennyiben a tanulók észlelik, jelentsék a veszélyt az iskola felnőtt dolgozójának. Ne kezdjenek a veszély elhárításához. Az ő feladatuk a jelzés, szükség szerint a felnőtt elhárító munkájának a segítése. Hasonlóan járjanak el rosszullét, tanulói baleset, egyéb tényezők (pl. verekedés) esetén is.

C) Utólagos figyelemmel kísérés

A problémák ismétlődésének megakadályozás a cél. Tanulók esetében ismeretbővítéssel, készségek fejlesztésével, jó szokások kialakításával, prevenciós munkával az utógondozási szükséglet csökkenthető. A korrekció előtti állapothoz való visszaesés megelőzendő. Szükséges hozzá szigor, tapintat, megértés, körültekintés, bizalom azért, hogy hasonló helyzet ne álljon elő. Ügyeljünk a gyerekek érzékenységére, vérmérsékleti sajátosságaira, szellemi,

fizikai státusára, amikor a követelményeket, azok végrehajtásának módszereit, az ellenőrzést, értékelést alkalmazzuk.

A tanuló személyiségében fellelhető veszélyeztetettséget okozó sajátosságok (pl. agresszivitás, felelőtlenség, meggondolatlanság, antiszociális vonások, stb.) csökkentéséhez pozitív érzelmi viszony, ezt alátámasztó szituációk alkalmazása szükséges. Testi, érzékszervi fogyatékosság felismerése, kezelés utáni munkavédelmi fejlesztő munkában a pedagógusok szerepe jelentős (pl. látás, halláskárosodás, koordinációs zavarok)

6.14 Konfliktuskezelés a gyakorlatban

Tapasztalt probléma: tanulók dohányoznak az iskolában

Megoldás folyamata: Tanulókkal meg kell beszélni a dohányzást, mint tiltott tevékenységet. Szülői értekezleten részletesen tárgyalják meg a kérdést, ezen belül a szülök teendőit. Oktatás, megbeszélés a dohányzás következményeiről osztályfőnöki, szaktárgyi órákon. Tiltás, prevenció, ellenőrzés megtárgyalása mindegyik érintett tényezővel. Döntés a végrehajtásról és a végrehajtás menetéről. Végrehajtás – ellenőrzés – értékelés - szükség szerint szankcionálás. Végrehajtás módjának korrigálása igény szerint, a tapasztalat birtokában.

Hatékonyság növelő tényezők: az intézmény területén a felnőttek nem dohányoznak. Figyelembe veszik a tanulók javaslatait, és bekapcsolják az ellenőrzésbe képviselőiket. A szülők példát mutatnak. Egészségügyben, gyermekvédelemben dolgozók bemutató tájékoztatást tartanak. A dohányzás következményeit bemutató szemléltető, elrettentő anyagokat, tiltó táblákat helyeznek el az intézményben.

6.15 Példa esetjáték alkalmazására szimulált helyzetben

Olyan szimulált pedagógiai helyzeteket hozunk létre, melyek elegendő információt tartalmaznak a helyes döntés kialakításához. Csoportfoglalkozás formájában tanulók javaslatait, érveit tételesen megbeszéljük A legjobb megoldást, tanulságokkal egyetemben, lehetőleg a tanulók fogalmazzák meg. Segítsük elő és hagyjuk ezt.

Cél: A tanulók felelősségérzetének felkeltése, ismereteik gyarapítása

Történet: Az iskola udvarán lévő melléképület veszélyessé vált, amit az iskola vezetősége körbekerített és balesetveszélyt jelző táblát helyezett ki. A tanulók figyelmét felhívták a veszélyekre és az előírt magatartásra.

Az egyik renitens tanuló Móriczka, óraközi szünetben átmászott a kerítésen és elkezdte a falat bontani. Kiabált az udvaron őt bámuló társaihoz: „gyertek ide, ha bátrak vagytok, építsünk várat magunknak. Gyáva fiú, aki nem tart velem!"

Tanulóknak feltett kérdések:

Látván a helyzetet, te mit tennél ebben az estben? Dönts legjobb belátásod szerint és indokold is azt meg!

- Csatlakoznék osztálytársamhoz, mert jó haverok vagyunk,
- Elmennék onnan, mert nem az én dolgom ezzel foglalkozni,
- Nem szeretnék Móriczkával rosszba lenni, mert esetleg később megver,
- Azonnal jelentem az ügyeletes tanárnak a helyzetet, de lehet, hogy besúgónak tartanak majd,

6.16 Példa feleletválasztós kérdőíves foglalkozásra

A kérdőív kitöltését felső tagozatos tanulók körében javasoljuk. Alsó tagozatosokkal szóban célszerű megbeszélni az alternatívákat. A válaszok közül értelemszerűen egy a jó megoldás. A tanulói, tanári állásfoglalások megkívánják a megfelelő érvek felsorakoztatását, vagyis a vitát.

1. Szükség van-e hetesre osztályodban?
   a) Igen, mert a rend, fegyelem megtartásához segítséget nyújt
   b) Nem, mert önkényeskedik
   c) Felesleges

2. Mit teszel, ha a kézilabda pálya nagyon síkos?
   a) Így is lehet kézizni, sőt sokkal izgalmasabb
   b) Jelzem a tanárnak, vagy az oktatónak
   c) Nekiállok a síkosságot felszámolni

3) Óraközi szünetben elesett egyik osztálytársad. Nem tud talpra állni. Mit teszel?
   a) Nem foglalkozom vele, nem az én dolgom
   b) Szólok az ügyeletes tanárnak és útmutatása alapján segítséget nyújtok
   c) „Letolom", miért nem vigyáz magára

4) Kerékpározol-e gyalogátkelőhelyen, a zebrán?

a) Leszállok a kerékpárról és azt áttolom a zebrán, ne hogy balesetet okozzak

b) Igen, mert én tudok a gyalogosokra vigyázni

c) Társaim is bicajoznak a gyalogátkelőhelyen, én sem vagyok náluk gyávább

5) Szeretsz „korizni”? Mit veszel figyelembe a helyszín kiválasztásakor?

a) Legyen hideg az időjárás

b) Megállapítom, hogy elég vastag a jég

c) Kijelölt helyen korcsolyázom

6) Uszodában vagy. Betartod az ottani utasításokat?

a) Nem figyelek rá, mert én már mindent tudok

b) Nem töltöm az időt az utasítások olvasgatásával

c) Minden utasítást betartok, mert vigyázok az egészségemre

7) Barátod kölcsönadta a hajszárítóját. Ellenőrzöd-e működését?

a) Nincs szükség rá. A barátom azt mondta, hogy jó

b) Ha új akkor nem ellenőrzöm

c) Mindenképpen

8) Szomjas vagy. Az üdítőital a padon van kibontva. Mit teszel?

a) Óvatosan megkóstolom, megszagolom

b) Nem nyúlok hozzá, mert bajt okozhat

c) Megtudom kié és engedélyével megiszom

9) Mi a véleményed a testékszerről?

a) Aki akarja, használja, az ő dolga

b) Nem jelent veszélyt, osztálytársaimra hallgatok

c) Kikérem a felnőttek, szüleim tanácsát

10) Az órán nagyon rosszul érzed magad. Mit teszel?

a) Várok csengetésig

b) Tanítás után elmegyek orvoshoz

c) Szólok a tanáromnak

11) Kémia-fizika szakkörön végzel önállóan kísérletezést?

a) Igen, hiszen szeretem az izgalmas feladatokat

b) Igen, de csak a tanár engedélyével, felügyeletével

c) Igen, de megkérem egyik osztálytársamat, hogy segítsen

12) Testnevelés órán bordásfalra kell másznod. Hogy jössz le a tetejéről?

a) Leugrom, mert elfáradtam

b) Osztálytársaim megmondják, mit tegyek

c) A tanultak szerint jövök le

13) Házibulit szervezel otthon. Fogyasztasz-e alkoholt?

a) Igen, mert ilyenkor lehet a haverokkal

b) Titokban egy keveset

c) Nem, mert egészségkárosodást okoz

14) Kerékpározol. Használod-e kerékpározás közben a mobiltelefont?

a) Nem, mert balesetet okozhatok

b) Igen, hiszen tudok kerékpározni

c) Igen, ha kevesen vannak az úton

15) Magas a lázad. Mégy azért iskolába?

a) Igen, mert fontos óráim vannak

b) Igen legfeljebb hazaküldenek

c) Nem, mert másokat is megfertőzök

16) „Kilóg" a konnektor a falból. Mi a teendőd?

a)Megcsinálom, nem olyan nagydolog

b) Nem foglalkozom vele

c) Szólok a felnőtteknek, hogy gondoskodjanak a javításról

17) Forró nyár van, te a strandon tartózkodsz. Védekezel-e a forró napsütés ellen?

a) Nem, nekem nem árt

b) Nem, legfeljebb" lesülök"

c) Igen, védekezem a bőröm leégése ellen

6.17 Példa az interaktív foglalkozásokra

Cél: Szenvedélybetegségek megelőzése, prevenció

Feladat: információnyújtás, figyelemfelkeltés, veszélyekre, következményekre hivatkozás, egyéni felelősség erősítése

Közreműködők: munkavédelmi szakemberek, egészségügyi dolgozók, gyerekekhez közeli kortárscsoportok

Módszerek: Interaktív foglalkozás, életkornak megfelelő csoportmunkában. Audiovizuális eszközök segítségével ismeretek közvetítése, szemelvények ismertetése, filmvetítés, tanulók szóbeli, írásbeli beszámolói a táradalomban nyert tapasztalatokról (Pl.: „Ezt tapasztaltam a fiatalság körében!" címmel.). Ezt követően csoportos konzultáció és véleménynyilvánítás szervezhető az egyes részkérdésekről, azokat célszerű megvitatni. Közösen keressünk a megoldási javaslatokat, Pl.: „Ötletbörze" tartásával. A könnyed játékos megoldások mellett a partneri viszony kialakítására is törekedni kell. A tanulói aktivitás kiemelendő. Tematikailag a központba veszélyforrások, a szenvedélybetegségek, (az alkohol, a dohány, a drog, a játékszenvedélyek, stb.) és következményeik továbbá az egészséges életmód kérdései kerülnek.

Főbb vitakérdések:

- Hogyan hat az agyra, májra, gyomorra a mértéktelen alkoholfogyasztás?
- Melyek a helytelen gyógyszerfogyasztás következményei?
- Hogyan hat a szervezetre a nikotin?
- Miért bűncselekmény a kábítószer fogyasztás?
- Milyen téves nézetek vannak az alkohol, kábítószer, cigaretta fogyasztásával kapcsolatban?
- Miért különösen veszélyesek az előbb említett szenvedélybetegségek a fiatalokra?
- stb.

6. 18 Példa a beszélgetés módszerének alkalmazására

Cél: csoportos beszélgetés „Mi bánt engem?" címmel.

Feladat: A tanulók csoportokban gyűjtenek megoldási javaslatokat társuk megsegítésére, ha az bajba kerül. Szituatív játékra kerül sor szimulált helyzetben. A témát a gyerekek választják ki saját tapasztalati bázisukból (Pl. baleset, rosszullét, betegség, verekedés, veszélyes helyszín, stb.) A csoportos beszélgetést vezető tanár partneri viszonyra törekedjék a

beszélgetés során. A helyes megoldást lehetőleg a beszélgetés, érvek ismertetése, ütköztetése során a tanulók fogalmazzák meg és fogadják is el.

Főbb kérdések lehetnek:

- Hogyan, kitől kérjünk segítséget?
- Hogyan viselkedjünk a bajban?
- Mit mondjunk, hogyan vigasztaljuk társunkat?
- Tudunk-e a bajba jutottnak közvetlenül segítséget nyújtani?
- Milyen mértékben?
- Mitől függ a segítségnyújtás?
- Vannak-e tiltott megoldások?

6. 19 Vita a családban

Remélem – szerencsére - családban élsz. Körülvesznek szüleid, testvéreid. Külső szemlélő számára mindez megnyugtató. De néha a legjobb családban is lehetnek problémák, amik közted és családod között fordul elő.

Módszer: A tanulók kitöltik a kérdőívet, amit aztán a tanárral négyszemközt vagy csoportosan megbeszélnek. A hasonló problémák együttes megtárgyalása kedvezőbb a konklúzió levonása miatt. Hatékonyság növelő tényező is lehet.

Tipikus családi vitatémákat sorolunk fel, melyek tested védelme szempontjából fontosak:

a) Veszélyes anyagok (maró anyagok, sósav, rovarirtók, tisztítószerek, permetező szerek);

b) Munkaeszközök, háztartási gépek, kerti eszközök;gáz,villamosság;

c) Balesetforrás, veszély, megelőzés, sérülések

d) Egészséged védelme (betegségek, cigaretta, alkohol, drog, túlzott igénybevétel)

e) Játék és szabályai, sport, barátok, verekedések, csavargás

f) Kötelezettségek elmulasztása(időbeosztás,szófogadatlanság,károkozás)

Felelj az alábbi kérdésekre!

A leírtak közül neked melyik területen voltak gondjaid?

Hogyan oldottátok meg a problémát?

Szüleimnek, amikor vitatkoztak velem

1) Igazuk volt.

Indokold meg!

2.) Nem volt igazuk.

Indokold meg!

Mit tennél a jövőben hasonlóak elkerülése érdekében?

Más családban is látsz hasonló bajokat?

Ha igen azt hogyan oldanád meg?

Gondolkodj, hogyan tudnád meggyőzni szüleidet, amikor úgy érzed, hogy igazad van !Írd le, konkrét példa alapján !

Felhasznált és javasolt irodalom

1. ASZMANN A. (szerk.): *Az iskolás gyermek egészségmagatartása* (1986, 1993, 1997, Anonymus kiadó)
2. BAGDI Emőke - TELKES József: *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában* (1998. Nemzeti Tankönyvkiadó)
3. COLE, M., - COLE S.R.: *Fejlődéslélektan,* (1997, Osiris Kiadó)
4. DEMETER Katalin: *Kisiskolások erkölcsi neveléséről* (2000. Iskolakultúra, 1. szám)
5. Dr. BÁBOSIK István: *Személyiségformálás közvetett módszerekkel* (1982.Tankönyvkiadó)
6. GALGOVSZKY Lajos: *Munka és környezetvédelem.* (2005.Higiénia NSZI)
7. HORVÁTH József: *Munka és környezetvédelem.* (2010, SZTÁV Rt. 10. kiadás)
8. HORVÁTH József: *Munkavédelem,* (2004. SZTÁV Rt.)
9. KÓSÁNÉ Ormai Vera: *A mi iskolánk* (neveléspszichológiai módszerek az iskola belső értékelésében. (1998. IF Alapítvány)
10. VAJDA Zs.: *A társas kapcsolatok és viselkedés fejlődése kisiskolás kortól* a *serdülőkorig*. (2002.Eötvös kiadó)

7. FEJEZET

A SERDÜLŐ- ÉS IFJÚKOR MUNKA- ÉS EGÉSZSÉGVÉDELME

(Nagy Sándor)

„Csukódna, nyílna,
bolondozik a széllel
a kamasz nyírfa.”
(Bertók László: Csukódna, nyílna – Haikuk)

***Bevezetés*:**

A felnőtté válás előkészítésének legfontosabb élettani szakasza a serdülő- és ifjúkor.

Rousseau a serdülőkort „második születés”hasonlatával jellemzi.

Kulcsár Éva szerint varázslatos kor. Gyerek és felnőtt egyszerre. Megbomlik az egyensúly. A felnőttek nosztalgikuson gondolnak rá. Gyermekkori életének tapasztalatait már felhasználja, van háttere. Aktívan reagál környezete jelenségeire, de másként, mint ahogy azt elvárják. Egyéni a látásmódjával igyekszik megvédeni magát, sokszor okoz fájdalmat. Minél jobban korlátozzuk, annál nagyobb a valószínűsége az ellenállásnak, a dacnak.

Vekerdy Tamás szerint is a kamaszkor, második születés. Lelki értelemben születik meg a kamasz. Önállósul, kialakul saját személyisége: beszédmód, fizikai kinézet. A kamaszkort megelőző tíz év már nem törölhető ki. Olyan, mint egy sündisznó. A tüskéket szülőkként érezzük, de tapasztaljuk azt is, hogy szeretetre vágyik. Vannak titkai, amit tiszteletben kell tartani. Néha hihetetlen teljesítményre képes, máskor hanyag, lusta, hangulata hullámzó. Néha híres feltaláló, máskor a következő tanórai felkészülés is gondot jelent. Sokszor kérdezi: normális vagyok? Fél, hogy nem az, de ugyanakkor tervezi azt is, hogy nem lesz „szürke” ember.

Vekerdy szerint sok idegi alapú betegség ekkor kezdődik.

Napjainkban tapasztalható, hogy a kamaszok nem akarnak felnőni. Ennek oka, hogy egyre kevesebb kívánatos példát látnak maguk körül. Jobb nem dönteni, jobb nem választani. Jobb több egyetemet elvégezni, jobb több szakképesítést szerezni, mint egy dologban elmélyülni.

A család korábban nagycsalád volt, ma csak kétgenerációs. Igaz, hogy a kétgenerációs család intimebb, de sűrűbbek a konfliktusok is. Más az érzelmi levegője. Mindenhol létezik

szereposztás. Fenntartunk bizonyos általuk el nem fogadott viselkedésmódokat. A kamaszok ezt látják és nem egyszer ellenvéleményüket ki is fejtik. Új házasság kamasz gyerekkel nehéz. Szülői oldalról nagyon kemény, következetes, de ugyanakkor toleráns és empatikus magatartást igényel a serdülő fiatalok nevelése.

A pedagógusokat is sokszor nehéz helyzet elé állítják. Mindkét nemnél előfordulhat a nehezen nevelhetőség. A pedagógusnak értelmezniük kell a felnőttekkel szembeni tanulói ellenállást. Ezt megfelelő nevelési, oktatási, fejlesztési módszerekkel lehet csökkenteni. Talán Csapó Benő fogalmazta meg legvilágosabban, amikor azt írja, hogy a tanulás nem a készen kapott tudás passzív befogadása, elsajátítása, hanem a már meglévő és az új ismeretekből egy folyamatosan változó konstrukció létrehozása. Ez a megismerési, tanulási út közelebb áll a serdülőkhöz, mert részesei a tananyag feldolgozásának, tehát nevelésükben is kamatoztatható.

7.1 A serdülőkor jellemzői:

A serdülőkor viszonylag hosszú korszak a gyermek életében. A 10-18 éves korban sok változás következik be. Átmeneti állapot melyben az egyén a gyermekkorból az ifjúkorba, aztán a felnőttkorba jut el. A serdülőkor két szakaszra osztható. A 10 – 13 éveskor a pubertáskor, a 14 – 18 éveskor a serdülőkor.

A serdülőkor kettős jellegű. Ez abban nyilvánul meg, hogy egyszerre gyermek és felnőtt is egy időben. Iskoláztatás szempontjából általános iskolás, középfokú – szakképző iskolai, gimnáziumi – tanuló.

A serdülőkor fő jellemzői:

- Biológiai változások: a serdülőkor az akceleráció kora. Napjainkban évekkel előbbre tolódott a XX. század első harmadához viszonyítva. Ez azt is jelenti, hogy a serdülés, ösztönérés, növekedés felgyorsult és korábban következik be.
- Felnőtt szerep elfogadása. Döntések vállalása, jogi felelősség.
- Érzelmi függetlenedés: érzelmileg függetlenedni akar a szülőtől, érzelmi szabadságra vágyik. Szeretne a családon kívül is bízni valakiben.
- Saját világnézet kialakulása.
- Saját identitás tudatosulása és részvétel a saját ifjúsági kultúrában.

7.1.1 Testi fejlődés a serdülőkorban:

- 10 éves kortól megkezdődik a pubertás, a nemi érés. A lányoknál korábban, a fiúknál később következik be. A lányoknál az első menstruáció, a fiúknál az első magömlés jelzi a kezdetet. De ez előtt is vannak jelek, például az érzelmi labilitás. A lányok első mensese fájdalmas, a sok vérzéstől megriad, szégyenérzete lesz. A fiúknál a vizelettartás okoz problémát.
- Hipotalamusz aktiválja a csatlakozó agyalapi mirigyet, indítja be a nemi és növekedési hormontermelést, Az agyalapi mirigy működése felgyorsul, több hormont termel. A serdülő mozgás igénye fokozódik, a sportok iránt növekszik érdeklődése. A mellékvese hormonjainak termelődése is kihat a viselkedésre, erősíti az önbizonyítást, s talán ez részben megmagyarázza, hogy a tizenévesek miért olyan lázadók és vitatkozók. A szervezet hormonális háztartásának forradalmát jelzi az izzadás, szívdobogás, sápadás – pirulás, feszültségérzés, fej- és gyomorfájás. A központi idegrendszert ért hatásokra utal az ingerlékenység, indulatosság, gyors lelkesedés, elérzékenyülés.
- Testi növekedés felgyorsul, sokan a felnőtt testmagasság 98%-át elérik a pubertáskor végére. Növekedési ütem jellemzői: nő a láb hosszúsága, majd törzs megnyúlik, váll, mellkas kiszélesedik. Fej kis növekedése jellemző. Testforma változik, fiú-lány látható testalkati különbsége megjelenik. Fiúk testi ereje nagyobb lesz. Mutálás, borostásodás, pattanások tapasztalhatók. A hirtelen növés hatására nagyon esetlenné válnak. A kéz és a láb néhány héttel előtte még rövidebb volt, az idegrendszernek még nem volt ideje „megtanulni" a megváltozott méreteket. Következménye a testi-idegrendszeri anomália. Ezért nem szabad a szülőknek türelmetlennek lennie, hogy gyermekük csetlik-botlik. Gátlásait csak fokozza, hogy állandóan figyelnie kell a mozgás összehangolására, ami egyáltalán nem könnyű feladat megváltozott méretű és egyensúlyú testével. Kínos érzés számára később érő kortársai fölé tornyosulni, emiatt aztán rendszerint meggörbülve járnak. A lányok gyakran melleiket igyekeznek elrejteni a görnyedéssel. A szülők aggódnak a gerincferdülés miatt, ezért folyton figyelmeztetik őket: „húzd ki magad" megjegyzéssel. Gyermekük részéről ideges vállrándítás lesz a felelet, mert azt érzi, nem értik meg őt. Fiúk nem udvariatlanságból, vagy nyegleségből tarják kezüket gyakran a nadrágzsebben, hanem így igyekeznek helyet keresni gorilla karjaiknak. Csoszognak rendes járás helyett, nehogy megbotoljanak. Minél többször hallják: „ne csoszogj", „hol a kezed", annál inkább úgy érzik, hogy mindenki őket figyeli és kritizálja. Ettől még szerencsétlenebbnek érzik magukat, és még sutábbá válnak. A kritika csak erősíti bennük

az érzést: valami nincs rendben a testükkel, és megakadályozza, hogy felszabadultabban mozogjanak. Első és másodlagos nemi jelleg kialakulásának időszaka ez. A testi fejlődés kihat az én - kép kialakulására, az önbecsülés fejlődésére. A testformájukkal való elégedettség vagy elégedetlenség nagymértékben befolyásolhatja pszichoszomatikus állapotát és a szubjektív jól - lét érzését. Megpróbálja felfedezni saját értékeit, pozitív vonásait. Igyekszik megtalálni saját helyét a világban. Kialakul a hűség, mint én - erősség és ebből következőleg a valakihez tartozás igénye.

7.1.2 A szociális fejlődés jellemzői:

- *Szülő és a kortárs kapcsolatok változása:* Érzelmileg és fizikailag eltávolodik a szülőkről, illetve a családról. Ez környezetétől gyakran érzelmi elvonást jelent. Kritikus lesz a felnőtt tekintéllyel szemben, visszabeszél. Szeretetigényét igyekszik más felé irányítani, de ezt csak úgy tudja megtenni, ha a családhoz fűződő eddigi erős érzelmi szálakat hárítja. A szakirodalom szerint ez úgy következik be, érzelmeit hirtelen visszavonja családtagjaitól és családon kívüli személyre helyezi át, olyanra, aki különbözik a szülőtől, de rejtett hasonlósággal bír. Saját érzelmeit mélyen átéli. Kapcsolata a családjával elhidegülhet, de nem köt új kapcsolatot, sajátos ábrándokba vonul vissza. A serdülőkori leválásra a szülők különböző módon reagálnak: vagy mindenáron magukhoz akarják „láncolni" gyermeküket, vagy természetesnek veszik törekvését, vagy sürgetik azt kitaszítva a családból. Az is előfordul, hogy „elengedik" ugyan, de elvárják, hogy a szülők ambícióit valósítsa meg. Nyilvánvaló, hogy a családokban a szerepek mindenképpen átrendeződnek.

  A működőképes családok tudnak alkalmazkodni. A serdülő fejlődésére, viselkedésére hatással van a családban uralkodó légkör, a hangulat. A merev, megnövekedett autonómia igényeket nem követő, öncélú családi-szülői szabályok a serdülőket nyílt lázadásra, provokatív viselkedésre késztethetik. A tapasztalatok szerint a szoros és harmonikus családi kapcsolatok kevésbé akadályozzák az önállóvá válás folyamatát, mint a feszültségekkel, konfliktusokkal terhelt viszony. Nagyon fontos tehát a stabil családi háttér, és abban a serdülőnek legyen meg a megfelelő helye. Hagyják, hogy kortárscsoporthoz tartozzon. Legyen lehetősége problémái megoldására. A család akkor tölti be jól a funkcióját, ha félig zárt rendszerként működik, ha védelmet nyújt, de a külső természetes hatások beáramlását nem gátolja. A családi kapcsolatok milyensége határozza meg a kortársak befolyásának mértékét és hatékonyságát. A jó kortársi csoport

lehet kompenzáló, kiegyensúlyozó hatással a családi problémák esetén, de jelentheti a jövő szempontjából kedvezőtlen hatások felülkerekedését is. A serdülőkori kortárscsoportoknak kétféle, részben egymásba kapcsoló válfaját figyelhetjük meg: a barátságot és a csoportos együttlétet.

A barátságban fontossá válik a kapcsolat tartalma, jellege. Szolidaritást, érzelmi támaszt, elköteleződést várnak el barátaiktól. Az intimitás is megjelenik, melyben nem a szülők, inkább a kortársak a legbizalmasabb partnerek. A kortársakkal való egyre szorosabb kapcsolat igénye párhuzamosan halad az önállósodás folyamatával. A barátság kizárólag az azonos neműekre korlátozódik, mert ez a nemi identitástudat kitüntetett korszaka. Ebben az azonos neműek véleménye, viselkedése fontos mintaadó és referencia értékű. A bizalmas barátságok nem mennek a családi kapcsolatok rovására, ha megfelelő a családi háttér és a szülők tiszteletben tartják a gyermek magánügyeit.

A serdülőkor a csoportképződés időszaka is. A kortárscsoportokban a felek problémái, céljai hasonlóak, így elősegítik egymás szocializációját egyebek mellett a szülőktől való leválást is.

- *Eredetiség:* öltözködésükön, magatartásukon, nyelvükön keresztül fejezik ki másoktól való különbözőségüket. A felnőttektől való elkülönülés, szolidaritás kortársaikkal jellemző. Frissen kialakult kritikai készségét igen erősen gyakorolja, azt a környezete, a szülők és az iskola ellen fordíthatja. Ez nyilvánvalóan hozzájárul az önálló gondolkodás kifejlesztéséhez. Ugyanakkor negatív következménye is lehet, ami folytonos ellenkezésben, kritizálásban, indulatkitörésben nyilvánul meg. Látszólagos közöny, érdektelenség is jellemző lehet. Új viselkedésmintákat, öltözködési stílusokat (ruházat, ékszerek, hajviselet) próbál ki. Megváltozik a zenei ízlése is.
- *Szabadidő:* A fiatalok szívesebben töltik az időt barátaikkal, mint a szüleikkel, ami természetes is. Ebben az életkorban kezdi el őket jobban érdekelni a másik nem, és még sok minden. Azért veszélyes ez a fajta szabadság, mert adott estben nincs mellettük senki, aki meg tudná győzni őket arról, hogy mi az, ami épülésüket szolgálja, és mi az, ami negatívan hathat ki további életükre. Lehet, hogy ez a szabadság egyfajta „börtön", amiből nem tudnak szabadulni, s aztán feltételezhetően jönnek a bulik, az alkohol, a drogok. Sokan ebben az életkorban még nem tudnak felelős döntést hozni, és akarva-akaratlan is besétálnak a negatív „csapdába".A szabadidő alkalmas az önmegvalósításra és a kikapcsolódásra, energia levezetésre. Alkalmas olvasásra a nagy olvasási élmények korszakának beteljesülésére. Mindent olvas. Megpróbálja megérteni a világot.

- *Csoportok kialakulásának fázisai:* a serdülőt a szülőkről való leválás szükségszerűsége a kortárscsoportok felé vonzzák, vagy taszítják. Ezt fokozza a korra annyira jellemző meg nem értettséget, a magányosság érzését, aminek enyhítésére a kamaszkorban barátságokat alakítanak ki, kisebb csoportokba tömörülve. A serdülőkori barátságokra örök hűség, kizárólagosság kialakulása jellemző. A hasonló korúak csoportjában sajátítják el a kölcsönösség, a versengés, az együttműködés szabályait. A fiúcsoportban gyakrabban van vezető, aki valóban irányít, mintegy átveszi a felelősséget. Ez általában nagyobb presztízzsel rendelkező kortárs, aki védelmet nyújt a többieknek és csökkenti a szorongást. A lánycsoportok vezetői inkább javasolnak, kezdeményeznek. A csoportnak saját szabályai vannak, ezzel gyakorolják a társadalmi rendbe való beilleszkedést. A kortárscsoportoknak igénye, szüksége lehet jól felkészült tapintatos pedagógusra, aki figyelemmel kíséri és segíti a csoportokat sajátos problémáik megoldásában. Az egészségesen működő kortárscsoport funkciója a szociális referencia, szorongáskeltő helyzetekben segítségnyújtás.

  A csoportokhoz való csatlakozás célja nemcsak a magányosság oldása, hanem a különböző szerepek kipróbálása, a saját identitás kialakulásának segítése, viszonyítás a többiekhez. Ha a gyerek meghatározott normarendszer szerint élő közösséghez, csoporthoz tartozik, akkor ez könnyíti a serdülő konfliktusmentes leválását a szülőről. Aki nem tud bekapcsolódni semmilyen csoportba, az izolálódik, magányos lesz. Ezek a gyerekek próbálnak meg galerikbe tömörülni, és az ottani normákkal azonosulni. Kezdetben azonos nemű kortársak (barátok) társasága a jellemző rájuk, de klikkek alakulása is előfordulhat. Később azonos nemű baráti társaságok heteroszexuális csoportokká alakulnak. Ezt követően az intim barátságok létrejötte (ellentétes nemű) figyelhető meg.

  A csoport fontos a serdülő életében**.** A csoport a gyermeki, ifjúsági kultúra hordozói. Elősegíti a szociális kompetencia fejlődését. Támaszt nyújt az egyén számára, lehetőséget ad az én érvényesítésére. Fenyegető helyzetben érzelmi biztonságot nyújt a közösséghez, valakihez tartozás. Teret enged az önállóan választott intimitásnak. Társaságot, társas stimulációt jelent. Lehetővé teszi irányító szerep vállalását. Hozzájárul bizonyos célok együttes megvalósításához, saját értékek, tulajdonságok felfedezéséhez, a szabadidő eltöltéséhez. A csoport funkciója a fiatalok igényeinek kielégítése, a barátság, az összetartás, a közös munka területén.

7.1.3 A gondolkodás új formáinak megjelenése:

Daniel Keating szerint a serdülők gondolkodásának 5 olyan jellegzetes vonása van, ami általában nem figyelhető meg fiatalabb gyerekeknél:

a) A lehetőségekről való gondolkodás (alternatívák keresésének képessége)

b) Hipotézisek használata (lehetséges helyzetek széles skálájának átgondolása, mely döntésnek mi lesz a várható következménye)

c) Előregondolkodás (tervezés rendszeresen, pl. a jövő nyárra)

d) Gondolkodásról való gondolkodás (metagondolkodás)

e) A megszokás korlátait meghaladó gondolkodás (társas viszonyok, erkölcs, politika, vallás, „hogyan kell jól csinálni")

Piaget szerint a 12-19 éves kort a formális műveleti gondolkodás jellemzi. A fiatal a problémáin belül minden logikai kapcsolatot módszeresen végiggondol. Lelkes érdeklődést tanúsítanak az elvont eszmék és magának a gondolkodásnak a folyamata iránt.

Érdeklődnek az egyetemes etikai elvek iránt. Bírálják a felnőttek képmutató viselkedését.

Növekszik az információ feldolgozás képessége, hatékonyabb stratégiák használata a probléma megoldásban. Emlékezete gyorsan fejlődik. Egyre jobban használják az elvont verbális fogalmakat. Tudnak igazodni az új helyzetekhez, új követelményeihez.

A társadalomról való gondolkodásuk, politikáról, az erkölcsről változik. A Kohlberg – féle erkölcsi fejlődés szintje jellemzi a serdülőkort. Szerinte a „Jó gyerek erkölcs" a tanároknak, szülőknek, fontos embereknek való megfelelés, továbbá a „rend és fegyelem" kívánalma.

7.1.4 Az identitás

A késői serdülőkorban jelenik meg. Ebben az időszakban rendeződik az énkép, a saját szerep meghatározása, helye a társadalomban, a pályaválasztásban. Ha az ifjú karakterével, viselkedés módjával, erkölcsi normáival elfogadásra talál kortársai között és megfelelő tevékenységi kört talál, akkor identitása zavartalan. A tipikus identitás probléma, ha a szülők jó és engedelmes gyereknek nevelték, ő maga is azonosult ezekkel az értékekkel, az ifjúsági csoportban azonban leértékelik, kinevetik. Identitás-krízisnek sokféle tünete lehet: iskolából kimarad, éjszakai kimaradozások, antiszociális magatartás, bizarr életformák, szexuális zavarok, öngyilkosság, veszélykeresés. Erikson szerint a személy alapvető feladata a serdülőkorban az identitásképzés és a nemi identitás megszilárdulása. Szerinte a serdülőnek négy korábbi fejlődési krízist kell megoldani. Ilyen a bizalom problémája, mely új tartalommal jelentkezik serdülőkorban. Olyan személyek keresése, akiknek hihet, és akiknek

saját megbízhatóságát bizonyíthatja. Barátok, eszmék, ideológiák keresése. Sokszor bizalmatlanság alakul a felnőtt világgal szemben, vagy cinikus közöny. Autonómia igénye újra megjelenik, saját életéről maga kíván dönteni.

A kezdeményezés igénye újraéled: milyenné váljak, célok, nagy álmok korszaka. Teljesítmény igénye új változatban jelentkezik. Nem korlátozódik a tanárok által kijelölt feladatokra. Saját érdeklődési körök, saját munka minőségéért vállalt felelősség megjelenik.

James Marcia az identitás feladatával való megküzdés négy típusát írja le, negatív esetekben, miszerint:

a.) Az **identitásdiffúzió:** nem rendelkeznek a serdülők integrált énképpel. Célt megfogalmaznak (pl. ilyen vagy olyan foglalkozást akarok stb.), de nem tesznek lépéseket a megfogalmazott cél felé. Érdektelenség, cinizmus jellemző.

b.) **Moratórium:** e szinten állnak azok a serdülők, akik éppen identitás-krízisüket élik. Aktívak a válaszkeresésben, de az ellentmondások megoldását még nem találják. Döntésképtelennek tűnnek.

c.) **Korai zárás:** elkötelezik magukat foglalkozási, ideológiai téren, de nem mentek át identitás-krízisen. Passzívan elfogadják, átveszik a család álláspontját. Átgondolás nélküli szabálykövetés, elvárások követése jellemző.

d.) **Az identitás elérése:** krízisen átestek, elkötelezettség alakult ki több vonatkozásban. Felülvizsgálták családjuk nézeteit. Elvetették, ami identitásukhoz nem illeszkedik.

7.1.5 Egészségi, fejlődési, viselkedési problémák:

A serdülőkor jelentős változások ideje, melynek során felgyorsul a testi fejlődés és elkezdődik a pszichoszociális átmenet. Általában az élet második évtizedét öleli át. A serdülőkor leggyakoribb egészségi problémái összefüggnek a növekedéssel és a fejlődéssel, a gyermekkori betegségek folytatódásával, és a tapasztalatszerzési vággyal. A serdülők új magatartási formákkal próbálkoznak. Fogékonyak lehetnek bizonyos, magatartásukkal összefüggő betegségekre, így például a nemi úton terjedő betegségekre. A heteroszexuálisan aktív serdülő lányok teherbeesésének a veszélye is fennáll. A serdülőkor azon idő, amikor bizonyos pszichiátriai betegségek, így a depresszió és más kedélybetegségek megjelenhetnek, ami növeli az öngyilkosságok előfordulási gyakoriságát. Táplálkozási zavarok, így az anorexia nervosa és a bulimia nervosa, serdülőkorban különösen gyakran fordulhat elő. Az utóbbi időben az erőszak vált a betegségek és halálesetek legfőbb okává serdülőkorban. Sok tényező, így a fejlődési zavarok, a bandákhoz csapódás, hozzáférés lőfegyverekhez,

kábítószerek használata és a szegénység játszik közre a tizenévesek erőszakosságának megnövekedésében. A balesetek, elsősorban a gépkocsi és motorbalesetek, a serdülők halálozásának vezető okai. Égések, többszörös törések és más balesetek felelősek a tizenévesek között előforduló súlyos sérülések magas arányáért.

M. Laufer szerint az alábbi fejlődési problémák jelentkezhetnek a serdülőkorban:

a.) ragaszkodás gyermekkori magatartásmódokhoz
b.) túl merev viselkedés, erős önkontroll
c.) gyermekkori szociális kapcsolatok túlsúlya
d.) szülei fontosabbak, mint a kortársai
e.) nem él át érzelmeket
f.) paranoid gondolatok
g.) fél a jövőtől, nem tervezget
h.) aggodalmak, félelmetes gondolatok
i.) cselekedeteit más határozza meg.

Amíg enyhe formában jelentkeznek ezek a tünetek nem vészesek, csak akkor, ha a tünetek közül egy vagy több rögzül szélsőséges állapotban (Pl.: a tanulmányi eredmény, tartós romlása, túlzott ragaszkodás gyermekkori magatartásmódokhoz, emiatt kiközösítik a kortársak.)

További serdülőkori problémás viselkedésformák:

- „mintagyerek”,
- iskolai nehézségek,
- elidegenedés,
- serdülőkori terhesség vagy promiszkuitás,
- kockázatkereső viselkedés,
- drog és alkohol,
- szektákhoz való csatlakozás,
- serdülőkori krízis,
- teljesítménygátlás: lehet kóros állapot jel, de lehet túlzott szülői elvárás is,
- szociális gátlás: a kapcsolatteremtés nehézségei, elégedetlen önmagával, alul vagy túl értékeli képességeit,
- neurotikus tünetek: ideges rosszullétek, fejfájás, szédülés, hányás. Ezeknek szorongás az alapja. Ez az un. „mintagyerekekre” jellemző.

- autoritás – krízis: lázadás minden tekintéllyel szemben (szülői, tanári), ami természetes életkori sajátosság. Krízissé akkor válik, ha a lázadás ural minden tevékenységet, megzavarja a tanulást, a szociális beilleszkedést. Ide tartozik a kirívó öltözködés, törvények megszegése.
- a serdülőkori drogfogyasztás okai: a könnyűség, problémamentesség utáni vágy, a lázadás, identitás-probléma, a csoporthoz tartozás igénye, szélsőségesen megengedő vagy tiltó szülői nevelés, szülők válása, kortárshatások, csoport alkohol és droghasználata, dohányzás és ezekkel kapcsolatos attitűd, a kortársak nyomása a kialakulásban, a környezet negatív megbélyegzésének kerülése a kortárscsoportok felértékelésének igényével. A jelenség veszélyes, mert nem a valódi problémamegoldását jelenti, hanem menekülési útnak látszik. Az örömkeresési szükséglet kielégítését szolgálhatja.
- Az öngyilkosság: Magyarországon a serdülőkorú öngyilkosok száma nagyon magas. Az öngyilkosság gondolata igen erősen foglalkoztatja a serdülőket. A serdülőkori öngyilkosságok célja legritkább esetben a meghalás szándéka. A nem befejezett kísérletek mellett, sajnos a bevégzett öngyilkosságok is elsősorban a végső kétségbeesés kifejeződései. A kamasz nem saját magát, hanem a számára elviselhetetlen érzéseket vagy állapotot igyekszik megszüntetni. Leggyakrabban valamilyen gyógyszert szed be a gyerek, melyet a házi patikában talál. Nem ritka, hogy a már pszichiátriai kezelés alatt álló kamasz saját gyógyszerét gyűjtögeti össze, majd egyszerre, nagy mennyiséget vesz be. Szintén sokszor fordul elő a kisebb-nagyobb falcolás, a csukló környékének vagdosása, mely egyre mélyebb barázdák megjelenésével jár. A másokat elrettentő, ijesztő megoldások (vonat elé ugrás, önakasztás, roncsolódott test, vízbefúlás) büntető szándékúak, melyek egy adott személyre, vagy csoportra irányulnak. A krízisben lévő fiatal így próbálja környezete lelkiismeretét megmozgatni – tegyük hozzá, nem eredménytelenül A legfontosabb teendő a környezet részéről minden utalás, jelzés komolyan vétele. Nagyon fontos a környezet utólagos reakciója. A túlzott babusgatás, óriási figyelemkoncentráció ugyan tehermentesíti a kamaszt, azonban egyúttal meg is erősítheti az öngyilkossági kísérlet hasznosságában, hiszen utána megkapja mindazt, amire korábban vágyott. Lényeges a reális, érzelmileg távolságot tartó, a tettet egyértelműen elutasító, ám a gyerek személyét maximálisan elfogadó viszonyulási mód.

7.1.6 A pedagógus szerepe, hatása a fiatalokra:

A generációs problémák okai egyrészt a társadalom gyors fejlődésében, másrészt az életcélok, életstílusok eltérésében kereshetők. Ebből adódik a konfliktusok egész sora. Az elfogadás, az empátia, a türelem, a bizalom és a problémák megbeszélése mind-mind olyan „eszközök", amelyek segítik a felmerülő probléma megoldását, kezelését.

Megjelenési formák:

⇒ - az életstílus, munkastílus eltérése;

⇒ - eltérő értékek, elérendő életcélok különbségei,

⇒ - az elektronikus média használatából adódó nézeteltérések,

⇒ - ízlésben, öltözködésben, viseletben való eltérések.

A generációs problémák megoldása során törekedni szükséges a feszültség, a kialakult konfliktus feloldására, a megjelenő problémák megoldására. Figyelembe kell venni az életkörülmények változásait, a diákok más értékrend mentén való útkeresését.

Ugyanakkor segíteni kell őket a szocializálódás, a társadalmi beilleszkedés - nem könnyű - folyamatába, továbbá tudatos életcél megkeresésében. Készítsük fel őket, hogy életük során sokszor kell dönteni. Ekkor minden rajtuk áll.

Az esetleges rossz döntés egy új kezdet lehetőségét adhatja meg, amit nem mindig kudarcként szükséges megélniük.

Ebben az érzelmileg igen ellentmondásos és bonyolult, soktényezős élettérben a pedagógus nagy türelemmel, megértéssel, empátiával (beleérző képesség) és bölcsességgel segítse tanítványát, hogy megtalálja az érzelmileg és szakmailag is helyes utat. Amennyiben ennek a nem kis feladatnak és elvárásnak az oktató meg tud felelni, úgy példaképpé válhat és tekintélye lehet tanítványa előtt.

A példakép egy követendő cselekvési norma, a meggyőzés egyik eszköze. A tekintély nem automatikusan, hanem a mindennapok folyamatában, a napi feladatok, és problémák megoldásának függvényében alakul ki. A megszerzett tanári tekintély hatása alatt a tanulók szívesen tanulnak, elfogadják a szabályokat, legyőzik magukban a feladat adta nehézségeket.

A pedagógus vezető szerepe, tekintélye sokféle tényezőből tevődik össze. Például ilyen a biztos szakmai tudás, amit át is tud adni tanítványának. Ide tartozik: az erős akarat, a következetesség, a szellemes stílus, a másik véleményének elfogadása, az egyértelmű szakmai érvelés képessége, a becsületesség, stb.

A tekintély tehát tisztelet, megbecsülés olyan személy iránt, aki képességeivel, munkájával, felelősségteljes magatartásával, erkölcsi tulajdonságaival kivívja mások megbecsülését. A

pedagógus és tanítványának kapcsolatát befolyásolja a követelés, a jutalmazás és büntetés pedagógiai módszereinek helyes alkalmazása is. A személyiségfejlődés szempontjából a követelésnek nagyon fontos szerepe van a pedagógiai gyakorlatban, A „követelek, mert tisztellek" mondás lényegre törően fejezi ki a követelés célját. Követelmények támasztása nélkül és annak következetes ellenőrzése és értékelése nélkül semmiféle fejlődés nem képzelhető el. Továbbá hozzászoktatja a tanulót a céltudatos, pontos tevékenységhez, a fegyelmezett feladat végrehajtáshoz és az önuralomhoz.

A jutalmazás és büntetés olyan nevelési módszer, amelyek felhívják a tanuló figyelmét hogy minden cselekvésnek, tevékenységnek következményei vannak, amiért vállalni kell a felelősséget (akár negatív, akár pozitív értéket képvisel). A jutalmazás, a dicséret, pozitív megerősítése annak, hogy amit cselekedtek helyes, jó, szakszerű és elismerést érdemel. A büntetés vagy elmarasztalás pedig cselekvéseiknek, tetteiknek negatív visszahatása. Elvileg arra ösztönöz, hogy elkerüljék az ilyen cselekvéseket.

A követelés, jutalmazás és büntetés eszközeit alkalmazni csak nagyfokú pedagógiai, pszichológiai felkészültséggel lehet. A helytelen alkalmazás pontosan ellenkező hatást vált ki a tanulóban.

7.1.7 A szabadidő és annak veszélyei:

Az internet használata:

Némelyek, ha az életről akarnak megtudni valamit, akkor az internet a fő forrás. Az egyedüllét ellen, szórakozás és tanulás céljára is igénybe veheti. Saját bevallásuk szerint legsúlyosabb büntetés számukra, ha eltiltják barátjuktól. Második helyen az internettől és a számítógéptől való távoltartás áll. Sokan választanak példaképet a médiából, és átveszik az ott észlelt viselkedési értékrendet is. Amennyiben a szülővel való kapcsolat laza, érzelmileg elhanyagolják, az internet egyre jelentősebb tényezővé válik számukra. Az internet könnyen elérhető, kényelmes, anonimitása gátlástalanít, hiszen következmények nélkül nézhetnek meg valamit, beszélhetnek jelenségekről, tölthetnek le tartalmakat. Az internet alkalmas arra, hogy elmeneküljön a magány, vagy a valóság elől,mert megteremtheti magának fantázia szintjén, amire vágyik. Erősíti az én-határ labilitását, az identitás-vesztés veszélyét, nehezíti a fikció és a valóság elkülönítését. Hihetővé teheti mások számára az elképzelt szerepet, ha más formában jelenik meg, mint ami személyiségéből következik.

Az internet veszélyei:

a) addikció: uralkodó tevékenységgé válik, egyre többet használja, elvonási tünetek jelentkeznek, konfliktusba kerül miatta a környezetével**.**

b) identitás zavar: veszélyes szerepszabadság, én-határok feloldódnak: Ki vagyok? Mire vagyok képes? Mi lehetek és mi nem? Az internetes szerepre nincs visszajelzés a realitásról, nincs valóságkontroll.

c) szex, pornó, erőszak: valóságosnak tűnik az is, ami nem az, hozzászokik az erős hatáshoz, a kulturális normától eltérő viselkedésmintákat vesz át.

A média hatása

A média-tartalmak hatásai:

- A média számos pozitív és negatív életmódot, szerepet, személyiséget, mítoszt és ideológiát mutat be.
- Leckét ad a népszerűségről, boldog életről, sikerről, szépségről, stb.

Egy vizsgálat szerint a 14 – 15 éves korosztálynál, a modellválasztásnál fiúknál 46%-ban, lányoknál 31%-ban a média volt meghatározó.

A média használat – jellegzetességei serdülőkorban:

- Serdülőkorban kitüntetettek a TV zenei műsorok, videók, stb.
- A baráti kapcsolatok, közös programok hatására a serdülőknél csökken a médiafogyasztás gyakorisága

A média-használatra nevelés kulcskérdései:

- Csak a szükségletei kielégítését szolgáló műsorokat nézze
- Ki kell alakítani kontroll képességét a média tartalmának kiválasztásában. A serdülő pozitív értékek mentén tudjon dönteni, hogy mit néz meg, vagy miről olvas.

A nevelés fő feladata: szelektív, kritikus és értő médiahasználat kialakítása, a helyes személyes döntések alkalmazásának támogatása**.** A média negatív hatásai kihatnak a serdülőkre: például a fiatalkori elhízásra, társadalomellenes viselkedésre, rossz iskolai teljesítményre Ugyanakkor bizonyos internetes honlapok látogatása javíthatja az iskolai teljesítményt. A vizsgálatok szerint a serdülők átlag 45 órát töltenek különböző médiumokkal. Fontos, hogy a szülők mérlegeljék a média egyre gyakoribb használatának hatását, mint pl. a videojátékok, mobiltelefon.

7.1.8 Egészségkárosodás a serdülőkorban

Informatikai eszközök egészségkárosító hatása:

Az informatikai technikai eszközök (laptop, mobil adathordozók) ma már a fiatalok mindennapjainak része, és ebből adódóan növekszik a balesetek száma..(Pl. belebotlik valamelyik eszközbe, beverik a testüket, elesnek a kábelben, megbotlanak a gépben, izomrándulást szenvednek.) Nagyon fontos a képernyővel kapcsolatban a monitor –szem távolság. Ha a távolság túl kicsi, előállhat a szem túlerőltetése és gyulladása. A megvilágítással kapcsolatosan a káprázás, tükröződés zavarja a látást. A leggyakoribb panaszok a fáradt, égő szem, az időnként vagy tartósan elhomályosuló látás, továbbá a fókuszálási nehézségek, amikor a közeliről nagyobb távolságokra és vissza kellene váltani. Előfordulhat még szemszárazság érzése, vagy ellenkezőleg könnyezés, viszketés, a szem kivörösödése. Jelentkezhetnek nyaki-tarkótáji fájdalmak, deréktáji panaszok, kéz és csukló gondjai a helytelen gépelési technika következtében. A kedvezőtlen testtartás esetén tapasztalt gondok: nyakfájás, hátfájás, beszorított gyomor, beszorított felsőcomb, nyomás helye a felsőcombnál. Hívjuk fel a fiatalok figyelmét, hogy asztali számítógép esetén ügyeljenek a hosszabbítókra, tartsák rendben a kábeleket. A világítás is megfelelő legyen. Helyezzenek el lámpát az asztalon, ügyeljen, hogy a fényt ne takarja el a dolgozó kezet. Fontos a szünettartás, a szem és közérzet megóvása miatt.

A zaj okozta egészségkárosodás:

Komoly egészségügyi problémát okozhatnak a zajok, ezért fontos erre is felhívni a fiatalok figyelmét. A különböző frekvenciájú és erősségű hangok a szervezet működésében átmeneti vagy maradandó károsodásokat okozhatnak, így a hallószervre, de a vegetatív idegrendszerre is kihathatnak. A hallászcsökkenés kialakulása sok tényezőtől függ, A zaj károsító hatása függ a hangmagasságtól, az időtartamától, az időbeli eloszlásától. A hangos környezet a fülön keresztül az agyra és az idegrendszerre is ártalmas. Ha nap, mint nap 85 decibelnyi értéknél nagyobb hangerő éri a fület, az tartós hallászcsökkenést idéz elő. A hallászcsökkenés először a magas hangok esetében érzékelhető, ami a beszédértést nem befolyásolja. Sokan csak akkor veszik észre, hogy romlott a hallásuk, amikor a mélyebb hangokat, a beszédhangokat sem hallják tisztán. A zaj okozta hallásromlás nem gyógyítható, mert az általa okozott változás hosszú idő után észlelhetők. A fiatalok esetében halláskárosodást okozhat a zenehallgatás, így a disco, a könnyűzenei koncertek, a közvetlen és a fülhallgatón keresztüli expozíciós hatás. Egy vizsgálat szerint a fiatalok 20 % - ának van ilyen halláskárosodása. De ugyancsak

okozhat halláskárosodást a fiatalok által előszeretettel látogatott autóverseny, motorverseny, gyorsulási verseny.

A zaj okozta halláskárosodás elkerülhető, ha lehalkítva – normál hangerőn hallgatjuk, nézzük a TV-t, a hordozható zenelejátszókat. Koncerten vagy egyéb olyan eseményen vesz részt a fiatal, ahol nagyon hangos a zene, ott használjon zajcsökkentőt. Ugyancsak ajánlatos a füldugó használata pl. fűnyírás közben, vagy különösen hangos eseményen, autóversenyen.

A mobiltelefon árnyoldala:

A serdülő fiatalok többsége gyakorlatilag nem tud létezni nélküle, hiánytünetek jelentkeznek náluk, ha a telefonjukat nem vehetik elő, illetve ki kell kapcsolniuk. Káros hatásairól sem hajlandók tudomást venni. A mobiltelefon egyrészt státuszszimbólum, másrészt a kortárscsoporton belüli kommunikáció fontos eszköze.

Energiaitalok fogyasztása:

A fiatalok gyakorlatilag víz vagy üdítő helyett fogyasztják, szomjoltásra használják. Ugyanakkor az is tény, hogy napjaink divatja az energiaital fogyasztás. Kortársi kapcsolatban fogyasztják, olykor alkoholos- energiaitalos koktélok formájában is. Azt várják tőle, hogy „fölpörögjenek", jobban tudjanak koncentrálni, vagy sportteljesítményük fokozódjon. Nem vesznek tudomást negatív hatásairól, melyre fel kell hívni a figyelmet. Ilyen az ingerültség, belső feszültség, szédülés, heves szívverés, fejfájás, de álmatlanságot is okozhat.

Összefoglalva:

- A fiatalok esetében a fokozott sérülékenység (pld. baleseti hajlam) elsősorban életkor sajátosságaikból és tapasztalatlanságukból adódik.
- Játékosak, kevésbé érzékelik a veszélyt, nem minden esetben tudják kellően felmérni a következmények súlyát.
- Hiányzik belőlük a megfontoltság, az óvatos munkavégzést társaik esetleg gyávaságként minősítik, ezért könnyebben tesznek meggondolatlan lépéseket. Egyéni védőeszközöket nem szívesen hordanak, mert azok nem elég divatosak. (pl. kerékpározás, extrém sportok, stb.)
- Figyelmük lankad, a fáradtságérzet is hamarabb jelentkezik, ehhez járul még a munkatapasztalat hiánya. Különösen igaz ez a nyári szünetben munkát vállaló fiatalokra. Lehet, a munka elméleti részével tisztában vannak, de gyakorlati tapasztalatuk szegény.

7.1.9 A fiatalok munka- és egészségvédelme az oktatásban

Ebben az életkorban történik a pályaválasztás, melynek során középfokú intézményekben - gimnázium, szakképzés intézményei (szakközépiskola, szakiskola) - folytatják tanulmányaikat. Eddigi életük során a szülői házban, óvodában, iskolában sajátították el az alapvető munka- és egészségvédelmi ismereteket. Most más típusú veszélyekkel kell szembe nézniük, úgymint a szabadidő, ill. a munkavállalás, munkavégzés során jelentkező veszélyhelyzetek. Ide tartoznak a szakképzésben résztvevő tanulók, akik a gyakorlati oktatási helyen szembesülnek a lehetséges baleseti forrásokkal.

Ugyanakkor a szülői ház is új veszélyhelyzeteket produkálhat: pl. a vizes zokniját akarja gyorsan megszárítani a mikrohullámú sütőben, fűnyírással akar segíteni szüleinek, de elfelejt cipőt húzni, netalán a vezeték szigetelőszalaggal van javítva. A barátnővel, baráttal való kerékpározás egymás mellett veszélyt hordozhat. A lányok divatosan akarnak öltözködni, téli időben csúszós úton ragaszkodnak a divatos lábbelihez. Ezekre a veszélyhelyzetekre a szülőknek kell felhívniuk a figyelmet, hasonlóan a hajviselet, ékszerviselet, ruhaviselet okozta veszélyekre is. Fontos a személyes példamutatás a felnőttek részéről.

A fentiek miatt fontos, hogy az iskolai oktatásban szerepet kapjon a munka- és egészségvédelem. Az általános munkavédelmi ismeretet minden tanulónak el kell sajátítania. A szaktárgyi - mint a kémia, biológia, informatika, testnevelés - órákon jelentkező veszélyforrásokkal és ellenük való védekezéssel is tisztában szükséges lennie. A szakképzésben az adott szakmához szükséges munkavédelmi ismeretek, készségek birtokosai legyenek a fiatalok.

Az Európai Unió fontosnak tartja a fiatalok egészségvédelmét, a munkavédelem megjelenítését az iskolai oktatásban. „Munkavédelem az iskolai tananyagban – tagállami cselekvés: összefoglaló jelentés” - ben olvashatunk erről. A munkavédelem tananyagba való beépítését célzó akciók az alábbi tartalmakat foglalják magukba:

- jogszabályi követelmények;
- választható tananyagok;
- útmutatás és erőforrások a jogszabályi követelmények és a választható tananyagok támogatására;
- formális ajánlások;

- nemzeti útmutatások és erőforrások ott, ahol nem határoztak meg tananyagot a biztonságos és egészséges iskolákkal kapcsolatos ajánlások.

Az európai szintű oktatási együttműködés eredménye, hogy közelítenek egymáshoz a tagállamok alaptantárgyai és tanulási céljai. A kockázatokról szóló oktatást és a munkavédelmet általában nem kezelik önálló tantárgyként; ehelyett azt a lehetőséget használják ki, hogy az iskolai tananyagban szereplő tantárgyak tanulási céljaiba építik be azokat. Gondolunk itt a természettudományokra, a testnevelésre, az egészségoktatásra és az állampolgári ismeretekre.

Ezért fontos kidolgozni különböző korosztályok számára a kockázatokkal kapcsolatos oktatást és a munkavédelem alaptantervi tantárgyakra vonatkozó tanulási céljait.

A munkavédelem és a kockázatokról szóló oktatás tananyagba való bevezetésekor gyakran erős partnerségi megközelítést alkalmaznak, olyan testületek bevonásával, mint a munkavédelmi hatóságok, oktatási minisztériumok és tantervet felügyelő hatóságok. A munkavédelmi hatóságoknak tudniuk kell befolyásolni a folyamatot, a nemzeti tantervek változása, fejlődése során, a javaslati fázisban. Ebben a folyamatban nagyon fontos szerepet kell, hogy kapjon a tanárok kiképzése, kockázatokkal kapcsolatos oktatásra, amennyiben nem rendelkeznek ilyen szakképzettséggel. A kockázatokkal kapcsolatos oktatás csak választható tantervi lehetőség. Előfordulhat, hogy nem szívesen próbálkoznak tanításával, mert nem áll rendelkezésükre megfelelő tananyag, program.

A gyakorló tanárok számára képzési programokra van szükség. A munkavédelmi ismeretekkel és - kockázatokkal kapcsolatos oktatást be kell építeni a hallgatók tanárképző kurzusainak tananyagába. A pedagógusoknak az oktatás minden szintjén szükségük van erre a felkészítésre. A legnagyobb kihívás a munkavédelem egyetemi oktatásba történő bevonása.

A munkavédelem tantervbe történő sikeres beépítésének tényezői többek között:

- Világos kötelezettségvállalás és a megfelelő források biztosítása;
- A nemzeti munkavédelmi stratégiában a munkavédelem oktatásba való beépítésével kapcsolatos célok kitűzése;
- A munkavédelmi folyamatoknak a kutatásra történő alapozása, mely tartalma a tudományosság és a szakszerűség;
- Szoros együttműködés kialakítása az oktatási hatóságokkal és különösen a tantervet meghatározó testületekkel;
- A tantervben rejlő lehetőségek azonosítása, valamint a tanterv változásának és fejlődésének befolyásolására tett kísérlet;

- A javaslatoknak és a kezdeményezéseknek az alaptantervhez, valamint a pillanatnyi oktatási politikához és módszerekhez történő igazítása, ideértve a kockázatokkal kapcsolatos oktatás kötelező és nem kötelező tananyagba való integrálását. Az integráció fő területei közé tartoznak a személyi, egészségügyi és szociális, valamint állampolgári ismeretek oktatási keretei.
- A kockázatokkal kapcsolatos oktatást, az egészséget az iskola („egészséges iskola" programok) programjának részévé kell tenni;
- A tantervben szereplő, vonatkozó tárgyak munkavédelmi és kockázatokkal kapcsolatos tanulási céljainak megalkotása a gyerekek és fiatalok korának és képességeinek figyelembe vételéve történjék. A tanulási célok összpontosítása a kockázatok megértésére, - ideértve a veszélyfelismerést, a kockázatértékelést és a tájékozottságon alapuló, biztonságosabb viselkedés kialakítását - koncentrálódjon.
- Különböző tantárgyaknak és korosztályoknak megfelelő, munkavédelmi/kockázatokkal kapcsolatos oktatási erőforrások biztosítása;
- Szakmai fejlődési lehetőség nyújtása a tanároknak és oktatóknak a kockázatokkal kapcsolatos stúdium területén. Minden szinten szükség van erre a tanárképzésben, és a gyakorló tanárok körében egyaránt. A programokban, az oktatásban részt vevő egyéb szereplők szükségleteinek figyelembevétele is fontos. Gondolunk az iskolák vezetőire és a szülőkre;
- Az iskolai képesítési rendszeren belül iskolaszintű munkavédelmi képesítés kialakítása;
- Partneri kapcsolatok kialakítása a kockázatokkal kapcsolatos oktatás fő támogatóival a következetes megközelítés és a párhuzamos munkavégzés elkerülése érdekében;
- Kezdeményezések indítása, valamint a haladás figyelemmel kísérése és értékelése;
- Tapasztalatok megosztása és hálózatépítés;
- A kockázatokkal kapcsolatos oktatásnak a teljes iskolára vonatkozó biztonsági és kockázati megközelítésbe integrálása. A megközelítésnek le kell fednie mind a tanulók biztonságos tanulási környezetét, mind a munkavállalók egészségvédelmét és biztonságát. Ez pedig összekapcsolható az „egészséges iskola" kezdeményezésekkel.

(Forrás: a munkavédelem az iskolai tananyagban – tagállami cselekvés, http://osha.europe.eu)

„Ma a magyarországi felsőoktatásban a tanárképzést is folytató bölcsész és természettudományi szakcsoportokban szinte semmiféle munkavédelmi oktatás nincs. Mindez azért is érthetetlen és veszélyes, mert a tanároknak vannak jogszabályok által előírt munkavédelmi feladatai. A tanároknak nem csak a saját biztonságukra, hanem a gyermekek, tanulók és hallgatók biztonságára és egészségének védelmére is figyelemmel kellene lenniük." (Nemzeti Erőforrás Minisztérium: A munkavédelmi oktatás helyzete a felsőoktatásban. - összegző megállapítások)

(Forrás: www.nemfi.gov.hu)

A középfokú intézmények fontosnak tartják tanulóik biztonságát, egészségvédelmét. Oktatási anyagot készítenek nemcsak a tanulóik, hanem munkatársaik számára is. Példaként álljon itt a Debrecen TISZK munkavédelmi- tűzvédelmi oktatási anyaga középfokú iskolai tanulók részére.

MUNKAVÉDELMI –TŰZVÉDELMI ELMÉLETI OKTATÁSI ANYAG KÖZÉPFOKÚ ISKOLAI TANULÓK RÉSZÉRE:

ALAPVETŐ MUNKAVÉDELMI ISMERETEK:

- Aki balesetet, baleseti veszélyforrást vagy rendkívüli eseményt észlel, köteles jelenteni a felügyeletet ellátó tanárnak, vagy közvetlenül fordulhat az igazgatóhoz, igazgatóhelyetteshez, (igazgatóhelyettesekhez).
- Az iskolára vonatkozó balesetvédelmi előírásokat, az egyes helyiségek használati szabályait, valamint a gyakorlati képzés során betartandó szabályokat, viselkedési és viseleti normákat be kell tartani az egészség megőrzése érdekében.
- Iskola házirendjének ismerete.

A TANULÓK KÖTELESSÉGEI:

- Megőrizni, illetőleg az előírásoknak megfelelően kezelni a rábízott vagy a tanulás során használt eszközöket.
- A tanulmányaikhoz szükséges szakmai- és munkavédelmi ismereteket elsajátítani és a szabályokat betartani.
- Az előírt orvosi vizsgálaton megjelenni.
- A rendelkezésre bocsátott eszközöket, anyagokat a munka megkezdése előtt ellenőrizni és azokat rendeltetésszerűen használni.
- Az iskolában a rendet- és a tisztaságot megtartani.

— A magatartási szabályokat betartani, melyet az iskola házirendje részletesen tartalmaz.

Az esetlegesen előforduló balesetek elemzése:

— Legtöbb baleset a tanév kezdésekor szeptemberben történik, majd a hónapok múlásával csökken a számuk azért, mert a tanulók hozzászoknak a fegyelmezettebb magatartáshoz.

— A II. félév baleseti csúcsa a január, mely a téli szünetet követő oldottabb magatartásra, a téli játékokra, valamint a csúszós járófelületekre vezethetők vissza.

— A baleseti helyszínek közül a tornatermek, óraközi szünetekben az udvaron, illetve a folyosókon történt balesetek a leggyakoribbak.

— A baleseti okok közül meghatározók a fegyelmezetlenség, a figyelmetlenség, és a koordinálatlan mozgás.

— A leggyakoribb esemény az elesés, elcsúszás, ütközés tárggyal vagy másik személlyel. Ezért különösen lényeges a folyosókon, a lépcsőkön, valamint az udvaron a szabályos és fegyelmezett közlekedés úgy, hogy sem a saját, sem mások testi épségét ne veszélyeztesse (jobbkéz-szabály).

— A balesetek során legtöbbször a felső végtag sérül meg, majd ezt követi a lábat, lábfejet ért sérülések száma. A harmadik leggyakrabban megsérülő testrész a fej (orrvérzés, szem, szájsérülés).

— A tanulóbalesetek mindössze 2 – 3 %-a vezethető vissza a műszaki eszközök hibájára, illetve azok hiányára, de ezekre is oda kell figyelni, mert súlyos balesetet okozhatnak. Ezek közül a legveszélyesebbek:

- A rögzítetlen, vagy rosszul rögzített tárgyak (tábla, kézilabdakapu, polc, stb.).
- A hibás elektromos eszközök (szigeteletlen vezeték, lógó, rögzítetlen csatlakozók, dugaszoló aljzatok).
- Sérült, hibás testnevelési eszközök) ugródeszka, nyújtó, bordásfal).
- Éles, kiálló hegyes tárgyak (táska-akasztó, radiátor).
- A csúszós, vizes, nedves padló, sérült padozat és lépcső.
- A védőkorlát hiánya (úttestre történő kifutás, aknába esés).
- A forró tárgy vagy forró víz okozta sérülés (fűtőtest, zuhanyzó).
- A nyílászáró szerkezetek ablaküvegeinek betörése.

A kisebb sérülések ellátása az iskola területén táblával kijelölt „ELSŐSEGÉLY!” nyújtó helyeken történik, súlyosabb esetekben a mentőt kell hívni.

A fenti példákon is lehet érzékelni, hogy számtalan veszély fenyeget, de nagyobb odafigyeléssel a balesetek megelőzhetők.

Baleset, sérülés mindenütt előfordulhat, ha nem vesszük figyelembe az alapvető munkavédelmi szabályokat.”

(Forrás: http:// debrecentiszk.hu/munkavédelem, tűzvédelem)

7.2 Az ifjúkor jellemzői:

„Az én emberem, aki fölkel,
Az induló, az ébredő,
Akinek győzelem az álma,
Akiben dalol a jövő.

Szeretem azt, aki akar,
Aki remény, aki ígéret.
Az enyém a vér és a tűz:
A fakadó fiatal élet.”

(Sík Sándor: A hajnal szerelmese)

Ez a kor a felnőtté válás kora. Felső határa az iskolai tanulmányok miatt igen változó. Ebben az időszakban helyreállítódnak a helyes testarányok, mely a harmonikusabb mozgásban kifejeződik. A fejlett mozgáskoordináció együtt jár a testi erő és a reagáló-képesség növekedésével. Tele vannak energiával, de sokszor ezeket az energiákat nem tudják jól hasznosítani. Gyors regenerálódás jellemzi, rövid időn belül kipiheni magát. Előfordul körükben a vakmerőség, meggondolatlanság. Befejeződik a biológiai érés, kialakul a lelki harmónia.

A célkeresés időszaka. Igyekszik megtalálni önmagát, megerősödni élete céljaiban. Az érzelmi fejlődésre a negatívról a pozitívra való átfordulás jellemző. A helyzetek „énes” értelmezése helyett a felnőttekre jellemző felelősségvállalás alakul ki. Megtanulja, hogy a jó és a rossz között döntsön továbbá, hogy a döntéseiért felelősséget vállaljon. Megváltozik a kapcsolatrendszere, a haverságot a barátság váltja fel, számuk kevesebb, de érzelmi

kapcsolatai erősebbek. A másik nem iránti érdeklődés tovább erősödik. Fontos személyiségformáló tényezőként jelenik meg a szerelem. A kapcsolatban az intimitást keresi. Kialakul szeretetre való képessége, mint én-erősség. Ha az intimitás nem alakul ki, akkor bekövetkezik az izolálódás, mely a szoros személyes kapcsolatok létrejöttét kizárja. A szerelem érzésében is változás van, mert mérlegeli a testi és a lelki szerelem közötti különbséget. Fontosnak tarja, hogy legyen közös téma, képes legyen a társ a bizalmára A csoport-vélemény elfogadása helyett az utánzás nélküli egyéni vélemény-nyilvánítás a jellemző. Változik a szabadidő felhasználása. Életfilozófiájában megjelennek az általánosított erkölcsi alapelvek. Fontossá válik a foglalkozás megválasztása, illetve felkészülés a munka tevékenységre.

A megismerési folyamatok mindegyike magas fokot ér el. Gondolkodása sokirányú. Megjelenik a dialektikus gondolkodás, vagyis a jelenségeket fejlődésükben, összefüggésükben ragadja meg. Sok minden iránt fogékony, érdeklődése széleskörű. Jellemző a teljes szellemi érettség, az ambíció, a nagyvonalúság, az életkörülmények megváltoztatására vonatkozó hajlam.

Lényeges változás szociális fejlődés terén következik be. Kiteljesedik érdeklődési köre, öntudata sajátossága érzékelhető. Kifejlődik igénye, hogy véleményt alkosson fontosabb társadalmi kérdésekről. Élhet szavazati jogával.

A családalapítás napjainkban kitolódott. Ennek okát jelentős számuknál, harmincéves korig tartó tanulással, az eltartottsággal magyarázzák.

Wass Albert tömören így jellemzi a fiatalságot:

„Fiatal**,** az azt jelenti: nem ismeri még az életet. Tele van lelkesedéssel. Szenvedélyek kormányozzák. Meggyőződése, hogy a világ hibás alapokon nyugszik s az is, hogy ő van hivatva ezeket az alapokat megváltoztatni, ha csak részben is, egy egészen szűk kis területen. Fiatal, az azt jelenti: ítéletet mond az öregek fölött. Hogy restek. Hanyagok. Önzők és tehetetlenek. Nem látják meg a tennivalókat. Vagy ha meglátják, kényelemből elmulasztják. Érzéketlenek a nép és a nemzet bajai iránt. (...) Mikor elfárad a sok lelkesedéstől, melyről megtanulja, hogy általában meddő és haszontalan, ha nincs meg hozzá az erő, mely kitartássá növelje. De ezt még nem tudja akkor. Csak a fiatalságot tudja és az annyit jelent, mint békétlenség. Nyugtalanság. Szebbnek és jobbnak a keresése. Új ösvények kipróbálása. Hála Istennek, amelyik fiatal nem ilyen, abból hiányzik a fiatalság.” (Wass Albert: Mire a fák megnőnek)

7.3 A fiatalok munkavállalása, ezzel kapcsolatos munkahelyi védelmük és biztonságuk

Magyarországon a fiatalok általánosan 16 éves koruktól dolgozhatnak. Munkát a 15. és 16. életév között szülői engedéllyel, legfeljebb napi 4 órában, és csak a nyári szünetben lehet vállalni. Iskolaszövetkezeten keresztül minden 16. életévét betöltött, magyarországi oktatási intézménnyel érvényben lévő nappali tagozatos hallgatói jogviszonnyal rendelkező diák vállalhat munkát szorgalmi időszakban. Az életkori sajátosságok következtében, illetve a megrendelői elvárásokhoz igazodva az iskolaszövetkezetek döntő többsége 17 év feletti nappali tagozatos diákokat foglalkoztatnak. Tapasztalati tények igazolják, hogy a 17 év felettiek sokkal magabiztosabban, lelkiismeretesebben és megbízhatóbban végzik el a rájuk bízott feladatokat. Ahhoz, hogy valaki diákként vállalhasson munkát, nappali tagozatos hallgatói jogviszonyt igazoló iskolalátogatási igazolás, saját bankszámlaszám, illetve az adóazonosító jel szükséges. A diák munkavállalók esetenként a főállású munkavállalóknál jobban is végezhetik a munkájukat, hiszen lelkesek, és friss ismereteik miatt jobban alkalmazkodnak a piaci viszonyokhoz, igényekhez. Másrészt számukra sokkal fontosabb a helytállás, hiszen a diákmunkán keresztül megszerezhetik a szükséges munkatapasztalatot ahhoz, hogy tanulmányaik végeztével, már ennek előnyével váljanak a munkaerőpiac szereplőivé. Számos diák munkavállaló például a tanulmányaihoz szükséges gyakorlati időt tölti le egy-egy adott munka elvégzésével.

A fiatal munkavállalókra általában jellemző a fokozott sérülékenység, mely életkori sajátosságból, tapasztalatlanságból adódik. Kevésbé érzékelik a veszélyt, nem minden esetben tudják felmérni a következmények súlyát. Hiányzik belőlük a megfontoltság, az óvatos munkavégzést gyávaságnak minősítik. Egyéni védőeszközt nem szívesen hordanak. Figyelmük lankad, fáradságérzet hamarabb jelentkezik. Ebből következően tapasztalat, a képzés és a tudatosság hiánya miatt különösen nagy kockázatnak lehetnek kitéve. Megfelelő tanácsadásra, - tájékoztatásra és felügyeletre, valamint biztonságos és egészséges munkahelyekre van szükségük. A 18 év alatti tanulók esetében – a szakképzések és munkahelyi gyakorlatok résztvevőit, valamint a még iskolai vagy szakközépiskolai képzésben részt vevő, de alkalmi munkát végző tanulókat is beleértve – a veszélyekkel szembeni kitettségüket és munkaidejüket érintő korlátozásokra sajátos szabályozás vonatkozik.

7.3.1 Az EU irányelv a fiatal munkavállalókra vonatkozóan:

Az Európai Unió fontosnak tartja, hogy mindenki ismerje meg a fiatal munkavállalókra vonatkozó szabályokat. A fiatal személyek munkahelyi védelméről szóló 94/33/EK tanácsi

irányelv minimum követelményeket ír elő, ezért fontos hogy a nemzeti jogszabályok és útmutatások valamennyi előírását tartalmazzák.

Általános szabályként 18 év alatti személyek nem végezhetnek olyan munkát, amely:

- meghaladja fizikai vagy szellemi képességeiket;
- mérgező vagy rákkeltő anyagoknak teszi ki őket;
- sugárzásnak teszi ki őket;
- rendkívüli hővel, zajjal vagy rezgéssel jár;
- olyan kockázatokkal jár, melyeket tapasztalataik vagy képzésük hiányában vagy a biztonsággal kapcsolatos elégtelen figyelmük miatt valószínűleg nem képesek felismerni vagy elkerülni;

A 18 év alatti, de az iskolaköteles kor felső határát már betöltött személyek igen kivételes körülmények között elvégezhetik a fenti munkákat, amennyiben:

- a munka a szakképzésük szempontjából nélkülözhetetlen;
- a munkát hozzáértő személy felügyelete alatt végzik;
- a kockázatokat a lehető legalacsonyabb szintre csökkentették.

A fiatal munkavállalók nem végezhetnek munkát akkor, ha a felmerülő kockázatok és veszélyek leküzdésére minden erőfeszítést megtettek ugyan, de ennek ellenére jelentős kockázat maradt fenn.

A fiatal munkavállalók munkaidejére korlátozások vonatkoznak. Más munkavállalókhoz képest hosszabb pihenőidővel is rendelkeznek, és jellemzően nem dolgozhatnak éjszaka. A munkaidő vonatkozásában az idézett 94/33 EK irányelv 4. cikk (2) bekezdésének b) vagy c) pontja által adott lehetőséggel élő tagállamok meghozták a szükséges intézkedéseket, a fiatalok munkaidejének korlátozására:

a) Napi 8 órára és heti 40 órára a kombinált elméleti, illetve gyakorlati szakképzési rendszerben vagy az üzemi gyakorlati rendszerben végzett munka esetében;

b) Iskolalátogatási napokon két órára és az iskolai félévben az iskolalátogatási időn kívül végzett munka esetében heti 12 órára, ha ezt a nemzeti jogszabályok, illetve gyakorlat nem tiltja; munkaidő semmilyen körülmények között sem haladhatja meg a hét órát; ez a határ nyolc órára emelhető azoknak a fiataloknak az esetében, akik már betöltötték 15. életévüket;

c) Napi hét órára és heti 35 órára az iskolaszünetben legalább egy hétig végzett munka esetében; ezek a határok napi nyolc órára és heti 40 órára emelhetők azoknak a fiataloknak az esetében, akik 15. életévüket már betöltötték;

d) Napi hét órára és heti 35 órára a nemzeti jog értelmében már nem tanköteles fiatalok által végzett könnyű munka esetében.

A tagállamok meghozzák a fiatalok munkaidejének napi nyolc órára és heti 40 órára történő korlátozásához szükséges intézkedéseket.

(Forrás: A Tanács 1994. június 22-i 94/33 EK irányelve a fiatal személyek munkahelyi védelméről, www.osha.europa.eu)

Amennyiben egy fiatal munkavállalónak kétségei vannak munkája bármely vonatkozásának biztonságát és azokat a feladatokat illetően, amelyeknek az elvégzésére kérik, jogában áll, és egyben feladata, hogy aggodalmait közölje a munka felügyelőjével. Végezetül jogában áll a nem biztonságos munka elvégzését visszautasítani. A fiatal személynek nem kötelessége a veszélyes munkát elvégezni, csak azért, mert egy felettese, vagy munkatársa azt megteszi.

Amikor a fiatalok életükben először vállalnak munkát teljes munkaidőben, azaz a megélhetésükért dolgoznak, a munkavégzésnek egyúttal biztonságos és termelékeny körülmények között kell elkezdődnie. Sajnos ez nem mindig így történik a gyakorlatban.

Az európai statisztikák szerint a 18–24 éves fiatal munkavállalók körében előforduló munkahelyi sérülések aránya 50%-kal magasabb, mint a munkavállalók bármely egyéb korosztályában.

(Magyarországi helyzet az 1. sz. mellékletben). A szülők részéről felmerül a kérdés, hogy biztonságban vannak-e gyermekeik a munkahelyükön. A szülő szeretne biztos lenni abban, hogy valaki vigyáz rájuk. Annak ellenére, hogy a legtöbb munkahelyi baleset megelőzhető, a munka a fiatalok egészségét is alááshatja. A munkahelyen kezelt termékek allergiát okozhatnak, zajártalom és erőltetett vagy megfeszített munkavégzési pozíció is árthat az egészségnek.

Mindezek alapján a munkavédelmi megelőzés és képzés szerepét nem szabad alábecsülni.

7.3.2 Az Európai Unió tanácsa a szülőknek:

- Beszélgessen gyermekével szünidős vagy hétvégi munkáról, vagy gyakorlati szakképzési helyekről. Milyen típusú munkalehetőségek/munkakörök vannak ezeken a helyeken?
- Ismerje meg milyen természetű feladatokat kell elvégezniük,
- Kérdezze meg őket a kapott képzésről és felügyeletről,
- Bátorítsa őket, hogy kérjenek segítséget és képzést mielőtt berendezéseket, felszereléseket kell működtetniük, illetve új feladatokat vagy munkát kapnak,
- Rendszeresen beszélgessen velük a munkájáról. Biztassa őket, hogy osszák meg Önnel, a munkával vagy egészségügyi és biztonsági témákkal kapcsolatos problémáikat,
- Beszéljen munkaadójukkal a munkavédelmi intézkedésekről, képzésről,
- Hívja fel gyermekei figyelmét az egyedül vagy éjszaka végzett munka veszélyeire.
- Bátorítsa őket, hogy tegyenek föl kérdéseket, kérjenek segítséget, ha bizonytalanok a gyakorlati munkavégzéssel vagy tevékenységgel kapcsolatban. Jelentsenek minden veszélyhelyzetet, sérülést vagy betegséget, legyenek azok akármennyire csekélyek is,
- Keressék fel a háziorvost, hogy tájékoztassa őket arról, hogy milyen munkát végezhetnek,
- Hívja fel figyelmüket, hogy a biztonsági problémákkal fordulhatnak a munkavédelmi vagy szakszervezeti képviselőhöz is, ha van ilyen a cégnél.
- Beszéljen neki saját munkavédelmi tapasztalatairól jelenlegi vagy előző munkáiról,
- Kérje meg fiatalok iskoláit/középiskoláit, hogy tartsanak egészségügyi/munkavédelmi oktatást,
- Beszélgessen más szülőkkel is a témáról,
- Tájékozódjon arról, hogy mit tesz saját cége a fiatal munkavállalók megvédésének érdekében.
- Bátorítsa gyermekeit, hogy maguk is nézzenek utána a végzett munkájukkal kapcsolatos munkahelyi egészségügyi és biztonsági vonatkozásoknak, pl. a nemzeti hatóság vagy az ügynökségi weboldalon található linkek felkeresésével.

A többi munkavállalóhoz hasonlóan a fiataloknak is három lényeges munkavédelmi joguk van:

1 . A tudás joga

2 . A részvétel joga

3. A nem biztonságos munkavégzés visszautasításának joga

Mindemellett azonban felelősségeik is vannak, beleértve:

1 . Biztonságos munkavégzés

2 . A veszélyhelyzetek jelentése

3. Védőeszközök használata, vagy viselése

A tetszésvágy, vagy kétség akadályozhatják őket ezek megvalósításában. Beszéljen velük jogaikról, arról, hogy biztonságosan kell végezniük a munkájukat, és hogy mindig követniük kell a saját és munkatársaik védelmére kialakított biztonsági eljárásokat. A munka nem játék.

7.3.3 A magyar munkavédelmi szabályozás a fiatal munkavállalókat illetően

A magyar munkavédelmi szabályozás különböző jogszabályokban határozza meg azokat a munkaköröket, károsító hatásokat, amelyekben fiatalkorúak foglalkoztatása tilos illetve, hogy az egyes munkakörökben milyen korlátozások,vagy többlet előírások betartása mellett foglalkoztathatók a fiatal munkavállalók.

A tiltások és korlátozások azért kerültek meghatározásra, hogy a munkahelyi ártalmak ne befolyásolhassák károsan a fiatalok testi –lelki fejlődését. Másrészt azért, mert a jogalkotó figyelembe vette a fiatalok esetében a korukkal együtt járó olyan kockázati tényezőket, mint a veszély mértékének figyelmen kívül hagyása, a nagyobb kockázatvállalási hajlam, a védőeszközök használatának lebecsülése. Így a fiatalok gyakrabban teszik ki magukat veszélyeknek, illetve saját meggondolatlanságából gyakran maradnak kellő védelem nélkül.

A fiatal szervezet még fejlődésben lévő, a fokozott terheléssel szemben kevésbé ellenálló, ezért ebben a korban elszenvedett sérülések, túlzott igénybevétel, a megterhelések hatásai egész életükön át kísérhetik.

A fiatal munkavállalót nem szabad olyan munkára alkalmazni, amely fejlettségére tekintettel rá hátrányos következményekkel járhat. Azokat a munkaköröket, amelyekben fiatal munkavállaló nem, vagy csak meghatározott munkafeltételek biztosítása esetén, illetve előzetes orvosi vizsgálat alapján foglalkoztatható, jogszabály határozza meg. Jogszabály az egészség védelme céljából, vagy egyébként közérdekből a munkaviszony létesítésének feltételeit a törvény rendelkezésein túlmenően is meghatározhatja. Továbbá meghatározott munkakörök betöltését szakképesítéshez és gyakorlati időhöz kötheti.

Fiatalkorút csak jogszabály által megengedett munkakörben, illetőleg munkahelyen szabad foglalkoztatni, továbbá az egészségét kötelező orvosi ellenőrzésekkel és megfelelő

munkaidő-beosztással kell védeni. A fiatalkorú csak olyan munkakörben, illetve munkahelyeken foglalkoztatható, ahol

- A munka ellátásához megfelelő élettani adottságokkal rendelkeznek,
- Foglalkoztatása az egészségét, testi épségét, illetőleg a fiatalkorú egészséges fejlődését károsan nem befolyásolja,
- Foglalkoztatása az utódaira veszélyt nem jelent,
- Mások egészségét, testi épségét nem veszélyezteti, és a munkára - külön jogszabályokban meghatározottak szerint - alkalmasnak bizonyult.

Tiltott munkakörök:

A munkáltató a munkavédelmi szabályzatában, illetve egyéb belső szabályzatában, külön jegyzékben köteles megjelölni azokat a munkaköröket, amelyekben fiatalkorúak nem foglalkoztathatók. A fiatalkorú munkaviszony keretében történő foglalkoztatását tiltó, vagy feltételekkel megengedő megterhelések listáját a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet 8. számú melléklete tartalmazza.

Példaként néhány munkakör melyben fiatalkorú nem foglalkoztatható

- Az erdőgazdaság területén erőgépek, munkagépek vezetésével csak 18. életévet betöltött férfi dolgozó bízható meg;
- fakitermelésben kézi eszközökkel vagy több célú gépekkel a 18. életévet betöltött dolgozók foglalkoztathatók;
- Hegesztést önállóan az végezhet, aki betöltötte a 18. életévét;
- Nem emelhetnek 10 kg-nál nagyobb tömeget a kereskedelemben dolgozó fiatalkorúak;

7.3.4 Néhány tanács fiatal munkavállalóknak a balesetek megelőzése érdekében:

- *Elcsúszás és megbotlás* – a balesetek leggyakoribb okai a túlzsúfoltság, a nem tisztán tartott munkaterületek, padlóra fröccsent anyagok, szabadon hagyott kábelek vagy roncsolt padlók.
- *Gépek és berendezések* – számos balesetet a nem megfelelő karbantartás, a biztonsági korlátok hiánya, a képzés hiánya, égést, tüzet vagy sérülést előidéző

elektromos hiba vagy egy gép javítás előtti kikapcsolásának és áramtalanitásának elmulasztása okoz. Veszélyes berendezések egyaránt találhatók éttermek konyháin vagy gyárakban.

- *Terhek emelése* – nehéz vagy ingatag terhek emelése; az emelés ügyetlen végrehajtása; (mert nem állnak rendelkezésre megfelelő segédeszközök, mint pl. targonca).
- *Ismétlődő, gyors munka,* különösen kényelmetlen testtartásban és elégtelen pihenőidővel – ez izom- és ízületi fájdalmakat okozhat (váz- és izomrendszeri megbetegedések). Idetartozik a gyári összeszerelési munka, szupermarketekben végzett pénztárosi munka vagy a számítógép-billentyűzet, illetve egér használata.
- *Zaj* – a túlságosan magas zajszint károsíthatja a hallást, bár valószínűleg nem észleli, mivel ez lassú folyamat.
- Az egyéb fizikai kockázatok között szerepel a *rezgés és a sugárzás*.
- *Vegyszerek* – idetartoznak a közönséges tisztítófolyadékok, festékek, fodrászati termékek és a por is. A munkahelyen található anyagok a külsőt eltorzító allergikus bőrkiütéseket, állandó asztmát, rákot vagy születési rendellenességet okozhatnak. Káros hatást fejthetnek ki a májra, az idegrendszerre és a vérre.
- *Stressz* – ez a munkaszervezés módjából is eredhet – ha a fiatal számára nehezen végrehajtható feladatokat kap. A stressz lehet a főnökök vagy a munkatársak részéről tapasztalt durva bánásmód következménye is. Egyéb tényezőkkel is számolhatunk, aminek nem minden esetben vannak munkahelyi előidézői. munkahelyi vonatkozásai.

Sok oka van a fiatal munkavállalókat fenyegető veszélyeknek De ezek mind olyan okok, amelyek kiküszöbölhetők, megszüntethetők. Munkaadók, oktatási szakemberek, munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi szakemberek, politikaformálók és maguk a fiatal munkavállalók mindegyikének felelőssége, hogy gondoskodjanak a fiatalok biztonságáról és egészségéről.

1. sz. MELLÉKLET:

Munkabalesetek megoszlása korcsoportok szerint

2011. I. – III. negyedév

Életkor	Összes	halálos	összes csonkulásos	egyéb súlyos
0-17 év	**20**	**1**	**1**	**0**
18-24 év	**1403**	**1**	**20**	**1**
25-34 év	3039	9	20	13
35-44 év	3234	8	33	13
45-54 év	2718	21	37	4
55-64 év	1653	15	23	6
65 évnél idősebb	55	4	0	0

(Forrás: Tájékoztató a munkabalesetek alakulásáról.2011.I.-III. negyedév http://www.ommf.gov.hu/index.html)

.

Felhasznált szakirodalom:

1. A FIATALOK *munkahelyi védelme.* (http://www.osha.europa.eu/hu/publikacions/fachtsheets/64, 2012. február 10.)
2. A TANÁCS 1994.június22-i 94/33 EK irányelve a fiatal személyek munkahelyi védelméről. (http://www.eur-lex.europa.eu, 2012. február 10.)
3. COLE, M – COLE, R: Fejlődéslélektan. Budapest, 1997. Osiris Kiadó
4. CSAPO Benő: Kognitív pedagógia. Budapest,1992. Akadémiai Kiadó
5. CSAPO Benő: Tudás és iskola. Budapest,2004. Műszaki Könyvkiadó
6. CSÁNYI Róbert (szerk.) Munkavédelmi útmutató pedagógusok részére. (http:/ krkk.hu/doc/Munkavedelmi utmutato.pdf, 2012. február 10.)
7. FIATAL munkavállalók biztonsága – tanácsok a szülők számára. (http://www.osha.europa.eu/hu/publications/fachtsheets/63, 2012. február 10.)
8. KÓSA Éva: A média szerepe a gyermek fejlődésében. Mindentudás Egyeteme Kht. V. szemeszter, 2004.11.08.
9. KULCSÁR Éva: A serdülőkori fejlődés pszichológiai jellemzői. Iskolapszichológiai füzetek 29. ELTE Társadalom- és Neveléspszichológiai Tanszék.
10. MUNKAVÉDELEM a közoktatásban – munkabiztonság és munkaegészségügy az iskolában, az oktatásban. (http://www.tiszapark.hu , 2012.február 10.)
11. MUNKAVÉDELEM az iskolai tananyagban – tagállami cselekvés. Összefoglaló a jelentésről.(http://www.osha.europa.eu/hu/ publications/fachtsheets/82), 2012.02.10.)
12. MUNKAVÉDELMI – tűzvédelmi elméleti oktatási anyag iskolai tanulók, tanfolyami hallgatók számára. (http://www.debrecentiszk.hu/ppp/toa , 2012.február 10.)
13. DR. NAGY Tamás (szerk.) Módszertani kézikönyv a gazdálkodó szervezeteknél gyakorlati képzést végző szakemberek részére. 2007. (http://www.gymskik.hu, 2012. február 10)
14. NEMZETI Erőforrás Minisztérium: A munkavédelmi oktatás helyzete a felsőoktatásban. (http://wwww.nemfi.gov.hu, 2012. február 10.)
15. PÁL András: Munkavédelem. Fiatalok munkahelyi védelme. (http://www.bme.hu, 2012.február 10.)
16. TÁJÉKOZTATÓ a munkabalesetek alakulásáról 2011. I –III. negyedév. (http://www. ommf.gov.hu/index.htlm?akt_menu=223, 2012. február 12.)
17. VAJDA Zsuzsa: A gyermek pszichológiai fejlődése. Budapest, 1999. Helikon Kiadó

18. VAJDA Zsuzsa – KÓSA Éva: Neveléslélektan. Budapest, 2005. Osiris Kiadó
19. VEKERDY Tamás: Kamasz körül. 2010. Holnap Kiadó Kft.
20. VETRÓ Ágnes: Gyermek és ifjúságpszichiátria. Budapest,2008. Medicina Könyvkiadó Rt.
21. VÖLGYESI Pál: Életkorok pszichológiája. Gödöllő, 2006.

8. FEJEZET

MUNKAVÉDELEM A BÉKÉSCSABAI KÖZPONTI SZAKKÉPZŐ ISKOLÁBAN

(Marton József)

Az intézmény bemutatása

A Békéscsabai Központi Szakképző Iskola és Kollégium Békés megye nagy múltú szakképző intézményeinek, a Zwack József Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskolának, a Kós Károly Szakképző Iskolának és a Trefort Ágoston Villamos- és Fémipari Szakképző iskola és kollégiumnak a jogutódintézménye 2007. augusztus 1. óta.

A Békéscsabai Központi Szakképző Iskola és Kollégium tagja a 2008/2009- es tanévtől megalakult Békéscsabai I. számú Térségi Integrált Szakképző Központnak, melyet iskolánk (mint fogadó iskola), valamint a Kemény Gábor Logisztikai és Közlekedési Szakközépiskola és a Gépészeti és Számítástechnikai Szakközépiskola és Kollégium (mint küldő iskolák) együttesen alkotnak.

Intézményünkben, az alábbi szakmacsoportokban folyik szakképzés: elektronika-elektrotechnika, gépipar, kereskedelem, vendéglátás, idegenforgalom, faipar, építőipar, szolgáltatóipar. A gazdaság egyre magasabb követelményeit kívánjuk kielégíteni jól képzett szakmunkásokkal, szakközépiskolát végzett szakemberekkel, technikusokkal és mérnökasszisztensekkel.

A munkavédelem intézményi szabályozásának rendszere

A munkavédelmi törvény növelte a szervezetek belső munkavédelmi szabályozásának jelentőségét, tartalmát.

A *Kollektív szerződésben* határozzuk meg a szervezetnél a munkavédelemmel kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket, ezek gyakorlásának, ill. teljesítésének módját, és a kapcsolódó eljárás rendjét.

A *Szervezeti és működési szabályzatban* rögzítettük a munkavédelmi feladatokat ellátó, az intézkedésre jogosult személyek hatáskörét.

A *Munkavédelmi szabályzatban* (MvSZ) megfogalmaztuk a gazdálkodó szervezetnél munkavédelmi feladatokat ellátó személyek kötelezettségeit, a munkavédelmi ügyrendet, valamint az ágazati jogszabályokban meghatározott témaköröket, pl. az oktatás, vizsgáztatás,

egészségügyi vizsgálatok, ellenőrzések stb. rendjét. Tartalmi követelményekre vonatkozóan az ágazati rendeletek az irányadók.

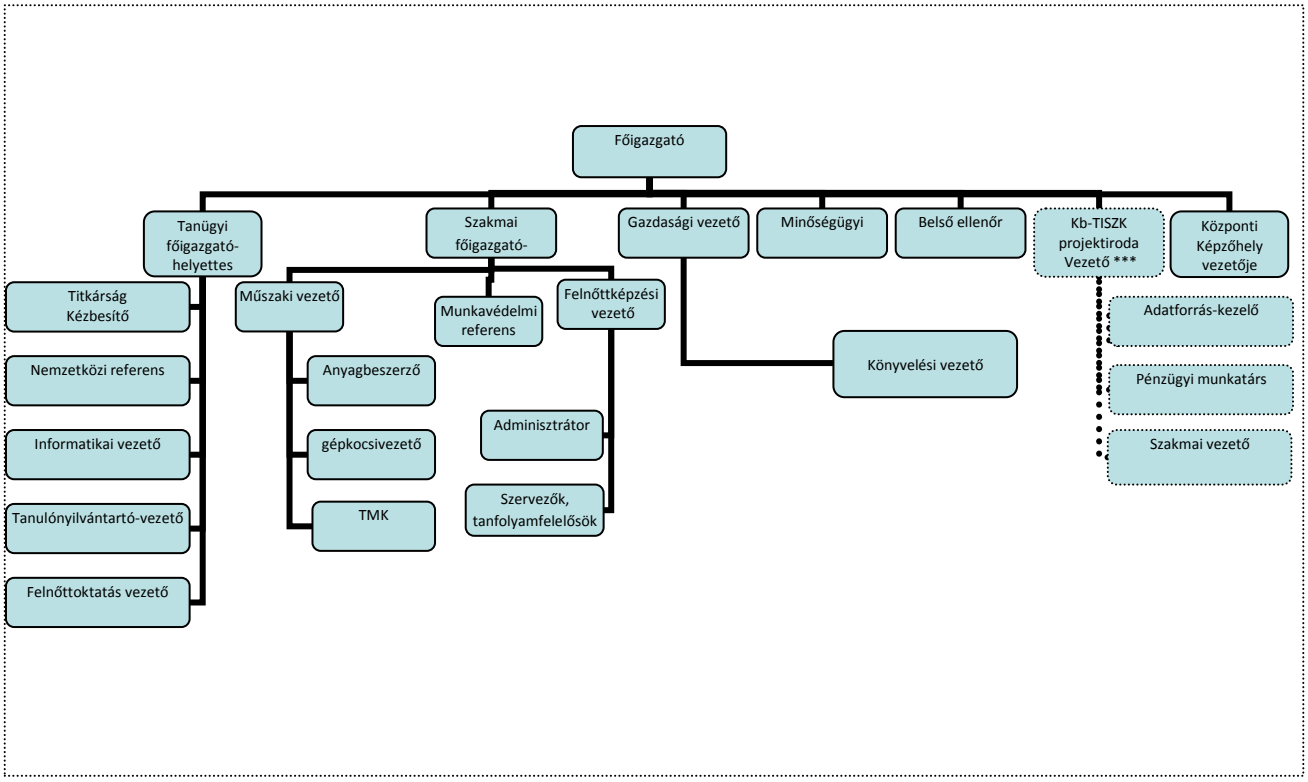
A *munkaköri leírásokban* (az MvSZ figyelembevételével) részletesen meghatároztuk a munkavállaló munkavédelemmel kapcsolatos hatásköreit, feladatait.

A *technológiai, gépkezelési utasításokban* rögzítettük a munkavégzés során követendő magatartási szabályokat, pl. a biztonságos munkavégzéshez szükséges védőeszközök használatát. Tartalmi és alaki követelményeit az ágazati szabványok határozzák meg.

Munkavédelmi feladatok megosztása az intézményen belül

Az intézmény megalakulása után létrejött központi szervezet feladatai közé került a munkavédelem irányítása. A vezető tisztségviselők munkáját egy főállású munka és tűzvédelmi felelős segíti. A korábban külön-külön önálló intézményként működő jogelődök nem tudtak finanszírozni speciális képzettségű szakembert. Az átalakulás után jelentősen javult a munkavédelemi tevékenység szervezettsége és szakszerűsége.

A munkavédelmi referens helyét a Békéscsabai Központi Szakképző Iskola szervezetén belül az alábbi ábra mutatja:

A munkavédelmi feladatok teljesítésében közreműködő munkatársak közötti feladatmegosztás:

A főigazgató munkavédelmi feladatai

- Biztosítja a munkavédelem fejlesztését, a biztonságos és egészséget nem veszélyeztető munkavégzéshez szükséges személyi és tárgyi feltételeket.
- Felelősségre vonást alkalmaz a munkavédelmi előírások megszegőivel szemben.
- Gondoskodik, hogy a hatósági ellenőrzések során feltárt hiányosságok megszüntetésre kerüljenek.
- Külső gazdálkodó szervezetekkel kötött szerződések esetében, utasítja a munkavédelmi felelőst a munkavédelmi feladatok meghatározására.
- Gondoskodik, hogy a munkavállalók egészégét és biztonságát veszélyeztető kockázatok felmérése, értékelése megtörténjen.
- A munkavédelmi tevékenyég szervezési, szakmai felügyeletét az iskola műszaki főigazgató helyettesének irányítása alá tartozó munkavédelmi referensen keresztül látja el.
- Elbírálja a munkabalesetekkel és a foglalkozási megbetegedésekkel kapcsolatos kártérítési, járadék- és rehabilitációs igényeket.

Műszaki főigazgató helyettes munkavédelmi feladatai

- Közvetlenül irányítja a munkavédelmi referens tevékenységét.
- Gondoskodik az irányítása alatt álló szervezeti egységekben az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeiről, a megfelelő intézkedések megtételéről.
- Gondoskodik a kollektív és egyéni védőeszközök alkalmasságáról és rendszeres használatáról.
- Felügyeli és irányítja a munkavédelmi referens tevékenységét.
- A főigazgatóval egyeztetve vezeti a munkavédelmi szemléket.
- Megszervezi az alkoholos állapot ellenőrzésének rendszerét.

A tagiskolák igazgatóinak munkavédelmi feladatai

- Gondoskodik a munkavállalók orvosi alkalmassági vizsgálaton való részvételéről.

- A tudomására jutott rendellenesség megszüntetéséről intézkedik, közvetlen baleseti veszély esetén a munkavégzést, illetve a munkaeszköz (ök) üzemeltetését haladéktalanul leállítja.
- Rendszeresen meggyőződik, hogy a munkaterületén a munkakörülmények megfelelnek-e a biztonságos és egészséges munkavégzés követelményeinek.
- Munkabaleset vagy foglalkozási megbetegedés esetén a szabályzatban meghatározott módon kell eljárnia.
- Lehetővé teszi, hogy az irányítása alá tartozó munkavállalók az előírt oktatásokon, továbbképzéseken részt vegyenek. Ellenőrzi az oktatás sikeres teljesítését igazoló bizonyítvány meglétét.
- Intézkedik a munkavédelmi ellenőrzések során megállapított hiányosságok megszüntetéséről.
- A munkavédelmi előírások vétkes megszegőjével szemben fegyelmi felelősségre vonást kezdeményez, illetve alkalmaz.
- A munkaköri leírásban meghatározza a munkavállalók speciális munkavédelmi feladatait.
- Segítséget nyújt a munkavédelmi szemlék megszervezésében, illetve szükség esetén lebonyolításában.

A gazdasági vezető munkavédelmi feladatai

- Biztosítja a munkavédelmi oktatási és propagandaanyagok, eszközök, valamint a szükséges tanfolyamok és vizsgadíjak költségeit.
- Biztosítja az MvSZ-ben meghatározott védőruha és egyéni védőfelszerelések, valamint a védőital és a tisztálkodási szerek költségfedezetét.

A munkavédelmi referens munkavédelmi feladatai

- Az intézmény munkavédelmi feladatait a főigazgató és a műszaki főigazgató helyettes felügyeletével jogosult ellenőrizni és irányítani.
- Rendszeresen felülvizsgálja a Munkavédelmi Szabályzatot, illetve a munkavédelemmel kapcsolatos belső utasításokat. Jogszabályi változások, belső átszervezések esetén elkészíti a módosított szabályzatot és utasításokat.
- Segíti a foglalkozás-egészségügyi vizsgálatokon való részvétel megszervezését.
- Az intézmény bármely szervezeti egységében, bármely időpontban a munkavédelmi előírások betartására, a védőeszközök használatára vonatkozó ellenőrzést tarthat.

Munkavédelmi hiányosság esetén intézkedik annak megszüntetéséről, és személyi mulasztás esetén rögzíti a felelősök nevét, és a jegyzőkönyvet a további intézkedés érdekében megküldi az igazgatónak. A munkavédelmi jogszabályok súlyos megszegése esetén jogosult a munkavégzést, gépek, berendezések működését leállítani, az előírások megszegése miatt a munkavállaló további munkavégzését megtiltani. Intézkedéséről a főigazgatót haladéktalanul köteles tájékoztatni.

- A belépő munkavállalókat előzetes elméleti oktatásban részesíti, elkészíti és megőrzi a vonatkozó nyilvántartásokat. Az oktatás időpontjáról a munkaügyi ügyintézővel megbeszéli.
- A főigazgatóval egyeztetve megtartja az intézményi dolgozók munkavédelmi szabályzatban meghatározott előzetes és ismétlődő elméleti munkavédelmi oktatásait.
- Az intézményben történő műszaki fejlesztések, beruházások, felújítások során elősegíti a munkavédelmi szabályok, előírások érvényre juttatását. Külső szervezetekkel kötött kollektív szerződésben meghatározza a munkavédelmi feladatokat.
- Ellenőrzi a technológiai előírások, a kezelési utasítások betartását, érvényesülését.
- A létesítményeket, gépeket és berendezéseket üzembe helyezi, illetve vizsgálja a munkavédelmi szempontok érvényesülését.
- Részt vesz a műszaki főigazgató helyettessel együtt a munkabalesetek, valamint a foglalkozási megbetegedések vizsgálatában.
- Gondoskodik a munkabaleseti jegyzőkönyv elkészítéséről, továbbításáról, illetve az előírt nyilvántartások vezetéséről, megőrzéséről.
- Ellenőrzi a munkahelyi létszámra és az intézményt használók számára meghatározott elsősegélynyújtó felszerelés rendelkezésre állását és elhelyezését.
- Közreműködik a baleseti kártérítések rendezésében, elkészíti a kártérítéssel kapcsolatos dokumentációt, gondoskodik az érdekeltek törvényes határidőn belüli tájékoztatásáról.
- Meghatározza az egyes munkafolyamatokhoz szükséges és engedélyezett egyéni védőeszközök fajtáját és a listát a beszerzők rendelkezésére bocsátja.
- Részt vesz a hatósági munkavédelmet érintő hatósági ellenőrzéseken.
- bekapcsolódik a munkabalesetek kivizsgálásába, illetve a bekövetkezett balesetekről nyilvántartást vezet.
- Elvégzi a munkavállalókra vonatkozó kockázatértékelést a munkakör alapján a munkavégzésre és az intézményhasználatra vonatkozóan. A kockázatértékelést évente felülvizsgálja, illetve minden olyan eseménnyel – pl. baleset, munkakörhöz köthető

megbetegedés, a tevékenységben bekövetkezett változás, a feltételek jelentős módosulása – kapcsolatosan, amely ezt indokolja. Követelmény, hogy a kockázat elviselhető határ alá szorítása érdekében kockázatcsökkentő intézkedéseket kezdeményezzen.

- A tanulók munkavédelmi oktatására oktatási anyagot készít. Az oktatási anyagot a szaktanároknak, illetve az osztályfőnököknek átadja. Az oktatás megtörténtét a felelős szaktanárok jelenléti íven dokumentálják a tanulók aláírásával. Azok a tanulók, akik munkavédelmi oktatáson nem vettek részt, addig nem kezdhetik meg a gyakorlati foglalkozást, amíg az oktatásukat nem dokumentálják.
- Ellenőrzi a veszélyes anyagok tárolását, felhasználását, a biztonsági adatlapok meglétét. Gondoskodik a veszélyes anyagok elszállíttatásáról.

A gyakorlati oktatásvezetők feladatai

- Az irányításuk alá tartozó egységek munkavédelmi feladatait megszervezik, gondoskodnak a végrehajtásról.
- Részt vesznek a hozzájuk tartozó tanműhelyekben bekövetkező balesetek kivizsgálásában, az előidéző okok feltárásában, azok megszüntetésében, illetve mulasztás esetén felelősségre vonást kezdeményeznek.
- Bekapcsolódnak az illetékességi területükön tartott munkavédelmi szemlébe.
- Rendszeresen beszámolnak az irányításuk alá tartozó egységek munkavédelmi helyzetéről.
- A munka biztonságos elvégzése érdekében biztosítják a szükséges technológiai, magyar nyelvű gépkezelési és karbantartási utasítások hozzáférhetőségét.
- A tudomásukra jutott rendellenességek kapcsán azonnal intézkednek, veszély esetén leállítják a munkát,

A munkaügyi dolgozók munkavédelmi feladatai

- Gondoskodnak arról, hogy a munkavállalóval csak érvényes munkaköri alkalmassági orvosi vizsgálat birtokában készüljön munkaszerződés.
- Az előzetes munkaköri alkalmassági orvosi vizsgálatok elvégzését igazoló iratokat a munkavállaló munkaügyi nyilvántartásával együtt megőrzi, és azokat kilépéskor átadja a munkavállalónak. Gondoskodik arról, hogy a felvétel során a belépő munkavállaló, munkavédelmi oktatásra időpontot egyeztessen a munkavédelmi referenssel.

- Munkabaleset esetén haladéktalanul értesíti a munkavédelmi előadót. Baleseti kódszámú kórisme esetén (a kódszám első száma 1 vagy 2), ha a sérülés munkabaleseti jellege nincs feltüntetve, nyilatkozatot kér a munkavállalótól a baleset bekövetkezésére vonatkozóan. Vitás esetekben véleményét egyezteti a munkavédelmi előadóval és az Egészségbiztosítási Pénztár állásfoglalását is kéri.

A telephelyi gondnok munkavédelmi feladatai

- Érvényesíti a felújítási, karbantartási, energetikai feladatok elvégzése során a munkavédelmi előírásokat.
- Koordinálja a hatáskörébe tartozó gépek, berendezések, munkaeszközök, biztonsági felszerelések megfelelő állapotának fenntartását, karbantartását és javítását.
- Felelős az iskola telephelyein a szabadtéri utak tisztításáért, télen a síkosság mentesítésért.
- A szállításnál és a rakodásnál ellenőrzi az anyagmozgatási, szállítási, rakodási előírásokat, valamint a közlekedési szabályok betartását.

A munkavállalókra vonatkozó általános munkavédelmi előírások

- A munkáltató által elrendelt szakmai tanfolyamon részt vesz, és vizsgát tesz, ha ez a munkaköre biztonságos ellátásához szükséges.
- Csak olyan tevékenységet folytathat, amelyhez a szükséges szakmai és munkavédelmi ismeretekkel rendelkezik.
- A munkavégzés ideje alatt, szükség esetén többször is köteles meggyőződni arról, hogy a munkakörülmények a biztonságos munkavégzés feltételeinek megfelelnek-e.
- A munkavégzéshez az egészséget és a testi épséget nem veszélyeztető eszközt szabad csak használni, - illetve ha azt a szabályzat előírja- védő ruházatot, lábbelit köteles viselni.
- Szállítási, rakodási, szerelési munkánál, valamint mozgó gépek mellett gyűrű, nyaklánc, karkötő, stb. nem viselhető.
- A munkaeszközt, gépet, berendezést minden használatba vétel előtt biztonsági szempontból vizsgálja meg, azt rendeltetésének megfelelően használja. Munkát végezni csak kifogástalan szerszámmal, berendezéssel, eszközzel, segédeszközzel, egyéni védőfelszereléssel szabad.
- A munkaterületén rendet, fegyelmet és tisztaságot tart, illetve biztosít. A rendelkezésére álló védőfelszerelést, védőruhát munkája során használnia kell. Felelős a védőfelszerelés

állapotának megőrzéséért és tisztításáért. Elhasználódás és védelmi funkció elvesztése esetén az egyéni védőeszköz cseréjét kezdeményezi.
- Az előírt orvosi vizsgálatokon megjelenik.
- A munkahelyen elszenvedett legkisebb sérülést, rosszullétet, megbetegedést, illetve balesetveszélyes helyzetet vezetőjének azonnal jelenti. Ha ebben egészségi állapota, a sérülés súlyossága akadályozza, a bejelentést munkatársának kell megtennie.

Az iskolába érkező látogatókra vonatkozó szabályok
- Kísérő nélkül kizárólag az iskola nyilvánosság számára nyitott területén tartózkodhatnak.
- A szakmai látogatók kizárólag kísérővel tekinthetik meg azokat az egységeket, ahová idegenek belépése nem tiltott.
- Veszély esetén a szakmai látogatók kísérője felelős a látogatók biztonságba helyezéséről.

Az intézmény munkavédelmi tevékenységével kapcsolatos sajátosságok

A munkavédelem, a munkaegészségügy olyan szakmai területek, amelyekben évente van jogszabályváltozás. A kapcsolódó szabványok változásai is naprakészen felkészült szakembert igényelnek erre a területre. Mindezek szükségessé teszik, hogy a szabályozók követése mellett az alkalmazott szakember rendszeres továbbképzésére odafigyeljen az intézmény vezetése. Sokat segít, hogy a Békés Megyei Kormányhivatal Munkavédelmi Szakigazgatási Szervezetével partnerségi kapcsolatban vagyunk. A tanácsadást, konzultációs lehetőséget jelentő kapcsolat feltétele az ellenőrzéseken való megfelelés, a rendezett munkaügyi tevékenység.

Vannak olyan speciális munkabiztonsági feladatok, melyek elvégzése a munkavédelmi szakember mellett más szakemberek bevonásával teljesíthetők. Ilyenek a következők:
- Elektromos kéziszerszámok felülvizsgálatának megszervezése korábban gond volt, hiszen rendszeresen, de géptípusonként eltérő időközökben kellett a vizsgálatokat elvégezni. Erre specializálódott szakember hiányában mindez csak esetlegesen történt meg. Napjainkban a munkavédelmi referens nyilvántartása alapján a vizsgálatot a villanyszerelő végzi.
- A munkavédelmi törvény értelmében a veszélyesnek nem minősülő gépek közül, amelyeknél a gép biztonságos üzemeltetése függ a szerelés, karbantartás körülményeitől

ellenőrző felülvizsgálatot kell végezni legalább ötévenként. Iskolánkban ilyen gépek például a forgácsolók. Ötévente kerül sor a felülvizsgálatukra. Ilyenek továbbá az állványos köszörűk, az oszlopos fúrók, felülvizsgálatukra az évenként végzett szemle keretein belül kerül sor.

- Az Mvt. alapján veszélyesnek minősülő gépek a faipari gépek, melyek a Kós Tagiskola tanműhelyében vannak. A gépek ötévenként esedékes felülvizsgálatát a gép karbantartójával közösen végzi a munkavédelmi referens. A hegesztő berendezések felülvizsgálatának esedékessége ívhegesztők, lánghegesztők esetében egy év. Az ívhegesztők felülvizsgálatát az egyik szakoktató végzi, aki a szükséges szakképesítéssel és gyakorlattal rendelkezik. A vizsgálat dokumentálását és a hibák kijavítására tett intézkedéseket a munkavédelmi referens hajtja végre. A lánghegesztők felülvizsgálatát a töltővállalat végzi.
- Minden tanév megkezdése előtt a műszaki főigazgató helyettes és a munkavédelmi referens megvizsgálja az összes épületet, hogy a munkakörülmények megfelelőek legyenek. A feltárt hibák kijavítására a munkavédelmi referens intézkedési tervet készít. Megvalósulását később ellenőrzi.
- A Kós Tagiskolában többféle építőipari szakmát is tanítanak. Gyakorlati munkájuk sokszor külső, valódi munka formájában valósul meg. Ezekben az esetekben az állvány építés is a tanulók és a szakoktató feladata. Használatba vételük előtt a munkavédelmi felelős ellenőrzi azokat és dokumentálja megállapításait.

MÓDSZERTANI GONDOLATOK

(Dr. Kincses László)

A kézikönyvet elsősorban pedagógusoknak, az iskolai munkavédelmet összefogó szakembereknek írtuk. Az életkori periodicitásban érintjük az iskolán kívüli legfontosabb nevelési determiáns tényezők, a szülők szerepét is. A szülőknek feladatuk ellátásához is segítséget ajánlunk, mert negatív esetben kontraindikációs, követelménylebontó hatásuk, az arra fogékony gyerekek körében jelentős lehet. A különböző nevelési, fejlesztési tényezők szinergiája hozhatja meg munkavédelem területén a kívánt sikert, vagyis az élet, egészség a tanulás, mint munkajellegű tevékenység védelmét. A nevelés alanyának a gyerekek ismereteinek, jártasságainak, készségeinek képességeinek fejlesztése elsőrendű feladat. Váljanak alkalmassá a veszélyek felismerésére, azok megelőzésére, vagyis testi-lelki egészségük fejlesztésére, megőrzésére. Az intézmények, a szülők, a társadalom és a tanulók speciális felkészültsége, felelősségteljes viselkedése lehet az eredményesség záloga. Célunk hozzájárulni, hogy a pedagógusok és munkavédelmi szakemberek munkavédelmi és pedagógiai feladataikat a kor követelményeinek megfelelő szakszerűséggel lássák el. A feladat megvalósításának alanya a tanuló. Életkorának, személyiségvonásainak figyelembe vétele a hatékonyság egyik feltétele. Nyilván másképp jelentkeznek a feladatok az óvodáskorban, iskoláskorban, serdülőkorban és ifjúkorban. Az általános életkori periodicitás mellett számolni szükséges az egyéni sajátosságokkal, nemi különbségekkel, néha deviáns viselkedési módokkal és a társadalmi környezettel is. Az életkori periodicitáshoz kapcsolódó fejezet munkavédelmi szempontból meghatározó, mert összefüggésbe hozza a tanulók személyiségvonásait a munkavédelmi követelményekkel. Ezek a sajátosságok befolyásolják az alkalmazandó pedagógiai munka metodológiáját, következésképpen hatékonyságát. Rögzítendő azonban, hogy a tanuló személyiségének globális fejlettsége, neveltetése önmagán is determináns munkavédelmi aspektusból megközelítve.

A munkavédelem interdiszciplinális, alkalmazott tudomány. Sajátos terminológiai rendszerét felvázoljuk. A jogszabályok rögzítése nagy számuk, a munkaterületet átfogó jellege miatt szükséges. Az eligazodást, a felhasználást szolgálja a hozzákapcsolódó módszertani ajánlás. A munkáltatók feladatellátását segíti a magyar és EU szabványokra, munkáltatói szabályozásra (munkaszerződés, munkaköri leírás, vezetői utasítás, munkavédelmi szabályzat,

munkavédelmi eljárások, stb.) való kitérés. Foglalkoztatási, működési követelményeket is kibontjuk a szakanyagban.(oktatás, ellenőrzés, eszközök, anyagok, stb.).

Segítséget kaphatnak a munkavédelmi szakmai munkához, a kockázatelemzéshez, az elsősegélynyújtáshoz és az adminisztrációs teendők szakszerű ellátásához is.

A segédlet figyelembe veszi az óvodások, tanulóifjúság pszichés, szomatikus sajátosságait, a tantervi követelményeket a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII törvényt, Közoktatási törvényt továbbá más kapcsolódó jogszabályokat és ajánlásokat.

Terveinknek megfelelően standard- a célban meghatározott- oktatási, nevelési korcsoportra érvényesíthető szakmai tartalmakat rögzítettünk, hozzákapcsolva módszertani, metodológiai ajánlásokat. Majd életkoroknak megfelelő munkavédelmi szakanyagot adunk sajátos módszertannal, törekedve arra, hogy mindez viszonylag könnyen beépíthetővé váljék a foglalkozási, illetve tantervi, tanórai anyagba és erre építetten átvihető legyen a mindennapi gyakorlatba. Végső soron a segédanyaggal támogatjuk a tudatos, a gyakorlatban realizált munkavédelmet, az ismeretek, jártasságok és készségek kialakításának folyamatát. Ugyanakkor a kézikönyvvel pedagógusok felkészültségét is szeretnénk továbbfejleszteni. Hozzájárulunk, hogy munkájukat szakszerűbben, könnyebben és hatékonyabban végezhessék. A pedagógusok kezébe nem „mankó”-t kívánunk adni, hanem könnyen felhasználható szakanyagot, amit nem szükséges többszörös áttétellel transzformálni, de ismerni szükséges.

A szakanyag tartalmilag és módszertanilag a szakmai követelmények, feltételek, felkészült pedagógusok mellett a tanulókra helyezi a hangsúlyt. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a munkavédelmi fejlesztő munkával párhuzamosan, súlyt helyez a diagnosztikai munkára az életkori, egyéni és nemi sajátosságokra

A gyakorló pedagógusok tapasztalatait összegyűjtöttük, felhasználtuk az anyag elkészítésekor, így hozzájárulván az „életszerűség „követelményének figyelembe vételéhez.

Bízunk benne, hogy összességében véve a leírt munkavédelmi szakmai és módszertani ismeretek jól szolgálják majd a balesetek és az egészségkárosodások megelőzését, a pedagógusok és a tanulók szemléletének formálását.